

Prácheňské muzeum v Písku v roce 2022

Prácheňské muzeum v Písku v roce 2022

Zpráva o činnosti

ISBN: 978-80-86193-80-9

Vážení přátelé a příznivci Prácheňského muzea v Písku!

Velmi potěšující zpráva hned na úvod: v roce 2022 jsme se v počtu návštěvníků přiblížili rokům 2018 (32 071 osob) a 2019 (32 989), tedy období před tím, než naše země, Evropu a vlastně prakticky celý svět zasáhla pandemie covidu. Návštěvnost roku, o němž referujeme, činila 31 411 osob.

K návratu k původním číslům ovšem nepřispěly jen stálé expozice, ale také výstavy. Těch připravili písečtí muzejníci celkem osmnáct, z toho dvě v Protivíně, jedna proběhla na parkánech jako výstava jednoho dne a jedna byla mimořádná. Galerii muzea vévodili *Keltové na jihu Boiohaema*, jejich vernisáž zahájila *Muzejní noc* a ta se také nesla v keltském stylu. Zájemci se mohli zúčastnit i několika komentovaných prohlídek, vyšel drobný česko–anglický katalog a návštěvu keltské expozice si nenechalo ujít i několik účastníků mezinárodní konference ICOM, do jejíhož exkurzního programu byla výstava začleněna. V Chodbě knihovny se návštěvníci mohli seznámit s cestou T. G. Masaryka do Svaté země, vernisáž spolu s přednáškou na toto téma zahájila Její Excellence Anna Azari, velvyslankyně státu Izrael. Přijela za přísných bezpečnostních podmínek, se zájmem si prošla část muzejních expozic a poté se mnou při kávě pobesedovala. Při zahájení pronesla krátký projev v češtině a také vyžadovala českou konverzaci, byť se česky učila teprve krátce.

Zahájení Muzejní noci.

Keltové útočí.

Rád bych také připomněl tři muzejní výstavy, které stejně jako *Keltové* (autorský kolektiv archeologického oddělení pod vedením Doc. Dr. Jaroslava Jiříka), vznikly přímou invencí pracovníků muzea a jejich studiemi dané problematiky: *Weber – grandlí král* (Mgr. Jan Kouba), *Těplo – jak naši předkové bojovali se zimou* (Mgr. Jan Kouba) a *Protivínský lazaret za I. světové války* (Mgr. Jan Kouba a Mgr. Bohumír Bernášek). Zvláštní pozornosti se těšila mimořádná prezentace Milevského rukopisu, známého též pod názvem Jarlochova kronika. Za speciálních bezpečnostních podmínek nám rukopis zapůjčila knihovna Strahovského kláštera, v níž je uložen. Vzhledem k tomu, že se jedná o jedinou českou středověkou kroniku dochovanou v originále, činila pojistná cena tohoto předmětu 37 miliónů korun. Kurátorsky zajišťoval tuto akci kolega Mgr. Jan Adámek.

K vybraným výstavám – všechny jsou uvedeny na zvláštním místě výroční zprávy – připravili kurátoři, někdy společně s muzejními pedagogy, komentované prohlídky pro školní kolektivy či veřejnost. Bylo jich celkem jedenáct, stejně jako přednášek, ty se konají ovšem jen ve měsících od října do dubna. V Památníku Adolfa Heyduka se uskutečnilo jedno *Nedělní literární odpoledne*. Velký počet návštěvníků nám přinesly školní programy, které pečlivě připravují naši pedagogové Mgr. Klára Koubová a Mgr. Josef Novák. Z ohlasů učitelů a konečně i dětí vím, jak jsou úspěšné a oblíbené. Jedním z programů jsou i *Kameny zmizelých*, projekt, na němž muzeum spolupracuje s Městskou knihovnou a dalšími subjekty. Za nás se na této akci podílí náš spolupracovník Mgr. Josef Motyka.

Její Excellence Anna Azari, velvyslankyně Státu Izrael.

Mezi nejvíce navštívené akce v roce 2022 patřila *Muzejní noc* a *Burza minerálů*. A také aktivity v naší pobočce Pozorovací věži u rybníka Řežabinec – letní odchyt a kroužkování ptáků, *Festival ptactva* a exkurze (celková účast 2 980 osob).

V přednáškovém sále se v průběhu roku uskutečnila různá odborná setkání, např. *Minulost očima menšin* či protoarcheologická mezinárodní konference. V Rytířském sále byly 9. března vyhlášeny výsledky okresní soutěže Sportovec roku.

Na rok 2022 jsme získali od našeho zřizovatele – Jihočeského kraje – příspěvek na činnost ve výši 27 320 tisíc korun. K tomu jsme měli značný přívýdělek od kolegů z archeologického oddělení, kteří pilně pracovali především na stavbě dálnice D4, ale také na jiných lokalitách, např. v Karlově ulici v Písku při výměně teplovodu. Archeologové vydělali celkem 2 159 000 Kč, nutno však uvést, že velká část těchto peněz jde na zaplacení brigádníků, vybavení pracoviště, konzervaci nálezů, odborné expertizy apod. Na grantech a dvou záštitách starostky města získalo muzeum k pokrytí nákladů na konkrétní výstavy celkem 108 tisíc korun. Provoz muzea ovšem stojí nemalé prostředky, nejde jen platy zaměstnanců, úhrady energií, ale např. o restaurování, za něž se vydalo téměř 430 tisíc korun, nákupy sbírkových předmětů přišly na 140 tisíc korun, údržba čtyř automobilů 250 tisíc, údržba svěřeného majetku (zednické a malířské práce, opravy okapů či žaluzií a údržba zeleně/ stála 350 tisíc a za nákupy předmětů

Irina Zhuravel a Olha Pohorielová během archeologických výzkumů na stavbě D4. Archiv archeologického oddělení.

Instalace nového nápisu na pavlánu muzea.

Milevský letopis v bezpečnostní vitrině.

Oba oltáře opět stojí na původních místech.

Písečtí muzejníci v nezvyklé roli speleologů.

nutných pro provoz (sekačka na trávu, křovinořez, dron, stan pro archeologický výzkum, notebooky, tablety, počítače, tiskárny, skener, myčka, chladnička aj.) se zaplatilo přes 500 tisíc korun. Nová prejzová krytina nad pavlánem dostala nátěr a pavlán z pohledu přicházejících návštěvníků ozdobil nový nápis „PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM“. Nahradil ten původní, třicet let starý, který byl vyřezán z polystyrénu(!). Jeho autorem je umělecký kovář Petr Kozák, který písmena vyrobil z nerezového 4 mm plechu, jehož povrch byl zdrsňen pískováním. Pod arkádami je stále umístěno torzo zkamenělého stromu a k němu v závěru roku dočasně přibyl umělecký artefakt, jehož autorkou je Paulina Skavova – jestřáb v nadživotní velikosti, vyrobený z polyuretanu. Mezi odborníky ornitology vzbudil vášně, neboť dle jejich mínění měl více znaků připomínajících orla. Ovšem uměleckou licenci nelze autorce upřít.

Do bývalého hřbitovního kostela Nejsvětější Trojice byl umístěn na původní místo další zrestaurovaný boční oltář – tentokrát sv. Marie Magdaleny a již dříve restaurovaný oltář Panny Marie byl opatřen obrazem světice, který v první fázi umístění chyběl.

Na počátku května se několik zaměstnanců muzea zúčastnilo dvoudenní odborné exkurze na Chýnovsko, mj. do tamní jeskyně (zájemcům byla umožněna i prohlídka části nepřístupné návštěvníkům) a do letní vily bývalého prezidenta Edvarda Beneše v Sezimově Ústí.

Publikační činnost muzea byla následující: Ročenka *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2021*, která tradičně obsahovala výroční zprávu a odborné studie a články (redakce J. Adámek) a dále několik

Rozloučení s Jitkou Čukovou.

katalogů k výstavám. *Keltové na jihu Boiohaema* (J. Jiřík, T. Hiltcher), *Michaela Pašková – Z mých světů* (M. Měřičková), *Život Panny Marie* (J. Adámek), *L. K. Klokočková – KYVY* (M. Měřičková), *Petra Vichrová – Permanentní p/last* (Z. Duchková, z Duda) a *Pozůstatky významnosti* (Z. Duda).

Závěrem se ještě věnujme personálním záležitostem. 1. prosince zemřela naše dlouholetá kolegyně Zdena Kubišová. Pracovala v muzeu jako uklízečka, později, když jí to zranění znemožnilo, jako dozorkyně v expozicích. Na věčnost odešli i dva naši spolupracovníci – mykolog Antonín Velinský (8. března) a archeolog PhDr. Jan Michálek (27. června). Z knihovny odešla na vlastní žádost Mgr. Věra Matoušová a archeologické oddělení opustila Mgr. Tereza Šálková. Jako dozorce v expozicích skončil brigádu Petr Pankrác. A na zasloužený odpočinek odešla vedoucí provozu Jitka Čuková, která v muzeu pracovala od roku 1987, tedy celých 35 let. Začínala u nás jako ekonomka. Ve funkci provozní ji nahradila Dana Kozáková. Jako technici pracovali v archeologickém oddělení Bc. Vlastimil Kozák a dvě děvčata, která v Čechách našla dočasný azyl před válkou na Ukrajině – Olha Pohorielová a Irina Zhuravel.

V roce 2023 na nás čekají nové výzvy, realizace nových zajímavých výstav, kterými jistě potěšíme pravidelné i nové návštěvníky našeho muzea. Rádi bychom, kdyby se podařilo dojednat výstavbu nových depozitářů v půdách bývalé obchodní akademie, na což již několik let neúspěšně čekáme.

PhDr. Jiří Prášek – ředitel muzea

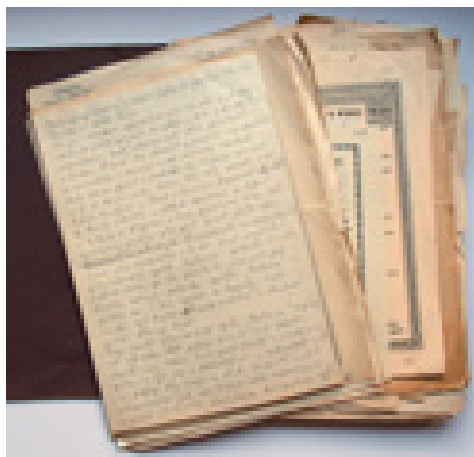
Akvizice roku

Podsíbírka HF (fotografie, filmy, videozáznamy a jiná média) byla v roce 2022 obohacena o větší konvolut tiskovin, písemností, fotografií, pohlednic a dalšího listinného materiálu. Velkorysý dar se týká převážně dokumentace hudebního prostředí v Písku – především akcí Filharmonického spolku Smetana a osobností spojených s hudbou. Občasnou výjimku tvoří i další významné postavy – převážně z kulturních oblastí. Množství unikátních dokladů bylo uchovááno po mnoho let v pozůstalosti po prof. Zdeňkovi Maškovi (1880–1938). Tento respektovaný učitel matematiky na Lesnické škole (a dalších vzdělávacích ústavech v Písku) byl zároveň aktivní hudebník ve Filharmonickém spolku Smetana. Jím schraňované informativní letáčky dokumentující bohatou činnost dobového místního hudebního tělesa jsou v dnešní době nepostradatelným zdrojem poznání pestrosti kulturního života v Písku v období před druhou světovou válkou. Přestože sbírkový fond Prácheňského muzea v Písku již ukázky propagačních tiskovin veřejného hudebního dění obsahuje, v takové kvantitě se doposud žádný přírůstek tohoto typu neobjevil. Pravdou je, že jednotliviny jsou místy v horším stavu (ve smyslu potrhání, pomačkání či jiného poškození) a nejsou úplně uspořádané. Za přínos navíc můžeme naopak považovat například informace o frekvenci zadávání tisku různým píseckým firmám, které v tehdejší době existovaly. Zajímavé jsou i dochované přehledy k přípravám koncertních vystoupení zaznamenané jinými písemnými formami než profesionálními tiskovinami.

O schraňovaný materiál pečovali po úmrtí prof. Zdeňka Maška v poslouposti rodinní příslušníci. Minulý rok tak bylo Prácheňskému muzeu nabídnuto zařadit cenný soubor do svých sbírek. Dar byl zapsán pod přírůstkovými čísly 137 až 142/2022.

Části darovaného souboru dokumentů po prof. Z. Maškovi

Profesor Zdeněk Mašek – třetí zleva ve světlém kabátě – na nástupišti píseckého nádraží s dalšími píseckými osobnostmi s Mistrem Otakarem Ševčíkem v r. 1931. Pův. foto Jar. Žlábků

Koncertní letáček Filharmonického spolku Smetana (7. 1. 1933) s podpisem Jana Kubelíka.

Výstavy Prácheňského muzea

GALERIE

Zaniklý svět na fotografiích Enrique Stanko Vráze – k příležitosti 90. výročí od autorova úmrtí

1. 3. — 22. 5. kurátor J. Kotalík

Keltové na jihu Boiohaema

4. 6. — 11. 9. kurátoři J. Jiřík, T. Hiltcher a E. Průchová

Lenka Kahuda Klokočková / KYVY

23. 9. — 6. 11. kurátorka M. Měřicková

Paulina Skavova – Sochy

12. 11. — 31. 12. kurátorka M. Měřicková

MALÉ VÝSTAVNÍ SÍNĚ

Život Panny Marie

1. 3. — 10. 4. kurátoři M. Měřicková a J. Adámek

Keramika versus krajka Světlana Šímová – Irena Mašíková

14. 4. — 22. 5. kurátorka M. Měřicková

Michaela Pašková – Z mých světů

26. 5. — 31. 7. kurátorka M. Měřicková

Permanentní p(l)ast / Petra Vichrová

4. 8. — 18. 9. kurátor Z. Duda

Weber – grandlí král

24. 9. — 20. 11. kurátor J. Kouba

Teplo – Jak naši předkové bojovali se zimou

26. 11. — 31. 12. kurátor J. Kouba

CHODBA KNIHOVNY

O píseckých šítech aneb C. K. Priv. ostrostřelecký sbor v Písku

1. 3. — 1. 5. kurátoři J. Kouba a K. Klátil

Masaryk a Svatá země

4.—29. 5. kurátor Z. Duda

Václav Bláha / Kresba, grafika, typografie

2. 6. — 28. 8. kurátorka M. Měřicková

Renata Kolečkářová / Flower date

3. 9. — 9. 10. kurátor J. Kotalík

Pozůstatky významnosti

13. 10. — 27. 11. kurátor Z. Duda

Barokní sochaři severního Prácheňska

2.—31. 12. kurátor J. Adámek

RYTÍŘSKÝ SÁL

Mimořádná krátkodobá výstava: Kronika milevského opata Jarlocha

29. 11. — 4. 12. kurátor J. Adámek

PARKÁNY

Výstava jednoho dne: Jiří Škoch – In memoriam

29. 9. kurátorka M. Měřicková

PAMÁTNÍK MĚSTA PROTIVÍNA

Nevídaná krása

1. 5. — 7. 8. kurátor J. Šebestían

Protivínský lazaret za I. světové války

11. 8. — 30. 10. kurátoři J. Kouba a B. Bernášek

Přednášky Prácheňského muzea

O zcela zapomenutém spolku a trochu o muži, který miloval uniformy

21. 4. Karel Klátil

Šumava čarovná a Julské Alpy

6. 10. Vladislav Hošek

Počátky vzduchoplavby na Písecku (1891—1914)

13. 10. Michal Plavec

Klenoty města Písku

20. 10. Alois Němec

Jak mu dřeva a hlína povídaly

3. 11. Jiří Prášek

Francouzové před Pískem (a také v něm)

10. 11. Karel Klátil

Istanbul – brána Orientu

24. 11. Miloslav Martan

Kronika počátků. Opat Jarloch a Milevský letopis

1. 12. Hedvika Kuchařová

Pastorální klarinet v české hudbě 18. a 19. století

8. 12. Jiří Krejčí

Kobka, zelí, pekelec aneb zajímavosti o kachlových kamnech

15. 12. Libor Soukup

Další akce

Vítání ptačího zpěvu

15. 5. J. Šebestian

Muzejní noc s Kelty

3. 6. kolektiv pracovníků PM

Korálková dílna s výtvarnicí Michaelou Paškovou

14. 7. M. Měřičková

46. Akce Acrocephalus

24. 7. – 2. 8. J. Šebestian

Světový festival ptactva

2. 10. J. Šebestian

Literární odpoledne: Půl století pod šminkou – pocta herečce Evě Seemannové

4. 12. S. Hošková

Předvánoční burza minerálů, drahých kamenů, šperků a fosilií, 25. ročník

10. 12. J. Cícha

Návštěvnost Prácheňského muzea

PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM

PLACENÉ VSTUPY	osob
plné vstupné	6 266
snížené vstupné, bonusová karta	5 174
školy (permanentní vstupenky, na fakturu)	1 320
školy, školky s pedagogickým programem (perm. vstupenky, fa)	3 840
přednášky	303
Mineralogická burza	957
celkem platících návštěvníků	17 860

VOLNÉ VSTUPY

badatelé (konzultace u odborných pracovníků, knihovna)	242
Muzejní noc, mateřské školy, děti do 6 let, konference, semináře, Človíček – školky atp.	2 936
průvodci skupin, asistence	577
vernisaže	1 409
celkem neplatících návštěvníků	5 164

PAMÁTNÍK MĚSTA PROTIVÍNA

PLACENÉ VSTUPY	
plné vstupné	310
snížené vstupné	619
celkem platících návštěvníků	929
VOLNÉ VSTUPY – děti do 6 let / řemeslně výt. dílna / průvodci, asistence	
celkem neplatících návštěvníků	317

PAMÁTNÍK ADOLFA HEYDUKA

PLACENÉ VSTUPY	
plné vstupné	217
snížené vstupné	478
celkem platících návštěvníků	695
VOLNÉ VSTUPY – děti do 6 let / průvodci, asistence	
celkem neplatících návštěvníků	317

POZOROVACÍ VĚŽ ŘEŽABINEC

VOLNÉ VSTUPY

Festival ptactva + akce Acrocephalus	2 732
exkurze	248
celkem návštěvníků	2 980

OSTATNÍ

Přednášky pracovníků mimo muzeum	3 124
----------------------------------	-------

NÁVŠTĚVNOST CELKEM

31 411

Centrální evidence sbírek

MGR. JAN ADÁMEK

Úvodní tabulka informuje o stavu sbírek k 31. 12. 2022 tak, jak je veden v evidenci ministerstva kultury. Jedná se o položky, nikoliv počty kusů, kterých je několikanásobně více. V některých podsbírkách, se pod jediným číslem chronologické evidence mohou nalézat řádově stovky až tisíce kusů. Podsbírky označené* náleží do takzvaného konzervačního fondu – jde tedy o uzavřené celky, kde až na výjimky nedochází ke změnám.

STAV SBÍREK

podsbírka	počet položek chronologické a systematické evidence
archeologická	20332
archeologie Protivín*	429
etnografická	8786
fotografie, filmy a jiná média	12337
geologická	1730
geologická systematická	596
geologická, jiné předměty	27
historická	13043
hudební nástroje	56
knihy	36285
knihovna A. Heyduka*	3 394
knihovna I. Beneše*	6 291
knihovna J. Malého*	5 230
militária	507
mobiliář kostela S. Trojice*	100
numizmatická	18254
Památník A. Heyduka – mobiliář*	296
Památník A. Heyduka – obrazy*	88
umělecká fotografie	104
umělecká grafika	1657
umělecká kresba	782
umělecká plastika	157
uměleckoprůmyslové práce	1199
výtvarného umění	2638
zoologická – bezobratlí	1824

podsbírka	počet položek chronologické a systematické evidence
zoologická – bezobratlí exotičtí	125
zoologická – obratlovci	64
zoologická – obratlovci exotičtí	1
celkem položek	136332

PERIODICKÉ INVENTARIZACE

Každá podsbírka musí být celá inventarizována v průběhu deseti let. Správce sbírky je povinen příslušnou část inventarizace provádět každoročně (zpravidla jde o 10 %, minimální množství je stanoveno na 5 % předmětů). Celkem bylo v průběhu roku zrevidováno 18 955 položek.

příkaz	název podsbírky	rozsah revize	prováděna od – do
1/22	historická	K+S 3601 – K+S 5500	5. 9. – 30. 11.
2/22	fotografie, filmy, videozáznamy	HF 501 – HF 2500	25. 5. – 24. 10.
3/22	další – zoologická – bezobratlí	E 731 – E 913	1.—16. 12.
4/22	další – zoologická – bezobratlí exotičtí	EE 51 – EE 63	1.—16. 12.
5/22	další – zoologická – obratlovci	V 91 – V 96	1.—16. 12.
6/22	další – zoologická – obratlovci exotičtí	celá podsbírka	1.—16. 12.
7/22	knihy	podle protokolu	celoroční
8/22	numismatická	HN 10465 – HN 16886	celoroční
9/22	další – knihovna A. Heyduka	KH 375 – KH 750	8.—9. 12.
10/22	další – knihovna I. Beneše	KB 1001 – KB 1051	15.—16. 12.
11/22	další – knihovna J. Malého	podle protokolu	19.—20. 12.
12/22	jiná – Památník A. Heyduka – mobiliář	AH UP 271 – AH UP 307	prosinec
13/22	další – Památník A. Heyduka – obrazy	AH VU 41 – AH VU 60	prosinec
14/22	etnografická	HE 6001 – HE 6800	listopad – prosinec
15/22	archeologická	A 18001 – A 20000	září – říjen
16/22	další – archeologie Protivín	AP 101 – AP 150	září
17/22	výtvarné umění	VU 2201 – VU 2300	prosinec
18/22	uměleckoprůmyslové práce	H 601 – H 700	prosinec
19/22	další – umělecká fotografie	neprováděna – nová podsbírka	–
20/22	další – umělecká kresba	UK 201 – UK 300	prosinec
21/22	další – umělecká grafika	UG 1551 – UG 1601	prosinec
22/22	další – umělecká plastika	UP 1 – UP 50	prosinec
23/22	další – hudební nástroje	celá podsbírka	prosinec
24/22	militária	HM 1 – HM 100	prosinec
25/22	další – mobiliář kostela Sv. Trojice	podle protokolu	prosinec

příkaz	název podsbírky	rozsah revize	prováděna od – do
26/22	geologická	G 701 – G 900	1.—20. 12.
27/22	další – geologická systematická	GS 1– 10; GS 455 – 505	1.—20. 12.
27/21	další – mobiliář kostela Sv. Trojice	podle protokolu	prosinec

V průběhu roku 2022 bylo pod 247 přírůstkovými položkami zapsáno do sbírek 713 kusů předmětů, respektive jejich souborů a částí. Darem bylo získáno 454 předmětů, zapsaných pod 110 přírůstkovými čísly (viz tabulka Přehled darů), koupí získáno 136 předmětů, zapsaných pod 76 přírůstkovými čísly. Za nákupy sbírkových předmětů zapsaných v průběhu roku byla vynaložena částka 141.235 Kč.

PŘEHLED DARŮ PRÁCHEŇSKÉMU MUZEU

Podstatnou část muzejních akvizic tvoří každoročně dary. Jako projev díky jsou zde dárce jmenováni pro trvalou paměť.

č. přír.	předmět daru	dárce
9/22	film 16mm s nahrávkou Tradiční závody vodáků Písek – Zvíkov, po r. 1949	Zdeněk Javůrek, Třešně
10/22	fotografie Františka Krejčího, člena sboru vězeňské stráže v Písku	Eva Krejčová, Doksy u Kladna
11–19/22	soubor fezových nálepek získaných z písecké fezovky	Jaroslav Roškot, Písek
20–25/22	soubor členských průkazů různých přírodovědeckých organizací, vystavených na jméno dárce	RNDr. Karel Pecl, Písek
26–27/22	Podšálek s nápisem PPP prodejny pletářského průmyslu Písek; fotografie – vstup do prodejny Potraviny na rohu Žižkovy a Roháčovy ul.	Alois Němec, Písek
30–43/22	kurýrní taška na doklady; soubor různých rozlišovacích armádních odznaků	Ing. Miroslav Mojžiška, Písek
44–48/22	různé informační tabulky; pozvánka a informační leták k otevření krytého bazénu v Písku r. 1983	Alois Němec, Písek
49/22	plynová maska Fatra FM–3 s příslušenstvím	Zdeněk Říha, Topělec
51/22	snímek mužů ve dvoře píseckého hostince U města Prahy, 1903	Ivan Čech, Prostějov
52/22	olejomalba Karla Tumy Portrét rodičů	MgA. M. Bílková–Tůmová, Praha

č. přír.	předmět daru	dárce
60/22	reklamní papírový sáček JOSEF TRÁVNÍČEK, KONDITOREI – CUKRÁRNA, PÍSEK – PÍSEK	manželé Trávníčkovi, Písek
62/22	ruční knihařský lis z přelomu 19. a 20. století	Dagmar Stará, Praha
63/22	dvě litinové bočnice lavičky z Palackého sadů, první pol. 20. stol.	Jaroslava Očásková, Písek
67/22	reklamní kalendáře: A. ERHART, PÍSEK, Riegrovo nám. 119, MÓDNÍ LÁTKY, SUKNA HEDVÁBÍ, KOBERCE, ZÁVCLONY, BÍLÉ ZBOŽÍ, 1931 a 1934.	Zdeněk Javůrek, Třešně
68/22	rámovaný litografický obrázek Panny Marie Bechyňské z přelomu 19. a 20. století	Jana Růžičková, Písek
70/22	ruční mlýnek na strouhanku, ořechy či čokoládu, zn. PORKERT	Hana Medlínová, Písek
111; 127–131/22	soubor 17 pohlednic Písku a širšího Písecka; stolní budík zn. V. VOGL, Písek; krumpolec – polochomout (kravské jho na zapřahání potahu); domácí elektrický zvonek; secesní stropní lustr; cínované formičky na výrobu cukroví	Jaroslav Roškot, Písek
132/22	dřevěná mandlovací deska z přelomu 19. a 20. století	PhDr. Josef Havlan
136/22	plaketa s profilem T. G. Masaryka	Zákl. škola T. G. Masaryka, Písek
137–142/22	soubor téměř tří set kusů různých tiskovin, písemností a fotografií hudebnímu životu v Písku, Otokaru Ševčíkovi a Filharmonickému spolku Smetana	Mgr. Dana Mojžišková, Písek
143/22	písecká psí známka, 1935	Ing. Soňa Toufarová, Karlovy Vary
144/22	pamětní medaile UKONČENÍ PROVOZU ANALOGOVÝCH ÚSTŘEDEN P51 V JIHOZÁPADNÍM KRAJI, vydal Český Telecom roku 2000	Ing. Jan Kouba, Písek
145–146/22	rodinné stolní loutkové divadlo, nakladatel Joseph Scholz z Mohuče; rodinné loutkové divadlo a dekorace, litografie V. Vosátka, 1938	PhDr. Josef Havlan
148/22	elektrická žehlička na límečky, užívána babičkou dárkyně	Jana Morozová, Písek

č. přír.	předmět daru	dárce
149–150/22	mlýnek na mák, zn. LEINBROCK; Malá elektrická pečicí trouba CARNIFIX AEG	Veronika Boháčová, Dolní Březany
151–153/22	sbírka básní a písní ze školních programů, sestaveno učitelkou Náhlíkovou a používáno ve škole v Čížové ve 20.–30. letech 20. století; žiletkový cestovní holicí strojek; cestovní baterka	Zdeněk Říha, Topělec
157/22	diplom udělený V. Konstantovi u příležitosti odchodu do důchodu (JZD Hradiště, 1977)	Irena Mašíková, Písek
159/22	ochranná pracovní sluchátka proti hluku, používaná v Hikoru Písek	Zdeněk Říha, Topělec
161–166/22	soubor dokumentů z pozůstalosti legionáře Karla Růžičky	Jaroslava Biedermannová, Písek
170–173; 188–193/22	soubor knih (autorské i přeložené) a dokumentů z pozůstalosti po Františku Pangrácovi	Petr Pangrác, Písek
193/22	soubor 20 kusů fotografií ze znovuvýstavby řetězového mostu z Podolska na Lužnici, na silnici III. třídy spojující Stádlec a Dobřejice, cca 1974	Zdeněk Říha, Topělec
200/22	skupinová fotografie s A. Heydukem, foto Wildt Písek; skupinová fotografie před školou J. Husa, foto V. Langhans Písek	Marie Rozhoňová, Písek
202–203/22	lyže vyrobené protivínským holičem a kadeřníkem Josefem Podaným (+ 1954); přehozy přes postel	Jana Kadeřábková, Písek
206/22	sporák s nápisem Felix Hlídka Písek, z rodiny chřešťovického učitele Valtera Ramhaltera	Růžena Peroutková, Chřešťovice
207/22	dětský kočárek z rodiny dárce, píseckého malíře	Dalibor Říhánek, Písek

Oddělení společenskovedné

VEDOUČÍ – MGR. JAN KOTALÍK

PRACOVISTĚ DĚJIN STŘEDOVĚKU

MGR. JAN ADÁMEK

Historik středověkých dějin je dlouholetým statutárním zástupcem ředitele muzea. J. Adámek je dlouhodobě pověřen činností správce Centrální evidence sbírek (viz výše na str. 21). Ta spočívá především v průběžném vedení přírůstkové knihy, shromažďování přírůstkových dokladů a dalších dokumentů ke sbírkovým předmětům, v evidenci zápůjček sbírkových předmětů a evidenci revizí a také ve spolupráci s příslušným pracovištěm Odboru muzeí a galerií na Ministerstvu kultury při aktualizaci stavu sbírek.

Je také vedoucím muzejní knihovny, kde spravuje sbírkový fond staré muzejní knihovny (viz zpráva za příslušné oddělení na str. 40). Vykonává rovněž správu numismatické podsbírký – v průběhu roku byla do programu pro evidenci sbírek Museion přepsána další skupina karet systematické evidence, konkrétně inventární čísla HN 10465 – HN 16886.

Jan Adámek byl spolukurátorem výstavy *Život Panny Marie*, instalované v Malých výstavních sálích, pro niž také připravil katalog. Dále byl kurátorem mimořádné výstavy *Kronika milevského opata Jarlocha* v Rytířském sále muzea a fotodokumentační výstavy Václava Vlčka *Barokní sochaři severního Prácheňska. Sochy čimelických a dobrovodských mistrů 18. století*.

Při Noci kostelů 10. června pronesl pro několik desítek přítomných výklad o dějinách kaple sv. Jana Nepomuckého v píseckém děkanském kostele. Odpoledne 26. srpna oslovil v Rytířském sále delegaci mezinárodní konference ICOMOS, již ve stručnosti seznámil s dějinami města. Pro kolegy z Prácheňského muzea zorganizoval 31. října odbornou exkurzi po výstavě Šlechtické slavnosti a zábavy v Galerii Micnovna na českokrumlovském zámku.

Jan Adámek redigoval tradiční sborník *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2021*, jehož výkonným redaktorem – editorem se stal již posedmnácté. Ředitelem muzea byl pověřen koordinací prací při výměně již degradovaného nápisu Prácheňské muzeum na vstupním podloubí. Nově byl vytvořen uměleckým kovářem a restaurátorem Petrem Kozákem ze čtyřmilimetrového nerezového plechu, následně otryskaného korundem. Zajistil také završení obnovy oltáře P. Marie, jenž je zapsán v muzejních sbírkách a byl v předchozím roce instalován na původním místě v kostele Nejsvětější Trojice, užívaném v současnosti jako koncertní síň. Dosud chybějící oltářní obraz se podařilo identifikovat v muzejních sbírkách a po výrobě kopie rámu umístit na oltář.

V průběhu roku obsloužil asi třicet badatelů, ať již při osobní návštěvě nebo prostřednictvím e-mailové korespondence – konzultovány byly především problémy z oblasti pomocných věd historických, regionálních a církevních dějin.

BIBLIOGRAFIE ZA ROK 2022

KATALOG VÝSTAVY:

Život Panny Marie – písecký cyklus šesti deskových obrazů z počátku 17. století. Malé výstavní síně, 1. března – 10. dubna 2022, vyd. Prácheňské muzeum v Písku, Písek, nestr. (16)

STUDIE:

– Pravobřežní předmostí píseckého Kamenného mostu v době kolem roku 1500 z hlediska městské fortifikace. Poznámky k novému rekonstrukčnímu modelu pro muzejní expozici, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2021, s. 55–75 [ISBN 978-80-86193-78-6]

– Gemina turrium in altum consurgens. Písecký městský znak jako obraz i vzor ctností v dedikaci k tisku univerzitních tezí Leopolda Kameníčka z roku 1727, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2021, s. 77–88 [ISBN 978-80-86193-78-6]

PŘÍLEŽITOSTNÉ:

– O písecké vlajce, in: Písek, Písecko, Blatensko, Strakonicko, Vodňansko. Informace pro návštěvníky, vyd. Destinační společnost Píseckem, s. r. o., Písek, s. 14

PRACOVISTĚ ETNOGRAFIE

MGR. JAN KOUBA

Stejně jako řada jiných se i etnografická podsbírká rozrostla během roku o několik desítek nových předmětů. Zakoupením, sběrem či darem získal etnograf pro muzeum 62 nových přírůstků, do systematické evidence pak zapsal 46 nových čísel. Podsíbírka militarií se rozšířila o jeden předmět a o jednu kartu, podoba nejmenší podsbírký hudebních nástrojů se nezměnila. Všechny tři spravované podsbírký byly v závěru roku podrobeny řádné inventuře. Zároveň probíhala neustálá digitalizace sbírek do systému MUSEION, ve kterém se díky práci etnografa či brigádníků nově objevilo 1085 karet. Řada sbírkových předmětů se dočkala konzervování, zde pracovník maximálně využíval interního pracovníka. Ten se během roku úspěšně vypořádal i s náročných úkolem – vrátit život značně poničenému rozměrnému kupeckému znamení v podobě kotvy obtočené hadem (HE 4275). Z externích pracovníků využil etnograf služeb akademického malíře Milana Kadavého, který zrestauroval čtyři lidové podmalby s motivem Mater Dolorosy (HE 3408), svatého Floriána (HE 3508), svatě Rosálie (HE 3506) a svatě Barbory (HE 3502). Mimo prodlou-

žení dlouhodobých zápůjček poskytl J. Kouba v průběhu roku exponáty na několik výstav a akcí – například Regionálnímu muzeu v Českém Krumlově na vánoční výstavu či krojové součástky folklornímu souboru Písečan na reprezentativní fotografování. Pracovník zároveň dohlížel na dobrý stav jemu svěřených expozic v muzeích v Písku a v Protivíně.

Etnograf měl na starosti hned jednu z prvních výstav. Od března zaplnily Chodbu knihovny exponáty a panely s texty a obrázky týkající se bohaté historie C. K. Priv. ostroštreleckého sboru v Písku. Výstava představila předměty a fotografie, které se hlavně díky péči muzea dochovaly do dnešních dob. Nemohla by vzniknout bez spolupráce s odborníkem na vojenskou historii Karlem Klátilem, který „o píseckých šicech“ v muzeu navíc i přednášel (povídání neslo název – *O zcela zapomenutém spolku a trochu o mužích, který miloval uniformy*). Spolupráce etnografa s Karlem Klátilem přinesla ještě jednu přednášku. Na podzim K. Klátil publiku prozradil, jak to ve městě Písku vypadalo, když před ním (a také v něm) stála francouzská armáda. Řeč byla o „bitvě – nebitvě“ z roku 1741, kdy se před branami města Francouzi střetávali s armádou Marie Terezie.

O letních prázdninách připravil pracovník spolu s kolegou B. Bernáškem pro Památník města Protivína historicko–dokumentační výstavu *Protivínský lazaret za I. světové války*. Ta vyprávěla slovem i obrazem o léčení raněných vojáků na protivínském zámku. Prostory patřící v té době rodu Schwarzenbergů posloužily Rakousko–uherské armádě jako lazaret. Ten byl ve městě nad Blanicí zřízen jako pobočka Červeného kříže Terezií ze Schwarzenberga a řídícím lékařem zde byl známý protivínský lékař – Dr. Křišťan Pokorný. Lazaret fungoval mezi léty 1914–1917 a byl značně vytížen i díky dobré dostupnosti – město bývalo v té době důležitým železničním uzlem. Kurátoři výstavou připomněli dobročinnost místních obyvatel, kterou se snažili zlepšit nezáviděníhodné podmínky zraněných vojáků. Společně provedli zájemce o tuto část regionální historie i při komentované prohlídce.

Polozapomenutou osobnost píseckého zlatníka Karla Webera (1864–1939) připomněla výstava nazvaná *Weber – grandlí král*. Právě zdejší dílna tohoto muže se jako první v Čechách začala specializovat na výrobu mysliveckého šperku. Weber do zlata či stříbra nejčastěji zasazoval grandle – špičáky z horní čelisti jelena či laně. Řemeslo převzal po otci v roce 1895, výrobu značně rozšířil a začal exportovat do celého světa, včetně USA. Výstava představila ukázky Weberova pozoruhodného díla, dále katalogy nabízeného sortimentu a opomenuta nebyla ani výbava zlatnické dílny jeho či pokračovatelů. Originální šperky se zubem a s malou signaturou „KW“ zapůjčila na výstavu celá řada soukromníků a to včetně potomků zručného píseckého tvůrce. Rovněž tato akce byla doplněna několika komentovanými prohlídkami.

Etnografovi patřila i závěrečná výstava. Boj se zimou býval zápasem, který musel člověk chtít nechtět každoročně podstupovat. Šlo o hodně a tak bylo střetnutí mnohdy tvrdé a nelítostné. To, že jsme dnes tady, znamená, že naši předci souboje s mrazy vyhrávali. A jaké zbraně tehdy používali – tedy, čím a do čeho přikládali, jak se zahalovali či jak se přes celý rok na krušné období připravovali, o tom všem připravil na prosincové dny pracovník výstavu s prozaickým názvem *Tépllo*. Zpestřila ji přednáška *Kobka, zeli, pekelec aneb zajímavosti o kachlových kamnech*, kterou kurátor zajistil ve spolupráci s Mgr. Liborem Soukupem, prezidentem Cechu kamnářů ČR.

Etnograf dále spolupracoval na obměně exponátů v jedné z výloh Drogerie U kostela pana Josefa Joui, kde tentokrát představil muzejní přírůstky z posledních několika let.

Během roku přednesl pracovník řadu přednášek pro více než 450 posluchačů (např. pro Senior point Písek, domov pro seniory Senecura, Gymnázium Písek apod.). Prováděl po muzeu i po městě (při městských slavnostech vyprávěl o historii regionu přímo z pramice), poskytoval odborné konzultace, ať již písemně, telefonicky či ústně, a to široké veřejnosti i odborníkům. Etnograf byl předsedou Poradního sboru pro sbírkotvornou činnost muzea, členem obdobných sborů v Netolicích a Českém Krumlově a členem komise pro výběr statků tradiční nemateriální lidové kultury jižních Čech. Zároveň zajišťoval monitoring internetových aukčních a bazarových portálů, díky čemuž muzeum rozšířilo své sbírky o řadu významných předmětů. Publikoval v regionálních periodících.

BIBLIOGRAFIE ZE ROK 2022

ČLÁNKY:

– *Žlatý klíč z Drličova se vrátil do Prácheňského muzea, in: Písecký svět. Svobodný prostor pro vaše názory, roč. 10, 2022, č. 3, s. 10*

– *Nemáte doma myslivecký šperk z grandlí od Webera?, in: Písecký svět. Svobodný prostor pro vaše názory, roč. 10, 2022, č. 20, s. 10*

– *Karel Weber. Legenda českého loveckého šperkařství, in: Svět myslivosti. Měsíčník pro myslivce a přátele přírody, roč. 23, 2022, č. 11, s. 32 – 37*

PRACOVISTĚ KULTURNÍCH DĚJIN

MGR. JAN KOTALÍK

Pracovním programem roku 2022 byla především standardní činnost jako v předcházejících letech: práce s podsbírkou historické fotografie, realizace plánovaných výstav, služby veřejnosti – tj. badatelům apod. Další aktuální potřeby instituce odborný pracovník řešil na pokyn vedení a v koordinaci s ostatními spolupracovníky.

Ve druhé polovině roku bylo nutné – kvůli ukončení spolupráce s externistou na přepisu katalogizačních karet – řešit otázku dalšího převodu staré evidence II. stupně do programu MUSEION. Neboť nebyla v dosahu žádná další zapracovaná kvalitní náhrada k přepisování karet, zhostil se tohoto časově náročného úkolu správce podsbírky sám. Navíc dále katalogizoval nové přírůstky, prováděl předepsanou revizi části fondu a dohlížel na stav uložených sbírkových předmětů v již přeplněných depozitárních prostorách.

Na počátku roku společně s provozním oddělením připravil expozice *Kulturní tradice Písecka* ke znovuotevření pro návštěvníky.

V roce 2022 zabezpečil Jan Kotalík dvě výstavy. Jednu pro galerijní prostory muzea: *Zaniklý svět na fotografiích Enriue Stanko Vráze* (zapůjčená výstava z Národního muzea – Náprstkova muzea v Praze, 1. 3. až 29. 5.) a druhou pro Chodbu knihovny PM: *Flower date* (obrazy Renaty Kolečkářové, 3. 9. až 9. 10.). Nově zhotovené velkoformátové fotografie v Galerii PM též samostatně zavěsil. Na dalších výstavách spolupracoval (*Weber – grandlí král; Těplo / Jak naši předkové bojovali se zimou*).

Pro písecké (a v jednom případě i pro strakonické) gymnázium proslovil opakovaně přednášky s tematikou regionální kulturní historie přímo v expozicích. V podzimním termínu připomenul formou přednášky pro veřejnost v Kulturním domě 170. výročí od narození Otakara Ševčíka, houslového virtuosa a pedagoga, píseckého občana. Předtím se v souvislosti také s touto osobností na pozvání zúčastnil slavnostního uvedení v provoz Ševčíkovy lavičky na náměstí v Horažďovicích.

V dalším se zúčastňoval setkání redakční rady výroční zprávy muzea a zajišťoval potřebnou dokumentaci dalších pracovníků oddělení (podklady pro ekonomické a provozní oddělení muzea). V každoročně pořádané muzejní noci poskytoval informace početným návštěvníkům a pomáhal koordinovat jejich pohyb ve druhém patře instituce.

V roce 2022 Jan Kotalík 3× plnil povinnosti týdenní dozorčí služby, absolvoval podzimní školení k evidenčnímu programu MUSEION v JČM v Českých Budějovicích a komunikoval (především elektronickou poštou) s dalšími odbornými pracovišti muzeí (např. s NM v Praze ve věci fotografických prací Mulačova pražského fotoateliéru). V Muzeu středního Pootaví Strakonice zahájil letní výstavu výtvarné umělkyně Marcely Vichrové, M. A., tamní rodačky.

BIBLIOGRAFIE ZA ROK 2022

KAPITOLA V KNIZE:

– *součást kapitoly Masarykova letecká liga Písek (1926–1939), in: Michal PLAVEC, Letiště Krašovice. Stríčky z historie píseckého létání, Praha 2022, s. 117. [ISBN 978-80-11-00199-5]*

ČLÁNEK:

– *Kabinetky z fotoateliéru Kamilly Asboth s příběhem romantického tajemna v podsbírce historické fotografie Prácheňského muzea v Písku, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2021, s. 161–164. [ISBN 978-80-86193-78-6]*

PŘÍLEŽITOSTNÉ:

– *Marcela Vichrová, M. A., in: V Podlesí. Marcela Vichrová Adam Velíšek, katalog k výtvarné výstavě v Rabasově galerii, Rakovník, úvodní text, nestr. [ISBN 978-80-88454-07-6]*

PRACOVISŤE SOUDOBÝCH DĚJIN

PHDR. ZDENĚK DUDA PH.D.

Náplní práce oddělení je správa a rozvoj podsbírky historická, dokumentující a ilustrující politické, hospodářské a sociální dějiny města Písku (částečně i bývalého okresu) především druhé poloviny 20. století, vlastní vědeckovýzkumná činnost a systematická prezentace podsbírky prostřednictvím výstavních, přednáškových a dalších projektů, včetně zpřístupňování podsbírky formou odborných konzultací badatelům i široké veřejnosti.

Podsbírka historická se prostřednictvím darů, nákupů i vlastní sběratelské činnosti rozrostla během roku o 142 předmětů (90 přírůstkových čísel). Mezi významné akvizice patří například album čs. legionáře Karla Růžičky obsahující válečné fotografie a pohlednice z let 1914 až 1920. Do podsbírky bylo také zapsáno několik fotografií dokumentujících písecké návštěvy prezidenta Edvarda Beneše z let 1937 a 1945, několik fezových nálepek z 50. let 20. století, jídelní souprava a dvě kresla z produkce píseckého Hikoru, několik příkladů rozlišovacích odznaků ČSLA či například také tkaných reklamních záložek pletářského průmyslu. Významnou akvizicí jsou také strojopisy z pozůstalosti Františka Pangráce, příslušníka československého zahraničního vojska ve Velké Británii. V rámci dokumentace současnosti byly do podsbírky zapsány různé materiály související s přípravou a průběhem voleb do zastupitelstva města konaných v září 2022 (letáky, volební lístky).

V rovině systematické evidence bylo vytvořeno 92 nových inventárních čísel (K+S 13814 – K+S 13905). Probíhaly také práce na digitalizaci starší sbírkové evidence. V třetím a čtvrtém čtvrtletí bylo v rámci pravidelné periodické kontroly revidováno cca 13 % podsbírky, tj. 1900 inventárních jednotek.

Badatelům bylo poskytnuto na čtyřicet konzultací, a to převážně v oblasti regionálních dějin a reálií. Zvláště se jednalo o témata související s událostmi druhé světové války na Písecku, témata spojená s dějinami místních spolků a průmyslových závodů i dokumentací zaniklých míst a lokalit. Konzultována byla i témata dějin všedního dne a náboženských dějin 18. až 20. století.

K vědeckovýzkumným úkolům pracoviště patřilo především studium podob, forem a obsahů muzejní dokumentace a prezentace v druhé polovině 20. století, studium vzpomínkových kultur a paměti na druhou světovou válku a dále také první svobodné volby v roce 1990, a to ve formě sběru dokumentačního materiálu, přípravy výstav a publikací či příspěvků na odborných konferencích. Dále také studium dějin každodenního života se zvláštním zřetelem k tzv. posledním věcem člověka a přípravě na smrt v 18. a 19. století. Publikované výstupy jsou doloženy níže.

Prezentační aktivity pracoviště se soustředily především na kurátorské zajištění a vedení výstavy *Masaryk a Svatá země. Výstava fotografií* (Chodba knihovny, 4. až 29. května 2022, autor výstavy dr. Robert Řehák), výstavy *Permanentní p(l)ast. Výstava maleb Petry Vichrové* (Malé výstavní síně, 4. srpna až 18. září 2022, spolukurátorka Zuzana Duchková) a výstavy *Pozůstatky významnosti. Výstava fotografií výtvarného družstva Tó jsou, odštěpného závodu České Budějovice* (Chodba knihovny, 13. října až 27. listopadu 2022, vystavující Jan Flaška, Karel Řepa, Lenka Pužmanová, Zuzana Duchková). Předměty z podsíbrky historická byly v předmětném roce rovněž prezentovány na dalších výstavách našeho muzea i na výstavách dalších (paměťových) institucí. Zapůjčeny například byly do Klatov k tradiční připomínce popravených odbojářů ve Spáleném lese v roce 1942.

Pracovník Z. Duda byl také podobně jako v minulých letech aktivním členem Komise muzejních historiků AMG (předseda). Vedl komunikaci se členy a podílel se na přípravě a organizaci odborných seminářů, workshopů a exkurzí (např. odborný seminář *Tvorba a hodnocení výstav a expozic*, Domažlice, 15.–17. června 2022; 10. celorepublikové kolokvium AMG na aktuální téma českého muzejnictví *Muzea po pandemii*, Brno, 9.–10. listopadu 2022; workshop *Spolu, vedle sebe, nebo proti sobě?*, Písek, 23. března 2022). Byl také jedním ze spolugarantů muzejního panelu *České muzejnictví v pohybu? Bilance a výsledky na 12. sjezdu českých historiků* (Ústí nad Labem, 20.–22. září 2022). Dále působil jako tajemník Poradního sboru pro sbírkotvornou činnost muzea, členem obdobného sboru byl i v Husitském muzeu v Táboře.

BIBLIOGRAFIE ZA ROK 2022

KAPITOLA V KNIZE:

– *Šťastné zítřky (našich) muzeí*, in: Irena Chovančíková – Marek Vařeka (eds.), *Muzeum a etika II. Od školy po kulturák*, Hodonín 2022, s. 13–20. [ISBN 978-80-87375-22-8]

STUDIE:

– *The Topic of Sickness and Death from the Perspective of Late 18th-Century Pastoral Theology*, *Cornova* 12, 2022, č. 2, s. 51–63. [ISSN 2787-9151]

PRACOVISTĚ VÝTVARNÝCH SBÍREK

BC. MARTINA MĚŘIČKOVÁ

V průběhu roku připravila Martina Měřičková celkem šest výstav (viz článek *Výběr z výstav*). Čtyři z nich pak byly doprovozeny tištěným dvoulistem s textem a reprodukcemi prací autora. Konkrétně připravila kurátorka společně s ing. Tomášem Droppou dvoulisty k expozicím: *Ž mých světů* Michaely Paškové, *KYVY* Lenky Kahudy Klokočkové a sochařky Pauliny Skavové. Společně s kolegou Mgr. Janem Adámkem připravila výstavu *Život Panny Marie*, ke které byl též vydán doprovodný katalog.

Do muzejních sbírek zakoupila díla píseckých autorů, například: Františka Trávníčka, Michaely Paškové, Davida Zborníka či Václava Bláhy. I tento rok byly sbírky obohaceny o dary. Stejně jako v předchozích letech, tak i v tomto, věnovala umělecká díla emeritní kurátorka Irena Mašíková. Dále darovali do sbírek svá díla samotní umělci: Michaela Pašková, Lenka Kahuda Klokočková, František Domin. Všem donátorům patří velký dík za jejich podporu a rozšiřování uměleckých sbírek muzea.

Podala úspěšné žádosti o městské granty.

Do restaurátorského ateliéru Ivy Petrové byly deponovány malby k odbornému ošetření. Byly to především práce členů rodiny Skálů, jejichž výstava je plánovaná na letní sezónu roku 2023.

BIBLIOGRAFIE ZA ROK 2022

ČLÁNKY:

– *Výběr z výstav*, in: *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2021, s. 171–174*, [ISBN 978-80-86193-78-6]

Archeologické oddělení

VEDOUcí – DOC. MGR. JAROSLAV JIŘÍK PH.D.

**ING. TOMÁŠ HILTSCHER, MGR. ET MGR. ERIKA PRŮCHOVÁ (0,75 ÚVAZKU),
MGR. MARTIN PTÁK (0,5 ÚVAZKU)**

V roce 2022 pracovali archeologové ve stejném personálním složení jako v předchozí sezóně. Vzhledem k realizaci několika náročných projektů byla obsazena místa stabilních brigádníků Bc. Vlastimilem Kozákem, Olhou Pohorielovou a Irinou Zhuravel. Jak je to již v posledních letech obvyklé, většinu aktivit oddělení zaujímal záchranný terénní výzkum. Vedle obligátního dohlášení stavebních aktivit v regionu se jednalo především o akci spojenou s dostavbou dálnice D4. Zde pod taktovkou Jihočeského muzea v Českých Budějovicích plnili písečtí archeologové především úkoly při samotné exkavaci a dokumentaci nemovitých archeologických nálezů. V loňském roce byly od února do října prozkoumány čtyři lokality ze starší doby železné a doby římské, přičemž bylo vykopáno a zdokumentováno přes tisíc zahloubených objektů a získány byly desítky tisíc movitých nálezů. Důležitou součástí výzkumu bylo plavení vzorků výplní objektů pro získání drobných artefaktů a archeobotanických dat, které probíhalo po většinu sezóny, a zodpovědně se ho zhostily naše ukrajinské kolegyně.

Drobným, ale velice zajímavým nálezem byla dvojice objektů z mladší doby bronzové v Oldřichově. Březnový výzkum zde zachytil zřejmě zbytek usedlosti zaniklé požárem. Mimo velkého množství keramických nálezů byly v jednom z objektů zdokumentovány spálené dřevěné konstrukce. Drobná zjištění byla též učiněna v Milevsku. První akcí byla rekonstrukce kamenného mostu na příjezdové cestě k premonstrátskému klášteru. Samotná stavba pochází z roku 1857, nicméně v zásypu oblouků se podařilo nalézt materiál starší. Další zjištění bylo učiněno při skrývce pro milevský závod Acond. Zde se podařilo zachytit dva větší zahloubené objekty, které však neobsahovaly doklady materiální kultury. Radiokarbonové datování však překvapivě ukázalo na raně středověké stáří těchto zásahů. Dotčený prostor navazoval na archeologický výzkum z roku 2021, kde byly zjištěny objekty z období vrcholného středověku. Mezi drobné akce patřil i výzkum celkem čtyř hrobů v prostoru před kostelem Nejsvětější Trojice v Čimelicích, které odkryly výkopy pro stavbu podstavců nově instalovaných soch. Hroby pocházely ze dvou fází využívání pohřebiště ve vrcholném středověku a novověku, přesnější dataci se ale bohužel zatím nepodařilo určit. Pro vývoj obce jsou potom důležité nálezy keramických zlomků pocházející z raného a počátku vrcholného středověku, dokládající sídelní aktivitu několik století před nejstarší písemnou zmínkou o Čimelicích. Další drobná zjištění pak byla učiněna v prostoru budované haly firmy SIKO v Čimelicích.

Ve velmi omezeném rozsahu pokračoval výzkum narušených raně středověkých mohyl v Pálčicích u Údraže. Exkavace byla omezena pouze na průběh terénní praxe studentů Jihočeské univerzity,

kdy byla dokončována část mohyly odkryté v roce 2021. V roce 2023 by měly práce na výzkumu probíhat ve výrazně větší intenzitě. Jako každý rok pokračoval povrchový průzkum lokalit ohrožených zemědělskou činností; vzhledem k časovému vytížení pracovníků muzea jeho větší část spočívala na bedrech externích spolupracovníků. Zachránit se opět podařilo desítky artefaktů pravěkého a středověkého stáří. Za zmínku stojí průzkum na březích Orlické přehrady pod hradem Zvíkovem, kdy snížená hladina odhalila část pravěkého hradiště, které se na ostrožně rozprostíralo po většinu jihočeského pravěku.

Archeologické oddělení také připravilo jednu z hlavních výstav roku 2022 *Keltové na jihu Boiohaema*, která probíhala od června do září. Výstava prezentovala nejvýznamnější nálezy z doby železné, které se na Písecku podařilo objevit. Mimo vlastní sbírky byly využity nálezy zapůjčené z Jihočeského muzea v Českých Budějovicích, Národního muzea v Praze, Husitského muzea v Táboře a dalších. Byla zahájena muzejní nocí, která se nesla ve stejném duchu. Dne 14. 6. byla výstava navštívena komisí muzejní soutěže Gloria Musaealis. Tato výstava byla dále cílem exkurze účastníků mezinárodní konference ICOM dne 28. srpna. A konečně s výstavou bylo spojené pořádání *XVII. Protohistorické konference/ Frühgeschichtliche Konferenz/ Protohistorical conference: Archeologie barbarů 2022 – Archäologie der Barbaren – Archaeology of the barbarians*, která se uskutečnila 8.–10. září v prostorách muzea a zúčastnilo se jí na pět desítek českých i zahraničních badatelů (např. Slovensko, Španělsko, Polsko, Rakousko, Itálie, USA).

Archeologové jako obvykle pracovali v rámci Jihočeské archeologické komise. Pracoviště poskytovalo informace badatelům, studentům i široké veřejnosti. Byla téměř dokončena digitalizace inventárních karet podsbírky Archeologie a v omezené míře pokračovala inventarizace přírůstků z posledních let. Laboratorní zpracování výzkumů probíhalo pouze v několika zimmích a podzimmích měsících mimo období terénních aktivit. Výsledky výzkumů a činnost oddělení byly prezentovány skrze odborné i populární publikace a sociální síť.

Jaroslav Jiřík stejně jako v předchozích letech věnoval podstatnou část své aktivity plnění povinností vyplývajících ze smluv s investory při zajišťování archeologických dohledů a výzkumů a podílel se na realizaci některých terénních akcí (např. výzkum v Milevsku a Čimelicích). Podstatnou část svého působení věnoval přípravě výstavního projektu *Keltové na jihu Boiohamema* (viz samostatná zpráva v tomto svazku). Autoři výstavy měli možnost představit život a kulturu starých Keltů široké veřejnosti během několika komentovaných prohlídek.

Společně s Tomášem Hiltsem byl Jaroslav Jiřík hlavním organizátorem 17. ročníku protohistorické konference – *Archeologie barbarů*, která se tentokrát konala v Prácheňském muzeu v Písku. Zde přednesl referát s názvem: *Unikátní nález závěsu koňského postroje v Salinově prvním stylu*

z *Řevničova* (okr. Rakovník) (s K. Blažkovou a J. Bezákovou). V měsíci srpnu se zúčastnil mezi-národní konference ICOM, konané tento rok v Praze. Zároveň na jaře aktivně přispěl ke vstupu Prácheňského muzea do této významné mezinárodní organizace. Pracovník též organizoval odbornou exkurzi do muzeí ve středních Čechách (Muzeum T.G.M. Rakovník, Muzeum T.G. Masaryka v Lánech, Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy – expozice Archevita).

Mimo své povinnosti muzejního archeologa přednesl přednáškový cyklus *Střední Evropa v době římské a době stěhování národů* na Ústavu pro archeologii FF UK v Praze. Dále se podílel na uspořádání úspěšné expozice *Žáhada zlatých šperků* v Muzeu T.G.M. v Rakovníku (hlavní kurátorka K. Blažková). Zde přednesl 12. října též přednášku *Evropské a rakovnické královské klenoty z doby stěhování národů*.

Dále v březnu roku 2022 podnikl ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a Velvyslanectvím České republiky v Mexiku pracovní cestu do Mexico City, kde pod patronací velvyslance ČR pana Ing. Zdeňka Kubánka vedl dne 16. 3. seminář *La arqueología del contacto europeo en México en el siglo XVI*. Této akce se zúčastnili zástupci mexického památkového ústavu INAH a Universidad Anáhuac. V listopadu t. r. pak pracovník podnikl odbornou exkurzi na jih Sicílie v souvislosti s probíhajícím výzkumem katakombních hrobů doby stěhování národů nedaleko města Ispica Dr. Joana Pinara Gila, jejichž inventář vykazuje středoevropský charakter.

Tomáš Hiltcher, většinu svého pracovního času věnoval výzkumu při stavbě dálnice D4, kde jako v předchozím roce zajišťoval jeho terénní část. Podílel se i na většině dalších akcí (Oldřichov, Čimelice, Zvíkov), nicméně větší část archeologických dohledů od něho převzali ostatní kolegové. Podílel se na organizaci studentské praxe Jihočeské univerzity na raně středověkém mohylníku v Pálčicích u Údraže.

Jako spoluautor figuroval u výstavy *Keltové na jihu Boiohaema*, kde vzhledem k vytížení v terénu většina prací zůstala v gesci J. Jířka. Dále se podílel na organizaci muzejní noci a *XVII. Protohistorické konference*. Poskytoval informace zájemcům z řad badatelů a studentů a koordinoval externí spolupracovníky. V omezené míře pokračoval v dlouhodobých projektech (Koží u Orlíka, Mírotice atd.), laboratorním zpracování nálezů a tvorbě nálezových zpráv.

Pracovník se zúčastnil řady pracovních setkání, seminářů a konferencí (např. Plenární zasedání jihočeské pobočky ČAS, Strakonice 23. 4. s referátem *Archeologické výzkumy archeologického pracoviště Prácheňského muzea v Písku v roce 2021* (s Martinem Ptákem, Jaroslavem Jířkem, Erikou Průchovou); dále *XVII. Protohistorická konference – Archeologie barbarů*, Písek 8.–10. 9. s referátem: *Aktuální stav výzkumu v ploše dálnice D4 z pohledu archeologie doby železné a doby*

římské (předběžná zpráva, s Ondřejem Chvojkou, Erikou Průchovou a Vlastimilem Kozákem).

Erika Průchová, téměř celý rok strávila na výzkumu při stavbě dálnice D4, kde se věnovala především terénní dokumentaci. Společně s kolegou T. Hiltcherem se podílela i na dalších terénních akcích, např. v Oldřichově, nebo Čimelicích. Z výzkumu v Čimelicích podrobila antropologické analýze vyzvednuté lidské kosterní ostatky a vypracovala nálezovou zprávu.

Kolegům byla nápomocna při instalaci a deinstalaci výstavy *Keltové na jihu Boiohaema*. Dále koordinovala odběr a odesílání vzorků z výzkumu na dálnici D4 a z Velkého náměstí v Písku na dataci metodou C14 a k archeozoologické analýze.

Vzhledem k oblasti svého zájmu, kterým je archeothanatologie, se zúčastnila několika archeologických výzkumů mimo gesci Prácheňského muzea jako antropolog (např. vojenský hřbitov u Invalidovny v Praze – Karlíně, analýza ostatků zpod šibenice u Nepomuka, či průzkum mohyly na Podřipsku ve spolupráci se Západočeskou univerzitou v Plzni). Zároveň instalovala kosterní ostatky v rámci expozice Archevita ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy. Mimo povinnosti muzejní archeoložky rovněž přednášela na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích.

Pracovnice se rovněž účastnila několika konferencí a seminářů (1: Plenární zasedání jihočeské pobočky ČAS, Strakonice 23. dubna s referátem *Archeologické výzkumy archeologického pracoviště Prácheňského muzea v Písku v roce 2021* (s Martinem Ptákem, Jaroslavem Jířkem, Tomášem Hiltcherem), 2: *XVII. Protohistorická konference – Archeologie barbarů*, Písek 8.–10. 9. s referátem *Aktuální stav výzkumu v ploše dálnice D4 z pohledu archeologie doby železné a doby římské* (předběžná zpráva, s Ondřejem Chvojkou, Erikou Průchovou a Vlastimilem Kozákem)

Martin Pták, stejně jako v minulých sezonách, přispěl k realizaci značné části výše zmíněných výzkumů. Samostatně provedl například odkryv objektu z 13. století v poloze v Lánech mezi Chvaleticemi a Radčicemi. Nadále pokračoval v laboratorním ošetření a zpracování nálezů z minulých sezon a přípravě nálezových zpráv. Též pokračoval v namátkové rekognoskaci archeologických památek na Písecku a v dalších regionech jižních a jihozápadních Čech. Spoluorganizoval studentskou praxi na muzejním výzkumu narušeného raně středověkého mohylového pohřebiště v Pálčicích u Údraže. Mimo povinnosti muzejního archeologa přednášel na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Též byl zapojen do projektu GAČR – *Na okraji neolitizace: strategie prvních zemědělců na jihu Čech*, v jehož rámci pracoval na dvou neolitických lokalitách na Protivínsku a účastnil se odkryvu neolitického sídliště u Horního Bukovska (okr. ČB). Pracovník dalším rokem pokračoval v doktorském studiu na Ústavu pro archeologii FF UK.

Nadále předsedal jihočeské pobočce České archeologické společnosti a v červnu organizoval její plenární setkání ve Strakonících. Zde přednesl několik referátů: a) *Na okraji neolitizace: strategie prvních zemědělců na jihu Čech* (s Václavem Vondrovským, Michaelou Ptákovou a Jiřím Bumerlem), b) *Archeologické výzkumy archeologického pracoviště Prácheňského muzea v Písku v roce 2021* (s Jaroslavem Jiříkem, Tomášem Hiltsherem a Erikou Průchovou), c) *Malíř Alois Moravec a výzkum na hradišti Prácheň v roce 1976*, d) *Bedřich Dubský: drobnosti za rok 2021*, e) *Archeologický výzkum Karlova Hrádku u Purkarce* (okr. České Budějovice) v roce 2021 (s R. Krajícem, D. Kovářem a J. Šindelářem). Účastnil se dále řady odborných a vědeckých setkání 1) *Archeologie a veřejnost* 11/2022: *Hroby v archeologii – archeologie v hrobech*, Praha 8.—9. 6. s referátem *Archeologické odkryvy druhovělečných vojenských hrobů na jihu Čech v létech 2012—2022*, 2) 30. *Treffen Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/West- und Südböhmen/ Oberösterreich, Flossenbürg* 22.—24. 6. s referátem *Exhumierung der Opfer des Zweiten Weltkriegs als archäologisches Problem. Beispiele aus Süd- und Südwestböhmen* a posterem *Archäologie des Zweiten Weltkriegs im Bezirk Písek. Möglichkeiten, Ergebnisse und Verluste*. 3) EAA Budapešť 31. 8. — 3. 9. s referátem a posterem *The non-ceramic material culture of the Medieval central site of Prácheň (Czech Republic)* a 4) *Člověk a meč*, České Budějovice 14.—16. 9. s referátem *Nákončí pochev mečů z hradiště Prácheň u Horažďovic*.

BIBLIOGRAFIE JAROSLAVA JIŘÍKA ZA ROK 2022

PROPAGAČNÍ MATERIÁL:

– *Keltové na jihu Boiohamema, nestr.*

KAPITOLA V KNIZE:

– *Comments on the NGOLP of the Authors S. Maruyama and T. Ebisuzaki. In: [COLF], Volume in the series Perspectives on Life of the Universe, [Series Editors: Richard Gordon & Joseph Seckbach]. S. K. Smoukov, J. Seckbach and R. Gordon, (eds.) Wiley-Scrivener, Beverly, Massachusetts, s. 361–367. [ISBN 978-1-119-55554-4]*

BIBLIOGRAFIE TOMÁŠE HILTSCHERA ZA ROK 2022

ČLÁNKY A STUDIE:

– *Nové nálezy kovových a dalších předmětů z doby halštatské a laténské, dokumentované v jižních Čechách v letech 2017—2020, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 35, s. 111–188. [ISBN 978-80-7646-028-7] (s J. Michálkem, D. Hláškem, O. Chvojkou, J. Fröhlichem, M. Ptákem, J. Johnem a V. Králem)*
– *Pravěký žárový hrob od Burkováku. Prácheňské muzeum v roce 2021, s. 135–142. [ISBN 978-80-86193-78-6] (s E. Průchovou)*

BIBLIOGRAFIE ERIKY PRŮCHOVÉ ZA ROK 2022:

ČLÁNKY A STUDIE:

– *Výzkum jihočeských neolitických lokalit v roce 2021, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 35, s. 27–39. ISBN [978-80-7646-028-7] (s V. Vondrovským, R. Křivánkem, J. Bumerlem, M. Ptákem, J. Johnem, J. Krejčím, V. Prokopem a D. Hláškem)*
– *Mohylový hrob z počátku mladší doby bronzové u Předních Ptákovíc (okr. Strakonice), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 35, s. 93–110. ISBN [978-80-7646-028-7] (s O. Chvojkou, J. Johnem, V. Králem, P. Menšíkem, S. Nožínovou a J. Benešem)*
– *Pravěký žárový hrob od Burkováku. Prácheňské muzeum v roce 2021, s. 135–142. ISBN [978-80-86193-78-6] (s T. Hiltsherem)*

BIBLIOGRAFIE MARTINA PTÁKA ZA ROK 2022:

ČLÁNKY A STUDIE:

– *Sestavit se dá. Klihem však nedrží. Příběh jedné polozapomenuté „hradištní“ zásobnice od Paračova (okr. Strakonice), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 35, s. 211–218. ISBN [978-80-7646-028-7]*
– *Výzkum jihočeských neolitických lokalit v roce 2021, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 35, s. 27–39. ISBN [978-80-7646-028-7] (s V. Vondrovským, R. Křivánkem, J. Bumerlem, J. Johnem, E. Průchovou, J. Krejčím, V. Prokopem a D. Hláškem)*
– *Karlův hrádek u Purkarce – projekt archeologického výzkumu, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 35, s. 219–240. ISBN [978-80-7646-028-7] (s R. Krajícem, D. Kovářem a J. Šindelářem)*
– *Nové nálezy kovových a dalších předmětů z doby halštatské a laténské, dokumentované v jižních Čechách v letech 2017—2020, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 35, s. 111–188. ISBN [978-80-7646-028-7] (s J. Michálkem, T. Hiltsherem, D. Hláškem, O. Chvojkou, J. Fröhlichem, J. Johnem a V. Králem)*
– *Rybník Valcha u Mladic, k. ú. Závlekov: Drobný příspěvek k dataci a interpretaci středověkých a novověkých rybničních děl. Vlativědný sborník muzea Šumavy v Sušici XII, s. 63–71. ISBN [978-80-87235-13-3] (s L. Vobejdou).*
– *Archeologové na Práchni: malíř Alois Moravec a výzkum na hradišti Prácheň v roce 1976, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2021, s. 143–148. ISBN [978-80-86193-75-5]*
– *Hradiště Prácheň pohledem archeologie. Prácheňské muzeum v Písku v roce 2021, s. 165–168. ISBN [978-80-86193-75-5]*

Knihovna a studovna

VEDOUCÍ — MGR. JAN ADÁMEK

MGR. ET MGR. BOHUMÍR BERNÁŠEK

Uplynulý rok 2022 byl prvním, kdy celý provoz muzejní knihovny zajišťoval pouze vedoucí knihovny a jeden knihovník. Snížení počtu zaměstnanců se samozřejmě projevilo jak na chodu knihovny, tak na zaměření a rozdělení pracovní činnosti. Ze stejného důvodu rovněž ztratilo smysl rozdělovat zprávu za pracoviště na část „*Studovna, příruční a regionální knihovna, knihovny pozůstalostní*“ a „*Pracoviště historické knihovny*“ jako tomu bylo v uplynulých letech, a tak bude zpráva za knihovnu a studovnu pojata jednotně.

Náplň práce knihovníka **Bohumíra Bernáška** spočívala v kontrole depozitářů, zpracování fondu, akvizicích (do knihovního fondu nově přibýlo 76 svazků), vyřizování badatelských dotazů a službách badatelům ve studovně. Vzhledem k omezení pracovních úvazků v knihovně byla studovna v uplynulém roce přístupna badatelům pouze po předchozím objednání. V závěru roku proběhly obvyklé periodické inventarizace. Pokračovalo se s obnovou poškozených svazků v Ateliéru Krupka v Úvalech u Prahy. Nových vazeb odborných a regionálních periodik se s ochotou ujal knihvazač a zaměstnanec vodňanského muzea, pan Petr Totín.

V rámci další činnosti přednášel B. Bernášek 8. března na projektovém dni píseckého gymnázia, 21. září předčítal na Noci literatury pořádané píseckou knihovnou v továrně Jitex Písek, věnoval se doplnění podkladů pro stavebně-historický průzkum protivínského Podzámčí a s kolegyní Mgr. Klárou Koubovou připravě grantové žádosti na projekt *Romský holokaust v lokální perspektivě*. Hlavním partnerem tohoto projektu je Ústav pro studium totalitních režimů, který v jednání zastupoval Mgr. Václav Sixta, Ph.D., vedlejšími partnery Muzeum romské kultury a Prácheňské muzeum v Písku. Grantová žádost byla podána k německé nadaci EVZ – Stiftung Erinnerung, Verantwortung und Zukunft.

Společně s kolegou Mgr. Janem Koubou připravil pro Památník města Protivína výstavu *Protivínský lazaret za I. světové války*, která probíhala ve dnech 11. srpna – 30. října. K této výstavě proběhla dne 11. října komentovaná prohlídka a knihovník Bernášek publikoval dva články v Protivínských listech představující válečné memoáry se vztahem k Protivínu z fondu muzejní knihovny.

Jan Adámek, o jehož činnosti je referováno na jiném místě, se na tomto pracovišti, kde spravuje podsbírku staré muzejní knihovny, věnoval zejména práci na provenienčním rejstříku tisků do roku 1850. Podařilo se mu zpracovat, formou zadávání do jednoduché tabulky, údaje o svazcích ze skříní I.–XII., kde registroval veškeré údaje o předchozích majitelích knih, ať již jsou vyjádřeny

ve formě přípisů či podpisů, razítek, exlibris nebo supralibros; zároveň registroval zajímavé či hodnotné vazby. Práce je přípravou na chystanou profilovou výstavu muzejní knihovny v roce 2025. Chystal také vybrané tisky pro konzervování a restaurování.

BIBLIOGRAFIE JANA ADÁMKA ZA ROK 2022

– viz strana 27

BIBLIOGRAFIE BOHUMÍRA BERNÁŠKA ZA ROK 2022

ČLÁNKY:

– *Vzpomínky z lazaretu – Antonín Kopecký, in: Protivínské listy, roč. 31, 2022, č. 10, s. 14 a 16.*

– *Vzpomínky z lazaretu – Bohuslav Hála, in: Protivínské listy, roč. 31, 2022, č. 11, s. 11–12.*

Oddělení přírodních věd

VEDOUcí — RNDR. JIŘÍ ŠEBESTIAN, CSC.

PRACOVISTĚ ZOOLOGIE

RNDR. JIŘÍ ŠEBESTIAN, CSC.

V oblasti péče o sbírky proběhla i v tomto roce v zoologickém oddělení zákonem požadovaná periodická revize 10 % sbírkových předmětů ze všech čtyř zoologických podsbírek (bezobratlí, bezobratlí exotičtí, obratlovci a obratlovci exotičtí). Pravidelné ošetření depozitárních prostorů proti hmyzu škodícímu sbírkovým předmětům bylo provedeno 24. 3. 2022.

V oblasti prezentační zoolog připravil jako kurátor výstavu fotografií pavouků našeho předního arachnologa RNDr. Antonína Kůrky: *Nevídaná krása* v pobočce v Protivíně (1. 5. — 7. 8.).

Stěžejní částí výzkumu muzejního zoologa je dlouhodobé sledování ptačího společenstva v národní přírodní památce Řežabinec. Ať bylo toto území chráněno jako národní přírodní rezervace (1949—2020) nebo jako národní přírodní památka (od roku 2021) – jeho výzkum metodou bodového transektu probíhá nepřerušně již od roku 1980 a tak i letos provedl zoolog každý měsíc jedno sčítání. Pravidelnost a dlouhodobost umožňuje srovnání vývoje ptačího společenstva v době hnízdění a také zhodnocení významu rezervace pro protahující a zimující ptáky.

Neinvazivními metodami typu sčítání na bodovém transektu nelze získat všechny potřebné znalosti o ptačím společenství rezervace. Proto od roku 2003 probíhá také výzkum rezervace metodou CES (Constant effort sites = Místa s konstantním úsilím). Při této metodě dochází k pravidelnému „nabírání“ vzorku ptačí populace odchtem do stále stejného množství sítí stojících na stále stejných místech jedenkrát v každé dekádě během celé hnízdní sezóny. Lze tak postihnout populační vývoj i skrytě žijících druhů, které sčítání neinvazivními metodami nezachycuje, a lze tak zjišťovat i řadu dalších údajů jako např. podíl mláďat přežívajících do dalších let, přežívání dospělých ptáků, věrnost hnízdišti apod. V tomto roce bylo provedeno dalších deset odchytů touto metodou. Několika odchytů se letos zúčastnili i postdoktorální studenti z Finska v rámci celoevropského výzkumu rákosníků obecných.

Třetí metodou výzkumu ptačí populace v NPR Řežabinec, která probíhá pravidelně již od roku 1977, je letní kroužkovací akce Acrocephalus, kterou začal dr. Pecl a nový zoolog ji vede od roku 2003. Letos proběhl již 46. ročník (23. 7. — 3. 8.). Podrobná zpráva o něm bude vydána později.

Podklady získané komplexním výzkumem rezervace slouží při osvětově výchovném využití rezerva-

vace pro veřejnost i žáky okolních středních a základních škol, včetně píseckých, dále jako podklady pro orgány ochrany přírody (např. ke zpracování plánů péče pro obhospodařování rezervace) a zobecněné získané poznatky bývají publikovány v mezinárodních vědeckých časopisech.

V roce 2018 se rozběhl i projekt na výzkum obratlovců v Píseckých horách, probíhající ve spolupráci s Lesy města Písku a Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky. Pravidelné kontroly probíhaly i letos. Během jara 2022 se zoolog muzea zúčastnil několika on-line konferencí Ministerstva životního prostředí k ochraně hus vedených Mgr. Kuncovou. Zoologické pracoviště vyhledali v tomto roce 22 badatelé, dotazů a konzultací z řad veřejnosti proběhlo po e-mailu či telefonu celkem 28. Badatelé byli profesionální zoologové a studenti vysokých škol, konzultace byly vesměs dotazy na nálezy různých druhů a vývojových stádií hmyzu. Zoolog muzea i nadále pracoval ve Společnosti pro výzkum a ochranu fauny – Zoogeos Bohemia. Dále pracoval zoolog jako předseda Zoologické komise Asociace muzeí a galerií (AMG) a zúčastňoval se pravidelně zasedání senátu AMG v Praze. I v tomto roce se podařilo uspořádat konferenci zoologů muzeí a ochrany přírody – tentokrát v CHKO České Středohoří a dalších přírodních rezervacích v okolí Ústí nad Labem. (13.—15. 9.) Od prosince 2022 se muzejní zoolog stal členem nákupní komise Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Muzejní zoolog pomáhal při ochraně přírodních rezervací v Jihočeském kraji (včetně NPR Řežabinec) jako Strážce ochrany přírody.

Výsledky vědecko-výzkumné práce zoolog prezentoval na Konferenci zoologů muzeí a ochrany přírody v Ústí nad Labem (13.—15. 9.), konferenci České společnosti ornitologické v Mikulově (23.—25. 9.) a na semináři Jihočeského ornitologického klubu (15. 10.). V rámci dlouhodobého sledování Ptačích oblastí evropské soustavy ochrany přírody Natura 2000 působí zoolog jako koordinátor v Ptačích oblastech (dále jen PO) Řežabinec, Českobudějovické rybníky, Hlubocké obory a v PO Údolí Otavy a Vltavy a spolupracuje i v PO Novohradské hory a Šumava. Dále se opět zapojil do projektu Mezinárodního sčítání zimujících vodních ptáků a sčítání orlů mořských.

Jako člen vedení Skupiny pro výzkum chřástala polního při České společnosti ornitologické koordinoval zoolog celorepublikový výzkum tohoto ptáka z Červeného seznamu celosvětově ohrožených druhů. Sám pak prováděl monitoring, odchyt a kroužkování chřástalů v PO Novohradské hory a PO Šumava (pravý břeh Lipna). I nadále se podílel na práci Jihočeského ornitologického klubu – Jihočeské pobočce České společnosti ornitologické. Jako recenzent posuzoval zoolog v roce 2022 jeden článek pro periodikum České společnosti ornitologické – Sylvia.

V rámci programu osvětově výchovné činnosti muzea zajišťuje zoolog muzea přednášky cestovatelско-пřírodovědného cyklu. Letos se ale kvůli epidemii covid přednášky v našem muzeu konaly až od října, ve zmíněném cyklu proběhly dvě.

Další aktivitou zoologa byly přednášky a exkurze pro veřejnost. Z pravidelných každoročních akcí nemohlo kvůli úrazu zoologa těsně před již vyhlášeným termínem proběhnout ani letos jarní *Vítání ptačího zpeřvu*. Uskutečnily se ale letní *Akce Acrocephalus* (23. 7. – 3. 8.) a podzimní *Ptačí festival* (2. 10.). Proběhlo také celkem 22 celodenních akcí ekologického a ornitologického vzdělávacího programu pro základní školy z Písku, ZŠ Žimutice, ZŠ Albrechtice a komunitní centrum Čkyně a šest *Dní s ptactvem* pro Royal Rangers z Českých Budějovic. Zoolog muzea pomáhal při přípravě záků na žákovskou vědeckou konferenci České spol. ornitologické. Pro písecký Červený kříž proběhla přednáška Krmit či nekrmit ptáky a proč (6. 4.). Pro účastníky mezinárodní konference křesťanské ptačí organizace A. Rocha z celé Evropy proběhla exkurze a přednáška na Řežabinci (21. 6.).

Pokračovala i spolupráce se sdělovacími prostředky. Zprávy o zoologickém dění v Prácheňském muzeu proběhly soukromými i veřejnoprávními televizními i rozhlasovými stanicemi, regionálním i celostátním tiskem i zpravodajskými internetovými servery. Vedle toho požadovaly sdělovací prostředky vyjádření zoologa k ubývání některých ptačích druhů v naší přírodě – zejména racků (16. 2. ČRo CB a ČT), a k Akci Acrocephalus (23. 7. ČRo CB). Do pořadu ČRo CB Dopolední host byl zoolog PM pozván k mezinárodnímu dni ptactva (1. 4.). Pokračovala i pravidelná spolupráce s paní redaktorkou Jitkou Cibulovou-Vokatou z Českého rozhlasu České Budějovice (pořad Máme rádi zvířata).

Pravidelným úkolem zoologa je i odborný dohled nad provozem expozice se živými rybami „Ryby a rybářství“. Technicky zajišťuje provoz expozice živých ryb i po odchodu do důchodu pan J. Kurz, kterému za to velmi děkujeme. Za podporu a spolupráci děkujeme i rybářům z Prvního českého rybářského spolku v Písku – především panu hospodáři Lechnýřovi a pánům Bělemu, Bartošovi a Chalupskému.

BIBLIOGRAFIE ZA ROK 2022

ČLÁNKY A STUDIE:

- *Výsledky 45. kroužkovací akce Acrocephalus v národní přírodní památce Řežabinec in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2021, s. 155–159 [ISBN 978-80-86193-78-6]*
- *Ptačí oblast Řežabinec: Hodnocení stavu z hlediska ochrany, aktualizace 2020–2022 [Hora J. & Šebestian J. eds.]. Interní publikace pro Ministerstvo životního prostředí, Praha, listopad 2022, 24 stran*
- *Žvonek zelený – pták roku 2022. Protivínské listy XXXI/2022, č. 2, únor 2022, s. 8 [reg. MK ČR č. E 11443]*

PRACOVÍŠTĚ GEOLOGIE

ING. JAROSLAV CÍCHA

Jako každoročně byla činnost pracoviště zaměřena na sbírkotvornou, vědeckovýzkumnou a prezentační činnost. Standardní náplní činnosti pracoviště byla péče o geologické podsbírký muzea, čištění, sbírková úprava a fotodokumentace mineralogických a petrografických vzorků. V terénu se uskutečnila řada sběrných, dokumentačních a průzkumných prací.

K dlouhodobým aktivitám muzejního geologa patří především práce z oboru topografické mineralogie regionu, zejména terénní studium, hmotná dokumentace a mineralogický výzkum granitických pegmatitů a metamorfít Písecka i širšího regionu Prácheňska. K nim v posledních několika letech přibýly také činnosti v souvislosti s přípravou velké monografie *Jihočeské podzemí*, kromě vlastní autorské a editorské práce i dokumentace jihočeských krasových a pseudokrasových lokalit a míst historické podpovrchové těžby nerostných surovin, koordinace činnosti dalších účastníků projektu aj.

Geolog muzea se dále zúčastnil týdenního semináře geologů muzeí ČR a SR a zasedání geologické komise AMG v Berouně. Studentům, sběratelům a dalším badatelům byly v průběhu roku poskytovány konzultace a určovány mineralogické a petrografické vzorky. Závěrem roku muzejní geolog po dvouleté přestávce způsobené pandemií covidu zorganizoval v hale Elim na píseckém Výstavišti již 25. ročník hojně navštěvované *Předvánoční burzy minerálů*.

BIBLIOGRAFIE ZA ROK 2022

ČLÁNEK:

- *Prácheňské muzeum v Písku, Minerál, 30, 4, s. 341–343. [ISSN 1213-0710]*

Ekonomické oddělení

VEDOUČÍ — EVA STELLNEROVÁ

IRENA KARVANOVÁ, PETRA SAMCOVÁ, PETRA HODOUŠOVÁ, LENKA BOLARDTOVÁ,
JANA TACLOVÁ, ELIŠKA SAMCOVÁ

Všichni pracovníci ekonomického oddělení zajišťovali dobrý chod návštěvnického provozu, starali se zejména o vstřícný přístup k návštěvníkům, prodej vstupenek a zboží v pokladně a muzejním obchodě, též i za velké pomoci Jarmily Kotalíkové a Václavy Komarové. Dlouhodobě nemocnou Petru Samcovou dobře zastoupila Eliška Samcová. Brigádníci – dozorcí expozic zajistili bezproblémovou prohlídku expozic PM. O pedagogické programy se starali naši pedagogičtí pracovníci Josef Novák a na zkrácený úvazek Klára Koubová.

Průvodcovské a správcovské služby v pobočce Památník Adolfa Heyduka po celou návštěvnickou sezonu obstarala Jana Taclová. V muzeu návštěvnický dozor obstarala Lenka Bolardtová. V Památníku města Protivína průvodcovaly Helena Majdlová a Veronika Hornátová.

Ekonomka E. Stellnerová zajišťovala chod muzea po personální a účetnické stránce, předávala zpracovaná data zřizovateli a příslušným úřadům, zpracovávala veškeré poskytnuté granty, školila se v nových vyhláškách a dbala o průběžné a rovnoměrné čerpání rozpočtu.

HOSPODAŘENÍ MUZEA V ROCE 2022:

NÁKLADY (V KČ)

Spotřeba materiálu	943 887,74
Spotřeba energie, plyn, vodné	1 444 598,12
Prodané zboží	129 341,95
Opravy a udržování	1 109 240,72
Cestovné	110 367,00
Ostatní služby	3 102 233,12
Mzdové náklady	15 143 647,00
Zákonné sociální pojištění	4 980 836,00
Jiné sociální pojištění	41 305,00
Zákonné sociální náklady	625 671,00
Ostatní náklady z činnosti	136 938,00
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	431 726,00
Náklady z drobného dlouhodobého majetku	516 717,00
Kurzové ztráty	1 459,83
NÁKLADY CELKEM:	28 717 968,48

VÝNOSY (V KČ)

Tržby z prodeje služeb	2 831 778,55
Tržby za prodané zboží	187 619,00
Tržby z nájmu a pronájmu	34 720,00
Příspěvky a dotace na provoz	25 500 000,00
Příspěvky – granty	108 100,00
Výnosy – Projekt Museum Uploaded	59 141,28
Úroky + kurzové zisky	159,07
Ostatní výnosy z činnosti	14 755,94
VÝNOSY CELKEM:	28 736 273,84
VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ – ZISK	18 305,36

PRACOVNÍŠTĚ MUZEJNÍ PEDAGOGIKY

MGR. JOSEF NOVÁK, MGR. KLÁRA KOUBOVÁ (0,75 ÚVAZKU)

V roce 2022, dílem díky snad již jednou provždy překonané pandemii, dílem díky návratu Kláry Koubové, bylo možno navázat na návštěvnost z minulých let a z většiny pokrýt poptávku píseckých i mimopíseckých škol a školek stran programů v muzeu. Celkem tak v kalendářním roce proběhlo 267 pedagogických programů pro úctyhodných 5 518 dětských návštěvníků.

Nejnávštěvovanějším se stal nově vzniknuvší program pro předškoláky *S Človíčkem do minulosti II*, který zachoval původní formát prvního dílu cyklu, tedy pět po sobě jdoucích návštěv muzea a šestá návštěva dětí přímo v jejich MŠ. Ten umožňuje navázání dlouhodobého vztahu s dětmi a kontinuální (spolu)práci. Človíček tak provedl muzeem celkem 1 193 dětí z jedenácti školkových skupin. Další tři skupiny musely být z důvodu nedostatečných časových kapacit odmítnuty a budou tak mít přednost při obsazování cyklu v roce 2023, tj. *S Človíčkem do minulosti I*. Druhý díl oblíbeného programu byl pedagogy připravován během letních měsíců – bylo třeba vymyslet koncepci pěti zcela nových lekcí, připravit pomůcky a odměny pro děti. Vzhledem k tomu, že se vlastně jednalo o pilotní verzi, vyžádaly si některé lekce i v průběhu realizace okamžitou aktualizaci.

Dále projevovaly školy a školky velký zájem o sezónní programy v souvislosti s velkými svátky. V rámci programu Velikonoce, realizovaného částečně formou povídání o tradicích v expozici Písecký venkov v 19. století a částečně kreativní dílnou, se vynášela morana a pekly se perníčky s jarními motivy vtačované do dřevěných forem. Více než 1 000 dětí a pedagogů si odneslo čerstvě upečený perníček. Perníkové těsto, kterého se během jednoho měsíce zpracovalo přibližně 23 kg, si pedagogové připravovali sami.

Vánoční program, probíhající v podobném formátu jako Velikonoce – tedy v expozici Písecký venkov v 19. století, tentokrát nabídl kombinaci ukázky tradičních zvyků z období adventu a Vánoc (lití olova, lucky, krájení jablka, pouštění lodiček, házení pantoflem, ukázky vzácnějších betlémů ze sbírek muzea) a kreativní dílny. Jednalo se o malování originálních skleněných vánočních ozdob – zvonečků od profesionální sklárky z Jablonce nad Nisou, které připravila výhradně pouze pro naše muzeum. Možnost ozdobení zvonečku byla dětmi i učiteli velmi kladně hodnocena, pro plynulou práci v nejexponovanějším období v roce se ukázalo zejména výhodné, že zdobení zvládají i velmi malé školkové děti. Program během jednoho měsíce navštívilo celkem 1 230 návštěvníků.

Do nabídky stálých programů *Pravěk, Středověk – archeologický kufřík* a *Ryby, rybářství a rybníkářství* přibyl program realizovaný formou procházky městem po tzv. stolpersteinech nazvaný *Kameny zmizelých*. Vznikl ve spolupráci s Městskou knihovnou v Písku a návštěvníky z řad středních a druhých stupňů základních škol seznamuje badatelskou metodou s osudy píseckých obyvatel židovského původu, kteří byli v průběhu 2. světové války transportováni do koncentračních a vyhlašovacích táborů. Muzeum podpořilo i druhou fázi pokládání kamenů zmizelých ve městě (položeny 19. října), při této příležitosti došlo k navázání spolupráce s pamětnicí Kateřinou Bíglou, která posléze muzeu poskytla jednak množství pramenů pro edukační účely, tak souhlasila s nahráváním svých vzpomínek. To proběhlo 30. listopadu i za účasti kolegy historika Zdeňka Dudy, který nahrávky archivuje.

Při *Muzejní noci* si v květnu mohli návštěvníci vyzkoušet mletí na ručních rotačních žernovech, tkaní na tkalcovských stavech či rozdělovat oheň křesáním a třením. Podobným programem ožil v srpnu Památník města Protivína v rámci místních slavností. Ve stejném měsíci vypomáhali pedagogové na pokladně památníku v době nemoci stálých pracovníků.

Pedagogové dále doprovázeli aktuální výstavy, například *Keltové na jihu Boiohaema*; připravili několik mimořádných programů takzvaně na míru, např. pro příměstské tábory či skupiny dětí z Ukrajiny, a realizovali programy a přednášky i mimo Prácheňské muzeum, například na Gymnáziu Písek, ZŠ Kluky, příměstském táboře na Hradišti aj. Jako každoročně zajišťovali také jedno stanoviště na tradiční dějepisné soutěži píseckých škol *Jan Hus následovníkům*, která se koná vždy v září.

Pedagogové se také průběžně vzdělávali na školeních a seminářích a účastnili se konferencí. Jejich pozornosti tak neušlo samozřejmě celostátní setkání muzejních edukátorů zvané *Aktuální trendy*, které se konalo v Moravském zemském muzeu v Brně. V rámci přípravy nového programu se zúčastnili též nedělní *Školy rýžování zlata* na Otavě ve Lhotě u Kestřan. Dále byla získána dotace Ministerstva kultury ČR na projekt *Abeceda tradičních řemesel*, jehož realizace je v plánu v červnu 2023, a muzeum se rovněž zapojilo do společného podání grantu u německé nadace – jedná se

o spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů a Muzeem romské kultury na vyvíjení edukačních aktivit na téma romského holokaustu na Písecku.

V průběhu výstavy Michaely Paškové *Z mých světů* napadlo K. Koubovou zrealizovat korálkovou dílnu pro veřejnost vedenou autorkou. Akce se setkala s ohlaselem, a proto byl pro zájem přidán ještě jeden termín.

V říjnu muzeum nabídlo pro učitele z píseckého okresu seminář pořádaný Českou společností ornitologickou, vedený lektorkou Gabrielou Dobruskou. Stejný seminář pedagogové absolvovali v květnu v Č. Budějovicích, po dohodě s organizátory byl vybrán termín konání i pro Písek a muzeum tak posléze mohlo hostit okolo 25 učitelů a zapojit se tak do jejich dalšího vzdělávání.

V oblasti marketingu převzala Klára Koubová na začátku března po návratu z MD správu sociální sítě Facebook, kam několikrát týdně vkládala nejrůznější příspěvky. Každý týden posílala příjemcům muzejních novinek informační e-mail s chystanými akcemi, adresář se snažila průběžně rozšiřovat. V rámci uzavřených dohod o mediální spolupráci každý týden publikovala krátký článek v týdeníku Písecké postřehy a dvakrát měsíčně v Píseckém světě, který vychází jednou za čtrnáct dní. Mimo tuto pravidelnou spolupráci spolupracovala na neplacených i placených propagačních textech či audio výstupech s dalšími médii – Píseckým deníkem, Českým rozhlasem, Rádiem Blaník, Countryradiem, Jihočeskou drbnou, Jihočeskou televizí, Zpravodajem města Písku aj. Médii též během roku rozeslala osm tiskových zpráv týkajících se větších výstavních či jiných muzejních počinů, komunikovala s novináři. Pravidelně též předávala muzejní program spolupracujícím institucím, pracovala na následných korekturách, vkládala pozvánky do databáze Centra kultury a portálu Píseckem, který shromažďuje kulturní akce z širší oblasti Písecka, Blatenska, Vodňanska a Strakonicka.

Pro propagaci větších výstavních počinů zajistila kampaň na billboardech (*Keltové na jihu Boiohaema, Paulina Skavova – Sochy*) a výlep plakátů mimo Písek, konkrétně v Táboře, Strakoniciích a Českých Budějovicích, u několika různých reklamních společností. Keltská výstava byla podpořena i mediální zástitou portálu Pro památky, kde byla zařazena mezi osm výstav, které nemají čtenáři v létě v České republice minout. Na webu Prácheňského muzea se starala o aktualizaci záložky Pro školy s aktuální nabídkou edukačních programů a publikovala v sekci Blog jeden rozhovor s Tomášem Hiltšcherem o výzkumu dálnice D4.

Podle potřeby K. Koubová také spolupracovala s Odborem kultury a památkové péče KÚ JČK, jednalo se zejména o zjišťování aktuálních čísel návštěvnosti a zasílání různých fotografií a specifických propagačních textů. V rámci této části úvazku K. Koubová absolvovala jedno marketingové školení

pořádané KÚ JČK (10. listopadu, Jihočeská vědecká knihovna, lektori Otta Kovařík a Tomáš Jarolím z Chilli production) a jedno setkání pracovníků v cestovním ruchu organizované domácí destinační společnosti (28. dubna, Prácheňské muzeum v Písku, organizátor Martin Slavík). V rámci zapojení Prácheňského muzea do Sítě zemědělských muzeí absolvovala K. Koubová jedno setkání spojené s přednáškami v Národním zemědělském muzeu v Praze (8. listopadu).

ÚČAST NA SEMINÁŘÍCH A ŠKOLENÍCH

– *Podpora dětí ohrožených sociálním vyloučením a inkluzivní vzdělávání* – konference, Městská knihovna Písek, 28. 4. (Novák)

– *Na křídlech ptáků*, seminář z environmentální výchovy, lektorka: Mgr. Gabriela Dobruská, KÚ JČK, odbor životního prostředí, zemědělství a lesnictví a Česká společnost ornitologická, České Budějovice, 12. 5. (Koubová, Novák)

– *Jak bádát v přírodní zahradě* – seminář, Přírodovědné muzeum Semenec, Týn nad Vltavou, 2. 6. (Novák)

– *Proč se sochy na velikonočním ostrově mračí?* – seminář z environmentální výchovy, lektorka: Mgr. Helena Nováčková, KÚ JČK, odbor životního prostředí, zemědělství a lesnictví a Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání Brno, České Budějovice, 8. 6. (Koubová)

– *Škola rýžování zlata*, Kestřany, 6. 8. (Koubová, Novák)

– *Letní škola pro učitele a učitelky dějepisu a společenských věd*, téma: Proč se to stalo a co bude dál?, Ústav pro studium totalitních režimů a Centrum současného umění DOX, Praha, 23.–24. 8. (Koubová)

– *Aktuální trendy v muzejní prezentaci a edukaci VI – kolokvium*, téma: Proměny profese muzejního pedagoga, Komise pro práci s veřejností a muzejní pedagogiku Asociace muzeí a galerií a Moravské zemské muzeum, Brno, 3.–4. 10. (Koubová)

– *Na křídlech ptáků*, seminář z environmentální výchovy, lektorka: Mgr. Gabriela Dobruská, Prácheňské muzeum v Písku a Česká společnost ornitologická, Písek, 12. 10. – pořadatelství již absolvovaného semináře pro písecké učitele (Koubová)

– *Setkání Sítě zemědělských muzeí*, Národní zemědělské muzeum, Praha, 8. 11. (Koubová)

– *Marketingové školení „Být odlišní v sociálním prostředí“*, lektori: Otta Kovařík, Tomáš Jarolím, Chilli production a Jihočeská vědecká knihovna, České Budějovice, 10. 11. (Koubová)

Technické oddělení

VEDOUcí — JITKA ČUKOVÁ, OD 1. 7. DANA KOZÁKOVÁ

Počátkem roku přetrvávala ještě koronavirová epidemie. I když bylo vše náročnější, byla zajištěna veškerá nutná údržba, revize i školení. Vše proběhlo ve zvláštním režimu a byla důsledně dodržena vládní hygienická opatření. I přes přísnou kázeň a snahu o dodržení všech těchto opatření došlo postupně k onemocnění většího počtu zaměstnanců. Díky následnému velkému pracovnímu nasazení všech zaměstnanců se přesto podařilo před nastávající sezónou úspěšně dokončit údržbu všech muzejních objektů a instalaci nových výstav.

Na přelomu ledna a února proběhla kompletní výměna dlažby v chodbě uvnitř expozice Památníku Adolfa Heyduka. Taktéž zde byl vyměněn ovládací panel elektronického zabezpečovacího systému a byl odstraněn problém ohledně špatné funkčnosti některých kamer. Následně byl proveden důkladný úklid celého Památníku, včetně mytí oken.

V prostorách muzea byla provedena výmalba celého hlavního schodiště a přilehlých prostor. Výmalba a zednické opravy byly také provedeny v nově pronajatém skladovém prostoru bývalého vojenského muničního skladu u Vráže. V celém objektu muzea bylo provedeno mytí oken firmou Karel Čermák. Ve výstavních síních a galeriích byly kompletně vyměněny vertikální žaluzie, oddělovací jednotlivé prostory. V konzervátorské dílně bylo vyměněno z důvodu havarijního stavu atypické topné těleso a rozvody. V pokladně muzea, na chodbách a v několika kancelářích byly vyměněny zastaralé nefunkční telefonní přístroje.

Na začátku roku byly zajištěny a následně postupně provedeny revize elektrického zabezpečovacího a požárního systému, přenosu signálu z těchto zařízení, hasicích přístrojů a požárních hydrantů, plynové kotle, taktéž byla provedena revize tlakových nádob a následné povinné proškolení obsluhy tohoto zařízení. Všichni zaměstnanci absolvovali školení bezpečnosti práce, dále byli proškoleni archeologové na bezpečnost práce při výkopových pracích a bylo také zajištěno proškolení požární hlídky.

Na přelomu jara a léta byla na střeše pavlánu firmou Vertigo na náklady města Písek kompletně vyměněna střešní šindelová krytina. Tato firma taktéž zajistila vyčištění všech okapů a okapových svodů a drobné opravy uvolněné střešní krytiny. Ze stěny pavlánu byl odstraněn starý původní polystyrénový nápis Prácheňské muzeum a následně byl nahrazen novým nápisem nerezovým.

Z důvodu poškození výtahu, způsobeného nejspíš přepětím v síti, byla provedena oprava a výměna poškozených a opotřebovaných součástí výtahu.

V kostele Nejsvětější Trojice byl proveden přesun kazatelny a restaurován rám oltářního obrazu.

V oblasti vozového parku byly provedeny komplexnější opravy dvou automobilů, Ford Transit z důvodu stáří a opotřebenosti, VW Amarok z důvodu každodenního využití tohoto automobilu při výzkumu v náročném terénu výstavby dálnice D4.

První polovinu roku se o hladký provoz muzea starala převážně Jitka Čuková, která mimo provozně technických věcí zajišťovala veškerou agendu ohledně výplat mezd, autoprovozu, zajišťovala proplácení a evidenci pokladních dokladů a veškerou administrativu spojenou s evidencí a využíváním majetku. Od ledna začala postupně zaškolovat a seznamovat s veškerou agendou svou nástupkyni Danu Kozákovou.

Dana Kozáková první dva měsíce převážně připravovala podklady pro inovovaný prodejní systém Colosseum, který následně dodělávala na míru pro konkrétní potřeby na pěti počítačových stanicích. Po odzkoušení nového systému připravovala podklady pro funkční propojení prodeje s platebními bezhotovostními terminály. Dále absolvovala školení z oblasti správy a inventarizace majetku a vedení pokladny. Postupně se seznamovala s veškerou administrativou a povinnostmi v rámci pozice vedoucí provozně technického oddělení.

V červnu proběhl velký cvičný zásah Hasičského záchranného sboru, při kterém byla nápomocna velitelé tohoto cvičení. Na konci července proběhla velká kontrola Hasičského záchranného sboru, s konečným hodnocením více než uspokojivým. Dále zajistila pravidelnou půlroční revizi elektro-nického a požárního zabezpečení. Taktéž každý měsíc prováděla zkoušku funkčnosti vzdáleného přenosu signálu zabezpečení. Ke konci roku byla provedena zvolenou komisí inventura a následná inventarizace veškerého majetku a svěřených finančních prostředků s bezztrátovým výsledkem.

Na pozici vedoucí provozně technického oddělení Dana Kozáková oficiálně nastoupila 1. července. Vystřídala tak Jitku Čukovou, která tuto nelehkou a mnohdy nevděčnou pozici zastávala poctivých 35 let a která tímto odešla více než zaslouženě do penze. Kolegyni Jitce Čukové náleží poděkování nejen za technické oddělení, ale za celý kolektiv Prácheňského muzea a to za vstřícnost, za ochotu řešit všechny a mnohdy velmi nelehké až nepříjemné problémy, za pečlivost a snahu vždy pomoci. Přejeme naší milé a všemi oblíbené kolegyni pevné zdraví, pohodu a jen samou radost z vnoučat i z rozkvetlé zahrady a ještě mnoho cestovatelských zážitků, ať již pohledem ze sedla kola, z paluby lodi či z prozkoumávání mořského dna.

PRACOVISTĚ ÚDRŽBY, ÚKLIDU A AUTOPROVOZU

LEOŠ BOLARDT, LUKÁŠ FAKTOR, VĚRA HÁJKOVÁ

O čistotu a pořádek se opět s pečlivostí starala Věra Hájková, která vždy vypomohla i při přípravě či následném úklidu vernisáží a dalších kulturních akcí. Oba pracovníci údržby se na začátku roku v době uzavření expozic taktéž zapojili do hlubšího úklidu vitrín a celkově expozic muzea. Po celý rok se starali o údržbu muzea a poboček muzea, Památníku města Protivína, Památníku Adolfa Heyduka, pomáhali s údržbou pozorovací věže v Památkové přírodní rezervaci Řežabinec, taktéž o údržbu a provoz autoparku. Podíleli se zásadně na přípravě a samotné instalaci výstav ve všech prostorách muzea, ale i v Památníku města Protivína, zajišťovali občerstvení a následný úklid při vernisážích i mimo obvyklou pracovní dobu. Připravovali zázemí pro nedělní literární odpoledne v Památníku Adolfa Heyduka. V červnu se ze všech nejvíce zasloužili za uspořádání muzejní noci, jak její přípravy, hladkého průběhu, ale největší měrou se zapojili i do následného úklidu. Zajistili technickou přípravu výstavy jednoho dne, která se konala na parkánech muzea. V adventním čase nainstalovali vánoční osvětlení, připravili pro ostatní kolegy občerstvení a pohodové předvánoční posezení. V zimním období se vzorně starali o chodníky a všechny přístupové cesty do muzea.

FOTODOKUMENTAČNÍ PRACOVISTĚ

ING. TOMÁŠ DROPPA

Během roku bylo tímto jednomužným pracovištěm pořízeno cca 12 000 dokumentačních i reportážních fotografií a cca 2300 skenů. Pro lepší představu — jedná se o více než 250 dílčích „úkolů“. Kromě běžných fotodokumentací (nejen) nových sbírkových předmětů a fotoreportáží z muzejních akcí sem patří i dokumentace v rámci města i okresu Písek (různá výstavba, opravy, význačné kulturní akce, nenadálé události, případně fotografování pro účely odborných článků kolegů). Kromě fotografování zabírá velkou část i práce grafická. Tvorbu plakátů, katalogů k výstavám, prezentací do obrazovek a samozřejmě také časově náročnou sazbu předcházející výroční publikace *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2021*. Pro zpestření práce kolega plní i muzejní Instagram, který zvolna získává další a další „následovače“ (tzv. followers).

RESTAURÁTORSKÉ A KONZERVÁTORSKÉ PRACOVISTĚ

PETR NÁDĚJE, JAN VONDRÁŠEK

Petr Náděje zkonzervoval 148 souborů a předmětů. Převážně šlo o soubory železných a bronzových archeologických nálezů a deponovaných předmětů z kombinovaného materiálu podsbírek Etnografie. Restaurováno bylo sedmnáct předmětů. Například historická elektrická trouba AEG, která byla následně použita na výstavu v Malých výstavních síních.

V kostele Nejsvětější Trojice byla provedena montáž kazatelny a vrácena na své původní místo v prostoru kostela. Na zrestaurovaný obraz z postranního oltáře byl vyroben v dílně muzea rám z dubového dřeva a po upevnění nárožních řezb, rekonstruovaných Alešem Liškou, pozlacen v konzervátorské dílně plátkovým zlatem. Celý komplet pak byl usazen do otvoru po původním rámu.

Jan Vondrášek na začátku roku provedl konzervátorské práce na některých předmětech ze stálých expozic muzea a jeho poboček, Památníku města Protivína a Památníku Adolfa Heyduka. Taktéž byly opraveny různé oděrky a jiné defekty vzniklé během sezóny. Pro archeologickou výstavu *Keltové na jihu Boiohaema* byly zhotoveny panely a zástěny z různých materiálů a následně byla v galerii provedena jejich instalace. V kostele Nejsvětější Trojice byla přestěhována na původní místo kazatelna. Byl zhotoven a následně osazen rám k oltářnímu obrazu. Další práce byly zaměřeny na repliky pravoslavných křížů pro městský hřbitov Protivíně. Pro pozorovací věž v Památkově chráněné rezervaci Řežabinec bylo vyrobeno nové schodiště. V rámci odborné praxe se na výrobě tohoto schodiště podílel student SPŠ Volyně. Pro pedagogický program *Človíček* byly zhotoveny různé nové pomůcky. Z prostor depozitářů byla restaurována dvě křesla, postel, jídelní stůl, čtyři židle, dětský proutěný kočárek a také dva proutěné kufry. Dle výstavních potřeb byly zhotovovány další různé instalační pomůcky a sokly k vystavovaným předmětům. V listopadu se konzervátor zúčastnil odborné exkurze v Rakovníku, Novém Strašecí a Roztokách u Prahy.

Sekretariát, prezentace

LENKA NÁDĚJOVÁ

Ve spolupráci s externí firmou a kolegou J. Koubou proběhlo na počátku roku dokončení nových webových stránek muzea, které jsou zde pravidelně aktualizovány. Pracoviště zajišťuje mimo jiné také vkládání akcí muzea na další portál z oblasti kultury.

Průběžně je zajišťována agenda ISBN a povinných výtisků, smlouvy OSA, vedení statistických údajů a e-spisovna. S tímto je spojena také práce administrátora pro informační systém KÚ. Je zde zpracováván pravidelný měsíční program muzea, a to jak v tištěné, tak v elektronické verzi.

Další činnost spočívala v obvyklé administrativě, poštovní službě, tvorbě vnitřních dokumentů muzea, zajištěn byl tisk průvodců expozicemi v němčině a angličtině pro novou sezonu.

Historie

—

Archeologie

—

Sbírky

—

Muzejní
akce

—

Personalia

Neznámé supralibros Bohuslava Griespeka z Griespachu

JAN ADÁMEK

Rod Griespeků pochází z Bavorska, kde ve dvanáctém století Ludolf z Hahnreithu vybudoval hrad Griessenbach, podle něhož se členové rodu psali. V Bavorsku, kde se píší Griessenbeck von Griessenbach, žijí členové rodu dodnes. Zakladatelem české rodové větve¹ byl Florian (1509—1588), jehož přijal do svých služeb král Ferdinand I. roku 1530 při říšském sněmu v Augsburgu, kam Florian doprovázel císaře Karla V. Schopný a vzdělaný mladý muž si záhy získal panovnickou důvěru, získal místo při královské komoře, kde byl jmenován komorním radou a zároveň vykonával úřad králova sekretáře. Jeho kariérní růst působil nevoli u dalších radů české komory, kteří jej vnímali jako cizozemského vetřelce; v tehdejší realitě neprosplávalo ani Florianovo katolické vyznání. Animosity gradovaly roku 1547, kdy byl 20. dubna vsazen do Bílé věže na Pražském hradě, jakožto státního vězení, odkud byl však již po třech dnech propuštěn. Panovník pak ještě více odměňoval jeho věrnost a Florian shromáždil velký majetek; šlo zejména o Kaceřov, Nelahozeves, Rožmitál, Nečtiny a Kočov, nepočítaje v to pražský palác a další statky. Se svou manželkou Rozinou Hölitz ze Silianu měli 24 dětí. Svého otce z nich přežilo sedm synů a čtyři dcery. Nejstarší syn Vojtěch zemřel již ve věku čtyř let a tak se hlavním dědicem stal druhorozený Václav (1542—1590), jenž si v rámci zvláštního rodinného fideikomisu ponechal správu panství Nečtiny a Kočov. Po Václavově časně smrti se stali poručníky jeho jediného syna Bohuslava (1581 — asi 1630) strýcové Ferdinand a Blažej. Bohuslav, jehož supralibros je věnován náš článek, byl roku 1601 prohlášen za zletilého² a ujal se nečtinského panství,³ zatímco Kočov⁴ převzali zmínění strýcové, kteří po zrušení fideikomisu Bohuslava vyplatili.

Protože se Bohuslav Griespek podílel blíže neznámým způsobem na vzpouře pro Ferdinandovi II., byla mu konfiskována polovina majetku. Nepomohlo mu ani to, že se vzápětí po bělohorské bitvě společně s bratrance Janem Jaroslavem připojili k množství signatářů, kteří reverzem složeným do rukou bavorského vévody Maxmiliána deklarovali svoji lítost nad účastí v povstání a zároveň věrnost Ferdinandovi II.⁵ Bohuslav tak roku 1623 přišel o panství Nečtiny, jež zakoupil za 25448 zlatých a 55 krejcarů Gottfried Hertel z Leitersdorfu. Částečné konfiskace bývaly prováděny tím způsobem, že byl prodán veškerý majetek postiženého a příslušná část zisku z prodeje mu byla vrácena v penězích. Bohuslavu Griespekovi byl takto přiznán nárok (po srážce dluhů na prodaném majetku váznoucích) na 9000 kop míšenských grošů.⁶ Kde a přesně ani kdy Bohuslav zemřel, známo není; zdá se, že skromně dožíval někde v okolí Domažlic.⁷ Jeho syn Jáchym si po svatbě s Kateřinou Zumrovou z Hertošic (sňatek 1635) zakoupil dvorec Střeziměř u Klatov, kde také dožil. Jáchym, jímž v posledních dnech roku 1678 vyhasla česká linie rodu po meči, zde také zemřel a byl pochován v týnecké hrobce Kolowratů.

Obr. 1 | Přední deska knihy – konvolutu basových partů různých skladeb – z knihovny Bohuslava Griespeka z Griespachu se stopami hojného používání

Při zpracovávání poměrně rozsáhlé kolekce starých tisků v knihovně Prácheňského muzea bylo zjištěno supralibros Bohuslava Griespeka z Griespachu, které, jak se zdá, není dosud registrováno.⁸ Heraldické supralibros je provedeno v obvyklé formě – úplný rodový erb je

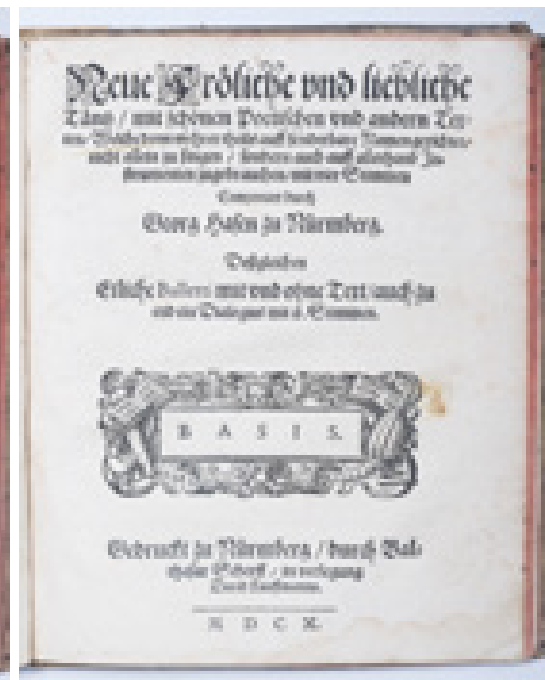
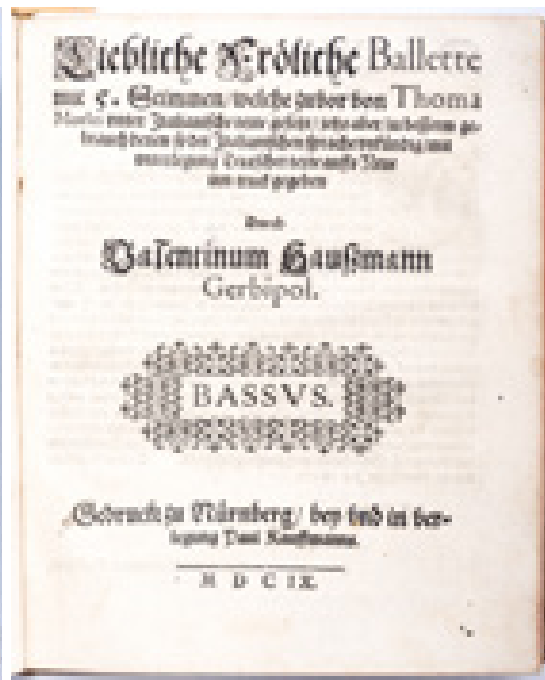
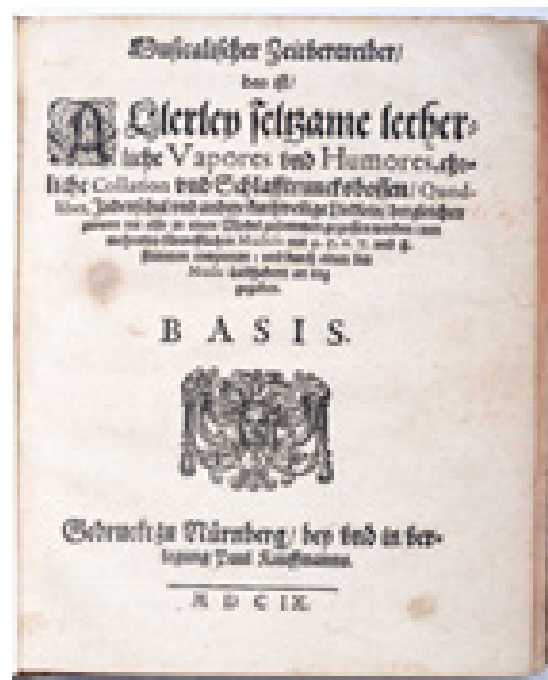
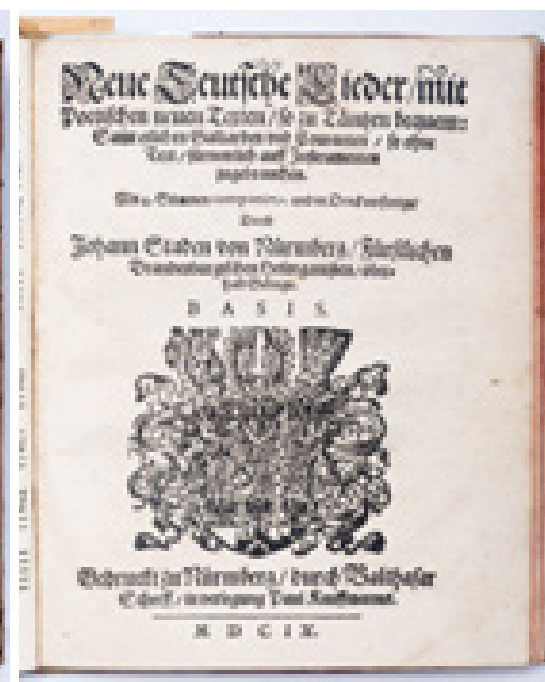
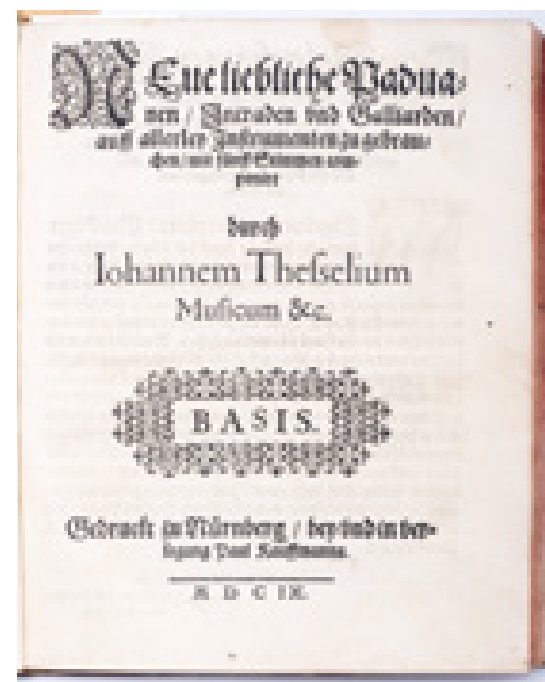
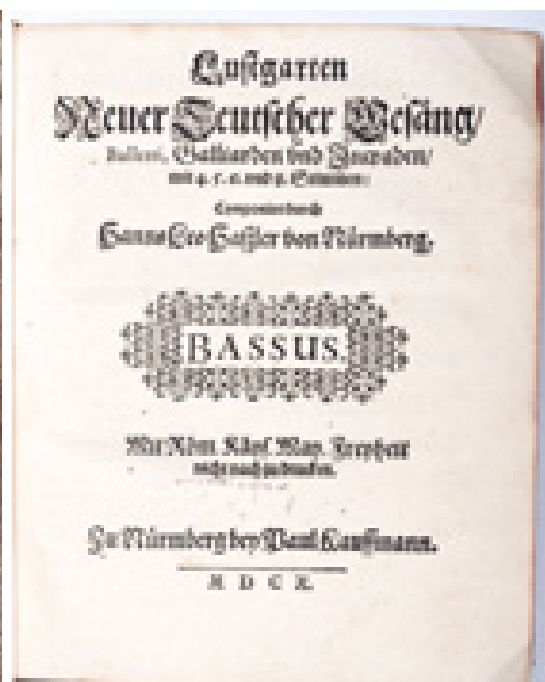

Obr. 2 | Supralibros Bohuslava Griespeka z Griespachu

komponován do oválu (výška 47mm) s opisem po obvodu. Erb je proveden v podobě, jakou užívala česká větev rodu po polepšení císařem Ferdinandem I. roku 1547. Bílou věž, do níž byl vsazen Florian Griespek, panovník přidal do jeho erbu na srdečním štítu a také do klenotu mezi oba helmy. Opis kolem zmíněného erbu zní: **• : BOHVSLAVS : • : DE : • : GRIE · SPACH :** Heraldické supralibros je doplněno ještě iniciálovým **BGVG** (Bohuslaus Griespek von Griespach), vypovídajícím o německé jazykové preferenci majitele. Přední desku knihy dotváří z kolků sestavený úzký rozvilinový rám, s liliemi vloženými diagonálně do rohů. Kniha je vázána na tři vazy, do pergamentu na kartonových deskách, zavazovací tkanice nejsou dochovány, pouze v deskách provrtané otvory po nich, ořízka červená, kapitálek původně asi červenobílý.

Svazek je konvolutem devíti drobných tisků, vytištěných bez výjimky⁹ v letech 1609 a 1610 v Norimberku, většinou u Paula Kauffmanna, případně u Balthasara Scherffa. Paul Kauffmann byl také nakladatelem; s výjimkou posledního přívazku, kdy je uveden David Kauffmann. Obsahem notovaných tisků jsou až osmihlasé skladby vokální i instrumentální k písňím i tancům (galliarda, pavána, courante) a nechybí ani hudba k baletům – tancům, jež tehdy vyplňovaly přestávky mezi divadelními produkcemi, a nechybí ani intrády. Autorství skladeb náleží nejvíce norimberským komponistům Hansi Leo Hasslerovi (1564–1612) a Johannu Stadenovi (1581–1634).¹⁰ Do přítomného svazku jsou ovšem svázány toliko basové party všech obsažených skladeb, jak oznamuje i na přední desce vyražený souhrnný titul „BASIS“. To znamená, že v Bohuslavově knihovně se musely nalézat také další svazky, obsahující zbývající hlasové party těchto skladeb. Kniha je dobrým dokladem provozování typických šlechtických slavnostních zábav,¹¹ pokud byla opravdu užívána – četné stopy po užívání, zejména asi od svěc pocházející drobné spáleniny na deskách, tomu nasvědčují.

Obr. 3 a–g na následující dvoustraně | Přehled titulních stran konvolutu basových partů různých skladeb – viz Příloha

PŘÍLOHA

Přehled titulů konvolutu

(viz též vyobrazení na stranách 62–63)

1) Hanns Leo Hasslers NEue Teutsche Gesaeng und Lieder / nach art der Welschen Madrigalien und Canzonetten / dessgleichen etliche Taentz/ mit 4. 5. 6. und 8. Stimmen.
BASIS.
Gedruckt zu Nuernberg/ bey und in verlegung Paul Kauffmanns. M D C IX.

2) Lustgarten. Neuer Teutscher Gesaeng/ Balletti, Galliarden und Intradan/ mit 4. 5. 6. und 8. Stimmen: Componiert durch Hanns Leo Haszler vun Nuermberg.
BASSUS.
Zu Nuermberg bey Paul Kauffmann. M D C X.

3) Musicalischer Zeitvertreiber/ das ist/ ALlerley seltzame lecherliche Vapores und Humores, ehrliche Collation und Schlafftrunckbossen/ Quodlibet, Judenschul und andere kurtzweilige Liedlein/ dergleichen zuvorn nie also in einen Model zusammen gegossen woeden: von mehrerley fuertrefflichen Musicis mit 4. 5. 6. 7. und 8. stimmen componirt: und durch einen der Music Liebhabern an tag gegeben.
BASIS.
Gedruckt zu Nuernberg/ bey und in verlegung Paul Kauffmanns. M D C IX.

4) Liebliche Froeliche Ballette mit 5. Stimmen/ welche zuvor von Thoma Morlei unter Italianische texte gesetzt/ jetzo aber/ zu besserm gebrauch denen so der Italianischen sprache unkuendig/ mit unterlegung Teutscher texte auffs Neue inn truck gegeben Durch Valentinum Hauszmann Gerbipol.
BASSVS.
Gedruckt zu Nuernberg/ bey und in verlegung Paul Kauffmanns. M D C IX.

5) NEue liebliche Paduanen / Intradan und Galliardn / auff allerley Instrumenten zu gebrauchen / mit fuenff Stimmen componirt durch Iohannem Thesselium Musicum etc.
BASIS.
Gedruckt zu Nuernberg / bey und in verlegung Paul Kauffmanns. M D C IX.

6) Neue Teutsche Lieder / mit Poetischen neuen Texten / so zu Taentzen bequem: Samt etlichen Galliardn und Couranten / so ohne Text / fuernemlich auff Instrumenten zugebrauchen. Mit 4. Stimmen componirt, und in Druck verfertigt/ Durch Johann Staden von Nuermberg / Fuerstlichen

Branderburgischen Hoforganisten / oberhalb Gebirgs.

BASIS.

Gedruckt zu Nuermberg / durch Balthasar Scherff / in verlegung Paul Kauffmanns. M D C I X.

7) Neue Teutsche Lieder / nach art der Villanellen / beyneben etlicher Balletti oder Taentz / Couranten / Galliardn und Pavanen / mit drey / vier und fuenff Stimmen/ (so wol mit als ohne Text) Componiert und in Truckt verfeertiget Durch Johann Staden von Nuermberg / Fuerstlichen Brandenburgischen Hoforganisten.
BASIS.
(Dolní polovina titulního listu odštěžena.)

8) Neue Froeliche und liebliche Taentz / mit schoenen Poetischen und andern Texten/ Welche demm mehrer theils auff sonderbare Namen gerichtet/ nicht allein zu singen / sondern auch auff allerhand Instrumenten zugebrauchen/ mit vier Stimmen Componiert durch Georg Hasen zu Nuermberg. Dessgleichen Etliche Balletti mit und ohne Text/ auch zu end ein Dialogus mit 8. Stimmen.
BASIS.
Gedruckt zu Nuermberg / durch Balthasar Scherff / in verlegung David Kauffmanns. M D C X.

POZNÁMKY

- 1 Viz stále použitelné slovníkové heslo Gryspek z Gryspachu (zpracoval Martin Kolář), in: *Ottův slovník naučný. Desátý díl (Gens – Hedwigia)*, Praha 1896, s. 52–54. Drobnou, nicméně důležitou práci sepsal Jan DYK, *Rod rytířů Gryspků z Gryspachu v Čechách*, Kralovice 1909 (druhé vydání), 28 str. Následující řádky čerpají historické údaje o rodu zejména knihy autorky, náležející k bavorské větvi rodu: Roma GRIESENBECK VON GRIESENBACH, *Florián Griespek z Griespachu na Kacerově. Ve službách Koruny české*, vyd. Nava – Nakladatelská a vydavatelská agentura, Plzeň 2013, 216 str.
- 2 DYK, *Rod rytířů Gryspků*, s. 17.
- 3 Přehledně August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého XIII*, Praha 1905, s. 204; Miloslav BĚLOHLÁVEK et alii, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV. Západní Čechy*, Praha 1985, s. 225.
- 4 Přehledně A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 195; M. BĚLOHLÁVEK et alii, *Hrady*, s. 146.
- 5 R. GRIESENBECK V. GRIESENBACH, *Florián Griespek*, s. 128.
- 6 *Tamtéž*, s. 122.
- 7 *Tamtéž*, s. 121n.
- 8 Bohumír LIFKA, *Exlibris a supralibros v českých korunních zemích v letech 1000 až 1900*, Spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze, Praha 1980, uvádí pouze společné supralibros Bohuslavova strýce Blažeje s chotí Ofkou roz. z Bubna z roku 1614 – s. 88; ti budovali svoji knihovnu na Nelahozevsi. Exlibris Bohuslava Griespeka neevduje; ani PROVENIO. *Databáze vlastníků historických a moderních knižních sbírek a provenienčních záznamů v knihách* (dostupné na www.provenio.cz) žádné griespekovské supralibros neuvádí; nalezneme zde toliko rukopisná exlibris Floriana Griespeka a jeho syna Václava, tedy Bohuslavova děda a otce.
- 9 Dolní polovina titulního listu na sedmém místě vězaného tisku je odštěžena, takže impressum v tomto případě postrádáme; v Příloze pod č. 7.
- 10 Viz Příloha.
- 11 K tomu souhrnně Šlechtické slavnosti a zázavy, ed. Duňa PANENKOVÁ, Národní památkový ústav, 2022, passim.
- 12 DYK, *Rod rytířů Gryspků*, s. 17. Právě tak ale mohly být tisky zakoupeny samotným Václavem Griespekem.
- 13 Viz Petr MAŠEK, *Žámecká knihovna Nečtiny*, Památky a příroda č. 6, 1989, s. 342n.

14 Užíváno bylo textové, mírně oválné razítko „E Bibliotheca Gymnasii c. r: Pisecensis“, případně, s podstatně menší četností, kruhové razítko gymnaziální žákovské knihovny „E Bibliotheca discipulorum Gymn. Pisece.“

15 Dnes zaniklý palác, který navrhl Ulrico Aostalli (viz Emanuel POCHÉ – Pavel PREISS, *Pražské paláce*, Praha 1977, s. 26n) stával na Malé Straně, na místech dnešních čp. 529/III, kde byl pojat do stavby karmelu při kostele P. Marie Vítězné (Pražské Jezulátko) a také 528/III (viz Pavel VLČEK et alii, *Umělecké památky Prahy. Malá Strana*, Academia, Praha 1999, s. 592nn a též 37 a 76).

16 K jeho osobě naposledy a nejobektivněji Pavel MAREK, *Martin de Hoeff Huerta – krzavý apoštol anebo oběť černé legendy?*, in: Karel Bonaventura Buquoy a jeho doba, edd. Pavel Marek, Anna Nováková, vyd. Bohumír Němec – Veduta, nakladatelství a vydavatelství, České Budějovice 2022, s. 134–147; o zisku Griespekovského paláce na s. 142.

17 Na dnešním titulním listu pod přeražbou: „PÍSECKÁ ŠKOLA MĚŠTANSKÁ“. K němu také náleží pod ním postupně připsaná inventární čísla 474 a 366, vepsaná též na přední přidešti (474 přeškrtnuté). Dle rukopisu se k evidenci v knihovně měšťanské školy vztahovalo též přeškrtnuté č. 92, vepsané pouze na přední přidešti.

18 Kruhové razítko s opisem SBÍRKY KRÁL. MĚŠTA PÍSKU kolem odznaku z městského znaku – šestcípé hvězdy uvnitř měsíčního srpku.

19 Kruhové textové razítko „Spreng-Bürgerschule für Mädchen in Pisek. / Újezdni měšťanská škola dívčí v Písku.“

20 Z neznámého důvodu jí tu byla přiřazena stará signatura II/792, jež prvně náležela vyrazenému Catalogu cleri pražské arcidiecéze k roku 1873, k čemuž došlo někdy po roce 1959. Posléze, někdy po roce 1975, jak nasvědčuje použití razítka „OKRESNÍ MUZEUM V PÍSKU“, kterýžto název neslo v letech 1976–1990, byla zapsána pod novou signaturou 59288, podle pořadí umístění na polici, takže se jednalo zároveň i o lokační značku. Zapsání do Centrální evidence sbírek, si pak vyžádalo předsazení litery L (Libri) pro označení podsbírky. V současnosti je svazek vyčleněn do odděleného depozitáře tisků do roku 1850. Signatura je ponechána, ale přemístění vyvolalo potřebu nového lokačního označení: II – c.

Skrytý život. Milevská expremonstrátka Terezie Hlaváčová a možnosti biografického výzkumu řeholnic zrušených klášterů

HEDVIKA KUCHAROVÁ

Každý badatel, který se soustavněji zabývá rušením řeholních institucí v českých zemích v po- sledních třech desetiletích 18. a na počátku 19. století, si dříve nebo později položí otázku: co se stalo se stovkami mužů a žen, v jistém slova smyslu tehdejší duchovní a v některých případech intelektuální elitou, kteří se rozešli se státní penzí „do světa“? Dokázali jako jednotlivci nadále nějak ovlivňovat své okolí (v nejlepším případě v pramenech doložitelným způsobem), nebo se uzavírají do soukromí a vlastně tak naplňují osvícenskou tezi o „neužitečnosti“ klášterů? Do historického povědomí se pochopitelně často otiskly osobnosti, jejichž životní příběh už v jejich době doprovázely ohlasy skandálu, stačí vzpomenout žďárského opata Otto Steinbacha z Kranichsteinu. Když odhlédneme od těchto výjimečných kauz, zůstává otázka, co nám mo- hou nabídnout archivy, chceme-li dokumentovat méně turbulentní osud, a jak můžeme tyto materiály interpretovat.

Daleko výhodnější výchozí pozici nabízejí mužské řády, a to díky veřejnému působení jejich členů i po zrušení řeholní instituce. Za průlomovou tak lze označit disertační práci Jaroslava Šotoly, pojatou jako kolektivní biografie bývalých jezuitů.¹ Osudy posledních komunit však byly součástí monografií zabývajících se konkrétním klášteřem i v minulosti, připomeňme publikaci Jaroslava Kadlece o cisterciácké Zlaté Koruně, z novějších prací pak dějiny koleje irských františkánů v Praze a další.² Pokud se autor soustředí výhradně na závěrečnou fázi existence řeholního domu, patří rozbor personálního obsazení a dalšího směřování řeholníků k povinným a kolegy historiky vítaným kapitolám.³ Nechybí však ani zasvěcené studie věnované konkrétním představeným.⁴

Komplikovanější je situace v případě ženských řeholních institucí. Jednotný postoj konventu, který zvolily pražské karmelitky a po několikaletém pobytu v Pohledu si „vyvzdorovaly“ návrat do Prahy (byť ne do původního kláštera) a obnovu přijímání dorostu, nebo přechod brněnských františkánek k voršilkám, byly spíše výjimečné strategie.⁵ Jak se pokusila autorka tohoto příspěvku ukázat ve své studii o poslední komunitě premonstrátek v Doksanech, část řeholnic (patrně po- četně proměnlivá), žila nadále v určitém společenství, část našla nový domov u svých příbuzných, podle možností pak usilovaly o zachování rysů řeholního života.⁶ Další výzkum toto směřování zrušených ženských komunit potvrzuje.⁷ Právě analýza osudů doksanských premonstrátek byla podnětem k napsání následujících řádek, pokusem odpovědět na otázku: co můžeme zjistit na

základě hromadných a úředních pramenů o ženách, které kvůli reformám Josefa II. musely zcela (nedobrovolně) změnit svůj život? Je možné odhalit něco více než očekávatelné obrysy, byť přístup k desetitisícům digitalizovaných stránek matrik či úředních knih umožňuje šíři bádání ještě před dvaceti roky obtížně představitelnou? Volba posléze padla na milevskou rodačku Marii Eleonoru, řeholním jménem Terezii Hlaváčovou, a to především pro úřad, který v doksanském klášteře zastávala, a s ním související zkušenosti a znalosti, jež mohla uplatnit i mimo klášterní zdi.

V MILEVSKU

O původu rodičů Marie Eleonory nevíme nic bližšího. Budeme-li vycházet z údajů o jejich věku v roce úmrtí, pak se Leopold Hlaváč narodil asi roku 1721 a Barbora Kellerová asi o deset let později. Při lazebnické zkoušce v roce 1749 byl sice Leopold označen jako „*Bechinensis*“, ale spíše se jednalo o aktuální místo jeho pobytu než o místo narození. V bechyňských matrikách na přelomu desátých a dvacátých let 18. století se nejen nevyskytuje žádný Leopold Hlaváč, ale ani rodina toho jména. S manželkou Barborou je ve městě doložen v červenci 1749, kdy zde byla pokřtěna jejich dcera Anna Felicitas.⁸ Bylo to pravděpodobně jejich první dítě, sňatek bychom tedy mohli datovat do roku 1748 nebo 1747.

V křestní matrice je Hlaváč uveden jako „*Feltscher*“, tedy jako ranhojič, nicméně 11. října 1749 složil na pražské lékařské fakultě lazebnické (balneatorské) zkoušky.⁹ Jak chirurgové, tak lazebníci stáli v hierarchii lékařských povolání níže než lékaři, jimž bylo vyhrazeno teoretické vzdělání a diagnostika chorob. Chirurgové vykonávali všechny operativní výkony, lazebníkům bylo toto ošetřování povoleno tehdy, pokud složili předepsanou zkoušku, fakulta však rozlišovala zkoušku pro chirurgy a pro lazebníky. Editoři matriky pražské lékařské fakulty Karel Kučera a Miroslav Truc předpokládají, „*že v době, kdy zběhlost v chirurgii byla více výsledkem praxe a manuální dovednosti než odborného vzdělání, nebylo mezi specializovaným chirurgem a probudilým lazebníkem větších rozdílů v chirurgické zručnosti, a že zvláště lazebníci na malých městech chirurgii stále provozovali bez požadovaných zkoušek... Nelze vyloučit, že při nich kandidáti sledovali nějaký speciální cíl*“.¹⁰ Hlaváč, který „*prorsus eleganter substitit et approbatus est*“ (na rozdíl od dvou kolegů, zkoušených téhož dne, kteří prospěli „*mediocriter*“), mohl formálním potvrzením svých odborných dovedností dosáhnout dalšího kariérního růstu. Nejspíše jím pro něj byl vstup do služeb premonstrátů, spojený s přestěhováním do Milevska.

Hlaváčovi bydleli zprvu v klášterním areálu, kde se jim narodila právě Marie Eleonora Josefa, pokřtěná 25. března 1751.¹¹ Další děti a jejich křty následovaly v pravidelných intervalech: 15. října 1752 Ferdinand Baltazar¹², 13. září 1754 Marie Barbora¹³, 27. října 1756 Tadeáš Karel Ignác¹⁴, 2. října 1758 Františka¹⁵, 11. listopadu 1760 Leopoldina Františka¹⁶, 12. října 1762 Maxmiliána Terezie Josefa¹⁷, a 26. července 1765 Ignác Kryštof Gotthard¹⁸. Někdy mezi narozením Marie

Eleonory a Ferdinanda se rodina přestěhovala z kláštera do města, protože v křestním zápisu syna je uvedeno „*ex civitate*“. Nejmladší syn Hlaváčových se narodil v Petrovicích vzdálených necelých třináct kilometrů od Milevska a v petrovickém kostele byl téhož dne pokřtěn. Kmotrem mu byl petrovický farář Ignác Malý, svědky farář z Kovářova Matyáš Jiskra a manželka petrovického purkrabího Anna Zelecká, chlapce křtil Ludolf Schönfuss. Uvedená konstelace by mohla naznačovat, že se Barbora Hlaváčová zúčastnila nějaké církevní slavnosti v sousedství a zde nečekaně (možná předčasně) porodila. Chlapec 25. září téhož roku zemřel¹⁹; stejný osud postihl jeho staršího bratra Tadeáše Karla, zemřelého ve věku jednoho roku 7. prosince 1757²⁰. Marie Eleonora tedy vyrůstala s pěti sestrami a jedním bratrem.

Rodina v Milevsku pevně zakotvila. V dubnu 1754 daroval strahovský opat Gabriel Caspar Leopoldu Hlaváčovi „od toho místa, které od panský chmelnice z milosti k městu Milivsku propuštěno, však přitom od vrchnosti pro své sloužící vyměřeno bylo, jednu polovici na díl až k panský hradbě od chmelnice“.²¹ V září 1758 koupil Hlaváč ve městě dům nazývaný Macovský za 775 zl.²² Jeho majitelem byl ještě roku 1762, později, v blíže neurčené době, ho však prodal. Na pozemku darovaném vrchností si postavil nový dům, který v roce 1770 obdržel číslo popisné 60.

Stopy Hlaváčova působení jako klášterního felčara jsou v pramenech sporé. Vydátný zdroj představují pouze účty velkostatku, které nás informují o každoročních výdajích za jeho služby. Felčara zaměstnávalo převorství spolu s blíže neurčeným lékařem z Tábora, roční paušál lékaře činil 30 zl., felčara 20 zl. Hlaváč ovšem byl téměř výhradním dodavatelem „*medicament*“, pouze koncem 50. a začátkem 60. let jsou doloženy i drobnější nákupy v opařanské lékárně (zřejmě při tamější jezuitské rezidenci). Částky v dochovaných účtech jsou značně vysoké: vůbec nejvíce bylo vydáno v roce 1765 (451 zl. 27 kr.)²³, zpravidla se však útrata pohybovala mezi 200 a 300 zlatými, pod 200 zlatých se dostala pouze v letech 1758–1760, 1762 a 1772. Nejméně zaplatili premonstráti za léky v roce 1760, celkem 122 zl. 46 kr. u Hlaváče a 3 zl. 57 kr. v Opařanech.²⁴ Pro některá léta se zachovaly i detailní rozpisy odebraných léků a léčiv pro jednotlivé členy milevského konventu (1771, 1773).²⁵

Způsob vedení účetnictví umožňuje sledovat výplaty felčarovi do roku 1775, to už se však Hlaváčova kariéra v klášterních službách chýlila ke konci. V dubnu 1776 uvádí milevská kniha obligací jako nově přijatého klášterního chirurga Josefa Hammerstiela.²⁶ Důvodem k odchodu na odpočinek mohl být věk, Hlaváčovi bylo zřejmě přes padesát a snad pocítoval úbytek sil. V roce 1774 také došlo k výměně v úřadu administrátora milevského velkostatku. Snad i tato změna ovlivnila Hlaváčovo rozhodování. Zdá se, že právě odchod Hlaváče z klášterních služeb mohl vyvolat šetření ohledně jeho lékárny, které se rozběhlo na jaře roku 1776.

Obr. 1. | Hugo Seykora, Pohled na nádvoří doksanského kláštera se vstupem do konventu (vlevo), kresba tužkou, 1821, 174 × 221 cm, Královská kanonie premonstrátů na Strahově, Strahovská knihovna, GS 41473

Krajský úřad, který ve věci korespondoval s městskou radou, se odvolával na patent Marie Terezie z 10. dubna 1773, jenž byl výtahem ze zdravotního řádu z roku 1770 a obsahoval instrukce pro lékaře, lékárníky, ranhojiče a porodní báby. Jedním z jeho cílů bylo omezit distribuci léků pokud možno na povolené a pravidelně kontrolované lékárny. Ranhojiči ale směli shromažďovat a připravovat prostředky k vnějšmu použití a nebyli vázáni jejich odběrem z lékáren.²⁷ 27. dubna 1776 tlumočil krajský hejtman Friedrich von Werner milevskému magistrátu rozhodnutí gubernia o zrušení lékárny Leopolda Hlaváče a současně přikazuje, aby léky a chirurgické nástroje v ní se nalézající byly předány nově přijatému panskému ranhojiči (chirurgovi) Josefu Hammers-tielovi. Hned následujícího dne byla sepsána odpověď v tom smyslu, v Milevsku „*nikdy nebyla žádná lékárna a ten Leopold Hlaváč je jen ranhojičem (...) ani tento Leopold Hlaváč nebyl zkoušen jako správce této officíny*“.²⁸ Existenci lékárny přitom sám Hlaváč zmiňuje ve svém testamentu z října 1787, stejně jako jeho syn ve své závěti napsané v srpnu 1794. Zdá se, že milevští radní sáhli po nejjednodušším řešení.

V DOKSANECH

Volba řeholního společenství se zdá být u Marie Eleonory jasná. Od dětství vídala premonstrátské kanovníky, později se nejspíš u milevských farářů či kaplanů také zpovídala a mluvila s nimi o duchovních záležitostech. Její rodiče s nimi přicházeli do styku, a jakmile projevila dcera opodstatněný zájem o vstup do řádu, nabízelo se probrat celou záležitost s někým z milevského převorství, který mohl poukázat na Doksany. Výběr však mohl být ještě cílenější. Jedním z premonstrátů byl Ludolf František Schönfuss, který byl v letech 1764–1774 milevským farářem a poté až do své smrti 7. dubna 1782 s titulem „praeses Marianus“ správcem poutního místa v Sepekově.²⁹ Mimo Milevsko a okolí působil pouze v počátcích své řeholní kariéry, ve 40. letech byl provizorem v Doksanech, odkud v roce 1748 odešel do Velké Chyšky. Téhož roku, 23. května, složila v Doksanech řeholní sliby Uršula Schönfussová.

Shodné příjmení může indikovat blízké příbuzenství. Schönfuss se narodil ve Vlčevsi (okres Tábor) a byl pokřtěn jako František Ignác 19. dubna 1708 v Radeníně. Jeho otec se jmenoval Kryštof, matka Anna.³⁰ V roce 1728 byl poddaným Jana Václava Vraždy z Kunvaldu, který mu vystavil propouštěcí list, aby mladík mohl vstoupit do Strahovského kláštera.³¹ O Uršule Schönfussově, která se narodila v září 1725 v Praze, nemáme tak podrobné údaje, nicméně víme, že její otec Kryštof zemřel 22. května 1759 a macecha Anna 13. září 1754.³² Záznam o úmrtí macechy by nasvědčoval tomu, že vlastní matka zemřela Schönfussově ještě před jejím vstupem do kláštera. Okolnost, že by obě manželky Kryštofa Schönfusse měly obvyklé křestní jméno Anna, není nijak zarážející. Ludolf a Uršula tedy mohli být sourozenci. Ještě zajímavější je skutečnost, že Uršula zastávala v doksanské komunitě od roku 1756 úřad lékárnice. V polovině 60. let jí bylo čtyřicet a mohla začít uvažovat o nástupkyni, které by časem předala potřebné znalosti a dovednosti. Dívka zájímající se o vstup do kláštera z rodiny chirurga vlastního (a přes tvrzení milevských radních zřejmě i provozujícího) lékárnu, a s potřebnými předpoklady, by v této perspektivě byla výhodou.

Do doksanského kláštera přišla Marie Eleonora zřejmě někdy na jaře nebo na začátku léta 1768. Obláčku, při níž přijala řeholní jméno Terezie, oslavila společně s Maxmiliánou Hebenstreitovou a Teklou Erlbekovou 10. srpna 1768. Z trojice dívek byla sedmnáctiletá Hlaváčová nejmladší, Hebenstreitové bylo dvaadvacet a Erlbekové dokonce sedmadvacet. Podle řádových pravidel byl nejnižší věk pro vstup do kláštera patnáct let, pro složení slibů osmnáct let, sliby složené před dovršeným šestnáctým rokem byly považovány za neplatné.³³ Obláčky při dolní věkové hranici nebyly v doksanské komunitě úplně neobvyklá, ale rozhodně nikoli časté, věk kandidátek přijímaných jako chórové sestry se v druhé polovině 50. a v 60. letech pohyboval v průměru kolem dvaceti let, laické sestry byly přijímány ve stáří ještě o několik let vyšším (to byl právě případ Erlbekové).³⁴ Přijetí v nižším věku mohlo indikovat oboustranný mimořádný zájem kandidátky i komunity. Od počátku 70. let se v reakci na ustanovení Marie Terezie

Obr. 3 | Hugo Seykora, Pohled na Milevsko od vrchu Zvíkovce, částečně kolorovaná perokresba, 1821, 235 × 402 mm, Královská kanonie premonstrátů na Strahově, Strahovská knihovna, GS 40436

laická sestra.⁴⁰ Komunita se pravidelně obměňovala, do každoročního běhu patřila jak úmrtí, tak oblázky a řeholní sliby nových členek. Podle nařízení dvorského dekretu z 27. března 1767 neměla klášterní společenství početně růst, jako datum, od něž se propříště odvozovala velikost komunity, byl stanoven 9. květen 1766.⁴¹ V praxi to v Doksanech znamenalo, že nová sestra mohla být přijata pouze jako náhrada za zemřelou. Opat musel písemně představit kandidátky fundační komisi spolu se soupisem zemřelých sester a fundační komise pak potvrdila jejich přijetí do noviciátu; některé zemřelé sestry se v soupisech objevují opakovaně (jejich „místo“ zřejmě nebylo napoprvé využito), kromě toho Winkelburg argumentoval skutečností, že personální stav kláštera v roce 1766 byl 50 sester.⁴² Pokud jde o sociální původ, po celý raný novověk výrazně převažovaly sestry z měšťanského prostředí nad šlechticemi, z geografického hlediska se častěji vyskytuje rodiště v severozápadní části Čech, větší zastoupení má také Praha.⁴³

V čele komunity stála převorka. Pořadí převorek v druhé půlce 18. století není zcela jasné, podle nekrologia zastávala tuto funkci devatenáct let Nepomucena Schwesingerová, která zemřela 7. listopadu 1779. V té době však již nebyla delší dobu v úřadu, kde je doložena ještě roku 1765.⁴⁴

Obr. 4 | Pohled na milevský klášter pravděpodobně podle Jana Antonína Venuta, akvarel, 1799, 328 × 453 mm, Královská kanonie premonstrátů na Strahově, Strahovská knihovna, GS 40250

Následovala ji Libertina Rozínová, která zemřela v úřadu 20. května 1771.⁴⁵ V roce 1763 je doložena jako podpřevorka, v roce 1769 jako převorka.⁴⁶ Nástupkyní Rozínové se v červnu 1771 stala Alžběta Bihlerová (1721–1793), jež byla převorkou až do zrušení kláštera.⁴⁷ Podpřevorkou nejméně od roku 1769 až do roku 1782 byla Hedvika Schüllerová (1719–1784). O obsazování úřadů rozhodoval opat, i když jistě ne bez porady se sestrami. Personální proměnou v důležitých úřadech prošla komunita na počátku 70. let patrně právě v souvislosti s úmrtím Rozínové a následnou vizitací.

Spolu se sestrami žil v areálu kláštera opat a malá komunita strahovských premonstrátů, kteří zabezpečovali nejen duchovní správu sester, ale obsazovali také místa farářů v některých inkorporovaných farnostech doksanského kláštera. Josef Winkelburg se stal opatem v roce 1754. Vzešel z terna prezentovaného strahovským opatem sestrám, které si jednoho kandidáta vybraly. Sami kandidáti byli určováni volbou předem určených volitelů ze strahovského grémia. Ve volbě konané na Strahově 21. března 1754 byl Winkelburg nejslabším kandidátem, získal totiž pouze čtyři hlasy, zatímco další navrhovaní, Ludvík Tittler a Adam Walker devět, respektive 11 hlasů.⁴⁸ Sestry však zjevně měly trochu jiný názor než strahovští volitelé. Všichni

muži v ternu měli za sebou podobnou kariéru, v níž poměrně důležitou roli hrála pedagogická a vědecká činnost spojená s řádovou kolejí Norbertinum a s arcibiskupským seminářem v Praze. Winkelburg byl však z trojice nejmladší, bylo mu 39 let a mohl snáze splňovat nároky na energického představeného než o devatenáct let starší Tittler, v jehož případě mohlo být doksanské opatství odměnou za zásluhy. Dalším aspektem byla nutná panovnická konfirmace představeného, jež nebyla zadarmo, a příliš častá úmrtí a volby nových prelátů tedy jakýkoli klášter zbytečně finančně zatěžovaly.

O Winkelburgovi, který zažil zrušení doksanského kláštera a pravděpodobně byl v nějakém kontaktu se sestrami i v následujících letech, se můžeme zmínit podrobněji. Narodil se 10. ledna 1715 v Chrudimi, ještě před vstupem do kláštera v roce 1732 studoval filozofii v arcibiskupském semináři a bydlel v premonstrátské koleji Norbertinum. Řeholní sliby složil v roce 1733, kromě teologie studoval také právo. V roce 1739 přijal kněžské svěcení. Od roku 1745 vyučoval filozofii v arcibiskupském semináři, od podzimu 1750 do podzimu 1752 působil na Strahově jako cirkátor a podpřevor, poté se vrátil do arcibiskupského semináře jako profesor kanonického práva, avšak jen nakrátko – na jaře 1754 se odebral do Doksan. Začátek jeho úřadu byl poznamenán sedmiletou válkou, v roce 1758 prušti vojáci klášter přepadli, vyloupili prelaturu a odnesli si tučné výpalné. Po zrušení kláštera se přestěhoval na Strahov, kde zemřel 19. února 1797.⁴⁹

Vraťme se zpátky k Terezii. V červnu 1771 byla ustanovena jako pomocnice Uršuly Schönfussové v lékárně,⁵⁰ toto místo zastávala i v roce 1775 („*solatium apothecariae*“), a o dalších šest let později je její zaměstnání označováno v tištěném katalogu jako „*subapothecaria*“. Ustanovovat mladší sestry jako pomocnice byla zřejmě běžná praxe, ze seznamu z roku 1775 vyplývá, že Tereziina spolunovicka Maxmiliána byla pomocnicí sakristánky (spolu s další mladou sestrou), pomocnice měla i sklepmistrová a sestra, která pečovala o nemocné spolusestry. Řádová statuta se o funkci lékárníka či lékárnice vůbec nezmiňují, a jak ukazuje citovaný katalog z roku 1781, většina klášterů se bez této služby obešla, přesněji řečeno opatrovala si léčiva a léky z externích zdrojů. Výslovně je jako „*apothecarius*“ uveden pouze zábrdovický premonstrát Lukáš Zeidler (narozen 1732 v Karlových Varech, řeholní sliby složil 1762), jako „*pharmacopola*“ tepelský premonstrát Damián Schultz, jenž byl vzhledem ke spojení pokročilého věku a absence kněžského svěcení zřejmě laickým bratrem (narozen 1713 v Berouně, řeholní sliby složil 1737). Oba ženské kláštery mimo Doksany, Chotěšov a slezské Czarnowasy, žádnou lékárnici neeviduují.⁵¹ V Doksanech je obsazování úřadu lékárnice doloženo od roku 1713. Jako jeden z možných důvodů pro vznik (či nové uspořádání) lékárny se tedy jeví poslední morová epidemie v Čechách roku 1713, avšak pro tuto hypotézu nemáme žádnou oporu v pramenech. Diarium tehdejšího probošta Josefa Míky z roku 1713 se nedochovalo a v dochovaných diáriích z předešlých let není o lékárně ani slovo.

Jako první byla ustanovena lékárníci Terezie (křestním jménem Anna Kateřina) Horšovská, a sice 10. května 1713.⁵² Již 18. srpna téhož roku byla ustanovena také Eva (křestním jménem Eleonora) Preslová.⁵³ Je možné, že Horšovská, která byla dlouhodobě nemocná, jak uvádí její nekrolog, potřebovala pomocnici. Preslová se v prosinci 1720 stala sakristánkou a k lékárnictví se nevrátila, Horšovská zemřela v roce 1723; sestry doufaly, že bude přijata do nebeské slávy ze jména kvůli přimluvám chudých lidí, pro něž vykonala mnoho dobrého. Ale už v roce 1721 získal klášter novou lékárnici v osobě Rosalie (křestním jménem Marie Markéty) Retzové, jež v této službě vydržela až do své smrti v květnu 1727.⁵⁴ Několik dní po její smrti ji vystřídala Benedikta (křestním jménem Dominika Františka) Sehrová, jež od roku 1719 sloužila svým spolusestrám jako ošetřovatelka nemocných.⁵⁵ Při skrutiniu 24. dubna 1756 byla Sehrová z úřadu odvolána, zřejmě na vlastní žádost a kvůli vzrůstajícím obtížím věku a zdravotního stavu („*so viel Jahr bey der Apotheken strapaciert*“), aby si mohla odpočinout („*eine geistliche Ruhe*“), její téměř třicetiletou neúnavnou práci opat oceňoval („*von dieser Obedientz nicht nur allein absolvieren, sondern auch im Nahmen und statt allen so wohl nun Lebenden als auch Toten Danck sagen vor alle aus schwesterlicher Liebe geleiste Dienst und Hilf in allen vorgefallenen Leibs Nothwendigkeiten, die Belohnung solle ihnen erfolgen von Jenem, der alles Gutes nicht unbelohnt lasset*“). Novou lékárnici byla ustanovena Uršula Schönfussová („*eine Provisoria und vollkommene Abwalterin unserer klösterlichen Apotheken*“).⁵⁶

O umístění a vybavení doksanské lékárny nás poměrně podrobně informují inventáře sestavené krátce po zrušení kláštera v dubnu 1782.⁵⁷ Lékárna se skládala ze dvou místností, součástí druhé místnosti bylo „laboratorium“. Nacházela se v sousedství hovorny a místnosti, která patrně sloužila jako koupelna nebo prádelna⁵⁸, blízko byla kuchyně a refektář. Nedaleko ležela velká místnost pro nemocné, druhý malý pokoj pro nemocné byl poněkud dál. V první místnosti lékárny byl dubový stůl („*Rezeptisch*“), šest dřevěných skříní se zásuvkami, 85 cínových nádob ve třech velikostech, osm cínových odměrek, pět mosazných váh se závažími, a blíže neurčené množství různých lahví, nádob a v nich se nacházejících léčiv. Ve druhé místnosti bylo křeslo potažené zeleným sukem, dva stoly, čtyři skříně s lahvemi a zelenými nádobami s léčivy, větší množství cínového nádobí (lahve ve dvou velikostech, tyglíky, konev, šálky a poháry) a asi dvacet různých knih. Stěny zdobilo jedenáct obrazů, zvláštností byla mořská želva („*Meerschildkrott*“). V laboratoři byla pec (její umístění odpovídá sousedství kuchyně a v obou případech nutnosti komínu) s měděným kotlem a dalším příslušenstvím, police s hrnci, čtyři skříně, dva soudky na soli, umyvadlo, mosazné hmoždíře, mosazný mandl, tavící kotlík, trychtýře. Kromě toho měla Uršula Schönfussová ve své cele váhy se závažími a dva hmoždíře, mosazný a kamenný, Terezie stříkačku na klystýr a malý hmoždíř.⁵⁹

V obou pokojích pro nemocné se však překvapivě nenacházely postele, ve velkém pokoji

převládalo v zařízení sedací nábytek a stolky a různé skleněné a cínové nádoby, v druhém pokoji kromě stolu, skříní a nádobí byly také potřeby pro kněze, který má zaopatřit umírajícího. Při bližším zkoumání je však toto uspořádání logické: sestry stonaly ve svých celách a nikoho zvenčí k ošetřování nepřijímaly, takže velký pokoj mohl sloužit jako ošetrovna nebo místo preventivních zákroků (součástí vybavení byly také potřeby pro pouštění žilou), zatímco malý pokoj příležitostně jako příprava pro kněze, ranhojiče nebo lékaře přicházející za nemocnými řeholnicemi, případně personálem. Hovorna pak byla místem, odkud mohla být léčiva distribuována. Ač v klauzuře, byla lékárna funkčním způsobem umístěna ve „smíšené zóně“, kam měli v omezené míře přístup i lidé zvnějšku.

Touha vykonávat „odbornou“ profesi rozhodně nemohla být jedinou ani hlavní motivací pro vstup do kláštera. Denní i roční rytmus řídila liturgie: nepřerušovaná oslava Boha a úsilí o sebeposvěcení. Ačkoli nedílnou součástí života sester byla fyzická práce, posledním cílem všech úřadů bylo zajistit hladké fungování života komunity, aby se její členky mohly na svých místech soustředit právě na službu Bohu. To samozřejmě nebránilo určitým strategiím při přijímání nových řeholnic: vítány mohly být talentované zpěvačky a hudebnice, protože zásadním způsobem pomáhaly vytvářet důstojnou liturgii, stejně jako dívky s určitými speciálními dovednostmi či předpoklady, které si přinášely z prostředí své rodiny. Ženy se však zároveň stávaly reprezentantkami svých rodin a přátel před Bohem, zajišťovaly užší spojení profánní a posvátné sféry, garantovaly zbožnost regionu i celé země. Na příkladu převorek Libertiny Rozínové a Alžběty Bihlerové je zřejmé, že v některých rodinách bylo obvyklé podporovat takovou „garanci“ pouta k posvátné sféře i v několika generacích a s velkou pravděpodobností cíleně kultivovat duchovní povolání v prostředí širší rodiny se záměrem udržování a posilování komunikace mezi světským (lidským společenstvím) a sakrálním (Bohem).

Léta Tereziina života v klášteře do jisté míry zrcadlí Schöttnerova *Memorabilia*, byť při jejich využití je třeba si uvědomit odlišnou perspektivu. Schöttner se totiž vůbec nezabývá přijetími, obláčkami, sliby, velacemi či úmrtími sester, tedy událostmi, které tvořily důležité mezníky života konventu. Z periodicky se opakujících činností zaznamenává každoroční květnové rekreace sester, na které se jezdilo buď do Sazené (okr. Kladno), statku zakoupeného právě Winkelburgem, nebo na doksanské či spřátelené fary, jako do Kmetiněvsi v roce 1780 nebo do Budyně v roce 1777. Zájem sester nesporně vzbudilo osazení nového kříže nad kopulí v červenci 1775, kdy do pouzdra v makovici byl k nalezeným dokumentům přidán aktuální seznam řeholnic v konventu, nebo úprava konventní zahrady a stavba nové saly terreny vyzdobené malbami Josefa Hagera v roce 1776. Každodenní život rámovaly personální změny v mužské komunitě kaplanů a farářů, které byly někdy určovány vztahy mezi Winkelburgem a strahovským opatem: poněkud napjatý vztah k Františku Dallerovi vystřídal přátelštější poměr k jeho nástupcům

Obr. 5 | František Karel Wolf, Orlík v roce 1787, ryt Václav Alois Berger, vyšlo jako součást souboru Abbildungen sämtlicher alten und neuen Schlösser in Böhmen (Praha 1801–1807). Kolorovaný lept, 180 × 225 mm, Královská kanonie premonstrátů na Strahově, Strahovská knihovna, GS 8551

Bohuslavu Herwigovi a později Václavu Mayerovi. Z osobního hlediska představoval pro Terezii významný den 2. listopad 1777, kdy oslavila velaci (společně se svou spolunovickou Maxmiliánou Hebenstreitovou) a stala se tak plnoprávnou chórovou sestrou.

Významnou část *Memorabilií* věnuje Schöttner selskému povstání na jaře 1775 a válečným operacím v létě a na začátku podzimu 1778. Winkelburg v obavách z pruského vpádu odcestoval 11. července 1778 do Prahy a vyjma krátkou návštěvu v klášteře mezi 27. červencem a 1. srpnem se v hlavním městě zdržoval až do ukončení válečných akcí na konci září. Poněkud překvapivě tak nechal osud kláštera v rukách převorky Bihlerové, která musela s nepřátelskými důstojníky jednat o kontribucích a dávkách a zajistit bezpečnost sester. Kontakty s vojskem měly někdy

bizarní podobu: 19. srpna přijel do kláštera jakýsi pruský rytmistr a přál si mluvit s převorkou, od které žádal jako výpalné 3000 dukátů. Převorka mu vysvětlila, že sehnat tak velkou sumu je nemožné. Rytmistr navrhl, že pokud uvidí všech padesát sester, spokojí se s 500 dukáty. Sestry tedy byly svolány a předvedly se rytmistrovi, který poté převorce sdělil, že jí zmíněné tři tisíce dukátů daruje a nechce od konventu ani krejcar. Převorka nechala rytmistra pohostit a obdarovat, v konventu však převládlo mínění, že dotyčný voják neměl k vymáhání výpalného žádný příkaz a byl prostě zvědavý na řeholnice.⁶⁰

Na přelomu 70. a 80. let se v blízkosti Doksan několikrát vyskytoval Josef II. a klášter také navštívil. Poprvé to bylo 24. dubna 1778 během cesty k severní hranici Čech. Podle Schöttnera sestry doufaly, že císař využije svého privilegia a požádá opata o povolení vstoupit do klauzury, aby se s ním mohly setkat, panovník však přes Winkelburgovy jasné narážky tuto možnost odmítl. Podruhé zde byl 29. září 1779, potřetí mu Winkelburg složil svůj hold o rok později, na začátku října, v Litoměřicích, v klášteře se tentokrát císař nezastavil.⁶¹

Vše se změnilo v prosinci 1781. Množství nařízení upravujících církevní a náboženské záležitosti nezůstalo v Doksanech bez povšimnutí, ale 17. prosince se dostala k sestrám zpráva, že císař hodlá zrušit řeholní instituce, které vedou kontemplativní život a nijak neslouží veřejnosti. Svědčí to o dobré informovanosti představených, protože uvedený reskript byl vydán 12. ledna 1782. Sestry hned 19. prosince otevřely školu v prostorách noviciátu, kterou začalo navštěvovat 14 dívek vyučovaných sestrami Benignou Navrátilovou a Ottilií Christovou. V polovině února pak přijel do Doksan strahovský premonstrát Marian Mika, aby instruoval skupinu osmi sester ve výuce podle intencí normální školy. Winkelburg mezitím zvažoval založení jakési „akademie šlechticů“, spočívající zatím v přítomnosti tří až čtyř urozených dívek, které by byly vyučovány řeholnicemi. Panující nervozitu však dobře ilustrují „vidění“ a sny, kterými řeholnice trpěly. Schöttner popisuje zážitek novicky Johanny Grünerové: krátce poté, co ulehla, se dveře její cely samy otevřely, a slyšela latinská slova „*hoc nunc festum colimus, ipse intercedat pro nobis*“, dveře se opět zavřely a zaznívaly kroky směrem k sousední cele. Podle Schöttnera neuměla Grünerová latinsky, a byla příliš vyděšená, než aby si výrok sama vymyslela; ostatně ze strachu nakonec onemocněla. Kroky v chodbě potvrzovala i obyvatelka sousední cely, novicka Barbora Hagerová, vysvětlovala si je však tím, že byl v noci do konventu zavolán ranhojič kvůli nějakému náhlému onemocnění. Zlé předtuchy tedy jenom potvrdilo vydání dvorského dekretu z 8. března 1782, jímž byly mimo další ženské řeholní domy v Čechách zrušeny také doksanské premonstrátky.⁶²

Komise vedená Filipem Františkem hrabětem Krakovským z Kolovrat začala konat své povinnosti v Doksanech 20. března, její poněkud skandální přístup však vedl k výměně komisaře za Karla Josefa Bienera z Bienenberka. Tato skutečnost spolu s dubnovou cestou strahovského

opata Václava Mayera spolu s Winkelburgem do Vídně, kde byl v té době na návštěvě papež Pius VI., mohla vzbuzovat určité slabé naděje. Sestry však byly konfrontovány s odvozem klášterních cenností, zbavováním milostných soch jejich textilií a výbavy, a příkazem vypracovat a komisi nechat zkontrolovat inventáře svého osobního majetku. Z místa, které pokládaly za svůj domov, se přes noc stal státní majetek. V poslední třetině dubna odešly všechny novicky, ostatní sestry mohly zůstat v klášteře až do 20. srpna. Následujícího dne, 21. srpna, poté co se převlékly z hábitů do světských šatů, byly přítomny poslední mši, kterou sloužil strahovský opat Mayer, a naposledy zazpívaly v chóru antifonu Salve Regina.⁶³

Nazíráno z perspektivy sester, úvahy „co dál“ byly limitovány příslušnými předpisy, rodinnou situací jednotlivých řeholnic, a možná naději na budoucí obnovu komunity. Odchod jednotlivých sester do jiného kláštera téhož řádu nebo kláštera jiného řádu narážel na nutnost nalézt instituci, která byla ochotná ženu přijmout, vůči vlastní komunitě mohl být tento krok vnímán jako rezignace na společnou budoucnost. Doksanské sestry se orientovaly ve značné míře na Strahovský klášter, jehož opat Václav Mayer poskytl nový domov doksanskému opatu Winkelburgovi, a zároveň umožnil vznik dvou malých komunit sester: na strahovské faře na Pohořelci, kam po zrušení kláštera plánovalo odejít sedm sester včetně převorky Bihlerové, a na klášterním statku Hradištko u Štěchovic, kde se usadily čtyři sestry včetně podpřevorky Hedviky Schüllerové. Vzhledem k tomu, že do Prahy směřovalo kromě sedmi uvedených dalších deset sester (pět si zajistilo samostatné bydlení, tři k sourozencům a dvě k dosud žijícím rodičům), shromáždila se ve stínu mužské kanonie skupina, kterou mohla spojoval také naděje na obnovení řeholního života. U „mimopražských“ sester lze vysledovat větší závislost mezi místem narození (a zpravidla místem života příbuzných) a zvoleným bydlištěm.⁶⁴

Rozhodování mezi návratem k rodičům nebo do širší rodiny, a relativně nezávislým životem ve společenství (nebo v blízkosti takového společenství) bývalých spolusester akcentujícím rysy řeholního života, mohlo být ovlivněno kromě objektivních skutečností (především ochoty obou stran, příbuzných i řeholnic, ke společnému životu) také subjektivním hodnocením role, která se ženě v širší rodině nabízela, a pocitem vlastní nezastupitelnosti v konkrétní úloze, ať už to byla péče o stárnoucí rodiče, pomoc s výchovou dětí, nebo postavení společnice. Je pravděpodobné, že během měsíců od března do srpna roku 1782 jednotlivé premonstrátky tuto otázku neřešily individuálně, ale diskutovaly ji se svými spolusestrami, představenými i zpovědníky, možná i v intencích „veřejného“ působení, o němž kázal Winkelburg při Tereziiných slibech, a jehož naplňování vzalo tak zvláštní obrat. Formulace v dekretu o zrušení klášterů, které se týkaly vyměření penze, sice vyjadřovaly úvahu zákonodárce, že alespoň některé řeholnice se provdají, hledat však souvislost mezi odchodem k rodině a plánováním zcela nového začátku, se nejeví jako příliš nosné. Z doksanské komunity je doložený jediný sňatek, a to novicky, která

by odchodem před složením slibů byla kanonicky „volná“, i kdyby klášter zrušen nebyl. Roli tu hrálo subjektivní chápání závaznosti řeholních slibů, věk, dlouholetá formace, životní návyky, ale také postoj městského či venkovského společenství, které bývalou řeholnici trvale vnímalo ve vazbě k církevním a duchovním institucím, jak o tom svědčí zdůrazňování této skutečnosti ve veřejných dokumentech typu matričního zápisu nebo testamentu. Ženy navíc mohly svou úlohu pečovatelky nebo vychovatelky v rámci širší rodiny považovat (právem) za dočasnou s předpokladem, že až jejich pomoc nebude potřeba, vrátí se nebo alespoň přiblíží k okruhu sester, možná s nevyřčenou vírou v obnovu komunity.

OPĚT V MILEVSKU

Tereziina existence v Milevsku zůstává ve stínu nedostatku pramenů. Během jejího klášterního života z domova postupně odcházeli sourozenci. Starší sestra Anna Felicitas se 15. srpna 1769 provdala v Sepekově za Františka Carmine původem z Pelhřimova⁶⁵, do téhož města odešla v létě 1781 za svým manželem, měšťanem Ignácem Moravcem, také Maxmiliána.⁶⁶ Ferdinand se profesně vydal v otcových stopách a složil v květnu 1776 na lékařské fakultě pražské univerzity závěrečné zkoušky z chirurgie a z porodnictví.⁶⁷ Leopoldina si následujícího roku vzala Josefa Matyáše Nováka, právníka z Nového Města pražského.⁶⁸ Barbora žila v době Tereziina návratu do Milevska se svým mužem, schwarzenberským vrchnostenským úředníkem Václavem Defronem, v Protivíně.⁶⁹ Na schwarzenberském dominiu našel po dokončení studia uplatnění také Ferdinand, který je na počátku 80. let doložen jako vrchnostenský chirurg na Orlíku.⁷⁰ Není jasné, jestli se Terezie v Milevsku u svých rodičů trvale zdržovala, nebo jestli pobyty doma či u příbuzných střídala s návštěvami u bývalých spolusester. Příležitosti k setkání poskytovaly méně často slavnostní události (např. padesáté výročí řeholních slibů opata Winkelburga v listopadu 1783), častěji pohřby bývalých řeholnic. „Mimopražským“ sestrám však mohla účast na těchto setkáních komplikovat vzdálenost.⁷¹

Trvalejší pobyt Terezie v rodném městě lze doložit jen na základě kmotrovství. První záznam, kde je uvedena, je z dubna 1783, souvislejší stopu lze sledovat od roku 1788.⁷² Sice z nějakého důvodu nemusela závazek kmotrovství před rokem 1788 příliš vyhledávat, čistě hypoteticky je však možné usuzovat, že v Milevsku také nemusela žít trvale, a že k jejímu pobytu po půlce 80. let přispěly rodinné okolnosti. Poslední ze sester, která zůstávala u rodičů, Františka, se v září 1783 provdala za Františka Seifferta, vrchnostenského úředníka ze Strkova (dnes část Plané nad Lužnicí).⁷³ Leopoldovi a Barboře možná ubývalo sil a potřebovali pomoc s vedením domácnosti a hospodářství, a jako nejvýhodnější se jevilo přesunout tyto kompetence na Terezii.

Ferdinand svou odbornou kariéru završil v roce 1784 dosažením doktorátu z chirurgie, v tomto oboru vůbec prvním uděleným na pražské univerzitě.⁷⁴ 16. července 1787 se v Českém Krum-

lově oženil s Annou Hartmannovou z Hartenthalu. Jednalo se nejspíše o dceru někdejšího sekretáře Josefa I. Adama knížete Schwarzenberga a knížecího rady Gottfrieda Hartmanna z Hartenthalu.⁷⁵ Novomanželka následovala Hlaváče na Orlík, kde byl v té době jako duchovní zaměstnán i Hlaváčův švagr Václav Defron. Koncem srpna 1788 se páru narodil syn Jan Václav, a v polovině května 1790 dcera Anna Terezie.⁷⁶ Všechny děti Leopolda Hlaváče, které mohly založit rodinu, už tedy tak učinily. Možná tato skutečnost, ale možná také zdravotní problémy a věk vedly Hlaváče staršího k tomu, že 26. října 1787 sepsal svou závěť.

Celé hospodářství a dům spolu s „*Apothec samt allen darinnen befündlichen Gerätscheften und Materialien*“, vše v souhrnné hodnotě 3000 zlatých, odkázal svému synovi Ferdinandovi. Domácího mobiliář včetně stříbrného, cínového a měděného nádobí, peníze na hotovosti, různé úpisy a obligace měly připadnout vdově, kterou měl syn po zbytek života hmotně zabezpečit. Sestrám Anně Felicitas, Barboře a Františce, jež dostaly každá jednotlivě výbavu a věno ve výši 500 zlatých, zanechal otec každé po 400 zlatých, stejně jako Maxmiliáně, která ale dostala věno ve výši 700 zlatých. Leopoldina odcházela z domova dokonce s 1000 zlatými, ani ji však otec nevynechal a „z dobroty srdce“ jí odkázal ještě 200 zlatých. Dalších 100 zlatých připadlo vnučce Ludmile Carminové, ke které měl Hlaváč „zvláštní náklonnost“. „Eleonora Professa zu Dochan Theresia“ však měla z dědictví získat pouze 200 zlatých, protože podle otcova názoru na ni byla vynaložena odpovídající část prostředků při vstupu do kláštera, kromě toho je zaopatřena penzí 200 zlatých ročně, která ji zabezpečuje až do smrti.⁷⁷

Leopold Hlaváč zemřel 19. ledna 1788 na „prsní vodnatelnost“, jeho manželka 30. června 1793 na souchotiny.⁷⁸ Také ona napsala 30. května 1792 závěť.⁷⁹ Vzhledem k tomu, že mezi říjnem 1787 a sepsáním závěti zemřela nejstarší dcera Anna Felicitas, bylo o jednoho dědice méně, ale přesto nebyla Hlaváčová k bývalé řeholnici příliš štedrá. Ferdinand dědil 300 zlatých, Barbora, Františka, Leopoldina a Maxmiliána každá po 200 zlatých, Terezie z dědictví získala jenom 50 zlatých. Přesně tolik připadlo oblíbené vnučce Ludmile Carminové (v testamentu nazývané „*Liderle*“), v té době už provdané Pekárkové.⁸⁰ Reálně však Hlaváčová půjčila v minulosti svému synovi 450 zlatých, z nichž měl zaplatit pohřeb a výdaje s ním spojené, vyplatit po 50 zlatých sestře Terezii a neteři Ludmile a zbytek si nechat. Barbora, Františka, Leopoldina a Maxmiliána získaly ještě cínové nádobí a Františka s Leopoldinou se měly podělit o prádlo, Barboře matka navíc s ohledem na její početné potomstvo odpustila v závěti vrácení půjčky 50 zlatých.

Postup obou manželů byl shodný: nejvíce prostředků odkazovali jedinému synovi, provdané dcery se snažili více méně spravedlivě podělit, asi i s ohledem na jejich životní situaci, někdejší řeholnici však zanechali výrazně nižší částky. Patrně je vedla snaha zvýšit vlastní jmění těch dcer, od nichž měli vnučata, a další generaci lépe zabezpečit, zatímco v Tereziině případě

vycházeli z toho, že na ní není nikdo závislý, a počítali s dostačující státní penzí. Sama Terezie si však mohla přát, aby rodiče ve svých odkazech dali přednost sourozencům se synovci a neteřemi. Kromě naplňování slibu řeholní chudoby, subjektivně pocítovaného jako stále závazný, mohla sledovat posilování svého sociálního kapitálu uvnitř rodiny a upevňování vazeb, poskytujících zajištění v nemoci a ve stáří.

Úmrtí rodičů, sourozence či vzdálenějších příbuzných, s jejichž podporou sestry kalkulovaly, nutně vedlo k přehodnocování strategií pro další život. Pro Terezii byl zatím dostatečnou zárukou setrvání v Milevsku bratr, s nímž vytvořila blízký sourozenecký vztah. Ferdinand se počítal k regionální profesní i majetkové elitě, v roce 1790 koupil statek Chyšky (dříve Malá Chyška) v blízkosti Milevska.⁸¹ Pravděpodobně v témže roce se přestěhoval do rodného města i s rodinou z Orlíka a před polovinou června 1793 se mu zde narodil syn Ferdinand.⁸² Zůstává v rovině hypotéz, zda sourozence spojovaly i odborné zájmy (ostatně v posledním soupisu sester, pořízeném Schöttnerem, jsou jak Hlaváčová, tak Schönfussová, označeny shodně jako „*apothecaria*“). V pramenech rovněž nelze doložit předpokládané Tereziiny vazby k milevskému převorství, od roku 1785 zrušenému. Velkostatek nicméně zůstal majetkem Strahovského kláštera a premonstráti nadále obsazovali zdejší farnost.

Tereziina situace se ale měla brzo změnit. V létě 1794 Ferdinand onemocněl a svou chorobu považoval za natolik závažnou, že 6. srpna napsal závěť.⁸³ Šestiletému synu Janovi odkázal Chyšky, ročnímu Ferdinandovi veškerý majetek v Milevsku. Jelikož manželka Anna byla znovu těhotná, pamatoval i na nenarozené dítě, kterému sourozenci měli v den jeho zletilosti vyplatit z Chyšek 2000 zlatých a z milevských nemovitostí 1000 zlatých. Pokud šlo o sestry, řešil v závěti především jejich dosud nevyplacené podíly z dědictví po otci a po matce. Jako poslední z nich uvádí Terezii: „*Meiner liebsten Schwester Teres gehört zwey hundert Gulden. Teres soll nach bleiben in meinem Hause wohnen und nicht verfolgt werden.*“⁸⁴ Kromě této formulace (Leopoldinu tituluje v dokumentu jako „*Frau*“, další sestry uvádí pouze jménem) svědčí o dobrých vzájemných vztazích i skutečnost, že Terezie byla kmotrou obou synovců i zemřelé neteře. Naopak přání, že sestra má zůstat v jeho domě a nemá být pronásledována, vzbuzuje otázku, zda se jednalo o pouhé obecné, „preventivní“ vyjádření, nebo o reakci na konkrétní neshody v rodině.

Lékařův odhad vlastního zdraví byl správný, 23. srpna zemřel „*na horka*“.⁸⁵ Na začátku března příštího roku porodila vdova pohrobka, pokřtěného 5. března Josef Václav Antonín. Kmotrou byla společně s Antonínem Joštem jako u všech jeho sourozenců teta Terezie.⁸⁶ Ve své závěti si Ferdinand přál, aby si manželka Anna obstarala obratného hospodářského správce, žila s dětmi v Milevsku a jako poručnice dohlížela na hospodaření na statku Chyšky. Byl si však vědom toho, že pro tak mladou ženu je úděl vdovy příliš tvrdý. Pokud by tedy změnila smýšlení a chtěla se

vdát, podle testamentu nesmí z majetku užívat více než 9000 zlatých, jak je určeno ve svatební smlouvě. To nebyly právě malé peníze, takže se Anna Hlaváčová provdala už v říjnu 1796 za Antonína Boučka, milevského felčara, magistra chirurgie a porodnictví.⁸⁷ Pár oddával farář z Horního Záhoří Matěj Pařízek. Možná se novomanželé obávali veřejného mínění, protože již očekávali prvního potomka – syn Antonín byl pokřtěn v Milevsku 8. března 1797.⁸⁸

Terezie je kmotrovstvím doložena v Milevsku ještě několik let po Ferdinandově smrti.⁸⁹ Nebyla však kmotrou ani jednomu z dětí své švagrové a jejího druhého muže Antonína Boučka.⁹⁰ V matričních záznamech se skrývá okruh spřátelených rodin: měšťanské rodiny Strnadů a Pokorných, rodina sládka Františka Kovaříka, Jan a Lidmila Novotných, Čížkovi a Vaníčkovi. Část tohoto okruhu podědila po svých rodičích, kteří byli kmotry dětem Kovaříkových, Strnadových a Novotných.⁹¹ Ze zápisů ovšem nelze zjistit, jestli bydlela stále v domě svých příbuzných nebo někde jinde. Skutečnost, že po roce 1801 mizí její jméno z matričních záznamů, nemusí znamenat, že se odstěhovala. K odchodu z města však dříve nebo později došlo, prokazatelně zde totiž nezemřela. Podnětem k odchodu mohlo být vypořádání dědictví po Ferdinandovi, z nějž jí připadly dosud nevyplacené peníze po rodičích, další zajištění skýtala penze, která byla dvakrát zvýšena – v roce 1794 o 50 zlatých ročně (tedy o 4 zlaté 35 krejcarů měsíčně), v září 1800 na 300 zlatých ročně.⁹² Od konce roku 1813 byl dům jejího synovce pronajímán i s veškerým hospodářstvím Josefu Šebkovi. Ferdinand Hlaváč, uznaný v listopadu 1816 za plnoletého, se v Milevsku nevyskytoval, působil jako ranhojič ve vídeňském lazaretu pro duševně choré. Od roku 1820 byl krajským fyzikem v Čáslavi, a v březnu 1835 své milevské nemovitosti prodal.⁹³

Otázka, kde Terezie strávila konec života, zůstává otevřená, protože záznamy o úmrtí bývalých premonstrátek ve strahovském nekrologiu neobsahují místa úmrtí. Stopou by mohly být domácnosti jejich rodných sester a jejich dětí, zde ale narážíme na problém velké mobility rodin úředníků, právníků či lékařů, a následného úmorného hledání v pramenech, které zpravidla nikam nevede. Můžeme jenom konstatovat, že v květnu 1799, kdy bylo rozdělení dědictví po Ferdinandu Hlaváčovi zaneseno do milevských pozemkových knih, byly ještě Barbora, Františka, Maxmiliána a Leopoldina naživu.⁹⁴ Maxmiliána však již předtím ovdověla a 3. září 1793 se podruhé provdala v Pelhřimově za devětapadesátiletého vdovce Jana Scherzera z Kleinmühlu, kontrolora při tamějším solním úřadu.⁹⁵ V dalších letech se však stopy všech sester ztrácejí.

Záznam o Tereziině úmrtí ve strahovském nekrologiu je opravován, což je mezi poměrně spolehlivými zápisy týkajícími se doksanských sester výjimkou. První zápis o jejím úmrtí se nachází u dne 31. května 1818 s formulací: „*Hoc mense die ignoto a. 1818 obiit R. V. Theresia Hlavacin, Prof. Doxan., aet. 74*“, přičemž „74“ bylo později opraveno na „67“. Zápis byl později

přeškrtnán s odkazem „*Vide 10. Maji*“.⁹⁶ U data 10. května se záznam opakuje ve znění: „*Obiit 1818 R. V. Theresia Hawaczin, Prof. Doxan., anno suae aetatis 67*“. Jinou rukou byla nadepsána správná forma jejího příjmení „*Hlawaczin*“.⁹⁷ Kdyby zemřela ve farnosti spravované strahovskými premonstráty, byl by zápis v nekrologiu zřejmě přesnější, řeholníci byli ostatně poměrně spolehlivě informováni i o úmrtí sester ve vzdálenějších farnostech. Na druhou stranu po roce 1815 zbývalo ze 44 sester z poslední doksanské komunity naživu jedenáct, tedy přesně čtvrtina, přitom u pěti se nepodařilo místo úmrtí dohledat. Pro střední generaci strahovských premonstrátů, kteří vstupovali do řádu v 90. letech po uvolnění předpisů pro přijímání noviců, byla už ženská komunita z Doksán minulostí.

ZÁVĚR

Rodina Leopolda Hlaváče z Milevska patřila k těm profesně vyhraněným – jak syn, tak vnuk ranhojiče pokračovali v jeho stopách, chirurga si vzala i jedna z Hlaváčových vnuček. V Hlaváčovském domě byla k dispozici lékárna, využívaná od poloviny 70. let 18. století zřejmě spíš pro potřeby výkonu povolání než veřejně. Lékařské dynastie rozhodně nejsou výsadou minulosti, manželkám a dcerám ranhojičů či lékařů však bývala v minulých staletích vyhrazena z profesního hlediska jenom „podpůrná“ role. Jednou – ne-li jedinou možností – jak tento práh překročit, bylo působení v řeholních institucích zabývajících se péčí o nemocné, případně v klášterní lékárně. Ačkoli již bylo řečeno, že touha vykonávat odbornou práci nemohla být ani jedinou, ani hlavní pohnutkou ke vstupu do kláštera, mohlo dojít ke šťastnému spojení více motivací. Snad právě to byl případ lékárnice Marie Eleonory Hlaváčové. Konkrétní volbu pro realizaci řeholního povolání ovlivnila blízkost strahovských premonstrátů, kteří byli po dlouhá léta zaměstnavateli jejího otce. Z hlediska společenského zakotvení jejich sester a bratra (sňatky s úředníky či jejich potomky, počítajícími se někdy k nižší šlechtě, zakoupení menšího statku), mohli rodiče považovat vstup dcery do řádu také za svého druhu další „etablování“ rodiny, posilující komunikaci jejich členů se sakrální sférou. V atmosféře pozdně barokního poddanského města na konci 60. let 18. století se takový krok jevil jako přiměřený a žádoucí.

S odbornými předpoklady Marie Eleonory, řeholním jménem Terezie, Hlaváčové, zřejmě v doksanském společenství předem kalkulovali, protože krátce po složení řeholních slibů byla ustanovena pomocnicí v lékárně. V podstatě až do zrušení doksanského kláštera je v dostupných pramenech zmiňována jako „*subapothecaria*“, tedy druhá nebo pomocná lékárnice, v dokumentech z doby kolem zrušení jako „*apothecaria*“. Barokní doksanská lékárna má doloženou tradici nejméně od roku 1713, v úřadu lékárnice zůstávaly sestry do vyššího věku nebo až do smrti. V premonstrátských kláštřích v Čechách a na Moravě v 70. a na počátku 80. let 18. století nebyla existence a vedení lékárny pravidlem.

Po zrušení kláštera v Doksanech v březnu 1782 a rozpuštění konventu sester v srpnu téhož roku se Terezie připojila k sestrám, které odcházely ke svým rodičům či jiným blízkým příbuzným. Důvodem mohla být skutečnost, že většina z jejich šesti sourozenců již byla pryč z domova (sestra Františka, která dosud zůstávala u rodičů, se provdala rok po odchodu řeholnic z Doksán), a stárnoucí manželé Hlaváčovi potřebovali pomoc s vedením domácnosti a hospodářství. Nelze však zcela pominout ani myšlenku upotřebení lékárnické kvalifikace a dovedností. Prostředky k tomu skýtala lékárna v otcově domě, s tímto druhem dobročinnosti mohli souhlasit i premonstráti jako milevská vrchnost, odbornou podporu mohl poskytnout otec či bratr. Opory pro tuto hypotézu ovšem v pramenech chybí.

Postavení bývalé řeholnice v rodině bylo patrně poněkud křehké a záviselo na tom, zda byli ještě naživu rodiče, sourozenci či další blízcí lidé. Tato nejistota prosvítá ve formulacích závěti Tereziina bratra Ferdinanda. Jakkoli Terezie v 80. a v 90. letech 18. století v Milevsku zakotvila a vytvořila si přátelský okruh několika rodin (zřejmě často navazovala na vazby vytvořené rodiči), znevýhodňovala ji mezi sourozenci nízká výše odkazu v otcově a matčině testamentu. Kromě hypotézy, že rodiče chtěli upřednostnit děti s potomky, se nabízí vysvětlení, že tímto způsobem Terezie alespoň nějak realizovala slib chudoby, subjektivně stále považovaný za závazný. Přesvědčení o definitivní volbě řeholního stavu vyjadřuje i důsledné používání řeholního jména, které respektovali i její příbuzní.

Přestože Tereziin synovec vlastnil nemovitosti v Milevsku až do roku 1835, fakticky se rodina z města ztrácí nejspíše někdy na přelomu prvního a druhého desetiletí 19. století. V blíže neurčené době odešla z Milevska také Terezie. Nevíme, kde strávila poslední léta svého života a kde zemřela, a tím jejímu příběhu jakoby chybí závěr. Ukazují se v tom zároveň limity plošného výzkumu digitalizovaných matrik či jiných úředních knih v případech osob s vyšší mobilitou, které se mohly pohybovat nejen po celém království či markrabství, ale i v dalších zemích monarchie. Vzhledem k tomu, že Terezie patřila v době zrušení kláštera v Doksanech k mladším sestrám, byla většina členek konventu v jejím stáří již po smrti. Možnost dožít v blízkosti Strahovského kláštera (na strahovské faře nebo ve strahovském špitálu) zjevně nevyužila, v matrice strahovské farnosti záznam o jejím úmrtí chybí.

Přístup k digitalizovaným archivním dokumentům spolu s dostatkem badatelského času (možnost procházet celé hodiny digitalizované dokumenty však umocnil covid a uzavření archivů) otvírá perspektivy i pro bádání nad bývalými řeholnicemi. Analýza rodinných poměrů umožňuje lépe pochopit jejich volby, matriky naznačují jejich zakotvení v místní societě prostřednictvím kmotrovství, určitou svobodu pohybu, ale i křehkost životního postavení naznačuje i nedohledatelnost určitých údajů. Stále se však jedná o „skrytý“ život – spíše než o přesné kontury jde o náčrt životního prostoru, v němž se někdejší obyvatelky klášterů pohybovaly.

POZNÁMKY

- 1 Jaroslav ŠOTOLA, *Zrušení jezuitského řádu v českých zemích. Kolektivní biografie bývalé elity. Disertační práce obhájená na Univerzitě Karlově v Praze, Fakultě humanitních studií, v doktorském programu Antropologie*, Praha 2006, <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/3276>, nahlíženo 5. 2. 2023.
- 2 Jaroslav KADLEC, *Dějiny kláštera Svaté Koruny*, České Budějovice 1949, s. 235–239, Jan PAŘEZ – Hedvika KUCHAROVÁ, *The Irish Franciscans in Prague 1629–1786*, Praha 2015, s. 152–160, Marie PLEVOVÁ, *Začleňování řeholníků z klášterů zrušených za Josefa II. do duchovní správy v rámci brněnské diecéze*, in: *Dominikáni v jihlavě v proměnách staletí*, T. ČERNUŠÁK – T. SEDLÁK, Jihlava 2012, s. 60–70.
- 3 Jakub KRČEK, *Rušení klášterů na Plzeňsku. Kladruby, Plasy a Chotěšov v době josefinských reforem*, Plzeň 2013, Daniel KOVÁŘ, *Zrušení kláštera dominikánů v Českých Budějovicích za Josefa II., Jihočeský sborník historický* 87, 2018, s. 199–226.
- 4 Martin GAŽI – Jarmila HANSOVÁ, „Držím se ve zlatém středu“. *Zlatokorunský opat Bohumír Bylanský a jeho svět*, in: *Kláster Zlatá Koruna. Dějiny, památky, lidé*, České Budějovice 2007, s. 439–474.
- 5 Popularizačním způsobem pojednal Antonín NOVOTNÝ, *Pražské karmelitky. Kus historie staré Prahy*, Praha 1941. Zásadním pramenem je druhý díl kroniky kláštera *Chronik oder Historische Geschichts-Verfassung Anderter Theil des Closters deren ... Baarfüssigen Carmeliterinen*, uložený dnes ve Strahovské knihovně, signatura DV I 25. K brněnským františkánkám *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*, Praha 2005, s. 190–192.
- 6 Hedvika KUCHAROVÁ, *Osudy poslední komunity kláštera premonstrátek v Doksanech, Minulostí Západočeského kraje* 52, 2017, s. 164–186.
- 7 Veronika ČAPSKÁ, *Between Revival and Uncertainty – Female Religious Life in Central Europe in the Long Eighteenth Century*, in: *Between Revival and Uncertainty – Monastic and Secular Female Communities in Central Europe in the Long Eighteenth Century*, eds. V. ČAPSKÁ – E. FORSTER – J. Ch. MAEGRAITH – Ch. SCHNEIDER, Opava 2012, s. 11–33.
- 8 Státní oblastní archiv (dále SOA Třeboň), sbírka matrik, Bechyně 2, s. 333, snímek 169, <https://digi.ceskearchivy.cz/2056/169>, nahlíženo 14. 2. 2022.
- 9 *Matricula Facultatis medicae Universitatis Pragensis 1657–1783*, K. KUČERA – M. TRUC, Praha 1968, s. 127–128.
- 10 Tamtéž, s. LXXIII–LXXV, zejména s. LXXXIII–LXXXIV.
- 11 SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 5, s. 54, snímek 31, <https://digi.ceskearchivy.cz/5537/31>, nahlíženo 14. 2. 2022.
- 12 Tamtéž s. 68, snímek 38, <https://digi.ceskearchivy.cz/5537/39>, nahlíženo 14. 2. 2022. Byl pokřtěn v konventním, nikoli ve farním kostele.
- 13 Tamtéž, s. 88, snímek 48, <https://digi.ceskearchivy.cz/5537/49>, nahlíženo 14. 2. 2022.
- 14 Tamtéž, s. 109, snímek 58, <https://digi.ceskearchivy.cz/5537/59>, nahlíženo 14. 2. 2022.
- 15 Tamtéž, s. 128, snímek 69, <https://digi.ceskearchivy.cz/5537/70>, nahlíženo 14. 2. 2022.
- 16 Tamtéž, s. 155, snímek 83, <https://digi.ceskearchivy.cz/5537/84>, nahlíženo 14. 2. 2022.
- 17 Tamtéž, s. 185, snímek 99, <https://digi.ceskearchivy.cz/5537/100>, nahlíženo 14. 2. 2022.
- 18 Tamtéž, s. 238, snímek 128, <https://digi.ceskearchivy.cz/5537/129>, nahlíženo 14. 2. 2022.
- 19 SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 27, s. 80, snímek 46, <https://digi.ceskearchivy.cz/5539/46>, nahlíženo 15. 2. 2022.
- 20 SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 4, s. 165, snímek 288, <https://digi.ceskearchivy.cz/5536/289>, nahlíženo 15. 2. 2022.
- 21 Jiří PEŠTA, *Když se v Milevsku vařilo pivo*, Milevsko 2008, s. 133 a 251, pozn. 26.
- 22 Čtvrtého září se domu zvaného Macovský ujal Leopold Hlaváč, muž svobodný, za 775 zl. (SOKA Písek, AM Milevsko, *Knih gruntovní 1768–1881*, kn. 13, fol. 598r–v). Na místě Macovského domu na dnešním náměstí Edvarda Beneše byl v druhé polovině 20. století postaven blok činžovních domů. Č.p. 60 je dnešní č.p. 178 v Masarykově ulici. Za laskavé sdělení děkuji Mgr. Jiřímu Peštovi ze SOKA Písek.
- 23 Národní archiv (dále NA) Praha, fond Řád premonstrátů Strahov (dále ŘP Strahov), karton 1877.
- 24 NA Praha, fond ŘP Strahov, kart. 1872.
- 25 NA Praha, fond ŘP Strahov, kart. 1883. V roce 1771 podpisoval vyúčtování za první čtvrtletí Hlaváčův syn Ferdinand.
- 26 SOKA Písek, AM Milevsko, *Knih obligací I 1726–1787*, kn. 15, f. 176v. Za sdělení děkuji Mgr. Jiřímu Peštovi.
- 27 Strahovská knihovna (dále SK), konvolut patentů, signatura CP I 64.
- 28 SOKA Písek, AM Milevsko, *Knih obligací I 1726–1787*, kn. 15, f. 176v. Za sdělení děkuji Mgr. Jiřímu Peštovi.
- 29 Martin PELICH – Eva RAYMANOVÁ, *Sv. Bartoloměj kostel v srdci Milevska*, Milevsko 2021, s. 192.
- 30 Potvrzení o křtu vystavené 20. října 1720, NA, ŘP Strahov, kart. č. 4.
- 31 Tamtéž.
- 32 Osobní data Schönfussové v *Catalogus sacri, canonici et exempti Ordinis Praemonstratensis almae circariae Bohemiae eidemque incorporatarum provinciarum*, Olomucii 1781. Záznam o úmrtí jejího otce *Necrologium Doxanense I.*, SK, signatura DH II 27, f. 287r, o úmrtí macechy *Necrologium Doxanense II.*, SK, signatura DH II 28, f. 151r.
- 33 Hedvika KUCHAROVÁ, *Kláster premonstrátek v Doksanech v 2. polovině 17. a na začátku 18. století v zrcadle rukopisu XVI G 6 z Národní knihovny v Praze*, in: *Locus pietatis et vitae. Sborník příspěvků z konference konané v Hejnicích ve dnech 13.–15. září 2007*, I. ČORNEJOVÁ – H. KUCHAROVÁ – K. VALENTOVÁ, Praha 2008, s. 203–225, zvláště s. 207.

- 34 Osobní data poslední komunity doksanských sester se nacházejí v uvedeném *Catalogus sacri, canonici et exempti Ordinis Praemonstratensis*. Zde je uvedeno datum narození, datum složení slibů (profese) a datum velace. Data některých oblaček lze dohledat v rukopisech kázání k obláčkům a slibům sester tehdejšího doksanského opata Josefa Winkelburga (Strahovská knihovna, signatura DD III 45). Obecně lze vycházet z toho, že noviciát trval jeden až dva roky.
- 35 Nařízení bylo vydáno dvorským dekretem ze 17. října 1770, Peter Karl JAKSCH, *Gesetzlexikon im Geistlichen, Religions- und Toleranzfache. Vierter Band*, Prag 1828, s. 249–251.
- 36 Strahovská knihovna, signatura DD III 45.
- 37 Tamtéž.
- 38 Veronika ČAPSKÁ, *Misionářky mikrokosmu – řeholní ideál v kázáních při příležitosti vstupu žen do olomouckých klášterů*, in: *Olomoucké baroko. 1 – úvodní svazek. Proměny ambicí jednoho města*, M. ELBEL – O. JAKUBEC, Olomouc 2010, s. 197–203.
- 39 *Memorabilium Doxanensium continuatio ab anno 1773 ad finem vergentem*, NA, fond ŘP Strahov, kn. č. 35 (dále *Memorabilia*). Ke Gabrielu Antonínovi Schöttnerovi (1737–1796) viz příslušné heslo v *Historiam scribere. Rádová historiografie raného novověku. II. Biografický slovník*, Praha – Olomouc 2018, s. 616.
- 40 *Memorabilia*, s. 49–50. Soupis komunity vznikl u příležitosti zhotovení pamětního zápisu do makovice, která byla snáta kvůli opravě kříže na kopuli.
- 41 Peter Karl JAKSCH, *Gesetzlexikon im Geistlichen, Religions- und Toleranzfache. Dritter Band*, Prag 1828, s. 502.
- 42 NA, fond ŘP Strahov, kart. 172/1.
- 43 H. KUCHAROVÁ, *Kláster premonstrátek*, s. 209–211.
- 44 *Necrologium*, SK, signatura DH II 28, f. 261r. Dva bratři Schwesingerové byli kartuziáni, jeden ve Valdicích a druhý v rakouském Mauerbachu.
- 45 *Necrologium*, SK, signatura DH II 27, f. 283r. Pokřtěna byla jako Dorota 17. 11. 1712 v Rakovníku, jejím otcem byla rakovnický měšťan Václav Rozín (zemřel 1. dubna 1741, *Necrologium*, SK, signatura DH II 27, f. 195r), matka se jmenovala Veronika (zemřela 8. června 1763, tamtéž, f. 321r). Řeholní sliby Libertina složila 21. prosince 1730. Slibové listky, zde je uvedeno datum úmrtí 19. května. Dva bratři Rozínové byli kněží, Josef zemřel 6. ledna 1745 (tamtéž, f. 13r), Václav, farář v Křivoklátu, 24. března 1757 (tamtéž, f. 169r). Jejím strýcem z matčiny strany byl kněz, kazatel a autor náboženských knih Jan Ignác Libertin (1689–1756), jeho úmrtí je zaznamenáno v nekrologiu, SK, signatura DH II 28, f. 25v.
- 46 *Necrologium*, SK, signatura DH II 27, f. 102r, jako podpřevorka je Rozínová zmíněna v záznamu o úmrtí své matky, NA, fond ŘP Strahov, kart. 172/1.
- 47 Také Bihlerová měla příbuzné v duchovních kruzích. Jeden její bratr byl kapucínem (řeholní jméno Filip Neri, zemřel 3. ledna 1775, *Necrologium*, SK, signatura DH II 27, f. 7r), dcera druhého bratra vstoupila pod řeholním jménem Otilie do doksanského kláštera, zemřela však již 28. ledna 1767 (tamtéž, f. 58r). Třetí bratr byl strahovským premonstrátem (řeholní jméno Jiří, zemřel 10. prosince 1749, *Necrologium*, SK, signatura DH II 28, f. 327r).
- 48 NA, fond ŘP Strahov, kart. 170/1.
- 49 Hedvika KUCHAROVÁ, *Premonstrátská kolej Norbertinum v Praze*. Alternativy univerzitního vzdělání v 17. a 18. století, Praha 2011, s. 227–228. Dominik Karel ČERMÁK, *Premonstráti v Čechách a na Moravě*, Praha 1877, s. 167–168.
- 50 NA, fond ŘP Strahov, kart. 172/2.
- 51 Jistým limitem je samozřejmě skutečnost, že přes určitou míru unifikace záleželo na jednotlivých komunitách, jaké údaje poskytnou.
- 52 Národní knihovna, rukopis *Statuta oder Sätzeungen*, signatura XVI G 6, f. 109r.
- 53 Tamtéž, f. 110r.
- 54 Tamtéž, f. 113r.
- 55 Tamtéž, f. 129r.
- 56 NA, fond ŘP Strahov, kart. 172/1.
- 57 NA, fond Česká státní účtárna, kn. č. 476 a kart. 321.
- 58 Součástí vybavení byla vana a kamenné troky na vodu. Lze uvažovat i o tom, že místnost mohla být využívána pro některé lazebnické úkony, např. baňkování.
- 59 K vybavení jednotlivých cel ve Zlaté Koruně Jarmila HANSOVÁ, *Vybavení pokojů zlatokorunských cisterciáků v době rušení jejich kláštera v letech 1785–1786*, in: *Kláster Zlatá Koruna. Dějiny, památky, lidé*, České Budějovice 2007, s. 475–512. Autorka zmiňuje i inventáře chotěšovských premonstrátek, tam se ale podobné předměty lékárnického a lékařského charakteru nenacházely. Vybavením cel se zabýval také Jakub KRČEK – Naděžda ZÍKOVÁ, *Inventáře cel kladrubských benediktinů z doby zrušení kláštera jako příspěvek k poznání monastického života na rozhraní baroka a osvícenství*, in: *Devět století kláštera v Kladrubech 1115–2015*, Praha 2017, s. 223–244.
- 60 *Memorabilia*, s. 67–84.
- 61 Tamtéž, s. 65, 150–151, s. 158.
- 62 Tamtéž, s. 163–165.
- 63 Tamtéž, s. 177–179.
- 64 Podrobněji H. KUCHAROVÁ, *Poslední komunita*.
- 65 SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 19, s. 153, snímek 83, <https://digi.ceskearchivy.cz/5551/84>, nahlíženo 20. 1. 2023.
- 66 SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 19, s. 217, snímek 116, <https://digi.ceskearchivy.cz/5551/117>, nahlíženo 20. 1. 2023. Svatba se konala 24. července 1781. V Pelhřimově se manželům Moravcovým v 80. letech narodily děti Jan Nepomuk (1782), František (1783), Marie Antonie (1786), Antonie Josefa (1787) a Josefa Rosína (1789).

- 67 Obě zkoušky složil v jeden den, 28. května. Daniela TINKOVÁ, *Žákeřná Mefitis. Zdravotní policie, osvěta a veřejná hygiena v pozdně osvícenských časech*, Praha 2012, s. 108.
- 68 Svatba se konala v únoru (denní datum je v digitalizátu skryté ve hřbetu) 1777. SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 19, s. 323, snímek 132, <https://digi.ceskearchivy.cz/5551/133>, nahlíženo 1. 2. 2023.
- 69 Václava Defrona si vzala 5. června 1774 v Sepekově. SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 19, s. 186, snímek 100, [tps://digi.ceskearchivy.cz/5551/101](https://digi.ceskearchivy.cz/5551/101), nahlíženo 20. 1. 2023. V Protivíně je doloženo narození jejich dětí Václava Jana Křtitele (1778), Jana Křtitele Floriana (1780), Barbory Lucie Otilie (1781) a Anny Antonie (1783).
- 70 Na Maximiliánině svatbě byli Ferdinand a Barbora za svědky, Ferdinand je uveden jako „chirurgus ex arce Worlik“, a Barbora jako „conthoralis D. Wenceslai Deffron, granarii in Protiwin“.
- 71 Při výročí slaveném 21. listopadu na Strahově pozval Winkelburg k slavnostní tabuli také 21 bývalých doksanských sester, které žily v Praze. Schöttner, *Memorabilia*, s. 187. Setkáním sester, nejenom doksanských, se stala také zádušní mše za převorku Alžbětu Bihlerovou, slavená na Strahově 3. května 1793. Bihlerová zemřela 1. května na strahovské faře a byla v tichosti pohřbena na Malostranském hřbitově. H. KUCHAROVÁ, *Osudy poslední komunity*, s. 176.
- 72 Poprvé je jako kmotra doložena při křtu Terezie, dcery Antonína Jošta a jeho ženy Anny 8. dubna 1783 (SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 5, s. 518, snímek 268, <https://digi.ceskearchivy.cz/5537/268>). Dále až o čtyři roky později, 18. června 1787 u křtu Lidmily Novotné, dcery bažantníka Jana Novotného a jeho ženy Lidmily (SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 6, f. 61r, snímek 40, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/40>), v roce 1788 byla kmotrou 30. května Eleonoře Strnadové, dceři měšťana Jana Strnada a jeho ženy Eleonory, 12. června Eleonoře Vaničkové, dceři Františka Vanička a jeho ženy Kateřiny (tamtéž, f. 64r, snímek 43, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/43>) a 20. prosince Josefě Joštové, dceři direktora panství Antonína Jošta a jeho ženy Anny (tamtéž, f. 65r, snímek 44, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/44>). 10. ledna 1789 byla kmotrou Vincenci Antonínu Kovaříkovi, synu vrchnostenského sládky Františka Kovaříka a jeho ženy Anny a 16. ledna Eleonoře Pokorné, dceři Františka Pokorného a jeho ženy Magdaleny (tamtéž, f. 65v, snímek 45, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/45>). 24. července byla opět kmotrou v rodině Jana Strnada, tentokrát šlo o jeho syna Jana, 2. října kmotrou Josefa Čížka, syna krejčího Matouše Čížka a jeho ženy Doroty (tamtéž, f. 67v, snímek 47, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/47>) a 16. listopadu opět v rodině bažantníka Novotného, konkrétně jeho syna Josefa (tamtéž, f. 68v, snímek 48, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/48>). V roce 1790 byla kmotrou 26. února opět v rodině Františka Vanička, a to syna Antonína (tamtéž, f. 69v, snímek 49, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/49>). 24. června znovu u Strnadů (syn Jan, tamtéž, f. 71r, snímek 50, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/50>), a 19. listopadu kmotrou Terezie Vaněčkové, dcery kantora Jana Vaněčka a jeho ženy Magdaleny (tamtéž, f. 72v, snímek 52, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/52>). Následujícího roku je 17. února 1791 opět kmotrou v rodině Františka Kovaříka (syn Josef Matěj) a Jana Strnada (13. července, dcera Anna, oba zápisy tamtéž, f. 73v, snímek 53, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/53>). V roce 1792 byla 16. března kmotrou Terezii, dceři Františka Vanička (tamtéž, f. 76v, snímek 56, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/56>), opět byla pozvána ke Strnadovým (dcera Antonie 16. července, tamtéž, f. 77v, snímek 57, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/57>) a do rodiny Františka Kovaříka (22. prosince, syn Jan, tamtéž, f. 78v, snímek 58, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/58>). V roce 1793 je doložena jako kmotra pouze jednou, 4. září, u křtu syna Matouše a Doroty Čížkových Václava (tamtéž, f. 137v, snímek 96, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/96>), v roce 1794 pak ve třech rodinách – 19. ledna opět u Strnadových (dcera Marie Terezie, tamtéž, f. 139r, snímek 97, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/97>), 9. března u Vaničkových (dcera Marie, f. 139v, snímek 98, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/98>) a 18. listopadu u Františka Kovaříka (dcera Klaudina, f. 141v, snímek 100, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/100>).
- 73 Svatba se konala 19. září, SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 19, s. 225, snímek 120, <https://digi.ceskearchivy.cz/5551/121>, nahlíženo 20. 1. 2023. V Milevsku se manželům v roce 1786 narodila dcera Anna, která zemřela tamtéž ve stáří jednoho měsíce.
- 74 D. TINKOVÁ, *Žákeřná Mefitis*, s. 108. Zkoušku složil 29. března, promován byl 3. dubna 1784.
- 75 SOA Třeboň, sbírka matrik, Český Krumlov 35, s. 19, snímek 20, <https://digi.ceskearchivy.cz/2896/20>, nahlíženo 20. 1. 2023. Rodina pocházela z Dolních Rakous, Gottfried dosáhl v roce 1782 přenesení stavu a predikátu svého strýce, povýšeného roku 1750, na sebe. Gottfriedovi potomci se angažovali ve službách Schwarzenbergů ještě na počátku 20. století. Petr MAŠEK, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl I. A–M*, Praha 2008, s. 329. Gottfried Hartmann měl více dcer, které mezi křestními jmény nesly jméno Anna. Vzhledem k tomu, že věk nevěsty je uveden 21 let, mohlo se jednat o Marii Annu Eleonoru, narozenou 15. února 1766.
- 76 Jan Václav byl pokřtěn 30. srpna 1788 zámeckým kaplanem z Orlíku (SOA Třeboň, sbírka matrik, Staré Sedlo 6, s. 131, snímek 138, <https://digi.ceskearchivy.cz/7399/138>, nahlíženo 20. 1. 2023). Anna Terezie 17. května 1790 v orlické zámecké kapli (SOA Třeboň, sbírka matrik, Staré Sedlo 6, s. 134, snímek 141, <https://digi.ceskearchivy.cz/7399/141>, nahlíženo 20. 1. 2023), jedním z kmotrů byl právě Václav Defron, „důchodní z Worlíka“. V polovině června 1790 se Defronovým narodil na Orlíku syn Ferdinand, jemuž šel za kmotra Hlaváč (pokřtěn 15. června 1790 v zámecké kapli, odkaz shodný jako předešle).
- 77 SOKA Písek, AM Milevsko, *Kniha testamentů 1787–1856*, kn. 20, f. 5–7.
- 78 Úmrtí Leopolda Hlaváče viz SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 28, f. 42r, snímek 25, <https://digi.ceskearchivy.cz/5560/25> (nahlíženo 21. 1. 2023). Záznam o úmrtí Barbory Hlaváčové tamtéž, f. 49r, snímek 32, <https://digi.ceskearchivy.cz/5560/32>.
- 79 SOKA Písek, AM Milevsko, *Kniha testamentů 1787–1856*, kn. 20, f. 12–13.

- 80 Ludmilin manžel Ignác Pekárek byl v polovině 90. let zámeckým ranhojičem na Orlíku. Ludmila na Orlíku zemřela 26. května 1795 ve věku 25 let. SOA Třeboň, sbírka matrik, Staré Sedlo 17, f. 173v, snímek 79, <https://digi.ceskearchivy.cz/7410/79>, nahlíženo 2. 2. 2023.
- 81 Johann Gottfried SOMMER, *Das Königreich Böhmen. Zehnter Band. Taborer Kreis*, Prag 1842, s. 56–59.
- 82 5. září 1792 je v Milevsku v Hlaváčově domě doloženo úmrtí Anny, Ferdinandovy dvouleté dcery (SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 28, f. 48r, snímek 31, <https://digi.ceskearchivy.cz/5560/31>, nahlíženo 21. 1. 2013). Ferdinand Hlaváč byl pokřtěn 14. června 1793 (SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 6, f. 137r, snímek 95, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/95>, nahlíženo 21. 1. 2023). V létě 1790 žádal svého zaměstnavatele, Josefa II. knížete Schwarzenberga, o povolení odstěhovat se z Orlíka do Milevska; přitom však plánoval zůstat v knížecích službách s tím, že na Orlíku ho bude zastupovat „*přezkoušený a zkušný ranhojič*“. Jeho zástupcem se stal Ignác Pekárek, manžel jeho neteře Ludmily. SOA Třeboň, fond Velkostatek Orlík nad Vltavou, registratura 1785–1850, sign. VII A B 13, kart. 814. Za dohledání a sdělení těchto informací děkuji PaedDr. Laděně Plucarové.
- 83 SOKA Písek, AM Milevsko, *Kniha testamentů 1787–1856*, kn. 20, f. 9–11.
- 84 Tamtéž, f. 10v.
- 85 SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 28, f. 50r, snímek 33, <https://digi.ceskearchivy.cz/5560/33>, nahlíženo 21. 1. 2023.
- 86 SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 7, f. 42v, snímek 36, <https://digi.ceskearchivy.cz/5539/36>, nahlíženo 21. 1. 2023.
- 87 SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 20, f. 47v, snímek 40, <https://digi.ceskearchivy.cz/5552/40>, nahlíženo 21. 1. 2023.
- 88 SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 7, f. 48v, snímek 42, <https://digi.ceskearchivy.cz/5539/42>, nahlíženo 21. 1. 2023. Antonín Bouček vystudoval teologii, přijal kněžské svěcení, a na podzim roku 1821 byl svým nevlastním bratrem Janem Hlaváčem jakožto patronem prezentován jako administrátor farnosti Chýšky. V Chýškách působil celý život (později jako farář), zemřel zde 5. ledna 1869. SOKA Písek, fond Farní úřad Chýšky, kniha č. 1 (kniha památní), s. 37 a s. 154–155.
- 89 Jestě před bratrovým úmrtím, 3. února 1795, byla kmotrou Janovi Pokornému, synovi Jana Pokorného a jeho manželky Mariany rozené Buriánkové (SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 7, f. 42r, snímek 35, <https://digi.ceskearchivy.cz/5539/35>, nahlíženo 25. 1. 2023), 19. září téhož roku přijala tento závazek opět v rodině Jana a Eleonory Strnadových (dcera Terezie Augustina, tamtéž, f. 43v, snímek 37, <https://digi.ceskearchivy.cz/5539/37>, nahlíženo 25. 1. 2023). 24. února 1796 byla kmotrou Matěje, syna šenkýře Františka Vanička a jeho ženy Kateřiny (tamtéž, f. 45r, snímek 38, <https://digi.ceskearchivy.cz/5539/38>, nahlíženo 25. 1. 2023). V roce 1797 byla 6. března opět kmotrou u Pokorných (dcera Josefa, tamtéž, f. 48v, snímek 42, <https://digi.ceskearchivy.cz/5539/42>, nahlíženo 25. 1. 2023). 15. července u sládky Františka Kovaříka a jeho ženy Anny (syn Vincenc Ignác) a 20. července u Strnadových (dcera Anna Terezie, oba křty tamtéž, f. 50r, snímek 43, <https://digi.ceskearchivy.cz/5539/43>, nahlíženo 25. 1. 2023). 28. dubna 1798 se stala kmotrou Eleonory Čížkové, dcery zahradníka Matouše Čížka a jeho ženy Doroty (tamtéž, f. 53r, snímek 46, <https://digi.ceskearchivy.cz/5539/46>, nahlíženo 25. 1. 2023) a 21. srpna kmotrou Rozárie, dcerou manželů Pokorných (tamtéž, f. 54v, snímek 48, <https://digi.ceskearchivy.cz/5539/48>, nahlíženo 25. 1. 2023). V roce 1799 je jako kmotra doložena pouze jednou (Václav, syn Jana Strnada a jeho ženy Eleonory, pokřtěný 27. srpna, tamtéž, f. 59v, snímek 52, <https://digi.ceskearchivy.cz/5539/52>, nahlíženo 25. 1. 2023), a pak následuje až kmotrovství z roku 1801, kdy se 27. ledna stala kmotrou Františka, syna manželů Pokorných (f. 67v, snímek 61, <https://digi.ceskearchivy.cz/5539/61>, nahlíženo 25. 1. 2023).
- 90 Doloženy jsou kromě Antonína dětí Anna Marie (1799), Alžběta Johanna (1800), Hermann Maria Wilhelm (1801), Karel (1803), Terezie (1805) a Antonie Aloisie (1807).
- 91 28. srpna 1784 byl Leopold Hlaváč kmotrem synu Novotných Václavovi (SOA Třeboň, sbírka matrik, Milevsko 6, folio 4v, snímek 6, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/6>, nahlíženo 25. 1. 2023). 5. března 1785 Leopolda, syna manželů Strnadových a 28. dubna 1785 Terezie Eleonory Kovaříkové (tamtéž, f. 55r, snímek 34, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/34>, nahlíženo 25. 1. 2023), Barbora Hlaváčová pak byla 22. března 1787 kmotrou Eleonoře Kovaříkové (tamtéž, f. 60, snímek 39, <https://digi.ceskearchivy.cz/5538/39>, nahlíženo 25. 1. 2023). Ke sládkovi Kovaříkovi J. PEŠTA, *Když se v Milevsku vařilo pivo*, s. 155.
- 92 SOKA Písek, AM Milevsko, *Kniha gruntovní 1768–1881*, kn. 13, f. 781–790, NA, fond Česká státní účtárna, kn. 572 a kn. 582, s. 27.
- 93 Srv. SOKA Písek, AM Milevsko, *Kniha radních náleží (sententiarum) I 1797–1815*, kn. 134, f. 109v–111r (k pronájmu domu), SOKA Písek, AM Milevsko, *Kniha kontraktů V 1815–1881*, kn. 142, s. 39–43 (zde je zmíněno Hlaváčovo působení ve Vídni) a SOKA Písek, AM Milevsko, *Kniha kontraktů VI 1825–1883*, kn. 143, f. 249v–251r (k prodeji domu). Za sdělení těchto údajů děkuji Mgr. Jiřímu Peštovi. K nástupu do funkce krajského fyzika D. TINKOVÁ, *Žákeřná Mefitis*, s. 108. Tinková ovšem spojila dohromady osoby Ferdinanda Hlaváče staršího a jeho syna.
- 94 SOKA Písek, AM Milevsko, *Kniha gruntovní 1768–1881*, kn. 13, f. 781–790.
- 95 SOA Třeboň, sbírka matrik, Pelhřimov 6, s. 207, snímek 215, <https://digi.ceskearchivy.cz/6314/215>, nahlíženo 25. 1. 2023. K Scherzerům z Kleinmühlu Petr MAŠEK, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl II. N–Ž*, Praha 2010, s. 225.
- 96 *Mortuarium ecclesiae Montis Sion Pragensis, pars I.*, SK, signatura DT III 33a, f. 441v.
- 97 Tamtéž, f. 378r.

Dipolterové z Dipoltswaldenu. Písecká nobilitovaná rodina

JIŘÍ PEŠTA

*„Těd' co je Shorníků krám, bývalo malé loubí, patřilo to p. hejtmanu Dipoldru. Byl to starý pán, v létě vždy sedával pod tím loubím, kouřil z dlouhé dýmkové rourky. My děti sme od něj dostávaly po grejcaru. Byl to otec počtovní paní Simonové. Druhá cera paní Dymont, ta byla moc koketná, už stařenka, eště si dělala locky ze šedivých vlasů, pak měla vyššího úředníka. Eště byla jedna a syn byl též civilním úředníkem. Dyž umřel p. hejtman, pak to měl Liška pekař.“*¹

Těmito slovy písecká měšťanka Marie Axamitová (1817—1909) ve svých rukopisných pamětech² zavzpomínala, jak za jejího dětství vypadal dům čp. 37 na Malém (dnes Alšově) náměstí. Věděla však, že onen pokuřující a rozšafný pán, jehož titulovala jako hejtmana Dipoldra, byl válečným veteránem a účastníkem řady bitev, jenž byl za své zásluhy povýšen do šlechtického stavu? Možná i ano, neboť u stejného pluku jako starý pan „hejtman“ sloužil i její otec Tomáš Axamit.³

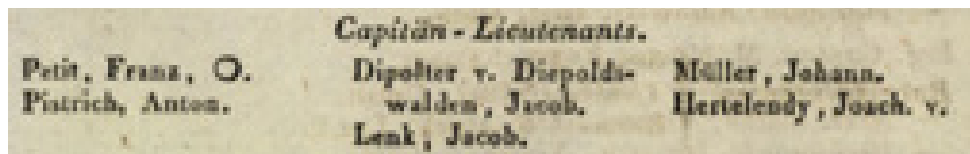
Jakob Dipolter, jak se správně nazýval, pocházel z bavorské metropole Mnichova. Ve vojenských evidencích byl většinou psán jako Diepolter, méně často jako Dippolter či Dippolder.⁴ V českém prostředí bylo jeho příjmení často komoleno, zachyceno je dokonce i v podobě Tiebalder.⁵ Byl katolického vyznání, podle osobního vojenského kmenového listu se narodil roku 1761,⁶ podle šlechtických genealogických příruček už roku 1760.⁷ Pro potřeby tohoto článku jsem se přidržel prvně zmíněného letopočtu, v digitalizovaných matrikách mnichovských farností se mi nicméně záznam o Dipolterově narození, resp. křtu vyhledat nepodařilo.⁸ Příjmení Dipolter, Diepolter, Diepolder či Diepold jsou však v uvedené době v Mnichově i jeho okolí doložena.⁹

Už v roce 1778 Dipolter jako „cizozemský rekrut“ vstoupil do c. k. armády, s níž posléze spojil své životní osudy na více než čtyři desetiletí. Odveden byl 6. listopadu 1778 v Řeznu (Regensburg) k c. k. pěšímu pluku č. 25, podle vojenských evidenčních záznamů měl při odvodu 17 let a nebyl vyučen žádnému řemeslu. První polovinu své vojenské kariéry (až do jmenování podporučíkem) sloužil na základě tzv. kapitulací neboli smluv, které uzavíral na dobu šesti let a které si před jejich vypršením (někdy i po něm) opět prodlužoval na stejné časové období. Při uzavření každé kapitulace obdržel peněžní závdavek (Handgeld), jenž roku 1778 činil 15 zlatých rýnských, roku 1783 27 zlatých a v letech 1790 a 1803 (!) shodně po 32 zlatých. V letech 1797 až 1803 ještě pobíral příplatek 6 zlatých. Při povýšení na podporučíka v roce 1805 mu byly přiděleny diety na výstroj a ošacení ve výši 60 zlatých.¹⁰

Obr. 1 | Malé náměstí v Písku na pohlednici odeslané 26. září 1913. Zcela vpravo dům čp. 37 obchodníka Jana Nietscheho (SKLAD POHŘEBNÍCH VĚNCŮ), jenž byl majitelem domu v letech 1901–1922. Sbírka Mgr. et Mgr. Bohumíra Bernáška.

Téměř prvních šest let své služby zůstal prostým vojínem (Gemeiner), poté už na hodnostním žebříčku postupoval vzhůru. Dne 21. srpna 1784 byl povýšen na svobodníka (Gefreiter), 1. října 1785 na desátníka (Corporal), 1. července 1789 na šikovatele (Feldwebel), 1. září 1805 na podporučíka (Unter-Lieutenant), 1. května 1809 na nadporučíka (Ober-Lieutenant) a 1. června 1821 na kapitán-poručíka (Capitain-Lieutenant). V hodnosti kapitán-poručíka byl také k 30. listopadu 1823 penzionován.¹¹ Od prostého vojína se tedy dokázal vypracovat až na vyššího důstojníka, což dostatečně vypovídá o jeho schopnostech.

Obr. 2 | Soupis kapitán-poručíků c. k. řadového pěšího pluku č. 25, mezi nimi i Jacoba Dipoltera von Diepoldswalden (!), ve vojenském schematismu z roku 1823. Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes, Wien 1823, s. 143.

Celých 46 let své služby zůstal Jakob Dipolter věrný c. k. pěšímu pluku č. 25, jenž byl od roku 1801 označován jako c. k. řadový (liniový) pěší pluk č. 25. Tento pluk měl v letech 1766 až 1853 jako svůj verbovací okrsek přidělený Prácheňský kraj a jeho štáb také v období let 1801 až 1831 – pocho-pitelně s řadou přestávek – sídlil v Písku, kde byly první stálé kvartýry pro příslušníky pluku zřízeny už roku 1782. Pluk byl ve své době spíše znám podle jmen svých majitelů, za Dipoltera to byli František Ludvík hrabě Thürheim, jinak Thierheim (majitelem v letech 1757–1782), Ludvík hrabě z Brechainville (1783–1799), Jan Rüdiger hrabě Sporck (1801–1806), František Julius hrabě

Zedwitz (1808), Thierry de Vaux (1810–1820) a Werner svobodný pán Trapp (1823–1842). Dipolter tak během své dlouhé kariéry zažil, jak byl jeho pěší regiment postupně nazýván Thürheim (Thierheim), Brechainville, Sporck, Zedwitz, De Vaux a Trapp. V letech, kdy neměl majitele, užíval pluk jméno předchozího vlastníka a přívlastek „vacant“ (neobsazený).¹²

Na svou dobu byl Dipolter poměrně velkého vzrůstu, na výšku měřil 5 vídeňských stop, 6 palců a 1 čárku neboli přibližně 174 cm.¹³ Podle plukovního výkazu zachovalosti z 21. prosince 1821 měl navzdory svému věku (tehdy mu bylo již 60 let) ještě dobrý zdravotní stav a nepotřeboval žádnou výpomoc, byl chladné a mírné povahy („kalt und billig“) a spíše průměrného nadání, zato se vyznačoval velkou horlivostí. Mluvil německy a česky, jeho způsobilost při execirkách, výcviku a úpravě výzbroje a výstroje byla ohodnocena jako dobrá („gute“). Neměl však žádné znalosti o ženijních věcech a dalších vědách, příliš nerozuměl ani koním a byl slabý jezdec. Před nepřítelem se choval statečně a v pluku přátelsky, s civilním obyvatelstvem jednal dobře a přívětivě a se svými podřízenými dle služebních požadavků. Byl dobrým hospodářem, neoddával se opilství, neholdoval karetním ani jiným hrám, nedělal dluhy a nevyhledával hádky. Ve službě byl přesný a žádnou z hodností si nekoupil, ale vždy byl povyšován jen podle svých zásluh. Podle výkazu se zúčastnil celkem jedenácti polních tažení, a sice v letech 1788, 1789, 1792, 1793, 1794, 1795, 1796, 1797, 1799, 1805 a 1815.¹⁴

Podrobnější popis Dipolterových polních tažení, jež také do určité míry korigují údaje obsažené ve zmíněném výkazu, přinášejí dva dokumenty vyhotovené rovněž na konci roku 1821. První z nich sepsal (či si nechal sepsat) 12. prosince 1821 sám Dipolter, jenž byl tehdy na kvartýru v italském městě Torre Annunziata (Příloha č. 1).¹⁵ Druhým je vysvědčení, které pro něj bylo vystaveno 28. prosince 1821 u plukovního štábu sídlícího v nedalekém Portici u Neapole.¹⁶ (Ano, v tom samém městě, po němž vojáci vrátivší se z italských zemí pojmenovali píseckou čtvrt Portýč na levém břehu Otavy.)

První bojové zkušenosti získal Dipolter podle plukovního vysvědčení v letech 1788 a 1789 (podle vlastního svědectví v letech 1788 až 1790) během rakousko-turecké války, jejímž jediným významným úspěchem se stalo dobytí Bělehradu roku 1789. Pěší pluk č. 25 se vyznamenal především v srpnu roku 1788 při hrdinské obraně Veteránské jeskyně poblíž dunajské soutěsky Železná vrata u Oršavy (dnes Orșova v rumunské župě Mehedinți) obléhané tureckou přesilou. Velitelem obránců byl major Ludwig von Stein, u jehož setniny sloužil i Dipolter. V jeho podkladech sice hájení jeskyně zmíněno není, vyloučit jej však nemůžeme. Dipolterovo vystupování i přesné plnění povinností bylo každopádně jeho nadřízenými hodnoceno jako příkladné.¹⁷

Během protifrancouzské války první koalice (1792–1797) se se svým plukem dostal až do Rakouského Nizozemí a Francie. Osobně byl přítomen vítězným bitvám u Tirlemontu, dnešního Tienen

Obr. 3 | Dobývání tyrolské pevnosti Scharnitz francouzským vojskem v listopadu 1805 na rytině v tisku Geschichtliche Darstellung der Eroberung der zwey festen Plätze Scharnitz und Leutasch, vydaném roku 1806 v Mnichově.

(zřejmě je míněna bitva u nedaleké vsi Neerwinden 18. března 1793), Löwenu, nyní Leuvenu (22. března 1793), Famarsu (23. května 1793), obléhání a dobytí města Valenciennes (24. května až 28. července 1793), porážce v bitvě u Wattignies (15. a 16. října 1793) a neúspěšné blokádě města Maubeuge (30. září až 16. října 1793; Dipolterem mylně kladené do roku 1794). Při jednom nepřátelském výpadu z obléhaného města byl také raněn. Z roku 1794 je v jeho životním příběhu připomínána účast v „bitvách“ u pevnosti Landrecies (obléhané a dobyté v dubnu 1794) a u Charleroi (patrně šlo o prohranou bitvu u nedalekého města Fleurus 26. června 1794) a vícero „šarvátek“ při zpátečním ústupu za řeku Rýn. V roce 1795, kdy jeho pluk působil v součinnosti s anglickými koaličními jednotkami, vybojoval jednu těžkou šarvátku na blíže neurčeném místě v „Holandsku“, dále se účastnil obléhání Mannheimu (dobyt 4. listopadu 1795) a dvou těžkých potyček u Kaiserslauternu (v prosinci 1795). Roku 1796 byl pluk dislokován do Itálie. Dipolter se v jeho řadách osobně zapojil do bitev u Castiglione (3. a 5. srpna 1796) a Bassana (8. září 1796), v nichž zvítězila francouzská Italská armáda v čele s generálem Napoleonem Bonapartem, a poté do těžké šarvátky u horského masivu Monte Baldo a řady potyček u Trenta a Rovereta. V dalším roce následovaly porážky v bitvách u Tagliamenta

a Piavy (v březnu 1797) a boje u korutanského Friesachu (2. dubna 1797).¹⁸ V této době Dipolter byl také dvakrát zajat. Poprvé to bylo od 8. do 13. září 1796, podruhé od 15. do 18. ledna 1797.¹⁹

V roce 1800 se se svým plukem účastnil bitev u Ampfingu (1. prosince) a Hohenlinden (3. prosince) v Bavorsku. Polní tažení z roku 1800, které pro rakousko-bavorskou armádu skončilo zdrcující porážkou od francouzského vojska, mu tedy zřejmě omylem nebylo započteno do zmíněného výkazu z 21. prosince 1821. Jak se dále píše v plukovním vysvědčení, všechny bojové akce z let 1792 až 1800, „jež vykonal s vytrvalým zdravím a provázený všeobecnou spokojeností všech kerých nadřízených, prokazují jeho výtečnou horlivost, i když se mu při těchto mnoha nepřátelských událostech nenaskýtla žádná příležitost k mimořádnému vyznamenání“. Sám Dipolter mimochodem svou účast ve výše zmíněných bojích datoval do let 1793 až 1801.²⁰

Velké zásluhy si však vydobyl o pět let později při tří denní obraně tyrolské soutěsky a pevnosti Scharnitz, která 3. až 5. listopadu 1805 marně vzdorovala vojskům pod velením francouzského maršála Michela Neye. Během bojů při ústupu do Innsbrucku byl Dipolter u nedalekého Seefeldu in Tirol zasažen kulkou z pušky, těžce zraněný zůstal v bezvědomí ležet na bojišti a upadl na čtyři měsíce do nepřátelského zajetí.²¹ Podle soudobých plukovních záznamů byl v zajetí od 4. (!) listopadu 1805 až do 16. března 1806.²²

Při napoleonských válkách v letech 1809, 1813 a 1814 byl pověřen výcvikem příslušníků rezervního batalionu v Písku „a výchovou budoucích válečníků na tento způsob odvedl státu velmi prospěšné služby“. Ještě v roce 1815, tedy ve svých 54 letech, prodělal „ty nejnamáhavější pochody jinak pro pluk událostí prostého polního tažení“ do Neapole a jižní Francie. V rámci tažení, jež bylo vyvoláno Napoleonovým útekem z ostrova Elba, Dipolter také vykonal námořní plavbu do Livorna. Byl tedy na palubě jedné z anglických transportních lodí, které na konci června přepravily tři plukovní bataliony z Neapole do Livorna, odkud po pevnině pokračovaly až do Marseille a Aix-en-Provence. V prosinci byl již pluk zpět v Písku.²³

V srpnu roku 1820 se pěší pluk č. 25 vydal na tažení do Království obojí Sicílie, odkud se do Čech navrátil až v září roku 1823. Jak již bylo uvedeno, na konci roku 1821 měl štáb regimentu sídlo v Portici, zatímco Dipolter se zdržoval v nedalekém městě Torre Annunziata, jež se nalézá na břehu Tyrhénského moře 20 km jihovýchodně od Neapole a v němž měla kvartýr jedna z plukovních posádek.²⁴ Je otázkou, jestli se Dipolter, tehdy v hodnosti kapitán-poručíka, účastnil zmíněného tažení (v již zmíněných dokumentech poznamenáno není), nebo jestli se pouze vydal za svým štábem. Jeho součinnost pro něj totiž byla nezbytná v důležité osobní záležitosti. Protože byl důstojníkem, v řadách armády sloužil nepřetržitě po dobu více než třiceti let, osvědčil svou statečnost před nepřítelem a nedopustil se žádného přestupku,

měl nárok na povýšení do šlechtického stavu, jak to upravovalo nejvyšší rozhodnutí císaře Františka I. z 30. prosince 1810, jež bylo publikováno 16. dubna 1811 a jež navazovalo na nejvyšší rozhodnutí Marie Terezie z 12. ledna 1757.²⁵

Štáb v čele s plukovníkem Johannem Fischerem von Tiefensee²⁶ vyšel Dipolterovi vstříc. Vystavil mu potřebné dokumenty, z nichž bylo detailně citováno v předchozím líčení, a sice vysvědčení zachovalosti („Conduit-Liste“) z 15. prosince 1821, opatřené podpisy a pečeti plukovníka Fischera von Tiefensee a majora Conrada Mederera von Wuthwehr, dále vysvědčení o působnosti, vyznamenáních a jiných zásluhách („Zeugniss der Verwendung, Auszeichnung und sonstigen Verdienste“) z 28. prosince 1821 a výkaz o služebních letech („Dienst-Jahre“) z 29. prosince 1821; poslední dvě potvrzení nesou pouze plukovníkův podpis.

Uvedené podklady Dipolter připojil ke své žádosti datované k 12. prosinci 1821, již vzhledem k úhlednosti písma zřejmě vyhotovil a za žadatele podepsal některý plukovní písař. V žádosti formálně adresované císaři rakouskému Františku I. poprosil o povýšení do šlechtického stavu pro sebe a své manželské potomky a udělení predikátu von Dipoltswalden. Zdůraznil, že po 43 let beze vší úhony sloužil v c. k. armádě a že se od prostého vojína dokázal vypracovat až do hodnosti kapitán-poručíka. Dále vylíčil svou účast na polních taženích, v bitvách a dalších bojích. Ke své žádosti připojil návrh erbu a poprosil, aby byl v případě nobilitace osvobozen od placení příslušné taxy (Příloha č. 1).

Zmíněný návrh erbu je datován k 14. prosinci 1821 a stejně jako žádost je opatřen Dipolterovým „podpisem“. Slovní popis erbu (blason), z heraldického pohledu dosti nepřesný, zní v překladu takto: „Žádám, aby byl mým znakem, o jehož užívání podepsaný nejponiženěji prosí, sestává z čtverhranného štítu, dole zakulaceného a sbíhajícího se ve špičku, rozděleného do čtyř polí. Nahoře vyráží ze zlatě korunovaného zavřeného železného hledi [!] obrněná paže s mečem držným v ruce. Čtyři pole nalézající se ve štítu jsou řazena následovně. První levé [heraldicky pravé – JP] pole s vertikálně protilehlým spodním pravým [heraldicky levým – JP] nese každé zlatého lva na červeném podkladu. Dvě další jsou bílá [modrá – JP]. Horní z nich má obrněnou paži s mečem a to protilehlé rovněž obrněnou paži držící v ruce půlměsíc na důkaz bitev vybojovaných proti Turkům. Ozdoba erbu svými barvami odpovídá barvám polí.“ (Příloha č. 2). Kreslený návrh erbu na samostatném listu od neznámého autora byl k žádosti rovněž připojen.

Obr. 4 | Návrh erbu pro Jakoba Dipoltera se schvalovací poznámkou a podpisem erbovního cenzora Vinzenze Ignaze rytíře von Seydel, 1821–1822.

Popis znaku: Čtvercový štít. V 1. a 4. červeném poli je zlatý, do středu obrácený lev s červeným jazykem. Ve 2. modrém poli z okraje štítu vyniká obrněná paže držící v ruce meč se zlatým jílcem a záštitou. Ve 3. modrém poli z okraje štítu vyniká obrněná paže držící v ruce stříbrný půlměsíc s lidskou tváří obrácený do středu. Na štítě spočívá korunovaná turnajská přilba s příkrývadly, jejichž pravá část je červeno-zlatá a levá část modro-stříbrná. Klenot: z koruny vyniká obrněná paže držící v ruce meč se zlatým jílcem a záštitou.

Österreichisches Staatsarchiv, Allgemeines Verwaltungssarchiv, Adelsarchiv, Hofadelsakten, Akten, Allgemeine Reihe, kart. 187, sig. AT-OeStA/AVA Adel HAA AR 187.10, fol. 5r.

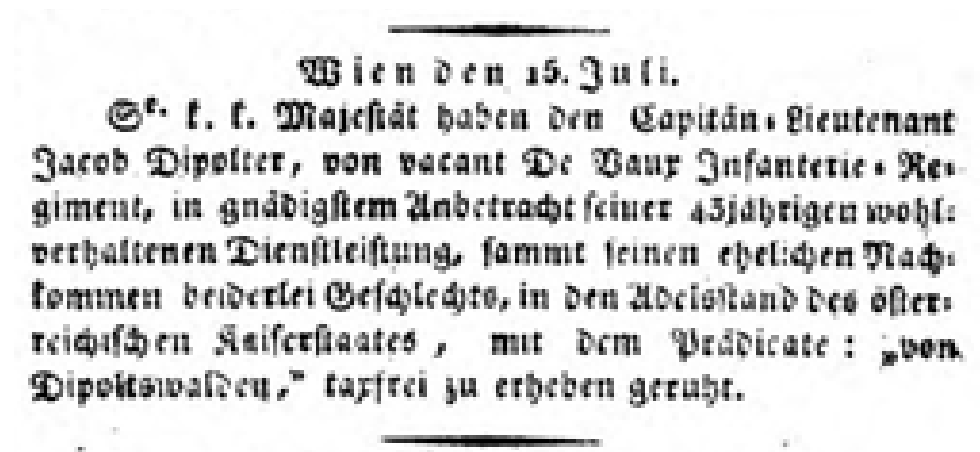

Obrněné paže a také lvi a meče se v erbech rakouských důstojníků z 19. století objevují často,²⁷ motiv půlměsíce pak blíže vysvětluje plukovní vysvědčení z 28. prosince 1821: „*Žadatel považuje tažení z let 1788 a 1789 za základ své dosavadní šťastné vojenské kariéry a přeje si v nijak nepředpí-
sující poddanosti, aby na znamení prodělaného polního tažení proti Turkům mohl být do očekávaného
šlechtického diplomu pojat půlměsíc, jak je zřejmé v jeho níže vloženém návrhu erbu.*“²⁸ (Bezprostředně po návratu z tureckého tažení však Dipolter na tuto věc zřejmě pohlížel poněkud jinak. Když mu měla v listopadu 1790 vypršet druhá kapitulace, byl rozhodnut, že svoji vojenskou kariéru ukončí. Plukovní nadřízení jej ale přemluvili k prodloužení služby a uzavření další kapitulace. Odměnou za to Dipolter obdržel zvýšený závdavek 32 zlatých a nadto ještě povolení k sňatku.)²⁹

Dipolterovou žádostí se nejprve zabývala vídeňská dvorská válečná rada, která 18. ledna 1822 doporučila spojené dvorské kanceláři její kladné vyřízení ve všech bodech. Dvorská kancelář ve Vídni žádost projednala při svém sezení 31. ledna 1822, kdy také nechala vyhotovit koncept nobilitační listiny neboli šlechtického diplomu. Podle jeho znění císař rakouský František I. povýšil kapitán-poručíka Jakoba Dipoltera a jeho manželské potomky do šlechtického stavu a udělil mu predikát von Dipoltswalden v uznání jeho zásluh. Zdůrazněna byla jeho třiačtyřicetiletá dobře zachovalá služba, do níž vstoupil jako prostý voják a během níž prodělal jedenáct polních tažení. Vyzdvížena byla hlavně účast při třídenní obraně tyrolské pevnosti Scharnitz a utrpěné střelné poranění při ústupu u Seefeldu, po němž skončil v nepřátelském zajetí. Konečně bylo vzpomenuo, že se před nepřítelem i ve službě vždy choval k plné spokojenosti svého regimentu. V konceptu byl také 31. ledna 1822 označen jako den udělení šlechtictví („als dem Verleihungstage des Adels“) (Příloha č. 3).

Nótou z téhož dne dvorská kancelář informovala dvorskou komoru, že s ohledem na třiačtyřicetiletou vojenskou službu bude kapitán-poručík Jakob Dipolter povýšen do šlechtického stavu, a sice bez povyšovací taxy („taxfrey“). Stejného dne byla v témže duchu vyrozuměna i dvorská komora. Žadatele však měla upozornit, že erbovní cenzor bude dodaný návrh erbu posuzovat až po zaplacení kancelářských poplatků a teprve poté bude vyhotoven příslušný šlechtický diplom. Až 7. března 1822 se také v registraturách dvorské kanceláře začalo zjišťovat, jestli predikát von Dipoltswalden nebyl už v minulosti udělen jiné osobě. Výsledek hledání byl ale negativní, v Dolních Rakousích, Čechách, Terstu, Tyrolsku ani Haliči nebyl tento přídomek znám. Predikát („z Dipoltova lesa“) byl dle dobové praxe fiktivní a neoznačoval žádnou konkrétní lokalitu.³⁰

Erbovní cenzor (ve spisech k Dipolterově nobilitaci psaný jako „Wappen-Inspector“) Vinzenz Ignaz rytíř Edler von Seydel, jenž ve své funkci působil v letech 1819–1832, se k návrhu erbu vyjádřil 15. května 1822. Kreslený návrh erbu schválil bez připomínek a opatřil jej poznámkou, že odpovídá umělecky a je přiměřený udělenému šlechtickému stavu („Der Kunst und dem Stand angemessen“). Slovní popis erbu však zcela přepracoval, zde je jeho doslovný překlad: „*Štít rovně podlouhlý, dole*

Obr. 5 | Novinové oznámení z 15. července 1822 o povýšení kapitán-poručíka Jakoba Dipoltera a jeho manželských potomků obojího pohlaví do šlechtického stavu s predikátem von Dipoltswalden. Oesterreichischer Beobachter, 16. července 1822, č. 197.

zakulacený a sbíhající se ve špičku, červeně a modře čtvrcený. Napravo nahoře a nalevo dole v obou červených polích je zpráva stojící zlatý lev s otevřenou tlamou a červeným vyplazeným jazykem. Nalevo nahoře a napravo dole vychází z okraje štítu obrněná paže, totiž nahoře z levého okraje obrněná paže s odkrytým mečem na zlatém jílci a dole z pravého okraje rovněž obrněná paže se stříbrným měsícem v ruce. Štít zakrývá zlatě korunovaná šlechtická turnajská přilba pootočená doprava, z jejíž koruny vyrazí obrněná paže s odkrytým mečem. Přikrývadla přilby jsou napravo červená a zlatá, nalevo modrá a stříbrná.“ V této podobě měl být také blason zapsán v nobilitační listině.

Podle vyjádření ředitele dvorské kanceláře Guicciardiho z 18. května byl tedy koncept připravený k vyřízení a mohl se podle něj vyhotovit šlechtický diplom. Věc měla být ještě projednána při sezení 23. května. Podle kancelářských poznámek na konceptu by se dalo soudit, že umělecky provedená Dipolterova nobilitační listina mohla být hotova na konci června 1822.³¹

Do šlechtického stavu byl povýšen i se svými manželskými potomky, zastavme se tedy ještě u jeho rodinného zázemí. V titulu této studie byli Dipolterové označeni za píseckou rodinu, nikoli neprávem. Fyzilířská setnina, u níž Dipolter sloužil, byla roku 1781 posádkou v Horažďovicích, ale už roku 1782 přišla spolu s dalšími útvary pěšího pluku č. 25 do Písku. Na kvartýru v píseckých kasárnách byl Dipolter ještě roku 1788 před tureckým tažením.³² Právoplatným členem místní společnosti se však stal o tři roky později, kdy se přiženil do zdejší významné měšťanské rodiny. Coby třicetiletý šikovatel pojal 26. září 1791 v děkanském kostele za ženu devatenáctiletou Františku Klenerovou (* 6. 1. 1772 Písek, † 9. 1. 1822 Písek), dceru píseckého měšťana, mistra rukavičkářského a majitele realit Františka Klenera a jeho ženy Františky.³³ Jak bylo uvedeno,

povolení k sňatku bylo Dipolterovi v uznání jeho zásluh vydáno už roku 1790, jeho nastávající žena přitom nemusela složit tehdy obvyklou peněžní kauci ani podepsat tzv. odříkací revers.³⁴ Podle matrik žili manželé Dipolterovi v září 1791 v hostinci U Bílého lva čp. 5 na Velkém náměstí, roku 1792 v píseckých kasárnách a roku 1793 v blíže neuvedeném měšťanském domě ve Vnitřním městě.³⁵ Setnina prvního majora, u níž byl Dipolter zařazen v letech 1787–1805, měla tehdy v Písku kvartýr od konce roku 1790 až do začátku tažení do Rakouského Nizozemí a Francie v roce 1794.³⁶ Po válkách první koalice je v dubnu 1799 a dubnu 1801 doložen pobyt rodiny Dipolterovy v nárožním domě čp. 13 v dnešní Ningrově ulici.³⁷ Tento dům patřil v letech 1789 až 1815 rodičům Františky Dipolterové,³⁸ je tak pravděpodobné, že zde Dipolterovi bydleli delší dobu, než nám ukazují matriční záznamy.

Fyzilířská setnina prvního majora byla od poloviny roku 1801 do srpna 1802 dislokována v Prachaticích, poté je její kvartýr doložen v únoru 1803 ve Volarech, od března 1803 do srpna 1804 opět v Prachaticích, v září 1804 v Písku a od října až do prosince 1804 v Blatné.³⁹ V Prachaticích se také manželům Dipolterovým narodily v letech 1802 a 1804 dcery Sofie a Antonie, je tak zřejmé, že Františka Dipolterová aspoň v mírových časech následovala svého muže po jeho štacích. V dobách válečných ale zůstávala v rodném Písku. V únoru a březnu 1805, kdy ztratila dcery Marianu a Sofii, bydlela u rodičů v domě čp. 13,⁴⁰ zatímco její muž byl se svým plukem v Korutanech.⁴¹

Ve výkazech stavu c. k. řadového pěšího pluku č. 25 se dají vysledovat všechny kompanie, jimiž Dipolter postupně prošel od svého návratu z francouzského zajetí v březnu 1806 až do konce roku 1820, i místa jeho působení. Posádkou byl postupně ve Vodňanech (duben – srpen 1806), Mirovicích (září – listopad 1806), Haklových Dvorech u Českých Budějovic (prosinec 1806), Českých Budějovicích (leden – únor 1807), Zalinách u Ledenic (únor – červen 1807), Borovanech (červen – červenec 1807), Trhových Svinech (červenec – srpen 1807), Horní Plané (srpen 1807 – duben 1808), Týnu nad Vltavou (květen – červen 1808), Katovicích (červen – červenec 1808), Hošticích (srpen 1808), Písku (září 1808), Týnu nad Vltavou (říjen 1808 – leden 1809), Písku (únor – duben 1809), Českých Budějovicích (duben – květen 1809), Pelhřimově (květen 1809), Českých Budějovicích (červen 1809 – květen 1810), Strakonících (červen 1810 – srpen 1812), Chlaponicích (září 1812), Strakonících (říjen 1812), Týnu nad Vltavou (listopad 1812 – březen 1813), Vodňanech (březen – duben 1813), Písku (duben 1813), Vodňanech (duben – červenec 1813), Písku (červenec 1813 – srpen 1814), Heřmaní (srpen – září 1814), Březnici (říjen 1814 – únor 1815), po návratu z tažení do Neapole a Francie v Písku (prosinec 1815 – leden 1816), Březnici (únor – duben 1816), Týnu nad Vltavou (duben – červen 1816), Březnici (červen – září 1816), Písku (září 1816 – červenec 1819), Strakonících (srpen 1819), Písku (září 1819 – únor 1820), Sušici (březen – srpen 1820), Písku (srpen – září 1820), Orlíku nad Vltavou (říjen 1820) a Písku (říjen 1820). V uvedeném období se

Obr. 5 | Dům čp. 37 na Alšově náměstí. Foto Jiří Pešta 12. března 2023.

tedy nejdéle zdržoval v Písku (cca 4 roky 11 měsíců), Strakonících (cca 2 roky 5 měsíců), Březnici (cca 1 rok 6 měsíců), v Českých Budějovicích a Týně nad Vltavou (v obou případech shodně po cca 1 roce 2 měsících) a ve Vodňanech (cca 11 měsíců), uvedené počty jsou však spíše orientační.⁴²

Na konci roku 1806 mu žena Františka v Písku v rodičovském domě čp. 13 přivedla na svět dceru Annu, s manželem tedy v jeho kvartýru u Českých Budějovic nepobývala. Prvorozeného syna Františka ale porodila v březnu 1810 právě v Českých Budějovicích, kde byl Dipolter tehdy u transportního velitelství.⁴³ Druhý syn Dominik se narodil v březnu 1814 v jakémsi píseckém předměstském domě.⁴⁴

S domem čp. 37 na Malém náměstí, k němuž se váže úvodní vyprávění Marie Axamitové, se osudy rodiny propojily roku 1814. Smlouvou uzavřenou 1. října toho roku Dipolterův tchán František Klener zakoupil dům od manželů Vojtěcha a Anny Skálových za částku 2 400 zlatých vídeňské měny. Své druhé choti Evě Klenerové, která do manželství přinesla věnem 100 zlatých, vyhradil v domě doživotní bezplatný výmink, „*totiž ten dolejší pokojíček, kuchyňku při něm, lůžek [sklípek] u schodů, jednu dřevárnu a jednu sejpčičku, pak povinen bude držitel toho domu této jeho paní manželce každoročně 5 sáhů dříví a z každé domovní na týž dům připadající várky 20 fr.* [zlatých] *dáti*“.⁴⁵ Sám Klener v domě čp. 37 podle všeho nežil,⁴⁶ nelze tak vyloučit, že zbylé místnosti mohla už od roku 1814 obývat jeho dcera Františka s rodinou.

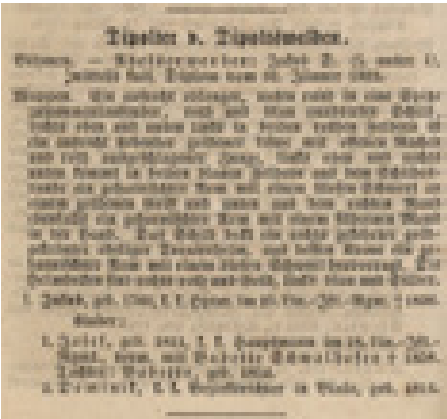
O dva roky později, 1. prosince 1816, František Klener prodal „*právozárečný na malém rynku sub Nro. Cons. 37 ležící dům*“ své dceři Františce Dipolterové „*s vším právem, užítkem a břemenem k jejímu užívání a vládnutí na časy nynější i budoucí*“ za 2 600 zlatých vídeňské měny. Z této částky si ale plných 1 450 zlatých pojistil na domě ve formě kapitálu, z nějž mu měl být každoročně odváděn pětiprocentní úrok. Zbytek tvořily další kapitály a dědické podíly váznoucí na domě, jejichž splácení na sebe měla převzít nová držitelka. Ta však „*právo užívání a vládnutí téhož zde koupeného domu, jakož taky užítky a břemena toho samého*“ mohla podle jednoho z bodů smlouvy nabýt až po otcově smrti. Prodávající si také vyhradil, že v horním patře domu bude moci jeho dcera bydlet až po půl roce od jeho úmrtí, neboť během uvedené doby jej bude ještě využívat jeho manželka Eva Klenerová.⁴⁷ Zmíněná ustanovení smlouvy však nezůstala dlouho v platnosti, neboť již 20. prosince 1816 František Klener sepsal závět a záhy nato, 1. ledna 1817, v Písku ve věku údajných 76 let zemřel.⁴⁸

Františka Dipolterová z Dipoltswaldenu se z vlastnictví domu dlouho netěšila, už 9. ledna 1822 ve svých 50 letech podlehla souchotinám.⁴⁹ Protože byla manželkou důstojníka, projednával její pozůstalost plukovní soud („k. k. Baron Trapp 25. Linien-Infanterie-Regiments-Gericht Pisek“). Při komisi konané 27. července 1827 byly její osobní věci oceněny na 20 zlatých 14 krej-

carů a právozárečný dům čp. 37 na 1 850 zlatých. Na základě odevzdací listiny vydané v Písku 15. března 1828, pod níž jsou za c. k. pěší pluk č. 25 barona Trappa podepsáni plukovník Karl Stecher von Sebenitz a hejtman-auditor Josef Berger rytíř von Bergenthal, byl veškerý majetek po zemřelé v celkové ceně 1 870 zlatých 14 krejcarů konvenční měny rozdělen stejným dílem mezi její nezletilé děti Antonii Simoniovou, Annu, Josefa a Dominika a již dospělou dceru Františku Dumontovou. Poručníkem nezletilých sirotek byl ustaven penzionovaný kapitán-poručík Jakob Dipolter z Dipoltswaldenu jakožto jejich otec. Do píseckých pozemkových knih byla odevzdací listina vložena 19. dubna 1828.⁵⁰

Jakob Dipolter z Dipoltswaldenu tedy skutečným majitelem domu čp. 37 nikdy nebyl, i když malé Marii Axamitové se tak samozřejmě mohl jevit. Podle potvrzení, které mu 30. března 1827 vystavil písecký magistrát, pobíral jako kapitán-poručík ve výslužbě roční penzi 400 zlatých a osobní příplatek 200 zlatých a nevlastnil žádný nemovitý ani peněžní majetek. Vyžadoval však stálou a nákladnou lékařskou péči, neboť vysoký věk i dlouhá léta strávená ve vojenské službě se neblaze podepsaly na jeho zdravotním stavu. Se svou rodinou mohl v domě obývat pouze tři místnosti, navíc se tam stále nalézal výměnek Evy Klenerové, která na něm dožila až do své smrti 29. listopadu 1837.⁵¹ Majetkové poměry rodiny tedy i přes její povýšení do šlechtického stavu nebyly nijak valné, magistrát ostatně doporučil, aby Dipolterův nejmladší syn Dominik, tehdy studující na píseckém gymnáziu, byl kvůli nedostačujícím rodinným příjmům osvobozen od placení školného.⁵² Jak je dosud zřejmé, dům čp. 37 stojící na úzkém protáhlém obdélníkovém půdorysu nebyl nikterak prostorný. Podle úředního popisu z 9. května 1827 sestával z klenutého loubí, za předsíní, jež byla vydlážděna cihlami, se v přízemí nalézal po levé straně pokoj s dřevěným stropem a vedle něj malá zaklenutá kuchyňka. V patře, do nějž vedly dřevěné schody, byl vpředu jeden větší pokoj a vzadu jeden menší pokoj, oba opatřené rákosovým stropem, mezi nimi byla opět umístěna malá kuchyně. Na malém dvorku stály dva zděné dřevníky a pod domem byly tři malé sklípky.⁵³

„Jubilírovaný Capitaenlieutenant“ Jakob Dipolter z Dipoltswaldenu („Dipolder z Dipoldswaldu“) zemřel 25. října 1836 v rodinném domě čp. 37 na Malém náměstí. Dva dny poté jej na svatotrojickém hřbitově pochoval písecký kaplan a pozdější děkan Josef Maximilián Schneller, jenž jej také před smrtí zaopatřil svátostmi. Do matriky zapsal věk zemřelého 84 let, zřejmě nepřesný, a jako příčinu smrti označil „stáří“.⁵⁴ I když je Dipolter v úmrtním zápisu zapsán jako kapitán-poručík, je zajímavé, že v magistrátních i plukovních dokumentech z konce dvacátých a ze třicátých let 19. století, které jsou uloženy v píseckém městském archivu, je většinou titulován jako hejtman či setník (Hauptmann) na penzi.⁵⁵ Je tak otázkou, jestli po svém odchodu do výslužby nebyl ještě dodatečně povýšen do vyšší hodnosti hejtmana; v jeho vojenském kmenovém listu o tom ovšem žádný záznam není. Dokazuje to však, že v Písku byl znám a oslovován jako hejtman, jak to ostatně ve svých pamětech zaznamenala i Marie Axamitová.

Obr. 7 | Heslo věnované rodu Dipolter von Dipoltswalden v příručce Genealogisches Taschenbuch der Ritter- und Adels-Geschlechter, I. Jahrgang, Brünn 1870, s. 64. Jakob Dipolter z Dipoltswaldenu (1760!–1836) je tu titulován jako hejtman.

V manželství Jakoba a Františky Dipolterových se narodilo osm dětí, z nichž ale tři dcerky zemřely už v útlém věku. Syn Josef, jehož existence nebyla Marii Axamitové známa, vstoupil už jako mladík do c. k. armády, v níž to dotáhl až do hodnosti hejtmana. Druhý syn Dominik jako vystudovaný právník působil v magistrátních a posléze státních službách. Oba synové, které osud zavál na různá místa monarchie, používali predikát z Dipoltswaldenu (von Dipoltswalden). Jejich tři starší sestry dožily v Písku. Františka a Anna se provdaly za úředníky, Antonie se stala manželkou píseckého poštmistra. Stručné medailonky všech osmi potomků následují.

(1) Františka Romana Dipolterová (* 9. 6. 1792 Písek, † 3. 8. 1793 Písek).⁵⁶

(2) Františka Marie Dipolterová z Dipoltswaldenu, provdaná Dumontová (* 22. 4. 1799 Písek, † 23. 1. 1884 Písek).⁵⁷ Právě ji Axamitová popsala jako velkou koketu, která si ještě jako stařenka dělala lokny ze svých šedivých vlasů. Jejím manželem byl Václav Dumont († 12. 4. 1837 Písek), jenž od roku 1807 sloužil v kanceláři píseckého magistrátu, nejprve jako taxátor a expeditor, poté jako kancelista a od roku 1824 jako protokolista a registrátor.⁵⁸ Manželství podle všeho zůstalo bezdětné.⁵⁹

(3) Mariana, resp. Marie Anna Dipolterová (* 25. 4. 1801 Písek, † 1. 3. 1805 Písek).⁶⁰

(4) Sofie Dipolterová (* 27. 7. 1802 Prachatice, † 12. 2. 1805 Písek).⁶¹

(5) Antonie Dipolterová z Dipoltswaldenu, provdaná Simoniová (* 22. 5. 1804 Prachatice, † 24. 7. 1865 Písek).⁶² Za muže pojala 29. srpna 1826 Františka Simoniho, též Simonyho (≈ 9. 10. 1789 Mirovice, † 17. 3. 1860 Písek),⁶³ jenž byl od roku 1817 píseckým poštmistrem.⁶⁴ Z jejich svazku vzešlo sedm dětí:

- Klementina Antonie Kateřina Simoniová, provdaná Regnerová z Bleyleben (* 12. 6. 1827 Vodňany, † 16. 5. 1896 Písek).⁶⁵ Manžel: Antonín Regner rytíř z Bleyleben (≈ 3. 11. 1798 Chotiměř, † 4. 1. 1878 Praha),⁶⁶ sňatek 10. září 1848 v Písku.⁶⁷ Dcery: Klementina Anna Antonie (* 2. 9. 1849 Plzeň, † 2. 12. 1919 České Budějovice),⁶⁸ Antonie Juliana (* 22. 11. 1850 Plzeň (?), † 2. 2. 1920 České Budějovice).

vice),⁶⁹ Angela Marie Františka, provdaná Paulucci delle Roncole (* 17. 9. 1856 Čáslav, † 14. 11. 1904 Písek),⁷⁰ Alexandrina Antonie Františka, údajně provdaná Montrose (* 29. 8. 1862 Jičín).⁷¹

- Anna Marie Amálie Simoniová (* 18. 7. 1829 Vodňany, † 30. 10. 1831 Písek).⁷²

- František Josef Jakub Simoni, resp. Simony (* 18. 3. 1831 Písek, † 19. 12. 1913 Písek).⁷³ Vystudoval práva, poté vstoupil do státních služeb. Roku 1854 se stal konceptním kandidátem na okresním hejtmanství v Písku a poté konceptním praktikantem na českém místodržitelství. Od roku 1856 sloužil jako aktuár na okresním úřadě v Březnici, od roku 1868 na okresním hejtmanství v Písku jako konceptní adjunkt a od roku 1870 jako okresní komisař. V této funkci byl roku 1874 přeložen na okresní hejtmanství v Sedlčanech, kde byl také roku 1877 ustaven správcem. Od roku 1883 až do odchodu na penzi v roce 1894 byl okresním hejtmanem v Sedlčanech. Po smrti bratra Rudolfa byl v letech 1896–1910 držitelem soukromého stájového poštovního úřadu (Stallamt) v Písku. Zůstal svobodný.⁷⁴

- Marie Anna Františka Simoniová (* 6. 8. 1832 Písek, † 25. 6. 1833 Písek).⁷⁵

- Rudolf Robert Maria Josef Simoni, resp. Simony (* 18. 4. 1834 Písek, † 26. 3. 1895 Písek).⁷⁶ Roku 1855 složil slib poštovního praktikanta, téhož roku byl povýšen na akcesistu a roku 1859 na poštovního oficiála v Liberci. Po otcově smrti byl roku 1861 jmenován prozatímním správcem pošty v Písku, roku 1865 se jí ujal jako dědičný poštministr. Dne 7. června 1892 podepsal úmluvu s Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze o prodeji privilegia na píseckou dědičnou poštu státu za 8 500 zlatých. Od konce roku 1892 byl vedoucím soukromého stájového poštovního úřadu v Písku.⁷⁷ Stejně jako bratr František byl starým mládencem.⁷⁸

- Marie Terezie Alžběta Simoniová, provdaná Seeleová (* 6. 1. 1836 Písek, † 16. 2. 1886 Praha).⁷⁹ Jejím manželem byl hejtman a od roku 1870 major při c. k. řadovém pěším pluku č. 74 Alois Seele († 21. 7. 1872 Jičín),⁸⁰ za nějž se provdala 27. září 1863 v Písku.⁸¹ Roku 1874 byla spolu se synem Karlem Vilémem Františkem (* 1864) v uznání zásluh svého zemřelého muže povýšena do šlechtického stavu a obdařena čestným titulem a predikátem Edle von Seelenthal.⁸²

- Josefa Marie Anna Simoniová (* 7. 12. 1839 Písek, † 10. 7. 1840 Písek).⁸³

Jakob Dipolter z Dipoltswaldenu udržoval s rodinou své dcery Antonie velmi blízké vztahy. Šesti vnoučatům, která se narodila ještě za jeho života, byl také za kmotra, i když ve dvou případech to bylo jen v zastoupení. V matričních záznamech z let 1827 až 1836 byl mimochodem pokaždé titulován jako hejtman či setník. Kmotrem nejmladší Josefky Marie Anny byl roku 1839 její strýc Dominik Dipolter, jenž také při křtu Marie Terezie Alžběty v roce 1836 zastupoval svého otce.

(6) Anna Marie Dipolterová z Dipoltswaldenu, provdaná Kässmannová (* 20. 12. 1806 Písek, † 19. 5. 1881 Písek)⁸⁴. Provádána byla 25. října 1831 za Kryštofa Kässmanna, kontrolora c. k. akcízu (potravní daně) v Písku,⁸⁵ s nímž měla syna Rudolfa Bedřicha Marii (* 2. 10. 1833 Písek).⁸⁶ Její manžel zemřel už 12. března 1836 v Mladé Boleslavi, kde byl tehdy pokladníkem (kasírem) kamernální okrskové správy.⁸⁷ Pozůstalá vdova se poté vrátila do rodného Písku, kde žila z penze.

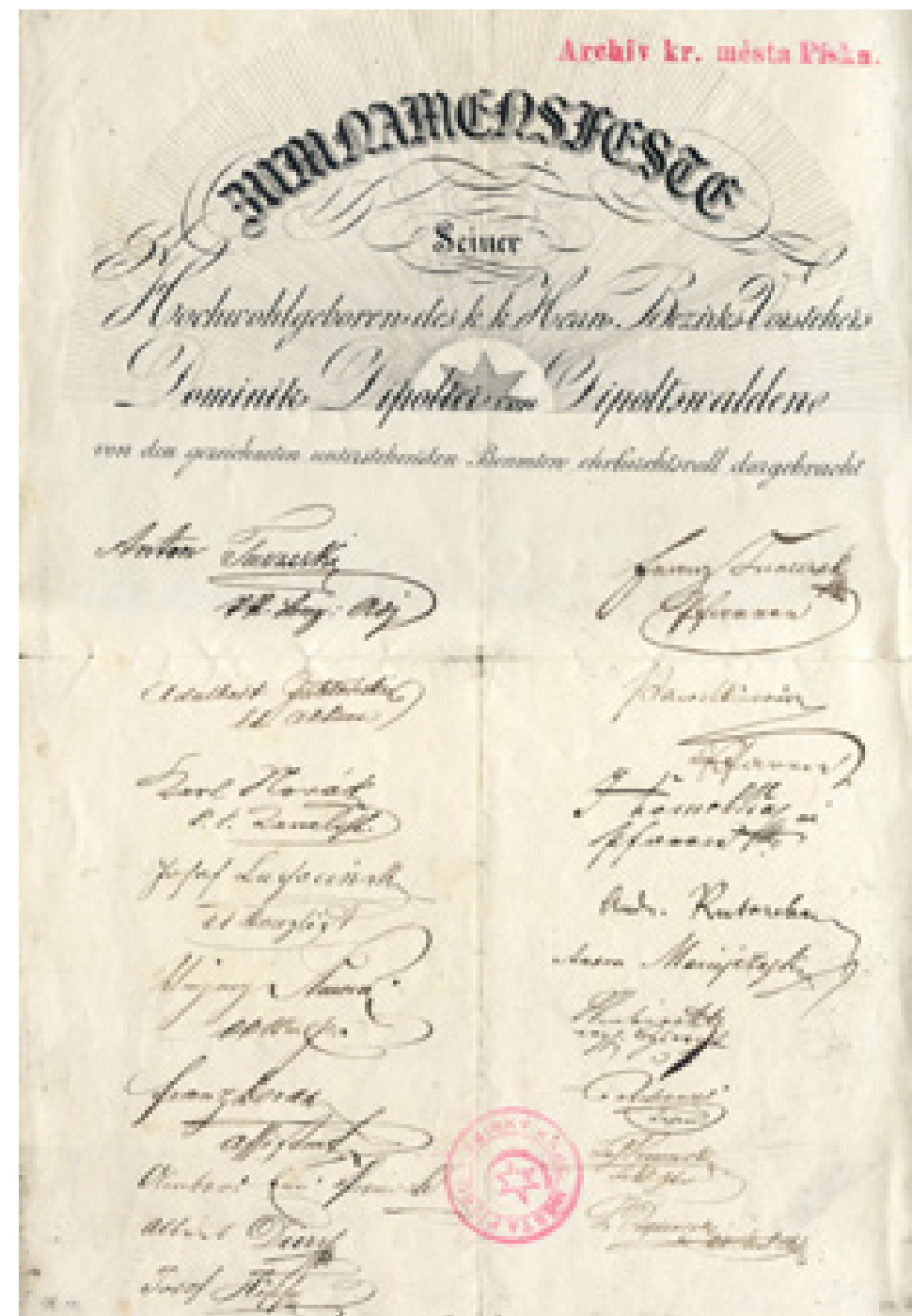
(7) Josef František Dipolter z Dipoltswaldenu (* 17. 3. 1810 České Budějovice, † 25. 2. 1858 Vídeň).⁸⁸ V letech 1822 až 1824 studoval na píseckém gymnáziu, ale s nevalnými výsledky. První gramaticální třídu musel opakovat, neboť v prvním školním roce kvůli nemoci nesložil potřebné zkoušky, ve druhém školním roce ale v několika předmětech neprospěl.⁸⁹ Bylo tak rozhodnuto o jeho vojenské kariéře. Na rozdíl od otce spojil své osudy natrvalo s c. k. řadovým pěším plukem č. 18. Roku 1825 vstoupil do pluku jako kadet, roku 1831 se stal desátníkem a šikovatelem a roku 1835 praporčíkem. Roku 1838 byl povýšen na podporučíka II. třídy, roku 1841 na podporučíka I. třídy, roku 1848 na nadporučíka, roku 1849 na hejtmana II. třídy a roku 1851 na hejtmana I. třídy.⁹⁰

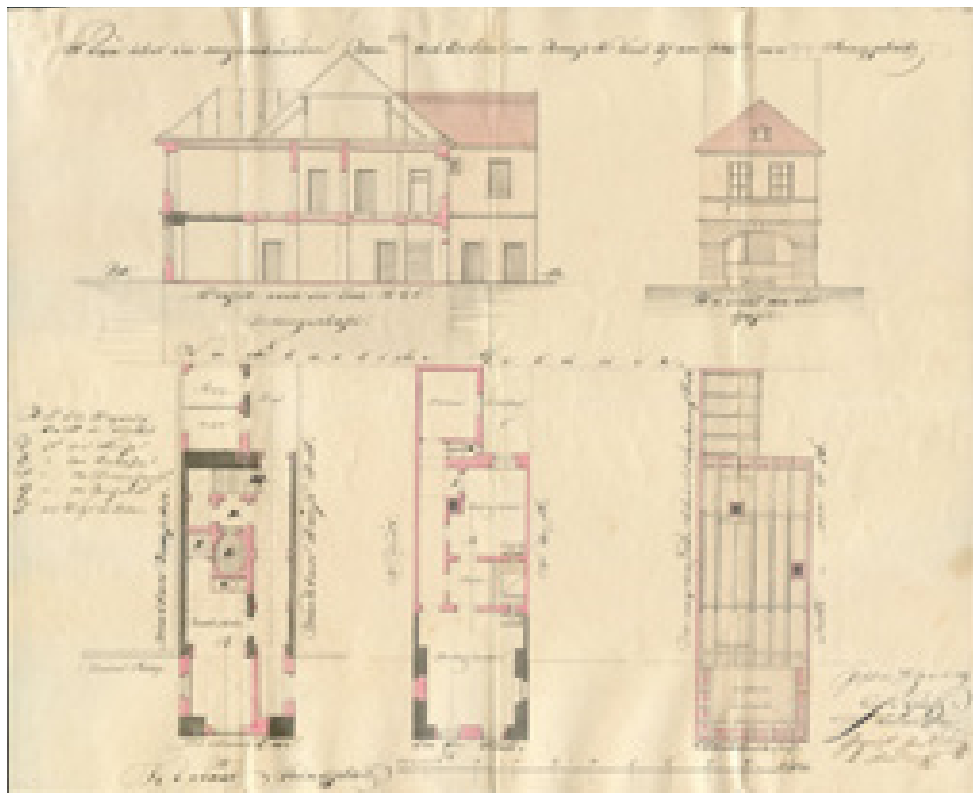
Dne 19. června 1853 ve svých 43 letech pojal ve vídeňském kostele sv. Petra za ženu pětadvacetiletou Barbaru (též psanou jako Babette) Schmalhoferovou (* 9. 2. 1828 Sankt Ulrich, dnes Vídeň VII), dceru výrobce čokolády Paula Schmalhofera a jeho ženy Theresie, roz. Spitelerové.⁹¹ Spolu měli dceru Barbaru jinak Babette (* 20. 7. 1854 Vídeň).⁹² Jeho žena Barbara ale zesnula už 23. prosince 1854 ve Vídni. Hejtman I. třídy Josef František Dipolter z Dipoltswaldenu zemřel 25. února 1858 ve vídeňském posádkovém špitále č. 1, příčinou smrti byla hrudní vodnatelnost neboli voda na plicích. Dva dny po své smrti byl pohřben na hřbitově Schmelzer na předměstí Vídne.⁹³

(8) Dominik Dipolter z Dipoltswaldenu (* 2. 3. 1814 Písek).⁹⁴ Křestní jméno získal po píseckém měšťanu Dominiku Němečkovi, jenž mu (a také starším sestrám Marianě a Anně Marii) byl spolu se sestrou Marií Annou Němečkovou za kmotry. Základní vzdělání získal na písecké hlavní škole na Bakalářích, poté ve školních letech 1825/26 až 1830/31 navštěvoval písecké gymnázium. Svá studia zakončil roku 1831, v závěrečném semestru obdržel ze všech hodnocených předmětů (náboženství, latiny, matematiky, řečtiny, geografie a historie a také z mravů a píle) známku jedna.⁹⁵ V letech 1831 až 1837 poté s dobrým výsledkem („mit gutem Erfolge“) vystudoval práva na pražské Karlo-Ferdinandově univerzitě.⁹⁶

Mladý absolvent práv nastoupil 27. října 1837 jednoletou neplacenou praxi u píseckého magistrátu a kriminálního soudu, po níž byl 24. listopadu 1838 u magistrátu přijat za akcesistu; ten obvykle

Obr. 8 | Zdravice, kterou k jmeninám okresního představeného Dominika Dipoltera z Dipoltswaldenu vyhotovili a svými podpisy opatřili zaměstnanci okresního úřadu v Milówce, duchovní a představitelé místní honorace, bez datace [1855–1866]. Státní okresní archiv Písek, Archiv města Písek, kart. 1131, sig. D II Dipolter.

Obr. 9 | Plán přestavby domu čp. 37 na Malém rynku od píseckého stavitele Františka Spiesse ze 7. dubna 1839. Státní okresní archiv Písek, Archiv města Písek, kart. 1546, sig. D IV 22 č. d. 37.

vykonával nejnižší kancelářskou práci zapisovatele. Jako akcesista byl u magistrátu veden až do června 1841, ovšem ani v této funkci neměl nárok na plat. V této době jej nejvíce podržely sestry Antonie Simoniová a Anna Kässmannová, které mu dočasně přenechaly všechny své peněžní a naturální požitky plynoucí z právozářného domu čp. 37, především příjmy z měšťanských várek. Po prodeji domu jej finančně podporoval švagr a písecký poštovní František Simoni. Už v letech 1839 a 1840 Dipolter úspěšně absolvoval soudcovské zkoušky z práva civilního, práva trestního a zákonů politických a přestupkových, ze všech tří předmětů byl ohodnocen známkou dobrou („gut“). Od apelačního a vrchního kriminálního soudu v Praze, u nějž zkoušky vykonal, také obdržel oprávnění k výkonu úřadu soudce. Soudcovskou přísahu složil 11. září 1840, následně byl pražskou apelací k 28. červnu 1841 jmenován auskultantem. Vedle toho ještě v období od 17. srpna 1844 do 20. října 1845 společně s Františkem Skalickým zastával funkci zastupujícího magistrátního sekretáře, za což si vysloužil odměnu ve výši 200 zlatých konvenční měny.⁹⁷

Obr. 10 | Malé náměstí na snímku z alba vyhotoveného ve fotoateliéru Viléma Wietze jako dar Gustava Reibera Adolfa Scherlovi roku 1899. Zcela vpravo dům čp. 37 s nápisem C. K. TABÁKU PRODEJ. Prácheňské muzeum, podsbírka Historická fotografie, inv. č. HF07064.

Dipolter sice jako auskultant zůstal přidělen u píseckého magistrátu, vyplácen byl však pražským apelačním a vrchním kriminálním soudem, jenž také rozhodoval o jeho pracovním zařazení.⁹⁸ Ve druhé polovině čtyřicátých let tak byl vyslán jako výpomoc k magistrátům, u nichž nebylo obsazeno úřední místo. Jako zastupující zkušený magistrátní radní je v letech 1845 až 1847 doložen ve Vodňanech, roku 1847 v Dobřanech⁹⁹ a v letech 1847 až 1849 v Mnichově (Einsiedl),¹⁰⁰ městečku na tepelském panství vzdáleném 10 km severovýchodně od Mariánských Lázní.¹⁰¹

V roce 1850 byl přidělen k nově ustavenému okresnímu soudu v Prachaticích, kde ve funkci soudního přísedícího setrval pět let.¹⁰² Roku 1855 byl spolu s celou řadou dalších úředníků z českých zemí přeložen do západní Haliče, na území pod rakouskou správou obývané převážně polsky mluvícím obyvatelstvem. Svůj úřední postup zřejmě nevnímal nikterak útrpně. Dipolter, jenž slovem i písmem plynne ovládal němčinu i češtinu, se totiž už ve čtyřicátých letech opakovaně ucházel o místo u některého z haličských c. k. soudů, pro jejichž úředníky byla znalost slovanského jazyka nezbytnou podmínkou. V letech 1840 a 1842 však neuspěl se žádostí o pozici auskultanta u kriminálního soudu ve Wiśniczu (dnes Nowy Wiśnicz v Polsku) a roku 1843 se marně ucházel o tutéž funkci u kriminálního soudu v Samboru (dnes Sambir na Ukrajině).¹⁰³ Hned roku 1855 byl jmenován představeným okresního úřadu v Milówce, jež

se nalézá v dnešním okrese Żywiec v jižním Polsku a je vzdálena pouhých 25 km východně od Jablunkova. Ve funkci představeného pro okres Milówka působil až do roku 1867.¹⁰⁴ Na počátku téhož roku¹⁰⁵ byl ustaven okresním soudcem a představeným u okresního soudu v nedalekém malopolském městě Biała, česky Bělá (dnes Bielsko-Biała), jež se nachází jen 30 km severovýchodně od Třince. Okresním soudcem v Bialej byl Dominik Dipolter z Dipoltswaldenu až do roku 1878,¹⁰⁶ jeho další osudy zůstávají prozatím neznámé.¹⁰⁷ Stejně tak se nepodařilo dohledat žádné doklady o jeho rodině.¹⁰⁸

Písecký právozářský dům čp. 37 na Malém náměstí zůstal v majetku rodiny Dipolterovy až do roku 1839. Kupní smlouvou z 1. ledna 1839, která byla ale zaknihována až roku 1844, jej sourozenci Františka Dumontová, Antonie Simoniová, Anna Kässmannová, Josef Dipolter z Dipoltswaldenu a Dominik Dipolter z Dipoltswaldenu odprodali Matěji Pitrovi a jeho sestře Marii Pitrové za 1 700 zlatých konvenční měny.¹⁰⁹ Za nových majitelů prošel dům už v roce 1839 přestavbou, při níž bylo mimo jiné zazděno podloubí, v němž tak rád posedával a z fajky pokuřoval „hejtman“ Dipolter. Větší část přízemí byla adaptována na pekárnu, jíž vévodila chlebová pec, v prvním patře byly nově zřízeny dva obytné pokoje, kuchyně, komora a záchod.¹¹⁰ Mistr pekařský František Liška, jehož Axamitová ve svém vyprávění rovněž zmiňuje, se majitelem domu stal až roku 1845, zakoupil jej od Jana Daňka a jeho ženy Marie, rozené Pitrové.¹¹¹ V roce 1873 dům prodal Janu a Marii Zborníkovým, kteří jej ještě téhož roku postoupili synu Františkovi a jeho ženě Johaně.¹¹² Kupecký krám s koloniálním zbožím a koncesovaný prodej tabáku Františka a Johany Zborníkových se v domě čp. 37 nalézaly až do roku 1901.¹¹³

PŘÍLOHA Č. 1

1821, prosinec 12., Torre Annunziata

Jakob Dipolter, kapitán–poručík od neobsazeného pěšího pluku č. 25, dříve De Vaux, jenž 43 let sloužil a dosud slouží v c. k. armádě, prosí Františka I., císaře rakouského, v uznání svých zásluh o povýšení do šlechtického stavu a udělení predikátu von Dipoltswalden pro sebe i své manželské potomky.

Österreichisches Staatsarchiv, Allgemeines Verwaltungsarchiv, Adelsarchiv, Hofadelsakten, Akten, Allgemeine Reihe, kart. 187, sig. AT-OeStA/AVA Adel HAA AR 187.10, fol. 13r–v a 21r.

Euer Majestät!

Unterzeichneter bittet in Unterthänigkeit, gestützt auf nachstehende Beweggründe, für sich und seine eheliche Nachkommenschaft, um die Erhebung in den Adelstand des Österreichischen Kaiserstaats mit dem Prädicate v. Dipoltswalden.

1^{tens}. Dienet derselbe bereits volle 43 Jahre tadelfrey in der Kaiser Königlichen Armee vom Gemeinen aufwärts bis zum Capitain Lieutenant und in dieser Charge noch bis jetzt in diesem Regimente.

2^{tens}. Hat derselbe denen Feldzügen in Türkenkrieg vom Jahre 1788–1789 und 1790, dann jener im Holland und Niederlanden vom Jahre 1793 bis 1801, so wie jenen vom Jahre 1805–1809 und 1815 mit dem Regimente begewohnet.

3^{tens}. Kämpfte er Anno 1793 in den Schlachten bei Tirlemont, Löven, Famar mit, wohnte der Belagerung von Valenciennes und der Schlacht bei Wattine bey. Im Jahre 1794 machte er die Schlacht bey Landrecy und die Blockade von Maubeuge mit, während welcher er bei Gelegenheit eines feindlichen Ausfalles eine leichte Blesur erhielt und wohnte im nämlichen Jahre der Schlacht bey Charleroy und mehrern Affairen während des Rückzuges aus den Niederlanden über den Rhein bey. Im Jahre 1795 hat derselbe die starcke Affair in Holland, während das Regiment mit den Engländern vereinigt war, dann die Belagerung von Manheim und 2 starcke Gefechte bey Kaiserslautern. Im Jahre 1796 die Schlacht bey Castigliano und Bassano in Italien, dann eine starcke Affair auf den Montebaldo und merheren Gefechte bey Trient und Roveredo. Im Jahre 1797 die Schlachten am Tagliamento und an der Piave, dann bey Frisach im Kärnthen. Im Jahre 1800 die Schlachten bey Ampfing und Hohenlinden. Im Jahre 1805 die 3tägige Vertheidigung der Verschanzung Scharnitz im Tyrol, dann eine starcke Affair während des Rückzuges gegen Inspruck, wobey derselbe starck verwundet und gefangen, nach 4 Monathen aber wieder racionirt wurde, mitgemacht. Während den Feldzügen von Jahre 1813 und 1814 wurde der Gefertigte zur Dienstleistung bey dem Reserve Bataillon in Piseck verwendet. Im Jahre 1815 machte derselbe den Feldzug nach Neapel, und von da die Seereise nach Livorno mit dem Regimente mit, und glaubt während allen diesen begewohneten Feldzügen, so wie durch seine ganze langjährige Dienstzeit sich der vollen Zufriedenheit seiner sämtlichen hohen Vorgesetzten schmeicheln zu dürfen. Aus angeführten Gründen waget der Unterzeichnete seine unterthänigste Bitte zu wiederhollen, den gewählten Wappen Entwurf im Anschluß beizulegen und zugleich bey Ertheilung [!] des Adelstandes, um allergnädigste Nachsicht der Taxen zu bitten.

Sig. Torre Del Anunziata am 12. December 1821.

Jacob Dipolter, Capitain Lieutenant bey vacant Baron Devaux Infant. Regiment.

PŘÍLOHA Č. 2

1821, prosinec 14., Torre Annunziata

Jakob Dipolter, kapitán-poručík od neobsazeného pěšího pluku č. 25, dříve De Vaux, ke své žádosti o povýšení do šlechtického stavu přikládá popis zvoleného erbu, který by chtěl užívat.

Österreichisches Staatsarchiv, Allgemeines Verwaltungsarchiv, Adelsarchiv, Hofadelsakten, Akten, Allgemeine Reihe, kart. 187, sig. AT-OeStA/AVA Adel HAA AR 187.10, fol. 13r–v a 21r.

Wappenbeschreibung.

Das gewählte Wappen, welches Gefertigter zu führen allerunterthänigst bittet, besteht aus einem viereckig unten rund in eine Spitze zusammen laufenden Schilde in vier Felder getheilt: Oben erhebt sich aus dem goldgekrönten geschlossenen eisernen Visier ein geharnischter Arm mit einem in der Hand haltenden Schwerte. Die vier im Schilde befindlichen Felder sind folgender geordnet. Das erste Linke mit dem vertical gegenüberstehenden untern rechten führt jedes einen goldenen Löwen im rothen Grunde. Die zwei andern sind weiß. Das obere hievon hat einen gerüsteten Arm mit einem Schwerte, und das gegenüber stehende einen ebenfalls geharnischten Arm, in der Hand einen halben Mond haltend, zum Beweise der gegen die Türken mitgekämpften Schlachten. Die Wappen-Decoration ist an Farben jenen der Felder gleich.

Sig. Torro [!] Del Anunziato [!] am 14. December [1]821.

Jacob Dipolter, Capitain Lieutenant bey vacant Baron Devaux Infant. Regiment.

PŘÍLOHA Č. 3

1822, leden 31., Vídeň

Koncept nobilitační listiny, jíž František I., císař rakouský, povyšuje Jakoba Dipoltera, kapitán-poručíka od neobsazeného pěšího pluku č. 25, dříve De Vaux, a jeho manželské potomky do šlechtického stavu a uděluje mu predikát von Dipoltswalden a erb (jeho dodatečně pořízený blason z 15. května 1822 je v edici vložen do hranatých závorek). Jako důvod nobilitace je uvedena třiačtyřicetiletá služba v armádě, účast v jedenácti polních taženích, především třídní hájení pevnosti Scharnitz v Tyrolsku a poté při ústupu do Seefeldu in Tirol utržené zranění a nepřátelské zajetí, dále jeho chování před nepřítelem a ve službě a osobní zachovalost.

Österreichisches Staatsarchiv, Allgemeines Verwaltungsarchiv, Adelsarchiv, Hofadelsakten, Akten,

Allgemeine Reihe, kart. 187, sig. AT-OeStA/AVA Adel HAA AR 187.10, fol. 13r–v a 21r.

404 ex Januario [1]822

13484/659. Adelsdiplom des Kapitaïnlieutenantes Jacob Dipolter mit dem Prädikate: v. Dipoltswalden.

Wir Franz¹¹⁴ etc. etc. Haben nach dem Beispiele der Oesterreichischen Regenten (wie im Formulare)¹¹⁵ dies einschläßig der Worte: Verdienste unterstützen.

Nun ist zu Unserer Kenntniß gekommen, daß Jacob Dipolter, Kapitaïnlieutenant von vacant De Vaux Infanterie Regimete, im Rucksichte seiner erworbenen Verdienste in den Adelstand erhoben zu werden allerunterthänigst angesucht hat. Er hat nämlich eine 43jährige wohlverhaltene Dienstleistung für sich, während dieser Zeit vom Gemeinen angefangen elf Feldzüge rühmlich mitgemacht, besonders aber machte er sich um die dreitägige Vertheidigung der Verschanzung Scharnitz im Tirol sehr verdient, wo er bei dem Ruckzuge von Seefeld durch eine Flintenkugel bleßiert, und besinnungslos auf dem Schlachtfelde liegend vom Feinde gefangen wurde. Uibrigens wird noch angerühret, daß er sich sowohl vor dem Feinde, als sonst im Dienste, und in seiner Conduite durchaus zur vollen Zufriedenheit des Regiments betragen habe.

Wir haben demnach zur Belohnung dieser Verdienste ihn Jacob Dipolter samt seiner in den Adelstand des Oesterreichischen Kaiserstaates erhoben, und ihm das Prädikat von Dipoltswalden beigelegt, dessen

Wollen somit, und verordnen, daß Jacob Dipolter v. Dipoltswalden, und seine eheliche (wie im Formulare).

Zu einem dauernden Beweise entworfene adeliche Wappen verlichen, nämlich: Hier ist die anliegende Wappenbeschreibung einzuschalten. [Adelstand für H. Jacob von Dipolter, und zwar einen aufrecht ablangen unten rund in eine Spitze zusammenlaufenden roth und blau quadrirten Schild, rechts oben und unten links in beiden rothen Feldern ist ein aufrechtstehender goldener Loew mit offenen Rachen und roth ausgeschlagener Zunge, links oben und rechts unten komt in beiden blauen Feldern aus dem Schildes Rand ein geharnischter Arm hervor, nemlich oben aus dem lincken Rand ein geharnischter Arm mit einem blossen Schwert an einem goldenen Grief, und unten aus dem rechten Rand ebenfalls ein geharnischter Arm mit einem silbernen Mond in der Hand. Das Schild deket ein rechtsgekehrter goldgekrönter Adeliches Turniers Helm, aus dessen Krone ein geharnischter Arm mit einem blossen Schwert

hervorraget, die Helm Decken sind rechts roth und gold, links blau und silber. Ritter Edler v. Seydel.¹¹⁶ Vidi Guicciardi.^{117]}¹¹⁸

Wir berechtigen daher ihn Jacob Dipolter v. Dipoltswalden, und seine eheliche Nachkommen-schaft (wie im Formulare bies ans Ende).

Wien den 31. Jenner 1822 als dem Verleihunstage des Adels an denselben. Vid. N.^{um} 2200/101.

Unterschriften

Franz m. p.

Franz Graf von Saurau¹¹⁹

Prokop Graf Lazansky¹²⁰

Nach Sr. k. k. Majestät höchsteigenem Befehle

Franz Joseph Graf v. Guicciardi

19. 5. Vidi Guicciardi.

20. 5. Premierstein.¹²¹

Extrad. d. 22. Junius 1822.

Exp. Phlpp.¹²² m. p. 23. 5. [1]822.

Zu Reg. 24. 6.

Collat. d. 28. 5. Pichl¹²³ und Eder¹²⁴ m. p.

D. 21. May [1]822 zugetheilt worden.

Philipp¹²⁵ für Reichard.¹²⁶

POZNÁMKY

- 1 Státní okresní archiv (dále SOkA) Písek, Archiv města (dále AM) Písek, kart. 1075, sig. D II Aksamít, autograf pamětí M. Axamitové *Jak Wipadal Písek po 20. Roce, jake byly přibehi a gake Wideni we Skutečnosti, pak dle Powidani*, fol. 10v; kn. 314, opis zmíněných pamětí, fol. 8v.
- 2 K pamětem a jejich autorce viz Jiří PEŠTA, *Pověsti a zprávy o nadpřirozených úkazech v pamětech písecké měšťanky Marie Axamitové*, in: Prácheňské muzeum v roce 2021, Písek 2022, s. 89–134.
- 3 Tamtéž, s. 124 a 134 (pozn. 167).
- 4 Österreichisches Staatsarchiv (dále ÖStA), Kriegsarchiv (dále KA), Musterlisten und Standestabellen der k. k. Armee (dále MLST), kart. 2044–2075, mustrovní seznamy (Musterlisten) c. k. pěšího pluku č. 25 z let 1782–1819.
- 5 Státní oblastní archiv v Třeboni (dále SOA Třeboň), Sbírka matrik Jihočeského kraje, FÚ Písek, kn. 52, matrika zemřelých 1784–1806, pag. 262 (v DA sn. 265).
- 6 ÖStA, KA, Grundbuchsevidenz der Regimente, Branchen und Korps (1820–1869), kart. 1645, c. k. pěší pluk č. 25, II. odchozí třída, sešit č. 1, sig. 1/50, kmenový list Jacoba Diepoltera (* 1761 Mnichov). Tamtéž, MLST, kart. 2075, mustrovní seznam (Musterliste) 7. fyzilírské setniny c. k. řadového pěšího pluku č. 25 z 20. 9. 1819, č. 2, nadporučík Jakob Diepolter, rodák z Mnichova, 58 let starý.
- 7 *Genealogisches Taschenbuch der Ritter- und Adels-Geschlechter*, I. Jahrgang, Brünn 1870, s. 64. *Genealogisches Taschenbuch der Ritter- und Adels-Geschlechter*, III. Jahrgang, Brünn 1878, s. 139. Stejně datum narození uvádějí i stručná hesla věnovaná rodu Dipolter z Dipoltswaldenu, která publikovali Petr MAŠEK, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl I. A–M*, Praha 2008, s. 183 a Karel VAVŘÍNEK za spolupráce Petra MAŠKA, Davida LENHARTA a Roberta OPPELTA, *Almanach českých šlechtických a rytířských rodů 2022*, Praha 2014, s. 66–67, zde také chybně nakreslený rodový erb Dipolterů.
- 8 Srov. <https://data.maticula-online.eu/en/deutschland/muenchen/> [cit. 1. 2. 2023], zde rozcestník na Digitales Archiv des Erzbistums München und Freising.
- 9 Např. 7. 7. 1757 byl v kostele sv. Jakuba v Dachau (20 km severozápadně od Mnichova) pokřtěn Jakob, syn měšťana a zedníka Georga Diepoltera (též Diepoldera) a jeho ženy Marie Anny, roz. Ertlové. Viz Archiv des Erzbistums München und Freising, sig. CB054 Dachau-St. Jakob – 1675–1929, sig. M1086, křestní matrika 1739–1795, pag. 164 (sn. 97), dostupné z: https://dfg-viewer.de/show?tx_dlf%5Bdouble%5D=o&tx_dlf%5Bid%5D=https%3A%2F%2Fdigitales-archiv.erzbistum-muenchen.de%2Factaproweb%2Fmets%3Fid%3DRep_o68727e8-1ab9-4e6a-9b8c-6324f39054ad_mets_actapro.xml&tx_dlf%5Bpage%5D=97&cHash=f5f7a8782342f5da4b54434cd9db63ba [cit. 11. 2. 2023].
- 10 Vojenský kmenový list Jacoba Diepoltera (* 1761). Viz pozn. 6.
- 11 Tamtéž.
- 12 Historii pluku mezi lety 1766 až 1853, kdy mu byly přiděleny nové verbovací okrsky na území dnešního Slovenska, podrobně vylíčil Alois TRAUTSCH, *Geschichte des k. k. 25. Infanterie-Regiments Fz. M. Freiherr Lazarus von Mamula*, Prag 1875, s. 252–638. Dále viz Jiří PEŠTA, *Písecké popravky a popraviště v 19. století*, Jihočeský sborník historický 81, 2012, s. 195–231, zde s. 218–220; TÝŽ, *Neznámý dudák od „Píseckého“ c. k. řadového pěšího pluku č. 25*, Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 58, 2021, č. 3, s. 173–182.
- 13 ÖStA, KA, MLST, kart. 2060, mustrovní seznam (Musterliste) setniny 1. majora c. k. řadového pěšího pluku č. 25 z 20. 8. 1804, č. 6, záznam šikovatele Jacoba Diepoltera.
- 14 ÖStA, Allgemeines Verwaltungsarchiv, Adelsarchiv, Hofadelsakten, Akten, Allgemeine Reihe, kart. 187, sig. AT-OeStA/AVA Adel HAA AR 187.10, fol. 13r–v a 21r, fol. 16r–18v.
- 15 Tamtéž, fol. 13r–v a 21r.
- 16 Tamtéž, fol. 14r–15v.
- 17 Viz pozn. 15 a 16. Dále srov. A. TRAUTSCH, *Geschichte*, s. 263–292. *Geschichte der Veteranischen Höhle. Mit einem Plan. Ein Beytrag zur Geschichte der Kriege zwischen Oesterreich und der Pforte*, Frankfurt – Leipzig 1789. Andreas Graf THÜRHEIM, *Gedenkblätter aus der Kriegsgeschichte der k. k. Oesterreichischen Armee*, I. Bd., Wien – Teschen 1880, s. 158. Alphons von WREDE, *Geschichte der. K. u. K. Wehrmacht. Die Regimente, Corps, Branchen und Anstalten von 1618 bis Ende des XIX. Jahrhunderts*, I. Bd., Wien 1898, s. 296. ÖStA, KA, MLST, kart. 2094, výkazy stavu (Standestabellen) c. k. pěšího pluku č. 25 za leden až říjen 1788.
- 18 Viz pozn. 15 a 16. Srov. A. TRAUTSCH, *Geschichte*, s. 293–381. A. THÜRHEIM, *Gedenkblätter I*, s. 159. A. WREDE, *Geschichte I*, s. 296. Jiří KOVAŘÍK, *Maršál Ney. Napoleonův nejstatečnější*, Třebíč 2007, s. 42–87. TÝŽ, *Dobývatel Bonaparte. První italské tažení 1796–1797*, Třebíč 2008, s. 255–475.
- 19 ÖStA, KA, MLST, kart. 2060, mustrovní seznam (Musterliste) setniny 1. majora c. k. řadového pěšího pluku č. 25 z 20. 8. 1804, č. 6, záznam šikovatele Jacoba Diepoltera.
- 20 Viz pozn. 15 a 16. Srov. A. TRAUTSCH, *Geschichte*, s. 407–412. A. THÜRHEIM, *Gedenkblätter I*, s. 160. A. WREDE, *Geschichte I*, s. 297.
- 21 Viz pozn. 15 a 16. Dobytí pevnosti Scharnitz podrobně vylíčil J. KOVAŘÍK, *Maršál Ney*, s. 220–230. TÝŽ, *Slavkov 1805. Napoleonův největší triumf*, Třebíč 2013, s. 314–324.
- 22 ÖStA, KA, MLST, kart. 2014, výkaz stavu (Standestabelle) 14. fyzilírské setniny c. k. pěšího pluku č. 25 z listopadu 1805; kart. 2116, výkaz stavu 13. fyzilírské setniny z dubna 1806.
- 23 Viz pozn. 15 a 16.
- 24 A. TRAUTSCH, *Geschichte*, s. 508–539.
- 25 Srov. Jan ŽUPANIČ, *Nová šlechta rakouského císařství*, Praha 2006, s. 119–123.

- 26 K němu viz J. PEŠTA, *Neznámý dudák*, s. 177.
- 27 Srov. Karel MÜLLER, *Erbovní listiny ve Státním oblastním archivu v Opavě*, Ostrava 1985, s. 27. Jan ŽUPANIČ – Michal FIALA – Pavel KOBLASA, *Šlechtický archiv c. k. ministerstva vnitra. Erbovní listiny Národního archivu, Státního oblastního archivu v Praze, Archivu hlavního města Prahy (dodatky), Archivu Národního muzea (dodatky)*, Praha 2014, s. 501–504, 755, 867, 993. M. FIALA – Tomáš KREJČÍK, *Erbovní listiny Archivu Národního muzea*, Praha 2001, s. 322–323, 459. J. ŽUPANIČ, *Nová šlechta*, s. 202. Hlavně viz následující poznámku 28.
- 28 ÖStA, Allgemeines Verwaltungsarchiv, Adelsarchiv, Hofadelsakten, Akten, Allgemeine Reihe, kart. 187, sig. AT-OeStA/AVA Adel HAA AR 187.10. K výkladu motivu půlměsíce, lva, obrněné paže a meče v Dipolterově znaku také viz Michael GÖBL, *Österreichische Kanzleieraldik und Wappensymbolik des 19. Jahrhunderts am Beispiel von Wappenverleihungen an Militärpersonen*, Diplomarbeit an der Geisteswissenschaftlichen Fakultät der Universität Wien, Wien 1986, s. 29–31, 53–58, 75–77 a 93–98 (ÖStA, knihovna, sig. II 63.991); TÝŽ, *Propaganda in den Wappen der Habsburger Monarchie*, in: Austria-Forum, publikováno 4. 6. 2010, dostupné z: https://austria-forum.org/af/Wissenssammlungen/Essays/Geschichte/Propaganda_in_den_Wappen_ [cit. 18. 3. 2023].
- 29 ÖStA, KA, MLST, kart. 2053 a 2059, mustrovní seznamy (Musterlisten) setniny 1. majora c. k. pěšího pluku č. 25 z 29. 8. 1791 (č. 31, záznam šikovatele Jacoba Diepoltera) a 16. fyzilírské setniny z 12. 9. 1811 (č. 2, záznam nadporučíka Jakoba Diepoltera).
- 30 Základní šlechtické příručky z poslední doby udávají jeho predikát v nepřesné podobě „von Dippoltswalden“. Srov. Karl Friedrich von FRANK, *Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die Österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum „Alt-Österreichischen Adels-Lexikon“ 1823–1918*, Schloss Senftenberg 1967, s. 234. Peter FRANK-DÖFERING, *Adelslexikon des österreichischen Kaisertums 1804–1918*, Wien – Freiburg – Basel 1989, s. 67.
- 31 ÖStA, Allgemeines Verwaltungsarchiv, Adelsarchiv, Hofadelsakten, Akten, Allgemeine Reihe, kart. 187, sig. AT-OeStA/AVA Adel HAA AR 187.10. K praxi v dvorské kanceláři při vydávání nobilitačních listin, udělování predikátů a erbovnímu cenzorovi Seydelovi podrobně viz J. ŽUPANIČ, *Nová šlechta*, s. 187–226.
- 32 ÖStA, KA, MLST, kart. 2089–2044, výkazy stavu (Standestabellen) c. k. pěšího pluku č. 25 z let 1781–1788; kart. 2044–2049, mustrovní seznamy (Musterlisten) setnin hejtmana Franze von Scholderer z 18. 8. 1782 (č. 106, Jacob Diepolter), téhož z 12. 8. 1783 (č. 97, Jacob Diepolter), hejtmana Antona Glosse z 22. 8. 1787 (č. 9, Jacob Dippolter).
- 33 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 10, matrika narozených 1765–1786, fol. 69 (v DA sn. 72); kn. 36, matrika oddaných 1784–1826, pag. 29 (v DA sn. 30); kn. 53, matrika zemřelých 1806–1823, pag. 525–526 (v DA sn. 265).
- 34 ÖStA, KA, MLST, kart. 2069, mustrovní seznam (Musterliste) 16. fyzilírské setniny z 12. 9. 1811, č. 2, záznam nadporučíka Jakoba Diepoltera: „.... und ware als Unter Officier verheurathet, mithin hat dessen Gemahlin weder Caution noch Verzichtis Revers eingelegt.“
- 35 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 36, matrika oddaných 1784–1826, pag. 29 (v DA sn. 30); kn. 11, matrika narozených 1784–1801, pag. 111 (v DA sn. 120); kn. 52, matrika zemřelých 1784–1806, pag. 107 (v DA sn. 110).
- 36 ÖStA, KA, MLST, kart. 2096–2101, výkazy stavu (Standestabellen) c. k. pěšího pluku č. 25 z let 1789–1794; kart. 2053, mustrovní seznamy (Musterlisten) setniny 1. majora z 29. 8. 1791 (č. 31 Feldwebel Jacob Diepolter) a 16. 5. 1805 (č. 5 Feldwebel Jacob Diepolter).
- 37 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 11, matrika narozených 1784–1801, pag. 241 (v DA sn. 246); kn. 12, matrika narozených 1801–1815, pag. 1–2 (v DA sn. 2).
- 38 SOKa Písek, AM Písek, kn. 816, hlavní kniha I (1749) 1799–1882, fol. 41r (v DA sn. 45). August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II. Od zřízení král. úřadu až do dnešní doby*, Písek 1912, s. 398.
- 39 ÖStA, KA, MLST, kart. 2104–2114, výkazy stavu (Standestabellen) c. k. pěšího pluku č. 25 z let 1799–1805.
- 40 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 52, matrika zemřelých 1784–1806, pag. 262 (v DA sn. 265).
- 41 ÖStA, KA, MLST, kart. 2114, výkazy stavu (Standestabellen) c. k. pěšího pluku č. 25 z roku 1805.
- 42 Sloužil ve 13. fyzilírské setnině (duben 1806 – leden 1809), 2. depotní fyzilírské setnině (únor – květen 1809), 1. depotní fyzilírské setnině (červen – prosinec 1809), 16. fyzilírské setnině (leden – únor 1810), 4. fyzilírské setnině (únor 1810), 16. fyzilírské setnině (březen 1810 – květen 1813), 18. fyzilírské setnině (červen – červenec 1813), 4. depotní fyzilírské setnině (červenec – srpen 1813), 3. depotní fyzilírské setnině (srpen 1813 – červen 1814), 17. fyzilírské setnině (červen – srpen 1814), 7. fyzilírské setnině (srpen 1814 – únor 1820) a 17. fyzilírské setnině (březen – říjen 1820). Vše viz ÖStA, KA, MLST, kart. 2116–2142, výkazy stavu (Standestabellen) c. k. řádového pěšího pluku č. 25 z let 1806–1820.
- 43 ÖStA, KA, MLST, kart. 2124, výkazy stavu (Standestabellen) c. k. řádového pěšího pluku č. 25 z roku 1810.
- 44 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 12, matrika narozených 1801–1815, pag. 491–492 (v DA sn. 248).
- 45 SOKa Písek, AM Písek, kart. 1546, sig. D IV 22 č. d. 37.
- 46 SOKa Písek, AM Písek, kart. 1244, sig. D II Klener.
- 47 SOKa Písek, AM Písek, kart. 1546, sig. D IV 22 č. d. 37.
- 48 SOKa Písek, AM Písek, kart. 1244, sig. D II Klener. SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 53, matrika zemřelých 1806–1823, pag. 379–380 (v DA sn. 192).
- 49 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 53, matrika zemřelých 1806–1823, pag. 525–526 (v DA sn. 265).
- 50 SOKa Písek, AM Písek, kn. 841, kniha kontraktů a obligací IV 1826–1833, fol. 114v–115r (v DA sn. 117).
- 51 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 55, matrika zemřelých 1832–1842, fol. 221 (v DA sn. 223).
- 52 SOKa Písek, AM Písek, kart. 1131, sig. D II Dipolter.
- 53 SOKa Písek, AM Písek, kart. 1131, sig. D II Dipolter.
- 54 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 55, matrika zemřelých 1832–1842, fol. 182 (v DA sn. 184).
- 55 SOKa Písek, AM Písek, kart. 1131, sig. D II Dipolter.

- 56 Vojenský historický archiv (dále VHA) Bratislava, Zbierka vojenských matrik, poř. č. 276, matrika narozených c. k. pěšího pluku č. 25 1743–1812, fol. 36. SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 11, matrika narozených 1784–1801, pag. 111 (v DA sn. 120); kn. 52, matrika zemřelých 1784–1806, pag. 107 (v DA sn. 110).
- 57 VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, poř. č. 277, matrika narozených c. k. pěšího pluku č. 25 1793–1827, pag. 25–26. SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 11, pag. 241 (v DA sn. 246); kn. 59, matrika zemřelých 1873–1884, fol. 378 (v DA sn. 378).
- 58 SOKa Písek, AM Písek, kart. 1136, D II Dumonte.
- 59 V protokolu o pozůstalosti po Václavu Dumontovi z roku 1837 je uvedeno, že po zemřelém nezůstaly žádné děti, zletilé či nezletilé. Jména jejich dětí jsem nenalezl ani v indexu k písecké matrice narozených. Srov. SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 70, index k matrice narozených 1780–1850; SOKa Písek, AM Písek, doplňky, Judiciale, kart. 28, sig. Jud 52/3143.
- 60 VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, poř. č. 277, pag. 25–26. SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 12, matrika narozených 1801–1815, pag. 1–2 (v DA sn. 2); kn. 52, matrika zemřelých 1784–1806, pag. 262 (v DA sn. 265).
- 61 VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, poř. č. 277, pag. 25–26. SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Prachatice, kn. 6, matrika narozených 1800–1815, pag. 15 (v DA sn. 21); FÚ Písek, kn. 52, pag. 262 (v DA sn. 265).
- 62 VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, poř. č. 277, pag. 25–26. SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Prachatice, kn. 6, pag. 30 (v DA sn. 42); FÚ Písek, kn. 58, matrika zemřelých 1863–1873, fol. 72 (v DA sn. 74).
- 63 SOKa Písek, kart. 1424, sig. D II Simoni. SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Mirovice, kn. 6, matrika narozených 1765–1809, fol. 85 (v DA sn. 87); FÚ Písek, kn. 37, matrika oddaných 1826–1847, fol. 3 (v DA sn. 4); kn. 57, matrika zemřelých 1852–1863, fol. 262 (v DA sn. 265).
- 64 Kolem roku 1834 přestěhoval poštu z domu U Bílé růže čp. 12 do domu čp. 125 v dnešní Gregorově ulici a pro její provoz brzy využil i sousední domy čp. 123 a 124. Viz Alexandra SPIRITOVÁ, *Písečtí dědiční poštmistři*, in: II. sborník poštovní historie jižních Čech, Písek 1979, s. 19–29. Václav KONŠTANT, *Poštovníctví*, in: Almanach 750 let města Písku, Písek 1993, s. 56–76, zde s. 61–67.
- 65 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Vodňany, kn. 4, matrika narozených 1784–1832, fol. 246 (v DA sn. 248); FÚ Písek, kn. 61, matrika zemřelých 1892–1902, fol. 172 (v DA sn. 171).
- 66 SOA Plzeň, Sbírka matrik Západočeského kraje, Blížejov 05, matrika narozených 1785–1899, fol. 164 (v Porta fontium sn. 166). SOKa Písek, AM Rodinný archiv Regnerů von Bleyleben, kart. 1, inv. č. 1, úmrtní list Antonína Regnera z Bleylebenu. Antonín Regner rytíř z Bleyleben působil ve finanční správě, v dokumentech a úředních schématech je uváděn v těchto pozicích: 1836–1840 okresní komisař u c. k. okresní kamerální správy pro Prácheňský kraj v Písku, 1840–1843 okresní komisař u c. k. okresní kamerální správy pro Litoměřický kraj v Litoměřicích, 1844–1846 okresní komisař u c. k. okresní kamerální správy pro Prácheňský kraj v Písku, 1847–1851 okresní komisař u c. k. okresní kamerální správy v Plzni pro Plzeňský kraj, v první polovině 50. let byl v Uhrách, roku 1854 se připomíná jako finanční rada u c. k. zemského finančního ředitelství v Temešváru, 1855–1858 finanční rada a okresní finanční ředitel u c. k. okresního finančního ředitelství v Čáslavi, 1858–1863 finanční rada a okresní finanční ředitel u c. k. okresního finančního ředitelství v Jicině, roku 1863 ustanoven finančním radou u c. k. zemského finančního ředitelství v Praze, v této funkci doložen ještě k roku 1866. Ve schématech za rok 1868 a další léta už nefiguruje, roku 1871 je nazýván vrchní finanční rada. Podle novinového nekrologu byl předním členem mnoha dobročinných spolků, mj. stál roku 1842 při založení Spolku ku blahu nuzných dětí (Verein zum Wohle hilfsbedürftiger Kinder) v Praze. SOKa Písek, AM Písek, kart. 1102, sig. D II Bleyleben. *Schematismus des Königreiches Böhmen für das Jahr 1837*, Prag s. d., s. 233; dtto 1840, s. 267 a 874; dtto 1841, s. 249; dtto 1843, s. 128 a 254; *Handbuch des Königreiches Böhmen für das Jahr 1844*, Prag s. d., s. 140; dtto 1846, s. 290; dtto 1847, s. 114 a 225; dtto 1851, s. 141 a 760; *Ťurende's Mährischer Wanderer. Geschäfts- und Unterhaltungsbuch für alle Kronländer des österreichischen Kaiserstaates 1854*, Wien s. d., s. 311; Johann Ferdinand SCHMIDT von BERGENHOLD, *Geschichte der Privatrechts-Gesetzgebung und Gerichtsverfassung im Königreiche Böhmen von den ältesten Zeiten bis zum 21. September 1865*, Prag 1866, přílohy, s. 109; *Verordnungs-Blatt für den Dienstbereich des österreichischen Finanzministeriums*, 1858, Wien 1858, s. 363; dtto, 1863, Wien 1863, s. 209; *Hof- und Staats-Handbuch des Kaiserthumes Österreich für das Jahr 1866*, Wien s. d., s. 400; dtto 1868. *Bohemia*, 17. 1. 1878, č. 17, příloha. Karel VAVŘÍNEK za spolupráce Petra MAŠKA a Vladimíra POUZARA, *Almanach českých šlechtických a rytířských rodů 2008*, Praha 2007, s. 335, zde mylné datum narození.
- 67 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 39, matrika oddaných 1847–1863, fol. 16 (v DA sn. 17). Ke Klementině a Antonínu Regnerovým z Bleyleben a jejich potomstvu dále viz Jan KOUBA, *Dva příběhy jedné Alexandriny. Život a pozůstalost písecké šlechtičny Aranky Alexandriny Regner von Bleyleben*, in: Prácheňské muzeum v roce 2007, Písek 2008, s. 72–80; Jan KILLÁN, *Plukovník, rebel a zbožná vdova. Bleylebenové v Čechách*, Praha 2020, s. 194–197; TÝŽ, *Bleylebenové – nizozemský rod v dějinách a kultuře habsburské monarchie*, Historica, Revue pro historii a příbuzné vědy 11, 2020, č. 2, s. 153–170, zde s. 165–169. K. VAVŘÍNEK, *Almanach 2008*, s. 330–336.
- 68 SOA Plzeň, Sbírka matrik, Plzeň 050, matrika narozených pro Obvod Plzeň I – vnitřní město 1848–1852, fol. 151 (v Porta fontium sn. 124). SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 65, matrika zemřelých 1918–1923, fol. 93 (v DA sn. 96), záznam o úmrtí Klementiny Regner-Bleylebenové, čestné dámy ústavu šlechticů ve Štýrském Hradci, narozené v Plzni, 60 [!] let staré, svobodné, zemřelé 2. 12. 1919 v Českých Budějovicích, Lannově třídě čp. 22 a pochované 6. 12. na svatotrojickém hřbitově v Písku. Rok a místo narození 1849 v Plzni je uvedeno i v pražské policejní přihlášce jejich rodičů z roku 1864. Ve sčítání lidu z roku 1910 je ale u Klementiny Regner von Bleyleben mylně uvedeno, že se narodila roku 1858 v Písku. Viz NA, Policejní ředitelství I, konskripce, kart. 501, obraz 310. SOKa Písek, Okresní úřad Písek I, fasc. 106, inv. č. 1825, sčítání lidu z roku 1900 pro Písek, Budějovické předměstí čp. 124 (v DA sn. 73); Okresní soud Písek I, man. 1898–1923, kart. 49, sig. A 42/1920, dědický spis Klementiny Regner

- Bleylebenové. K pozoruhodným osudům Klementiny a její nemanželské dcery Aranky Alexandriny (1876/1877–1944) viz J. KOUBA, *Dva příběhy*, s. 73–80.
- 69 SOA Plzeň, Sbírka matrik, Plzeň 050, matrika narozených pro Obvod Plzeň I – vnitřní město 1848–1852, fol. 151 (v Porta fontium sn. 124). SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 65, matrika zemřelých 1918–1923, fol. 247 (v DA sn. 251), záznam o úmrtí Antonie Regner-Bleylebenové, narozené v Plzni, 58 [!] let staré, svobodné, soukromnice, zemřelá 2. 2. 1920 v Českých Budějovicích. Lannově třídě čp. 22 a pochované 7. 2. na svatotrojickém hřbitově v Písku. Ve sčítáních lidu z let 1900 a 1910 je ovšem u Antonie uvedeno místo narození Budapešť a rok narození 1858, resp. 1869 [!]. Podobně v pražské policejní přihlášce jejích rodičů založené roku 1864 je poznámka o dceři Antonii (* 1856 v Pešti – „Ofen“). Nelze tak hypoteticky vyloučit, že se Regnerovým mohly narodit dvě Antonie: první roku 1850 v Plzni a po její smrti druhá o pár let později v Uhrách. Viz SOKA Písek, Okresní úřad Písek I, fasc. 106, inv. č. 1825, sčítání lidu z roku 1900 pro Písek, Budějovické předměstí čp. 124 (v DA sn. 73); fasc. 205, inv. č. 1397, sčítání lidu z roku 1910 pro týž dům (v DA sn. 28); Okresní soud Písek I, man. 1898–1923, kart. 49, sig. A 126/1920, dědický spis Antonie Regner-Bleylebenové. NA, Policejní ředitelství I, konskripce, kart. 501, obraz 310. K jejímu životu také viz J. KOUBA, *Dva příběhy*, s. 74, podle nějž Antonie velkou část roku trávila v lázních Baden u Vídně. K. VAVŘINEK, *Almanach českých šlechtických a rytířských rodů 2008*, s. 335 uvádí, že se narodila roku 1856 v Oseku.
- 70 Antonie Regnerová z Bleyleбенu z Písku (Budějovického předměstí čp. 124) se 26. 9. 1892 ve Vídni v kostele sv. Otmara provdala za rodáka z Benátek Antona markýze Paulucci delle Roncolo, c. k. majora a velitele praporu zemských střelců Etsch a Fleimsthal č. 5 v Tyrolsku. Její muž byl hejtnanem u pěšího pluku č. 11, roku 1889 byl povýšen na majora u pěšího pluku č. 45 a roku 1892 byl přeložen k zeměbraně. Plukovník [!] ve výslužbě Anton markýz Paulucci delle Roncole zemřel 14. 12. 1902 v Písku. SOA Praha, Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj, Čáslav 11, matrika narozených 1853–1859, fol. 415 (sn. 211). SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 62, matrika zemřelých 1902–1909, fol. 42 a 131 (v DA sn. 44 a 133). SOKA Písek, RA Regnerů von Bleyleben, kart. 1, inv. č. 1. Srov. J. KILIAN, *Plukovník*, s. 196 a 246 (pozn. 719). ŮSTA, příruční knihovna, sig. KA/1/10, Verzeichniss der Stabsoffiziere 1815–1900, 3. Band, 2. Teil, Nog–R, nedatovaný rukopis, fol. 559.
- 71 SOA Hradec Králové, Sbírka matrik Východočeského kraje, sig. 70–3347, matrika narozených pro Jičín 1857–1871, fol. 200 (sn. 202). Údajně se provdala za Lorda Montrose do Skotska, kde již zůstala. Naživu měla být ještě roku 1923. Viz J. KOUBA, *Dva příběhy*, s. 74–78.
- 72 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Vodňany, kn. 4, fol. 259 (v DA sn. 261); FÚ Písek, kn. 54, matrika zemřelých 1823–1832, fol. 254 (v DA sn. 257).
- 73 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 14, matrika narozených 1828–1834, fol. 141 (v DA sn. 144); kn. 63, matrika zemřelých 1909–1915, fol. 250 (v DA sn. 252).
- 74 K jeho úřední kariéře podrobně viz Martin KLEČÁČKÝ a kol., *Slovník představitelů politické správy v Čechách v letech 1849–1918*, Praha 2020, s. 638 a A. ŠPIRITOVÁ, *Písečtí dědiční poštmistři*, s. 24–28, podle níž byl František Simony okresním komisařem v Písku už od roku 1869 a vedoucím okresního hejtnanství v Sedlčanech až od roku 1878.
- 75 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 14, fol. 214 (v DA sn. 217); kn. 55, matrika zemřelých 1832–1842, fol. 61 (v DA sn. 63).
- 76 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 15, matrika narozených 1834–1842, fol. 6 (v DA sn. 8); kn. 61, matrika zemřelých 1892–1902, fol. 119 (v DA sn. 122).
- 77 Podrobně viz A. ŠPIRITOVÁ, *Písečtí dědiční poštmistři*, s. 24–28; V. KONŠTANT, *Poštovníctví*, s. 70–71.
- 78 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 61, matrika zemřelých 1892–1902, fol. 119 (v DA sn. 122).
- 79 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 15, fol. 90 (v DA sn. 92). NA, Policejní ředitelství I, konskripce, kart. 537, obraz 623.
- 80 ŮSTA, příruční knihovna, sig. KA/1/11, Verzeichniss der Stabsoffiziere 1815–1900, 4. Band, 1. Teil, S–Tap, nedatovaný rukopis, fol. 219. Felix KEMENOVIC von BELOVAR – Karl Friedrich KURZ (edd.), *Geschichte der Pionierkadetten und deren Schulen*, Wien 1911, s. 154.
- 81 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 39, matrika oddaných 1863–1879, fol. 5 (v DA sn. 7).
- 82 Jahrbuch des Heraldisch-genealogischen Vereines Adler in Wien, 3, 1876, s. 11. Neue Freie Presse. Abendblatt, 29. 12. 1874, č. 3714. Bohemia, 30. 12. 1874, č. 357, s. 11. SOKA Písek, AM Písek, fasc. 510, sig. B I 129, sčítání lidu z roku 1880 pro dům Město čp. 156 (v DA sn. 356).
- 83 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 15, fol. 276 (v DA sn. 278); kn. 55, fol. 288 (v DA sn. 290).
- 84 VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, poř. č. 277, pag. 27–28. SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 59, matrika zemřelých 1873–1884, fol. 258 (v DA sn. 259).
- 85 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 37, matrika oddaných 1826–1847, fol. 80 (v DA sn. 81).
- 86 SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 14, matrika narozených 1828–1834, fol. 271 (v DA sn. 274).
- 87 SOA Praha, Sbírka matrik, Mladá Boleslav 36, matrika zemřelých 1829–1838, pag. 237 (sn. 122). *Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1836*, Prag s. d., s. 222.
- 88 VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, poř. č. 277, pag. 29–30. SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ České Budějovice (sv. Mikuláš), kn. 17, matrika narozených 1803–1813, fol. 339 (v DA sn. 309).
- 89 SOKA Písek, Gymnázium Písek, kart. 2, sig. I/33–I/34, semestrální katalogy za školní roky 1822/23–1823/24. Vladislav NOVÁK – Drahomíra TURKOVÁ – Milada ŠVÁBOVÁ, III. *Seznam žáků píseckého gymnasia od jeho založení r. 1778 do r. 1948*, in: Stosedmdesát let píseckého gymnasia 1778–1948, Písek 1948, s. 17.
- 90 ŮSTA, KA, Grundbuchsevidenz der Regimenter, Branchen und Korps (1820–1869), kart. 1204, c. k. pěší pluk č. 18, III. odchozí třída 1851–1860, sešit č. 7, sig. 7/106, kmenový list Josefa Dipoltera z Dipoltswaldenu. Velmi nepřesně Gustav Ritter AMON von TREUFEST, *Geschichte des k. k. Infanterie-Regiments Nr. 18, Constantin Grossfürst von Russland, von 1682 bis 1882*, Wien 1882, s. 694.

- 91 Pfarre St. Ulrich, Wien 07, sign. 01–44, matrika křestní 1827–1828, fol. 163, dostupné z: <https://data.matricula-online.eu/de/oesterreich/wien/07-st-ulrich/01-44/?pg=190> [cit. 9. 4. 2023]. ŮSTA, KA, Militärmatriken, fasc. 1530, matrika oddaných c. k. řádového pěšího pluku č. 18 z let 1816–1857, fol. 23/1853. V genealogických příručkách je jméno manželky psáno jako Babette Schwalhoferová [!] a jméno dcery rovněž jako Babette. Viz *Genealogisches Taschenbuch der Ritter- und Adels-Geschlechter*, I. Jahrgang, Brünn 1870, s. 64. *Genealogisches Taschenbuch der Ritter- und Adels-Geschlechter*, III. Jahrgang, Brünn 1878, s. 139.
- 92 SOA Litoměřice, pobočka Děčín-Podmokly, Rodinný archiv Thun-Hohensteinů, Děčín, Doerrova genealogická sbírka, Dipolter z Dipoltswaldenu (za poskytnutí kopií záznamů patří můj dík Mgr. Otto Chmelíkovi).
- 93 ŮSTA, KA, Militärmatriken, fasc. 1535, matrika zemřelých c. k. řádového pěšího pluku č. 18 z let 1851–1869, fol. 30/1854 a 3/1858.
- 94 VHA Bratislava, Zbierka vojenských matrik, poř. č. 277, pag. 25–26. SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 12, pag. 491–492 (v DA sn. 248).
- 95 SOKA Písek, Gymnázium Písek, kart. 3, sig. I/36–I/41, semestrální katalogy za školní roky 1825/26–1830/31. V. NOVÁK – D. TURKOVÁ – M. ŠVÁBOVÁ, III. *Seznam žáků píseckého gymnasia*, s. 17.
- 96 SOKA Písek, AM Písek, kart. 1131, sig. D II Dipolter.
- 97 SOKA Písek, AM Písek, kart. 1131, sig. D II Dipolter; kart. 487, sig. B I 408, charakteristika Dominika Dipoltera ve výkazu píseckých soudních úředníků z 10. 9. 1845. Srov. August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II. Od zřízení král. úřadu až do dnešní doby*, Písek 1913, s. 364; Kr. [František KROPSBAUER], *Akcesista*, in: Ottův slovník naučný. I. díl. A–Alpy, Praha 1888, s. 615.
- 98 SOKA Písek, AM Písek, kart. 1131, sig. D II Dipolter. Kr. [F. KROPSBAUER], *Auskultant*, in: Ottův slovník naučný. II. díl. Alqueire–Ažušak, Praha 1889, s. 1056.
- 99 V lednu 1847 se Dominik Dipolter ještě ucházel o místo zastupujícího zkoušeného radního při magistrátu ve Veselí nad Lužnicí, podle všeho neúspěšně. Už v březnu téhož roku následovala žádost o místo radního při dobránském magistrátu, která byla vyřízena kladně. Viz SOKA Písek, AM Písek, kart. 1131, sig. D II Dipolter. *Handbuch des Königreiches Böhmen für das Jahr 1847*, Prag s. d., s. 762.
- 100 Podle mnichovské farní kroniky nastoupil 26. 9. 1847 k zdejšímu magistrátu jako zkoušený radní pan Dipolter, jenž byl předtím substitutem v Dobřanech. SOKA Cheb, Farní úřad Mnichov, kn. 2, pamětní kniha kostela a fary 1836–1971, pag. 22 (v Porta fontium sn. 13). Dále viz SOKA Písek, AM Písek, kart. 1131, sig. D II Dipolter; kart. 487, sig. B I 411, služební výkaz auskultanta Dipoltera, toho času zastupujícího radního v Mnichově, z 1. 11. 1848. *Handbuch des Königreiches Böhmen für das Jahr 1848*, Prag s. d., s. 137 a 142. J. F. SCHMIDT von BERGENHOLD, *Geschichte*, Prag 1866, přílohy, s. 44, zde nástup do funkce mylně datován k roku 1848.
- 101 Srov. Jan PELANT, *Města a městečka Západočeského kraje*, Plzeň 1988, s. 196–197.
- 102 J. F. SCHMIDT von BERGENHOLD, *Geschichte*, přílohy, s. 90. *Handbuch des Königreiches Böhmen für das Jahr 1851*, Prag s. d., s. 101.
- 103 SOKA Písek, AM Písek, kart. 1131, sig. D II Dipolter. Dále viz tamtéž, kart. 487, sig. B I 408, charakteristika Dominika Dipoltera ve výkazu píseckých soudních úředníků z 10. 9. 1845. Ke kriminálnímu soudům ve Wišnicz (v pramenech v píseckém městském archivu psáno jako „Wisnicz“, „Wisnitz“ či „Wischnitz“) a Samboru viz *Schematismus der Königreiche Galizien und Lodomerien für das Jahr 1843*, Lemberg s. d., s. 212–213 a 370. Adolph SCHMIDL – Wilhelm Friedrich WARHANEK, *Das Kaiserthum Österreich. Geographisch, statistisch, topographisch, mit alphabetischem Ortslexikon*, Wien 1857, s. 412–413 a 417.
- 104 Troppauer Zeitung, 8. 7. 1855, č. 154. Gazeta Lwowska, 11. 7. 1855, č. 157. *Hof- und Staats-Handbuch des Kaiserthumes Österreich für das Jahr 1856*, III. Theil, Wien s. d., s. 417. *Hof- und Staats-Handbuch des Kaiserthumes Österreich für das Jahr 1858*, III. Theil, Wien 1858, s. 430. *Handbuch des Statthaltereigebietes in Galizien für das Jahr 1861*, Lemberg s. d., s. 71–72. *Handbuch des Statthaltereigebietes in Galizien für das Jahr 1866*, Lemberg s. d., s. 89.
- 105 Fremden-Blatt, 18. 2. 1867, č. 48.
- 106 *Hof- und Staats-Handbuch des Kaiserthumes Österreich für das Jahr 1866*, Wien s. d., s. 485. *Hof- und Staats-Handbuch des Kaiserthumes Österreich für das Jahr 1878*, Wien s. d., s. 636 (okresní soudce v Bialej Dominik Dipolter z Dipoltswaldenu). *Gerichtshalle. Organ für Rechtspflege und Volkswirthschaft*, 28. 10. 1878, č. 86 (oznámení o jmenování Severina Czerlunczakiewiczze novým okresním soudcem v Bialej). *Hof- und Staats-Handbuch des Kaiserthumes Österreich für das Jahr 1879*, Wien s. d., s. 670 (okresní soudce v Bialej Czerlunczakiewiczz).
- 107 Ve fondech vídeňského ministerstva spravedlnosti se Dipolterův osobní spis nenachází. NA, Ministerstvo spravedlnosti, Vídeň, kart. 329–330, sig. III Böhmen, osobní spisy zaměstnanců soudů v Čechách (Červ–Don); kart. 456, sig. III Mähren, osobní spisy zaměstnanců soudů na Moravě (Dab–Dou). ŮStA, Allgemeines Verwaltungsarchiv, Finanz und Hofkammerarchiv, Justiz, Justizministerium, Allgemein, Personalangelegenheiten der Gerichte, kart. 2543, osobní spisy soudního personálu v Haliči (příjmení C–D). Materiály k němu neobsahuje ani Archivum Państwowe v Katovicích, oddělení Bielsko-Biala (sdělení p. Pauliny Olko–Honisz z 12. 6. 2023).
- 108 V září 1845 byl ještě svobodný. Srov. SOKA Písek, AM Písek, kart. 487, sig. B I 408. V matrikách narozených a oddaných farností v Písku, Vodňanech, Dobřanech, Mnichově a Prachaticích z doby jeho tamního působení se mi záznam o jeho sňatku či narození dětí najít nepodařilo. Žádné jeho potomky ani manželku neuvádí *Genealogisches Taschenbuch der Ritter- und Adels-Geschlechter*, III. Jahrgang, Brünn 1878, s. 139.
- 109 SOKA Písek, AM Písek, kn. 844, kniha kontraktů VII 1844–1849, fol. 16r–18v (v DA sn. 18–21). Nepřesně A. SEDLÁČEK, *Dějiny II*, s. 388.
- 110 SOKA Písek, AM Písek, kart. 1546, sig. D IV 22 č. d. 37.
- 111 SOKA Písek, AM Písek, kn. 844, kniha kontraktů VII 1844–1849, fol. 132v–134r (v DA sn. 137–138).
- 112 SOKA Písek, AM Písek, kn. 816, hlavní kniha I (1749) 1799–1882, fol. 119v.

- 113 Katastrální úřad pro Jihočeský kraj České Budějovice, Katastrální pracoviště České Budějovice, pozemková kniha k. ú. Písek, knihovni vložka č. 37. SOKA Písek, Okresní úřad Písek I, fasc. 23, inv. č. 1719, sčítání lidu z roku 1890 pro Písek čp. 37 (v DA sn. 204); fasc. 98, inv. č. 1825, sčítání lidu z roku 1900 pro Písek čp. 37 (v DA sn. 83).
- 114 František I. (* 12. 2. 1768 Florencie, † 2. 3. 1835 Vídeň), v letech 1792–1835 král uherský, chorvatský a český, jako František II. v letech 1792–1806 poslední císař Svaté říše římské, jako František I. v letech 1804–1835 císař rakouský, od roku 1815 král lombardsko-benátský. Viz Brigitte HAMANNOVÁ, *Habsburkové. Životopisná encyklopedie*, Praha 2001², s. 128–132.
- 115 Zájemce o plné znění tohoto šlechtického diplomu podle standardně používaného formuláře včetně stereotypně opakujících se formulí odkazují na nezkrácenou edici nobilitační listiny z 5. 4. 1824 pro kapitán–poručíka Andream Heinricha od pěšího pluku knížete Aloise Lichtensteina, kterého císař František I. za šestačtyřicetiletou službu v armádě, účast v šestnácti polních taženích, dvanácti potyčkách a čtyřech obléháních, dále příkladné plnění povinností a utrpení těžké zranění povýšil do šlechtického stavu, udělil mu titul Edler, predikát von a erb. Viz Daniel KOVÁŘ, *Nobilitační listiny z let 1548–1900 ze fondů českobudějovického archivu*, Sborník archivních prací 70, 2020, č. 1, s. 183–187 a 235.
- 116 Erbovní cenzor Vinzenz Ignaz rytíř Edler von Seydel, jenž ve své funkci působil v letech 1819–1832. Zároveň také c. k. stolník a později i skutečný rada dolnorakouské vlády. Viz J. ŽUPANIČ, *Nová šlechta*, s. 196. *Hof- und Staats-Schematismus des österreichischen Kaiserthums*, Wien 1822, s. 88; 1823, s. 88; 1824, s. 88 a 393.
- 117 Dvorský rada, skutečný komorník a ředitel spojené dvorské kanceláře Francesco Giuseppe Guicciardi, hrabě di Cervarolo († 10. 10. 1830 Reggio). Viz Jahrbuch der Kais. Kön. Heraldischen Gesellschaft „Adler“, Neue Folge, Bd. 23, Wien 1913, s. 140. *Hof- und Staats-Schematismus*, 1823, s. 231.
- 118 Popis znaku vložený do hranatých závorek se nachází na samostatném listu (fol. 4r).
- 119 Nejvyšší dvorský kancléř a ministr vnitra Franz Josef hrabě von Saurau (* 19. 9. 1760 Vídeň, † 9. 6. 1832 Florencie). K jeho úřední kariéře podrobně viz Constant von WURZBACH, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*, 28. Theil, Wien 1874, s. 279–283. A. CORNARO, *Saurau Franz Josef Graf von*, in: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950, Bd. 9, Wien 1988, s. 444–445. *Hof- und Staats-Schematismus*, 1823, s. 229.
- 120 Česko-haličský dvorský kancléř Prokop hrabě Lažanský z Bukové (* 2. 5. 1771 Praha, † 24. 2. 1823 Vídeň). K jeho úřední kariéře podrobně viz Constant von WURZBACH, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*, 14. Theil, Wien 1865, s. 240–241. A. CORNARO, *Lažanský von Bukowa*, in: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950, Bd. 5, Wien 1970, s. 56. *Hof- und Staats-Schematismus*, 1823, s. 229.
- 121 Koncipista spojené dvorské kanceláře Josef Premmerau rytíř von Premerstein. Viz *Hof- und Staats-Schematismus*, 1823, s. 232.
- 122 Zřejmě kancelista spojené dvorské kanceláře Vincenz Philipp. Srov. pozn. 125.
- 123 Registrant spojené dvorské kanceláře Franz Pichel. *Hof- und Staats-Schematismus*, 1823, s. 234.
- 124 Registrant spojené dvorské kanceláře Johann Eder. *Hof- und Staats-Schematismus*, 1823, s. 233.
- 125 Kancelista spojené dvorské kanceláře Vincenz Philipp. *Hof- und Staats-Schematismus*, 1823, s. 236.
- 126 Kancelista spojené dvorské kanceláře Thaddäus Reichhardt. *Hof- und Staats-Schematismus*, 1823, s. 235.

Za autory písně „Ty stará vojenská plovárno...“

JOSEF MOTYKA

V roce 2022 veřejnost zaznamenala aktivity studentského projektu Kameny zmizelých, přibližující zejména osudy obětí holocaustu.¹ Během připomínek těchto „zmizelých“ zaznělo mimo jiné jméno přeživšího Arnošta Weila. Nicméně nebylo prioritou cíleně ilustrovat jeho hudební činnost. Z toho důvodu se autor rozhodl prohloubit zmíněné popularizační aktivity a zaměřit se na Weilovu spolupráci se známějšími píseckými hudebníky.

Regionální literatura nabízí velké množství biografí mnoha osobností s významem pro místní společenské dění. S Weilovým jménem jsou spojeny stručné zmínky o autorech písně „Ty stará vojenská plovárno...“.² Více však je možné hovořit o dalším z autorů, Jožovi Jarovi. Veřejnosti není neznámá ani činnost první interpretky skladby, Ludmily Danešové. Záměr příspěvku není pouze ilustrovat životní mezníky všech tří aktérů, ale také tematicky přiblížit jejich hudební spolupráci.

Autor příspěvek koncipoval na dvě části. První je zaměřená na biografie jednotlivých autorů. Druhá obsahuje tematické celky se zřetelem na Weilův kontakt s vybranými hudebními osobnostmi.

BIOGRAFIE A VEŘEJNÁ ČINNOST ARNOŠTA WEILA

Arnošt Weil byl advokát a pěvec židovského původu, známý též jako Erna Weil. Otec Rudolf Weil pocházel z Vodňan, matka Helena byla dcerou továrníka Marka Spitze. Místo, kde se Erna 16. května 1900 narodil, lze lokalizovat do nárožního domu čp. 57 v Chelčického ulici.³ Dětství prožil v tzv. Drátovském mlýně na Pražském předměstí. Ten jeho otec zakoupil na podzim 1903 a přestěhoval se sem i se svou rodinou.⁴

Po studiu na píseckém gymnáziu pokračoval mladý Weil jako student práv na Karlově univerzitě v Praze. Rigorózum složil 18. října 1924. Po této zkoušce byl promován doktorem práv.⁵ Před prvním zaměstnáním úředníka firmy Jihočeská papírna nastoupil vojenskou službu s hodností poručíka v záloze u horského dělostřeleckého pluku č. 255.⁶ Poté uzavřel manželství s Vlastou Hrubešovou, literární učitelkou, pocházející z Maršovic. Šlo o civilní sňatek. Weilovi tak byli oddáni v Praze 17. března 1927.⁷ Zatímco oddací matrika ještě uvádí Weilovo bydliště v otcově mlýně, po svatbě obýval byt v Čelakovského (dnešní Burketově⁸) ulici, v domě čp. 59. Zde se jim 10. září téhož roku narodil syn Milan.⁹

Obr. 1 | Snímek z Drátovského mlýna s Arnoštem Weilem v dětském věku. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

Později Arnošt vykonával profesi advokáta. Ve třicátých letech měl v Písku pověst uznávaného pěvce. Rovněž byl členem a podporovatelem několika hudebních spolků a veřejných institucí. Tuto práci však přerušila druhá světová válka a s ní spojené období holocaustu.¹⁰ Ta přinesla nejen problémy profesní, ale také majetkové. Arizace mlýna vedla k nucenému sestěhování Weilových do domu na Žižkově třídě čp. 383. Stejně jako jiní občané Písku, kteří se během scítání lidu v roce 1930 přihlásili k židovskému náboženství, musel Erna opustit řady píseckého Sokola.¹¹ Syn Milan nastoupil po vyloučení z gymnázia do učení v Egerově sklenářství na třídě Národní svobody.¹²

Arnošt do října 1944 působil ve funkci tajemníka židovské obce, jejíž počet se vzhledem k transportům židovského obyvatelstva do Terezína výrazně zmenšil. Prakticky neměl zaměstnání a příležitostně zastupoval pojišťovnu Riunione Adriatica di Sicurta.¹³ V rodině je povědomí o jeho internaci do pracovního tábora v Bystřici společně se synem Milanem. Prameny potvrzují zejména internaci do tábora na Hagiboru v pražských Strašnicích.¹⁴ Dále lze doložit, že 31. ledna 1945 nastoupil v Praze transport AE1 do Terezína. Na rozdíl od svých rodičů a příbuzných se dočkal osvobození v květnu 1945.¹⁵

Po osvobození a návratu z Terezína se Arnošt stal národním správcem židovských nemovitostí. Tuto funkci zastával i ve věci mlýna, jenž patřil jeho otci. Téhož roku ho ale dělnictvo donutilo k odchodu.¹⁶ Navíc v roce 1948 tento mlýn vyhořel, čímž historie jeho provozu skončila.¹⁷ Weil s manželkou dále žil v domě na Žižkově třídě. Rovněž se vrátil ke své předválečné pěvecké aktivitě. Počet prameny zaznamenaných vystoupení však byl menší než v letech předválečných.

Po volbách v roce 1946, z přirozené obavy z vítězství komunistů, Arnošt naléhal na syna, aby si změnil příjmení. V březnu 1947 došlo u Milana ke změně příjmení na Drátovský.¹⁸

Začátkem listopadu 1966 ukončil administrativu v synagogálním sboru¹⁹, který sídlil v bytě Weilových na Žižkově třídě. V této souvislosti odešel se synem Milanem do Prahy.²⁰ Závěr života prožil v bytě svého syna. V Praze také 6. února 1970 zemřel. Místo posledního odpočinku našel na Lesním hřbitově ve svém rodném městě.²¹

BIOGRAFIE A VEŘEJNÁ ČINNOST JOŽI JARA

Vlastním jménem Josef Jaro. Tento učitel hudby se narodil 20. ledna 1901 v Dolní Ředici na Pardubicku. Pocházel z katolické rodiny holiče a vlásenkáře Josefa Jara.²² Rodina se přibližně po pěti letech přesídlila do Přerova. Odsud, z bytu v prvním poschodí domu čp. 1323 v Havlíčkově ulici, navštěvoval mladý Joža obecnou školu.²³ Vztah k hudbě a divadlu získal po svém otci, který rodinu finančně zajistil působením ve venkovských kapelách.²⁴

Obr. 2 | Arnošt Weil při hře na klavír. Ze sbírky Petra Drátovského

Posléze se rodina okolo roku 1918 usídlila v Praze. Podle poznámky v Jožově matričním zápisu o narození je možné poukázat na vystoupení z katolické církve v roce 1921. Zůstal bez vyznání.²⁵ Tuto skutečnost dokládá také úřední záznam o jeho výstupu z roku 1933, kdy žil již v Písku.²⁶ Lze předpokládat, že jeho pozdější náboženská orientace měla blízko k tehdejší Církvi česko-slovenské.²⁷

První kontakty a zájem o divadlo Joža Jaro získal během příležitostných hereckých vystoupení, jež je možné s jistotou datovat rokem 1923, kdy se dostal do Protivína.²⁸ Zde hrál například pod Spolkem studujících Chelčický. V té době se Jarovi do Protivína přestěhovali, což bylo v rozmezí let 1923 a 1924.²⁹ Dobový tisk však posouvá působení Josefa Jara staršího v Protivíně o několik let do minulosti. V Jiráskově ulici čp. 145 vedl hudební školu a dával hodiny houslí podle metody Otakara Ševčíka.³⁰ V souvislosti se životem v Protivíně se Joža začal zajímat také o hudbu.

Zahájil studium hudební školy v Českých Budějovicích, nejvíce spojené se jménem Bohuslava Jeremiáše.³¹ Ovšem v době Jarova studia její vedení převzal Jeremiášův syn Otakar. Jaro záhy studoval na pražské konzervatoři, kde získal vzdělání v hudební pedagogice. Mezitím vystupoval jako instrumentalista a zpěvák v různých pražských kabaretech nebo v Lidovém domě.³²

Obr. 3 a 4 | JUDr. Arnošt Weil. / Portrét Joži Jara z období 30. let 20. století. Oboje ze sbírek Prácheňského muzea

Po Jožově absolvování studia v roce 1926 se Jarovi přestěhovali do Písku. Zde žili nejprve v Husově (dnešní Budějovické) ulici, číslo orientační 5.³³ Joža získal místo vedlejšího učitele na místní reálce a později i na gymnáziu a podílel se současně na rozvoji otcovy soukromé hudební školy.³⁴

Speciálně houslová a hudební škola Josefa Jara v Písku zahájila svou činnost koncem srpna 1922. Škola v pozdějších letech nesla i Jožovo jméno. Pozdější sídlo školy se od prosince 1931 nacházelo v prvním poschodí domu čp. 14 v Ningrově ulici.³⁵ Zpravidla každý rok škola pořádala v hotelu U Zlatého kola výroční produkci žactva. Tato tradice pokračovala i v těžkém období války, kdy byl Joža Jaro zatčen. Díky aktivitě Jara staršího tato instituce pokračovala až do roku 1947, kdy škola oslavila 25. výročí svého trvání.³⁶

Skutečný Jarův význam pro společenský život nastává začátkem třicátých let. Vedle účasti na vystoupeních Filharmonického spolku Smetana je známa jeho účast na hudebních programech. V několika případech se dochovala Jarova vlastní autorská tvorba ve formě notových zápisů. Stejně jako oba jeho výše zmínění kolegové (Weil a Danešová) se stal členem píseckého Sokola. Přehled členů zmiňuje Jožu od roku 1932.³⁷ Pro Sokol rovněž uskutečnil několik hudebních programů. Ty směřoval nejen k hudební výchově, ale také k loutkoherectví.

Obr. 5 | Houslová škola Josefa a Joži Jara při oslavách B. Smetany v roce 1924. Na snímku pátý muž zleva Joža Jaro, šestý jeho otec Josef Jaro. Ze sbírek Prácheňského muzea

Joža se 1. července 1933 oženil s Marií Tomáškovou.³⁸ Z tohoto manželství se narodily dvě děti, Milan a Eva. Obě patřily k žákům jeho hudební školy.³⁹ Joža Jaro udržoval s rodiči, manželkou a dětmi kontakt prostřednictvím korespondence během jeho pozdějšího věznění.

Tomu předcházelo zatčení Joži Jara 5. dubna 1940. Ačkoliv důvody zadržení nejsou známy, šlo nejen o jeho podporování vlastenectví, ale i protifašistický odboj.⁴⁰ Z posledních let jeho života, které strávil v různých věznicích, se kromě korespondence s rodinou a přáteli dochovalo několik osobních věcí. Mezi ně patřil ručně psaný německý slovník nebo kniha žalmů s poznámkou „*München 24/VII. 1942*“.⁴¹

Jaro byl odsouzen k trestu smrti. K popravě došlo v Mnichově, 24. září 1942. Po vykonání popravy se začaly objevovat v ulicích města výstražné vyhlášky. Jeho otec nadále pokračoval ve výuce na své hudební škole, která i poté nesla jména otce a syna Jarových. Rok 1948 zdaleka nepřinesl nový začátek, který se v politice nabízel. Dne 25. května zemřela vdova po Jožovi Jarovi, Marie. O půl roku později, 24. listopadu, skonal i Josef Jaro starší.⁴² Lze odhadovat, že po odchodu otce a syna Jarových škola zanikla.

BIOGRAFIE A VEŘEJNÁ ČINNOST LUDMILY DANEŠOVÉ

Tato významná pěvkyně, folkloristka a choreografka se narodila v Písku 26. dubna 1903. Stalo se tak v Chelčického ulici čp. 72. Tento měšťanský neorenesanční dům patřil jejímu otci, lékaři Františku Bláhovi.⁴³ Ludmilino směřování patrně ovlivnilo rodinné zázemí, jež se týkalo otcových aktivit, zejména pro písecký Sokol.⁴⁴ Na její hudební činnost měla bezpochyby vliv také babička Marie, původem z Dubí Hory. Díky ní se mnoho lidových písní naučila v dětském věku.⁴⁵

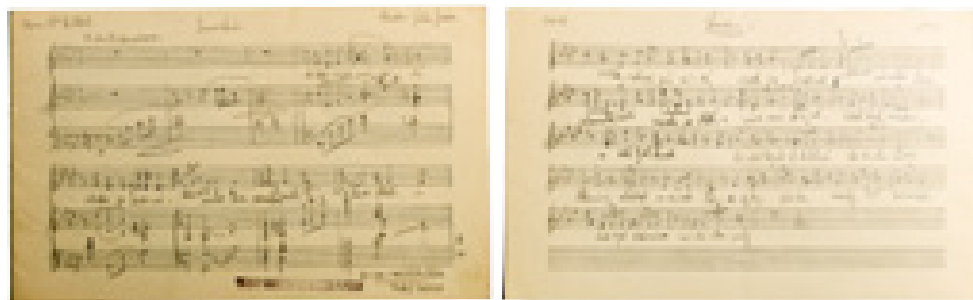
Stejně jako ostatní děti navštěvovala Ludmila místní obecnou školu, kde k předmětům patřil i zpěv.⁴⁶ V roce 1914 pokračovala ve školní docházce coby žačka měšťanské školy dívčí. Po jejím úspěšném zakončení docházela na ženskou průmyslovou školu pro šití bílého prádla a oděvnictví.⁴⁷

Obr. 6 | Portrét Ludmily Danešové. Ze sbírek Prácheňského muzea

Počátky Ludmiliny hudební činnosti lze mimo jiné zaznamenat díky činnosti spolku Otavan–Gregora. Již ve třinácti letech řadu svých vystoupení zahájila coby žačka hudební školy. Jako hráčka na klavír vystoupila v píseckém městském divadle během programu dobročinného koncertu ve prospěch vyučování osleplých vojáků hudbě.⁴⁸ Po první světové válce rovněž doprovázela akce místního odboru turistického.⁴⁹ V souvislosti s prvními vystoupeními je uváděna jako žačka Emanuela Siblíka.⁵⁰ K dalším učitelům, kteří měli vliv na její pěvecký i klavírní projev, patřili na konzervatoři v Praze zejména Jarmila Rochová–Pěničková a Josef Bohuslav Foerster. Na svá studia měla možnost navázat slibnou hudební kariérou. V konkurzu získala místo sólistky Národního divadla.⁵¹

Přesto se rozhodla zůstat v Písku, k němuž jí poutal osobní vztah. Zejména se chtěla věnovat rodině. Dne 18. prosince 1923 se provdala za Václava Daneše, gymnazijního profesora.⁵² Narodily se jim tři děti, Ladislav, Radmila a Václav. Všechny se později věnovaly nejen hudební, ale i umělecké činnosti. Syn Ladislav ve své autobiografii vzpomíná na dětství, jež bylo úzce spjaté s hudbou. Dokládá například, že v kostele se s matkou a sourozenci střídali u varhan.⁵³ Ačkoliv Danešová v roce 1925 vystoupila z katolické církve a zůstala bez vyznání⁵⁴, pozdější náboženské zázemí měla ve sboru Církve československé evangelické.⁵⁵ K známým souvislostem patří činnost především jejích dětí a vnoučat. Mnohé z nich, vedle účasti na bohoslužbách, zajišťovaly hudební doprovod jednotlivých setkání evangelického sboru.

Obr. 7 | Notový zápis písně „Smutná“. Ze sbírek Prácheňského muzea

Aktivita Danešové rozšiřuje práce v místní tělocvičné jednotě Sokol. Na základě dochovaných osvědčení je možné hovořit o jejím vzdělání v cvičitelství. Vedle hudebních a společenských vystoupení byla i náčelnicí.⁵⁶

Válku prožívala v rámci pracovního nasazení, kdy vykonávala činnost lesní dělnice. Zde si našla prostor sbírat lidové písně. Tato folkloristická činnost zahrnovala nejen Písecko, ale i skladby z oblasti Prácheňska.⁵⁷ Společenský život se však změnil. Vrátila se nejen k Sokolu, její alt se nadále uplatňoval ve spolku Hlahol, kde zpívala také její dcera Radka.⁵⁸

Vedle některých veřejných vystoupení měla na další její činnost velký vliv profese vyučující v hudební škole. Vedla hudební a taneční soubory v těžkém období padesátých let, kdy pracovala jako družinářka.⁵⁹

V šedesátých letech došlo rovněž ke změnám v činnosti Ludmily Danešové. V roce 1967 tradiční činnost Hlaholu skončila.⁶⁰ Její více než padesátiletá veřejná aktivita tímto nezanikla. Stála u zrodu folklorního souboru Písečan.⁶¹ Během života se dočkala dalšího vydání své folkloristické práce.⁶² Mnohé texty dodnes patří k repertoáru příležitostných vystoupení souboru Ludmily Danešové. Roku 1976 její vzpomínky na méně známé hudebníky přispěly ke vzniku národopisné práce folkloristy Josefa Režného.⁶³ Závěr života strávila v rodinném domě v Gregorově ulici čp. 127.⁶⁴ Zemřela 20. května 1989 ve svém rodném městě.

HUDEBNÍ SPOLUPRÁCE A. WEILA, J. JARA A L. DANEŠOVÉ

Weilův osobní kontakt s Ludmilou Danešovou je možné neurčitě datovat již do dětství obou osobností. Weilovi žili v Chelčického ulici v sousedství domu Františka Bláhy. Z důvodu brzkého stěhování Weilových do zakoupeného mlýna ve Svatotrojické ulici lze bližší osobní vazby těchto pozdějších pěvců považovat za méně pravděpodobné.

První kolegiální kontakty tak spadají do období po jejich absolutoriu. Jedno z prvních vystoupení, kde se tito pěvci setkali, popisuje místní tisk. Šlo o *Slavnostní večer*, který se konal 22. srpna 1925 v písecké sokolovně a předcházel odhalení pomníku padlým legionářům na dnešním Mírovém náměstí. Program byl rozdělen na uctění památky padlých hrdinů a oslavení nedávno osvobozené vlasti. Weil s Danešovou vystoupili v části druhé, za doprovodu středoškolského profesora Ladislava Svěceného.⁶⁵

Začátkem třicátých let se k veřejné činnosti Weila a Danešové připojil Joža Jaro. Weil kupříkladu zpíval Jarovu píseň z roku 1931. Ta nesla známý název „Když jsem já šel tou Putimskou branou“.⁶⁶ Zhudebněný text studentské písničky znovu zazpíval roku 1948 během oslav 170 let píseckého gymnázia. Ten pořádal Krajinský spolek Prácheň v Praze. Nicméně zde šlo o harmonizaci strakonického lékaře Adolfa Vaňaty. Zpěv proběhl za klavírního doprovodu píseckého rodáka Josefa Hály.⁶⁷

Pro Weila důležitým se stal rok 1933. Tehdy získal příležitost prosadit se nejen jako pěvec, ale i textař. Oba autoři se nad skládáním společných písní setkali již v předchozím roce. S jejich jmény jsou spojeny notové zápisy několika písní, např. valčík „Písecká děvčátka“ nebo „Smutná“.⁶⁸

Tyto méně známé společné hudebniny však výrazně předčila nová práce. Také v tomto případě Jaro napsal vlastní hudbu na Weilův text, čímž vznikla náladová píseň „Ty stará vojenská plovárno...“. Píseň vyšla nákladem knihkupce Buriana a byla věnována první interpretce Ludmile Danešové. Ačkoliv tuto pěvkyni není možné považovat za autorku v pravém slova smyslu, nelze jí, díky pozitivním reakcím, upřít význam pro oblíbenost skladby. Poprvé tak píseň zazněla 12. března 1933, a to na členském večeru Sokola.⁶⁹ Autoři se patrně inspirovali plovárnou na pravém břehu řeky Otavy, v blízkosti restaurace U Smetáka. Místní zahradní restauraci s vojenskou plovárnou vyhledával mimo jiné Otakar Ševčík. S tématem se pojí místo i jinak. Dcera Ludmily Danešové zde ztratila snubní prsten od zlatníka Webera.⁷⁰ Ludmila Danešová měla patrně příležitost znovu zazpívat píseň o staré vojenské plovárně na jubilejním sjezdu v říjnu 1947. K onomu jubileu utvářela s několika interpretkami hudební program přátelského večírku, kdy zazpívala několik písní. Podle vyjádření anonymní autorky, ke společnému vzpomínání, přerušeno hlukem nevítaných hostů, přispěla zejména popisovaná píseň, jež dojala mnohé účastnice k slzám.⁷¹

Společná práce byla přerušena obdobím druhé světové války. Do kontaktu Arnošta Weila s Ludmilou Danešovou a Jožou Jarem velmi neblaze zasáhlo Jarovo zatčení a poprava. Vše navíc přerušila Weilova perzekuce pro jeho neárijský původ. Ludmila Danešová ještě na začátku druhé světové války účinkovala, avšak během dalších válečných let došlo k jejímu pracovnímu nasazení.

V období po Weilově návratu z Terezína dokládají zprávy z místního tisku několik společných vystoupení. Znovu se veřejně setkali 14. listopadu 1946, kdy se ve Smetanově síni městského divadla v Písku konal *Koncert klasické hudby českých a vídeňských mistrů*. Toto společné vystoupení rozšířil klavírní virtuos Jiří Grepl z Prahy.⁷³ Ještě před tím, v dubnu 1946 vzpomněli na popraveného Jožu Jara.⁷³

Z jejich poválečné spolupráce je možné zmínit rok 1947, kdy si Písek připomínal 97. výročí narození T. G. Masaryka. Program *Masarykova týdne* se konal v městském divadle a v rámci tohoto programu došlo k vystoupení nejen spolku Hlahol, ale také proslovu Jindry Černošského a vokálních sólistů.⁷⁴ Vzájemné kolegiální vztahy na poli písecké hudby byly pravděpodobně utlumeny následkem změn roku 1948. Osobní přátelské vztahy mezi rodinami patrně přetrvaly, avšak nelze je blíže potvrdit. Díky aktivitám, které rozvíjela Ludmila Danešová, není vyloučeno, že vřelý kontakt s Arnoštem Weilem a jeho synem Milanem Drátovským přetrval i nadále.⁷⁵

ÚČAST V HUDEBNÍCH SPOLCÍCH

Hudební tradici v Písku utvářelo několik hudebních spolků. Svým způsobem důležitý je pěvecký a zpěváký spolek *Hlahol*, který má začátky ve starších spolcích *Otavan* a *Gregora*. K jejich sjednocení došlo roku 1909 pod názvem *Otavan–Gregora*.⁷⁶ O rok později je možné zaznamenat jméno zmiňovaného Arnošta Weila ve věci žádosti o osvobození poplatků z hodiny houslí. Ta se projednávala na valné hromadě kuratoria hudební školy 15. září 1910, avšak byla zamítnuta.⁷⁷ Nelze však vyloučit možnost, že mohlo jít o někoho z jeho jmenovců.⁷⁸ Reorganizace spolku *Otavan–Gregora* proběhla v roce 1919 a členové souboru začali vystupovat pod názvem *Hlahol*.⁷⁹

Weilovu spolupráci s Ludmilou Danešovou je možné zaznamenat v roce 1929 na večeru zaměřeném na Schubertovy skladby, kde vystoupili jako sólisté za houslového doprovodu Václava Biganovského. To dokládá oznámení z místního tisku. Program se konal ve sborové síni hudební školy.⁸⁰ Weila lze rovněž zaznamenat v pánském sboru, do kterého dodatečně přistoupil roku 1936.⁸¹

K větší účasti Weila ve spolku *Hlahol* dokládá, kromě příležitostných vystoupení s Ludmilou Danešovou, také účast na vnitřním fungování spolku. Ve volbách z roku 1937 působil jako zapisovatel a jednatel. Zatímco ve zmíněném roce je přítomen na valných hromadách a podával komisi jednotlivé návrhy, události ze závěru roku informují o jeho žádosti o zbavení funkce z důvodu vytížení pro práci v jiných spolcích a svého zaměstnání advokáta.⁸² Oproti Weilovi byla v *Hlaholu* aktivnější Ludmila Danešová společně se svými dětmi.

Významné místo v lokální hudební historii zastává rovněž *Filharmonický spolek Smetana*, založený roku 1909. Šlo o iniciativu středoškolského profesora a prvního dirigenta spolku Ladislava Svěceného.⁸³ S Weilovou činností je možné se v pramenech setkat v roce 1923 v souvislosti s účinkováním na *Dvořákově večeru*. Ten byl určen pro přispívající členy, přičemž tisk zdůraznil potřebu finanční podpory, aby mohl výbor Smetana pozvat významné umělce do Písku.⁸⁴ Weil často s Jarem a Danešovou vystupoval na komorních večerech, které spolek pořádá. Velkou událostí bylo výročí, konkrétně dvacet let spolku. Složení orchestru, uvedené v tomto jubilejním roce zmiňuje rovněž Arnošta Weila, disponenta a hráče na bubny a triangel.⁸⁵ Konkrétně jako instrumentalista doprovázel orchestr hrou na bubny také během roku 1928 při produkci Smetanova cyklu „Má vlast“. Program měl připomenout desetileté výročí vzniku Československé republiky.⁸⁶ Složení orchestru z roku 1935 dále uvádí, že hrál na tympany společně s Josefem Gregorou.⁸⁷ V roce 1931 je možné ve složení výboru najít jména Joži Jara a Erny Weila, kteří byli členy umělecké správy spolku.⁸⁸ Kromě jiného, činnost Erny Weila dokládá i role konferenciéra během improvizovaného pořadu pořádaného *Filharmonickým spolkem Smetana* v roce 1936.⁸⁹

Lze pouze spekulovat, zda spolupráce Weila a Danešové s *Filharmonickým spolkem Smetana* skončila v souvislosti s válečnými událostmi. Spolek, který po Svěceném vedl Cyril Vymetal, zanikl v období po roce 1945.⁹⁰

KONTAKT S VYBRANÝMI HUDEBNÍMI OSOBNOSTMI

V této věci lze hovořit o celé řadě významných osobností, přičemž detailní popis všech by byl nad rámec tohoto příspěvku. Z toho důvodu autor uvádí vlastní výběr ilustrující alespoň základní informace o kontaktu s popisovanými osobnostmi.

Je tedy na místě zmínit operního pěvce Emila Buriana, za jehož žáka je Weil v místním tisku označován.⁹¹ K setkání Weila s Burianem pravděpodobně došlo v době jeho studia v Praze. Stejně tak vše potvrzuje datace před Burianovou nemocí a smrtí v roce 1926. Lze tak poukázat na soubor klavírních výtahů z Weilovy pozůstalosti. Na ručně psaných poznámkách v partituru je možné zaznamenat části patrně zpívané samotným Weilem. Nelze však s jistotou potvrdit, že se týkají zmíněného kontaktu s Emilem Burianem.

V případě Ludmily Danešové patří její učitelé ke známým osobnostem. Z tisku však lze rozšířit tyto řady o méně známého hudebníka Emanuela Siblíka. Tento taneční estetik, kritik a publicista je v odborném prostředí znám jako odborník na poli publicistické, organizační a vzdělávací činnosti v oblasti tance.⁹² V této oblasti pravděpodobně vtiskl Danešové předpoklady k taneční choreografii, které se později věnovala.

Obr. 8 | Obálka notového zápisu písně „Ty stará vojenská plovárno...“ z roku 1933.

V případě Weilových kontaktů dokládá široký společenský okruh jeho pozůstalost. V ní se nachází sbírka podpisů významných osobností. Detaily ohledně kontaktu se skladatelem Leošem Janáčkem ilustruje jiný zdroj. Ve známé Janáčkově korespondenci se k této věci vyjadřuje man-

želka píseckého obchodníka se starožitnostmi, Kamila Stösslová. Ta je známa jako Janáčková důvěrná přítelkyně. V dopise s datací 14. března 1928 přiblížila setkání s profesorem Novákem a jistým „doktorem Veilem“⁹³. Ten s Novákem žádal prostřednictvím Stösslové⁹⁴ podpis s věnováním. Ačkoliv nebylo jméno více specifikováno, mozaiku tohoto kontaktu doplňuje samotný podpis s dedikací z rodinného archivu. Janáčková dedikace uvádí datum 24. března 1928.⁹⁵

Z významnějších hudebních osobností nelze opomenout Weilovi a Danešové důvěrně známého Václava Biganovského. Během jeho činnosti v Písku, která má svůj začátek v roce 1926, mohl uplatnit bohaté zkušenosti získané v zahraničí, přičemž nejvíce zajímavé se může jevit turné v některých asijských zemích. Jako ředitel hudební školy se také prosadil na pozici sbormistra Hlaholu. Společnou spolupráci lze blíže nastínit vzpomínkami nejen Weila a Danešové, ale i dalších významných osobností. Nejvíce výstižná jsou slova Ludmily Danešové, kde vzpomíná na společnou zkoušku *Foersterova komorního večera* v roce 1926:

*„Vzpomínám na prvou naši zkoušku k tomuto koncertu. Bylo to ve starém domě u kamenného mostu, v rohovém pokoji. Viděli jsme se všichni po prvé a pozorně jsme jeden druhého zkoumali jemnými tykadly. Na jedné postýlce dováděly Tvoje děti, dva černovlasí andělci, tenkrát skoro jako dvojčata od sebe k nerozeznání. Tvoje mladá Kina v překrásném kimonu tichounce naslouchala a hostila nás výborným čajem. Zářil jsi štěstím, zářil i Vladimír Polívka, i já jsem zářila, myslím. Byli jsme všichni mladí a hráli a zpívali jsme radostně a s nadšením, i když nám tenkrát v muzice sem tam něco skřípalo a vrzalo. Tvoje děti usínaly při našich písních a my zapomněli počítati hodiny.“*⁹⁶

Na Biganovského vzpomněl i Weil, na jehož vzpomínce je možné ilustrovat blízký kolegiální kontakt:

*„Vděčně vzpomínám celé řady koncertů, pořádaných za Tvého vedení. A nebylo jich málo v době téměř patnácti roků. Tolik se mně vždy líbilo, že spoléháš na zvolený svůj ensemble ve všech směrech, ba i co do volby pořadu. Vedl jsi, ale neporoučel. Líbilo se mi to kamarádké a neškrobené prostředí při produkcích v místnostech staré hudební školy. Nebylo tam půdy pro intriky, klepy ani »primadonství«, byl to kouteček jen pro muziku, kterou každý z nás dělal od srdce rád a jak nejlépe dovedl.“*⁹⁷

ÚČINKOVÁNÍ NA LITERÁRNĚ ZAMĚŘENÝCH PROGRAMECH

Posmrtná pocta básníku Adolfu Heydukovi proběhla s účastí nejen Danešové, ale i Weila. Účinkování Weila na programu *Heydukova večera* ve Zlatém kole dne 18. června 1931 se neslo ve znamení jednoho z prvních veřejných setkání s Jožou Jarem.⁹⁸ Heydukův pomník v Palackého sadech vytvořil roku 1935 Otakar Švec a byl postaven po tzv. *Druhém Heydukově večeru*.⁹⁹ 23. března 1935 mu předcházela program, v němž dvojice Weil-Danešová vystoupila a zazpívala

lidové písni pocházející z práce Anny Reginy Husové. Vybraný obnos byl věnován na postavení zmíněného pomníku.¹⁰⁰

Erna Weil se v následujícím roce zúčastnil jiné aktivity. V tomto případě, byť nešlo o místního literáta, došlo k uctění památky předčasněho úmrtí básníka Jiřího Wolkera. Tematicky zaměřený večer proběhl 16. března 1924 v písecké sokolovně. Zaslouhou odboru Práchně proběhl program pečlivě sestavený z přednášky, recitace, melodramat a písní na slova Wolkerových básní. Ty předneslo několik osobností. V části písní byl Erna Weil doprovázen skladatelem E. F. Burianem.¹⁰¹

Další program, *Bezručův večer*, pořádala Ženská komise a Svaz československé mládeže národních socialistů. Konal se 3. listopadu 1932 v bio Orbis. Přestože prameny jméno Ludmily Danešové neuvádí, je zde zmíněn Václav Daneš, který přednesl zejména Bezručův text „Kantor Halfár“ v doprovodu Joži Jara. Z účinkujících je uveden také Erna Weil. Uznání ze strany autora článku v píseckém Otavanu přibližuje přízeň veřejnosti, kdy Weil zazpíval krásným hlasem a vzorně v intonaci dvě skladby Bedřicha Smetany.¹⁰²

Ačkoliv je více známa dvojice Weil–Danešová, je možné zaznamenat i dvojici Jaro–Danešová. Dne 4. října 1933 se konala v hotelu U Zlatého kola přednáška k uctění památky Svatopluka Čecha. Danešová tak vystoupila se zpěvem za klavírního doprovodu Joži Jara ve třetím bodě programu *Z písní otrocka* zhudebněné skladatelem Karlem Weissem.¹⁰³

Předválečné období bylo důležité pro zařazení literárních programů do místní kultury. V sobotu 20. února 1937 se v Písku konal *Puškinův večer*, který měl připomenout sté výročí úmrtí tohoto ruského básníka. Program iniciovala Československá obec legionářská, Obec přátel legionářů, Dělnická akademie, Svaz přátel SSSR a další organizace. V hotelu U Zlatého kola tak po úvodní recitaci a přednášce následovala zpěvní recitační část, kterou zakončila reprodukce gramofonových desek. Ludmila Danešová zazpívala árii Olgy z Čajkovského opery „Evžen Oněgin“. Po ní vystoupil Weil s árií Oněgina ze stejné opery.¹⁰⁴

I následující rok se pro místní hudebníky projevil jako příležitost poukázat nejen na české, ale i zahraniční prokleté básníky. Dne 17. února 1938 tak všestudentský spolek Jihočestí akademici za režie Václava Kršky nabídl *Večer prokletých básníků*. Program se konal v píseckém Husově sboru

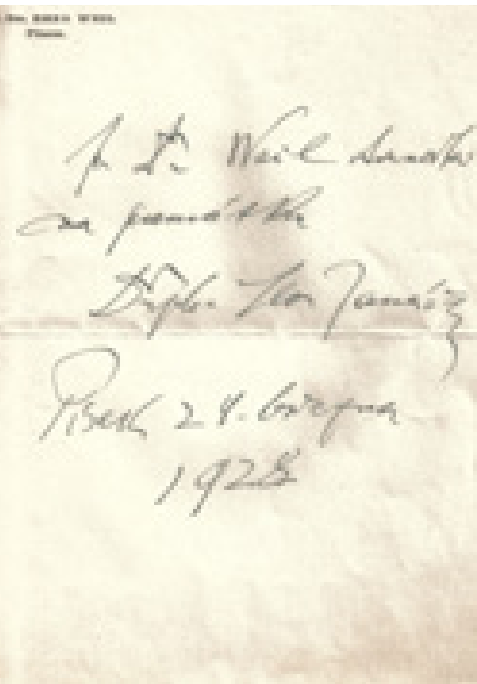
Na protější straně:

Obr. 9 | Arnošt Weil při zpěvu dne 6. listopadu 1946. Ze sbírky Petra Drátovského

Obr. 10 | Ukázka klavírního výtahu opery Rusalka s vlastními poznámkami Erny Weila. Ze sbírky Zdeňka Drátovského

Obr. 11 | Janáčkova dedikace Arnoštovi (Ernovi) Weilovi. Ze sbírky Zdeňka Drátovského

Obr. 12 | Plakát Večera prokletých básníků z pozůstalosti Joži Jara. Ze sbírek Prácheňského muzea

a nabídl pásmo složené z děl básníků různých generací a rozdílných směrů. Dobový článek re-flektující tento první umělecký počín tohoto druhu v Písku popisované autory hodnotí: „*Housle p. Biganovského a hudební improvizace a písňové skladby J. Jary dokreslily uměleckou úroveň večera, zejména v baladické a zněznělé písni, interpretované pí. Ludmilou Danešovou a v závěrku pádným, hutným villonovským pochodem, v němž dr. Weil vyzdvihl svoji sólovou partii zpěvně i herecky nad mužským sborem natolik, že před námi oživila operní scéna, anebo Rembrantova*»¹⁰⁵ *Noční jízda*«.

ZÁVĚR

Zde přibližovaným významným osobnostem písecké kulturní historie, zejména v oblasti hudby, byla již v minulosti věnována určitá pozornost. V souvislosti s kulturním děním bývá zmiňována především Ludmila Danešová, zatímco osobnost Joži Jara veřejnost zná spíše v rovině odbojové činnosti. Weila, nejméně známého z oněch tří, zájemci o regionální historii zaznamenali minulý rok spíše v souvislosti s připomínkami židovského holocaustu.

Ve věci hudebního významu spolupráce tří hudebníků, kterým byla věnována pozornost, lze najít nejen interpretační aktivity, ale také snahy autorské. Ačkoliv veřejnost v oblasti regionální kulturní historie zná spíše známější osobnosti, nelze si nevšimnout významu v zaměření jejich samostatných i společných vystoupení. Ty se projevovaly členstvím v několika institucích nebo v rovině doprovodu nejrůznějších kulturních programů, čímž tito umělci rozšířili své aktivity nad rámec samotné hudební činnosti.

Příspěvek by nemohl vzniknout bez pomoci pamětníků a příbuzných těchto osobností, kteří pomohli přiblížit zejména osobní roviny a rodinná zázemí.¹⁰⁶ Současný stav bádání je spíše inspirace pro budoucí prohloubení tématu. K tomu bezpochyby patří celková organizace kulturního a společenského života města. I v tomto případě lze hovořit o označení: „*Město, v němž je hudba domovem*“.

POZNÁMKY

- Osudu rodiny Weilových se věnovali studenti Gymnázia Písek. Členy rodiny (včetně přeživšího Arnošta Weila) od 19. října 2022 před domem čp. 383 v Písku připomíná pět mosazných destiček (Stolpersteine).
- Např. Zbyněk SAMŠUK, *Hudba*, in: Almanach. 750 let města Písku, Písek 1993, s. 139.
- Národní archiv Praha, Matriky židovských náboženských obcí v českých krajích, inv. č. 1530 (N 1869–1907 (i), fol. 27/37, zápis 40.; srov. SOKA Písek, OÚ Písek I, fasc. 99, sčítání lidu Písek, čp. 57 Vn. M. (v DA sn. 44).
- Drátovna prodána*, Otavan 25, 21. 11. 1903, č. 47, s. 5.
- Archiv Univerzity Karlovy, Matriky Univerzity Karlovy, inv. č. 6, Matrika doktorů Univerzity Karlovy VI, s. 2415.
- SOKA Písek, Sokol-Tělocvičná jednota Písek, kart. 3, sig. Id, inv. č. 24.
- SOKA Písek, Sbírka matrik, Civilní matrika Písek, kn. 1A, Matrika oddaných 1925–1932, fol. 69 (v DA sn. 72).
- Kopie úředního dokumentu o narození Milana Weila (v držení rodiny) uvádí ulici Čelakovského. Od roku 1934 však tato část na Václavském předměstí nese název Burketova (srov. Lubor LUDVÍK — Jiří PRÁŠEK, *Písecké ulice*, Písek 1998, s. 133).
- Ústní sdělení Zdeňka Drátovského (vnuka Arnošta Weila) ze dne 26. 1. 2023.
- K tomu srov. Josef MOTYKA, *Písek a holocaust. Osoby ze smíšeného manželství*, Písecký svět 10, 2022, č. 18, s. 21.

- SOKA Písek, Sokol-Tělocvičná jednota Písek, kart. 3, sig. Id, inv. č. 24.
- Ústní sdělení Zdeňka Drátovského (vnuka Arnošta Weila) ze dne 26. 1. 2023.
- Iveta FÁBEROVÁ, Advokacie v píseckém regionu v letech 1918–1938, Plzeň 2020, s. 34 (=Diplomová práce).
- SOKA Písek, Sokol-Tělocvičná jednota Písek, kart. 3, sig. Id, inv. č. 24.
- Miroslav KÁRNÝ (ed.), *Tereziánská pamětní kniha. Židovské oběti nacistických deportací z Čech a Moravy 1941–1945*. Díl 2., Praha 1995, s. 1283.
- Jaroslav KNOTEK — Jaroslava PIXOVÁ, *Paměti mlynáře aneb z rodného Tábora do píseckých mlýnů*, Putim 2016, s. 141.
- Jiří FRÖHLICH — Jaroslava PIXOVÁ, *Stará Otava mezi Strakonícemi a Pískem*, Putim 2013, s. 157.
- Ústní sdělení Zdeňka Drátovského (vnuka Arnošta Weila) ze dne 26. 1. 2023.
- Činnost synagogálního sboru byla vzhledem k počtu věřících čistě formální záležitostí. To potvrzuje vzpomínka Weilova vnuka Zdeňka Drátovského, že po chodbách se nacházely krabice s macesy, o něž nebyl zájem a jež příležitostně našly své uplatnění.
- SOKA Písek, Okresní národní výbor Písek-Okresní církevní tajemník, kart. 13, sig. 463.2, inv. č. 65.
- Ústní sdělení Zdeňka Drátovského (vnuka Arnošta Weila) ze dne 26. 1. 2023.
- SOA Hradec Králové, Sbírka matrik Východočeského kraje, FÚ římskokatolické církve Holice, sig. 6597, fol. 53, zápis 4.
- SOKA Přerov, Okresní úřad Přerov, sčítací operát Přerov, dům čp. 1323, byt č. 3 (nezpracováno).
- Joža Jaro-Umělec a člověk*, in: Sborník příspěvků k protifašistickému odboji na Písecku v letech 1938–1945, Písek 1987, s. 8.
- SOA Hradec Králové, Sbírka matrik Východočeského kraje, FÚ římskokatolické církve Holice, sig. 6597, fol. 53, zápis 4.
- SOKA Písek, OÚ Písek I, kniha 96, inv. č. 96, zápis 30.
- Ústní sdělení Zdeňka Jiří (zetě Joži Jara) ze dne 13. 1. 2023.
- Zde se také podílel na některých kulturních programech. Srov. ústní sdělení Zdeňka Jiří (zetě Joži Jara) ze dne 13. 1. 2023.
- Joža Jaro*, s. 8.
- Zápis žactva Hudební školy Josefa Jara v Protivíně*, Písecké listy 26, 27. 8. 1921, č. 35, s. 6.
- Zbyněk SAMŠUK, *Hudební mistři v Písku*, Písek 2003, s. 118.
- Joža Jaro*, s. 9.
- Zápis žactva hudeb. ústavu Josefa a Joži Jaro v Písku*, Písecké listy 31, 18. 8. 1927, č. 36, s. 5.; V případě čísla orientačního 5 dobové číslování domů z roku 1938 označuje dům s dnešním čp. 101. Srov. *Seznam majitelů domů a ulic města Písku*, Písek po r. 1938, nestr.
- Josef JARO, *25 let hudební výchovy soukromé hudební a pěvecké školy Josefa a Joži Jaro v Písku. 1922–1947*, Písek 1947, s. 12.
- Hudební ústav Jos. a Joži Jaro*, Písecké listy 35, 3. 12. 1931, č. 49, s. 7.
- K tomu více J. JARO, *25 let*.
- SOKA Písek, Sokol-Tělocvičná jednota Písek, kart. 3, sig. Id, inv. č. 24.
- Prácheňské muzeum v Písku, Podsbírka historická, nezpracováno.
- J. JARO, s. 46.
- Více *Joža Jaro-Protifašistický bojovník*, in: Sborník příspěvků k protifašistickému odboji na Písecku v letech 1938–1945, Písek 1987, s. 11–21.
- Část pozůstalosti Joži Jara byla již před mnoha lety předána do sbírek Prácheňského muzea v Písku Evou Jišovou (decerou Joži Jara). V nedávné době se do sbírek muzea dostala i další část rodinné pozůstalosti, tentokrát darovaná Zdeňkem Jišou (někdejším správcem podsbírky novodobých dějin Prácheňského muzea v Písku).
- Prácheňské muzeum v Písku, Podsbírka historická, nezpracováno.
- SOA Třeboň, Sbírka matrik, FÚ Písek, kn. 26, Matrika narozených 1899–1904, fol. 307 (v DA sn. 309).
- Úmrtí*, Písecké listy 41, 25. 3. 1937, č. 12, s. 3.
- Zbyněk SAMŠUK, *K nedožitým devadesátinám Ludmily Danešové*, Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu 30, 1993, č. 1, s. 48.
- SOKA Písek, Rodinný archiv Danešů, nezpracovaný materiál, přírůstek 2017, kart. 1.
- Tamtéž.
- Dobročinný koncert*, Písecké listy 22, 5. 4. 1916, č. 14, s. 2.
- Přátelský večer místního Odboru turistického*, Písecké listy 24, 8. 2. 1919, č. 6, s. 4.
- Francouzský večer*, Písecké listy 24, 10. 5. 1919, č. 19, s. 2.
- Více Z. SAMŠUK, *Hudební mistři*, s. 61.
- SOKA Písek, Sbírka matrik, Civilní matrika Písek, kn. 1, Matrika oddaných 1896–1924, fol. 118 (v DA sn. 123).
- Ladislav DANEŠ, *Můj život s múzami, televizí a tak vůbec*, Praha 2005, s. 9.
- SOKA Písek, OÚ Písek I, kn. 92, inv. č. 92.
- Tuto informaci je možné nepřímo podložit indexem změn náboženského vyznání (Srov. SOKA Písek, OÚ Písek I, kn. 110, nestr.). Originální kniha zápisů o změně náboženského vyznání, na kterou záznam v indexu odkazuje, se nedochoval (autor tímto děkuje za informaci Mgr. Jiřímu Peštovi ze Státního okresního archivu v Písku).
- Výroční zpráva o činnosti Tělocvičné jednoty Sokol v Písku ve správním roce 1939*, nestr.

- 57 Josef KOTALÍK, *Písek a Písecko v literatuře*, Písek 1966, s. 52.
 58 Václav AMBROŽ, *Památník pěveckého spolku Hlahol*, Písek 1945, s. 37.
 59 Zlata MĚCHUROVÁ, *Příběhy starých píseckých domů a osudy jejich obyvatel*, Písek 2016, s. 72.
 60 Z. SAMŠUK, *Hudební mistři*, s. 67.
 61 Tamtéž, s. 117.
 62 Např. Ludmila DANEŠOVÁ, *Lidové písně kraje prácheňského*, Písek [196–]; TÁŽ., *Lidové písně Písecka*, Písek 1973.
 63 Srov. Josef REŽNÝ, *Po stopách dudáků na Prácheňsku*, Strakonice 2004.
 64 Z. MĚCHUROVÁ, *Příběhy*, s. 72.
 65 *Slavnostní večer*, Otavan 9 (44), 24. 9. 1925, č. 4–6, s. 71.
 66 Prácheňské muzeum v Písku, Podsbírka historická, K+S 11234.
 67 SOKA Písek, Krajský spolek Prácheň, kart. 1, sig. III/1, inv. č. 8.
 68 Prácheňské muzeum v Písku, Podsbírka historická, K+S 11233.
 69 *Nová písecká náladová píseň „Ty stará vojenská plovárno...“*, *Písecké listy* 37, 23. 3. 1933, č. 12, s. 3.
 70 Ústní sdělení etnografa Prácheňského muzea v Písku Mgr. Jana Kouby ze 17. 2. 2023. V roce 2022 se v Prácheňském muzeu v Písku uskutečnila výstava „Weber – grandlí král“.
 71 *jubilejní sjezd!*, *Písecké listy* 48, 22.10.1947, č. 43, s. 2.
 72 *Koncert klasické hudby českých a vídeňských mistrů*, *Písecké listy* 47, 6. 11. 1946, č. 22, s. 2.
 73 Prácheňské muzeum v Písku, Posbírka historická, K+S 11234.
 74 *Písek oslavil výročí TGM*, *Písecké listy* 48, 12. 3. 1947, č. 11, s. 2.
 75 Zejména rodina Danešových udržovala vřelý kontakt s rodinou Weilových. Tyto kontakty byly rovněž generační, dle ústního sdělení Radmily Kysilkové ze dne 20. 11. 2021.
 76 Z. SAMŠUK, *Hudba*, in: Almanach. 750 let města Písku, s. 127.
 77 SOKA Písek, Pěvecko–hudební spolek Hlahol, kart. 1, kn. 2, nestr.
 78 Např. Arnošt Weil (5. 12. 1902, Volyně – 20. 1. 1943, Osvětim), bratr píseckého advokáta JUDr. Leopolda Weila.
 79 *Valná hromada zpěváckého spolku*, *Písecké listy* 24, 8. 2. 1919, č. 6, s. 3.
 80 *Večer ze skladeb Fr. Schuberta*, Otavan 12 (47), 28. 2. 1929, č. 2, s. 28.
 81 SOKA Písek, Pěvecko–hudební spolek Hlahol Písek, kn. 3, inv. č. 4, nestr.
 82 Tamtéž.
 83 Z. SAMŠUK, *Hudba*, in: Almanach. 750 let města, s. 130.
 84 *Dvořákův večer*, *Písecké listy* 28, 31. 3. 1923, č. 13, s. 4.
 85 *20 let filharmonického spolku Smetana v Písku*, Písek 1929, s. 36.
 86 SOKA Písek, Filharmonický spolek Smetana Písek, inv. č. 1, nestr.
 87 Tamtéž.
 88 Zdeněk MAŠEK (ed.), *Žpráva o činnosti filharmonického spolku Smetana v Písku v roce 1931*, Písek 1931, nestr.
 89 SOKA Písek, Filharmonický spolek Smetana Písek, inv. č. 1.
 90 Pamětní kniha spolku je datována do roku 1949.
 91 *Dvořákův večer*, *Písecké listy* 28, 31. 3. 1923, č. 13, s. 4.
 92 Gracian ČERNUŠÁK – Bohumír ŠTĚDRŮN – Zdenko NOVÁČEK, *Československý hudební slovník osob a institucí. Sv. 2. M–Ž*, Praha 1965, s. 501.
 93 Dopis Kamily Stösslové ze dne 14. 3. 1928. Srov. Zahrádka, Jiří a kolektiv (ed.): Korespondence Leoše Janáčka [online]. Brno 2016. Citováno dne 1. 3. 2023. Dostupné z <http://www.musicologica.cz/korespondencejanacek/>
 94 Pravopis a stylistika Stösslové v korespondenci je v kontrastu k intelektuálnímu vyjadřování Leoše Janáčka. Lze předpokládat, že v citovaném dopise je myšleno příjmení Weil.
 95 Soukromý archiv Zdeňka Drátovského.
 96 *[In memoriam Václava Biganovského]: Místo věnce k urně*. [Písek]: Písecký Hlahol, 1946, s. 17.
 97 Tamtéž, s. 20.
 98 Prácheňské muzeum v Písku, Podsbírka historická, K+S 11234.
 99 L. LUDVÍK – J. PRÁŠEK, *Písecké ulice*, s. 83.
 100 *Druhý Heydukův večer*, *Písecké listy* 39, 21. 3. 1935, č. 12, s. 3.
 101 *Wolkerův večer*, *Písecké listy* 28, 22. 3. 1924, č. 12, s. 6.
 102 *Bezručův večer*, Otavan 14 (49), 26. 7. 1933, č. 2–3, s. 40.
 103 Prácheňské muzeum v Písku, Podsbírka historická, K+S 11234.
 104 *Puškinův večer*, *Písecké listy* 41, 18. 2. 1937, č. 7, s. 3.
 105 Prácheňské muzeum, Podsbírka historická, K+S 11234.
 106 Vřelé poděkování za poskytnuté informace a obrazové materiály patří pamětníkům, konkrétně Zdeňkovi a Petrovi Drátovským (vnukům Arnošta Weila), Anně Horáčkové (pravnučce Ludmily Danešové) a zejména nedávno zesnulým, Radmile Kysilkové (dceři Ludmily Danešové, †18. 10. 2022) a Zdeňkovi Jišovi (zeti Joži Jara, † 25. 4. 2023). Autor příspěvek věnuje jejich památce.

Nálezy keramiky z období počátku píseckého hradu

JAROSLAV JIŘÍK – MARTIN PTÁK – TOMÁŠ HILTSCHER

ÚVOD

Účelem následujícího příspěvku¹ je publikování početně omezeného souboru keramiky, která souvisí s areálem píseckého hradu² a na základě obecné datace do 13. věku i s dobou jeho vzniku.

Soubor byl získán při adaptaci a vyklízení hradních suterénů (obr. 1) v průběhu roku 1969, které byly následně od roku 1972 přeměněny na dnešní „Expozici ryb a rybářství“.³ Žel těmto pracím nedohlížel profesionální archeolog,⁴ z čehož plyne, že naše znalosti o případné stratigrafii výplně sklepů jsou nepatrné. Je nutně říci, že během tohoto vyklízení byl získán materiál široce datovatelný od 13. do 19. století⁵ a mechanismus, díky jakému se tyto předměty dostaly do hradních suterénů, již bohužel nelze rekonstruovat.⁶ Předkládaný soubor keramiky byl uměle vyčleněn na základě stávajících znalostí o středověké keramice. Základním předpokladem je, že popisované nálezy byly deponovány v již vystavěném sklepě. Navzdory těmto hendikepům považujeme získaný soubor vrcholně středověké keramiky za cenný a hodný pozornosti specialistů.

KATALOG NÁLEZŮ:

Písek – hrad, hradní sklepy 1969, sběr v zásypu, př. č. 400/72, i.č. A2124–A2144

22 × podhrdlí a těla nádob s výzdobou – rýhy, vlnice, šroubovice, ojediněle vrypy a jejich kombinace, max. rozměry 91 × 118 mm (tab. 5:1, 6:3, 6:4, 4:13, 6:4, 5:7, 4:14, 5:5, 5:2, 5:6, 7:5, 5:8, 5:4, 5:3, 6:7, 9:1, 9:4).

Písek – hrad, hradní sklepy 1969, sběr v zásypu, i.č. A2084–A2123

3 × zlomek okrajů hrncovitých nádob s příměsí grafitu. (A2113, A2120, A2110) hraněné s vytaženými hranami, 55 × 53 mm (tab. 3:13, 3:14, 3:17).

1 × okraj lahvovité nádoby (A2123), rozměr 72 × 30 mm (tab. 3:9).

9 × okraj hrncovité nádoby (A2111, A2115, A2093, A2109, A2114, A2094, A2108, A2095, A2112) (tab. 3:3, 3:15, 3:7, 3:5, 3:2, 3:4, 3:13, 3:10), většinou hraněné s vytaženými hranami, ve dvou případech náznak okružít, max. rozměry 57 × 33 mm.

3 × okraj hrncovité nádoby (A2121, A2116, A2119) (tab. 3:11, 3:1, 3:6) jednoduché profilace, max. rozměry 45 × 38 mm.

6 × zlomek podhrdlí a těla nádoby (A2088, A2086, A2087, A2106, A2089, A2085, A2118) (tab. 2:3, 2:4, 2:1, 2:8, 2:2) s rytou výzdobou rýhy a vlnice, max. rozměry 61 × 46 mm.

1 × zlomek podhrdlí a těla nádoby (A2117) (tab. 2:9) s nehtovými vrypy 40 × 25 mm.

4 × zlomek podhrdlí a těla nádoby (A2091, A2107, A2122, A2084) nezdobené, max. rozměry 63 × 69 mm.
 11 × zlomek podstav a přídní nádob (A2098, A2102, A2096, A2101, A2105, A2104, A2099, A2103, A2090, A2097, A2100) (tab. 1:5) nezdobené, max. rozměry 130 × 74 mm.

Písek – hrad, hradní sklepy 1969, sběr v zásypu, i.č. A2075

11 × zlomek těla nádob (A2075) (tab. 7:1–3) vyšší obsah slídy, 4 × jednouchá rýha, max. rozměry 60 × 71 mm.

Písek – hrad, hradní sklepy 1969, sběr v zásypu, i.č. A2145

19 × zlomek těla nádob (A2145) vyšší obsah slídy, 2 × jednouchá rýha, max. rozměry 68 × 65 mm.

Písek – hrad, hradní sklepy 1969, sběr v zásypu, i.č. A2180

6 × zlomek těla nádob (A2180), max. rozměry 50 × 73 mm.

Písek – hrad, hradní sklepy 1969, sběr v zásypu, i.č. A2146

13 × zlomek podhrdlí a těla nádoby (A2146) vyšší obsah slídy, 1 × jednouchá rýha, max. rozměry 71 × 74 mm.

Písek – hrad, hradní sklepy 1969, sběr v zásypu, i.č. A2147

24 × zlomek podhrdlí a těla nádoby (A2147) vyšší obsah slídy, max. rozměry 88 × 77 mm.

Písek – hrad, hradní sklepy 1969, sběr v zásypu, i.č. 2179

13 × zlomek podhrdlí a těla nádoby (A2179) vyšší obsah slídy, max. rozměry 55 × 62 mm.

Písek – hrad, hradní sklepy 1969, sběr v zásypu, i.č. A2147

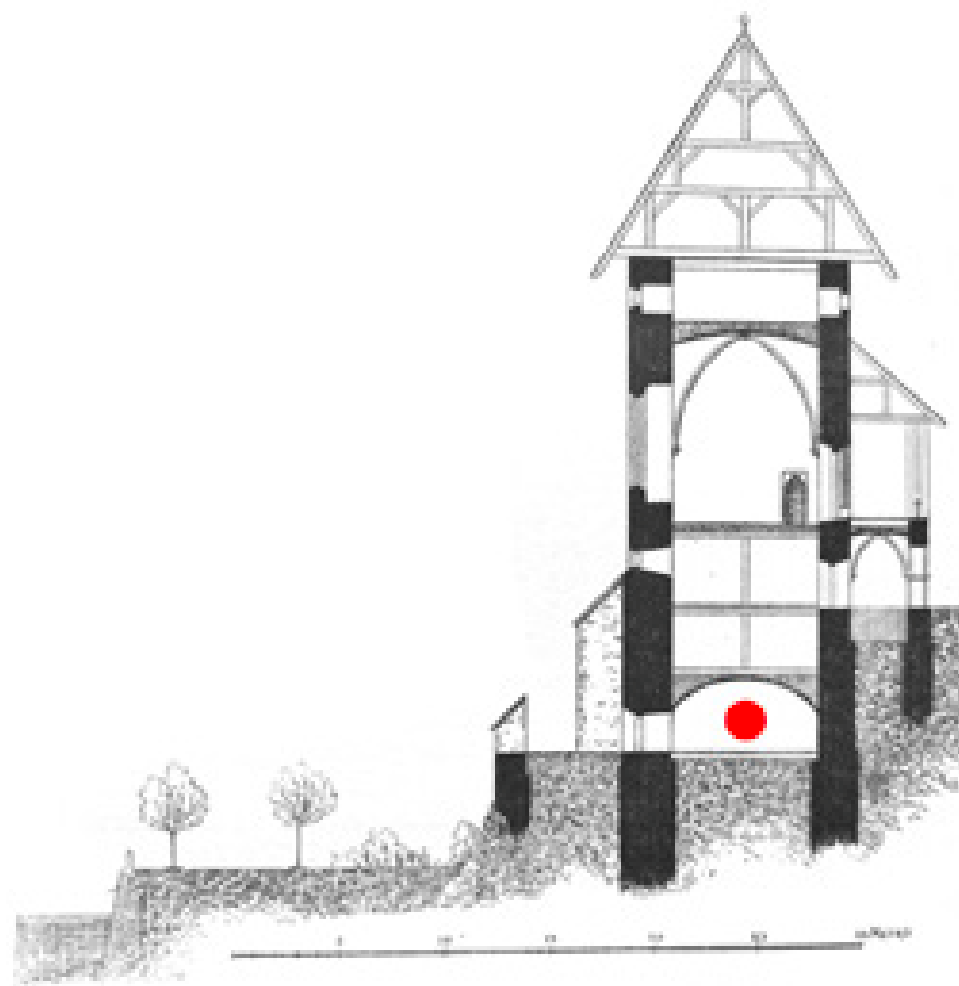
24 × zlomek podhrdlí a těla nádoby (A2147) vyšší obsah slídy, max. rozměry 88 × 77 mm.

Písek – hrad, hradní sklepy 1969, sběr v zásypu, i.č. A2181–A2190

2 × zlomek podhrdlí a těla nádoby (A2182) vyšší obsah slídy, max. rozměry 51 × 30 mm.
 11 × zlomek podhrdlí a těla nádoby (A2181, A2190, A2188, A2189), max. rozměry 105 × 102 mm.
 3 × zlomek podstav a přídní nádob (A2183, A2185, A2186) nezdobené, max. rozměry 85 × 65 mm.
 2 × zlomek okraje misek/poklic (A2181, A2187), max. rozměry 62 × 40 mm.

Písek – hrad, hradní sklepy 1969, sběr v zásypu, i.č. A2057–A2071, A2073–A2074, A2076–A2083

5 × zlomek okraje hrncovité nádoby (A2058, A2063, A2071, A2070, A2057) (tab. 3:18, 3:25), hraněné s vytaženými hranami, vyšší obsah slídy, max. rozměry 122 × 85 mm.
 3 × zlomek okraje hrncovité nádoby (A2060, A2065, A2087) (tab. 3:20), jednoduše profilované,

Obr. 1 | Řez západním křídlem hradu s vyznačením suterénu (podle A. Sedláčka 1913)

vyšší obsah slídy, 1 × s nehtovými vrypy a rýhou (A2060) (tab. 1:1) max. rozměry 70 × 84 mm.
 2 × zlomek okraje hrncovité nádoby (A2064, A2066, A2069) (tab. 1:1, 3:16, 1:3), vyšší obsah slídy, max. rozměry 63 × 36 mm.
 1 × zlomek okraje hrncovité nádoby (A2062) (tab. 3:19) s okružím, max. rozměry 86 × 47 mm.
 1 × zlomek okraje hrncovité nádoby (A2059) (tab. 3:21), hraněné s vytaženými hranami, max. rozměry 88 × 36 mm.
 1 × zlomek okraje hrncovité nádoby (A2061) (tab. 3:22), jednoduše profilovaný, max. rozměry 129 × 54 mm.

1 × zlomek okraje misky/poklice (A2068) (tab. 1:4), vyšší obsah slídy, max. rozměry 48 × 61 mm.
 9 × zlomek podhrdlí nádoby (A2073, A2074, A2076, A2077, A2079, A2080, A2081, A2082, A2083) (tab. 1:6–7, 2:7, 2:6) 2 × jednoduchá rýha, max. rozměry 133 × 90 mm.
 1 × zlomek podstavy nádoby (A2078) (tab. 2:8) se značkou – dělený kruh? (tab. 2:7), max. rozměry 55 × 39 mm.

Písek – hrad, hradní sklepy 1969, sběr v zásypu, i.č. A2168, A2170–A2172

1 × zlomek okraje masivní zásobnice (A2168) (tab. 8:1), s kyjovitým okrajem, nehtovými vrypy a příměsí grafitu, průměr okraje cca 400 mm.
 1 × zlomek okraje masivní zásobnice (A2170) (tab. 8:2), s kyjovitým okrajem, nehtovými vrypy, max. rozměry 58 × 60 mm.
 2 × zlomek stěny nádoby (A2171) (tab. 8:4) s lištou a příměsí grafitu, max. rozměry 119 × 75 mm.
 1 × zlomek stěny nádoby (A2172) s příměsí grafitu, max. rozměry 62 × 68 mm.

Mimo sáček v krabici

5 × zlomek okraje hrncovité nádoby (A2072) (tab. 4:12), hraněné s vytaženými hranami, vyšší obsah slídy, průměr okraje nádoby 180 mm.

ROZBOR NÁLEZŮ

Základní analýzou prošlo celkem 199 zlomků keramiky. Soubor je značně fragmentární, nepodařilo se sestavit žádný celý exemplář a to ani v profilu. Důraz byl kladen na zařazení zlomku k tvaru nádoby, komentován je tvar okraje, forma výzdoby zlomků a v neposlední řadě je popsán použitý materiál.

Tvary nádob

Nejpočetněji zastoupeným tvarem je, jako ve většině soudobých lokalit, hrnec. Minimálně jedním zlomkem jsou zastoupeny misky/poklice. V jednom zlomku byla s opatrností rozpoznána láhev a několik zlomků patří zásobnicím.

Tvary okrajů

Nalezené okraje nádob odrážejí tvarově rozmanité spektrum, zahrnující okraje vytažené, jednoduše tvarované, s náznakem okruží, či okružím samotným. Tato tvarová škála obecně odpovídá chronologickým schémátům, vypracovaným pro jiné lokality, například Strakonice nebo radnici v Českých Budějovicích, a lze konstatovat, že v rámci profilace, známé z 13. století (u okruží s přesahem do 14. věku), nepředstavují naše nálezy výjimečné tvary⁷. Okraje zásobnic mají kyjovitý průřez.

Výzdoba

Výzdoba je aplikována především na výdutích a podhrdlích nádob. Zastoupeny jsou žlábký, rýhy (případně rytá šroubovice), dále jednoduché vlnice a nehtovité vrypy. Často se vyskytuje kombinace těchto technik. V případě zásobnic je výzdoba omezena na nehtovité vrypy.

Značky

Značky na dnech jsou v souboru zastoupeny ve dvou případech. Otisky nejsou kompletní, lze se ale domnívat, že se jedná o obrazce v podobě složitěji dělených kruhů.

Materiál a výpal

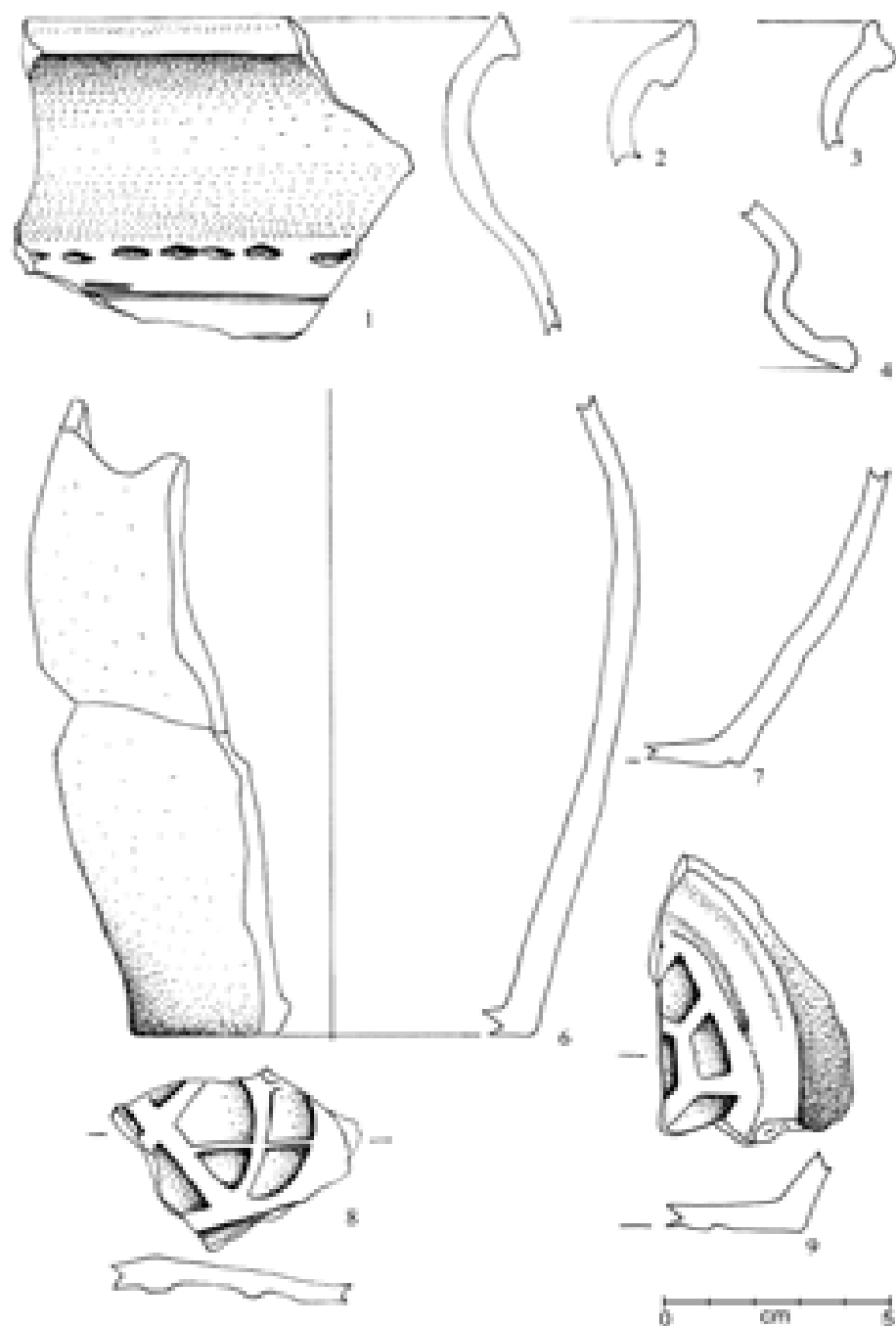
U hrnců a dalších drobných tvarů je materiál s příměsí grafitu zastoupen minimálně, naopak v případě zásobnic byl využit ve všech případech. V souboru se vyskytuje i materiál s výraznou příměsí slídy. Technologické stopy, především na spodních částech nádob, ukazují na stavbu z válečku, horní části jsou obtáčené. Výpal je kvalitní, místy až zvonivý. Podle světlých odstínů hnědé, případně hnědočervené naprosto, je zřejmé, že převládá oxidační, někdy tmavé jádro střepu.

DATAČE SOUBORU

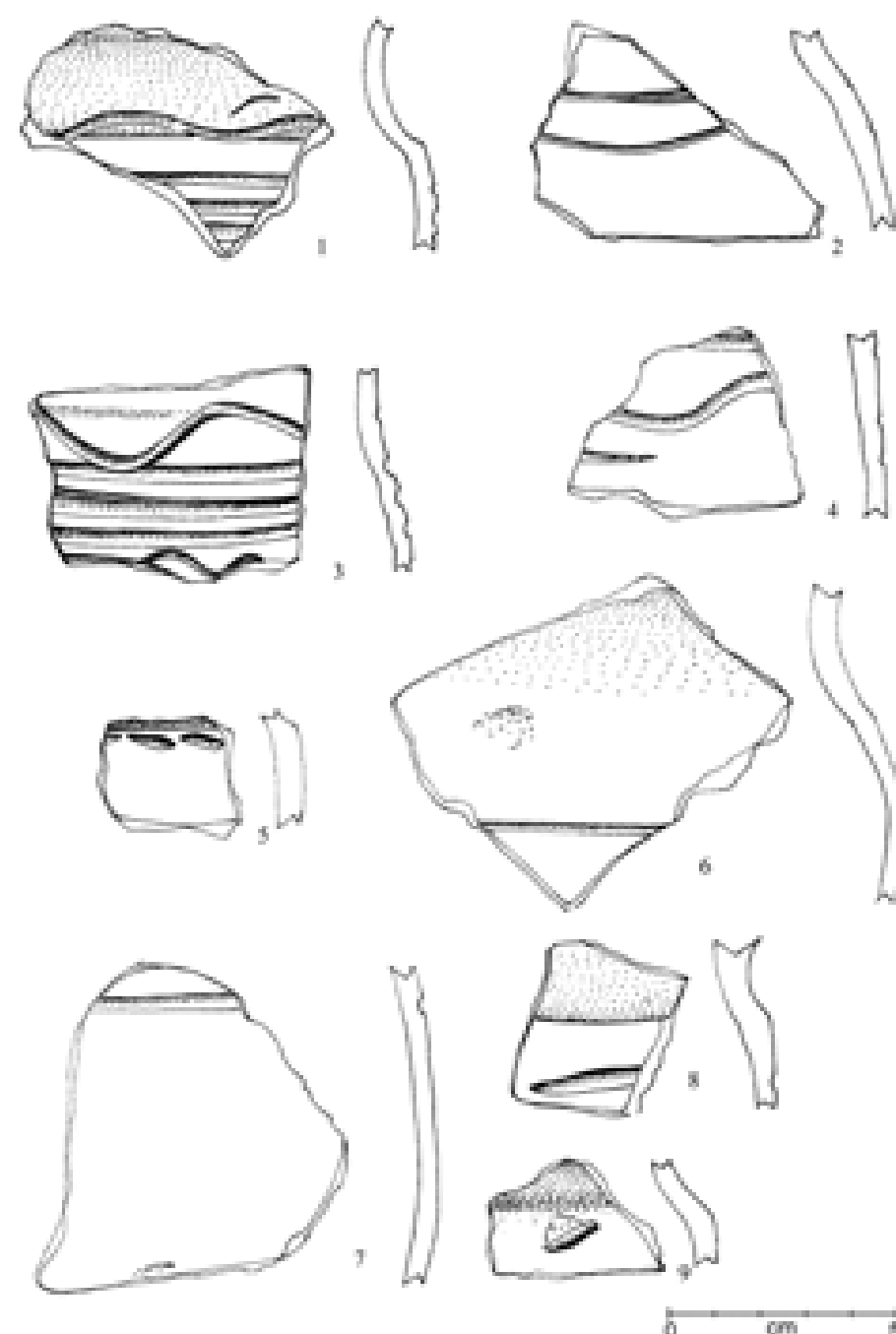
Vzhledem k tomu, že byl soubor nejspíše deponován v již stojícím suterénu objektu hradu, lze předpokládat, že se jedná o odpad, který zde byl při blíže nedatovaných událostech uložen, během nekontrolovaného vyklizení byl vysbírán a následně roztríděn. Na základě analogií z města Písku⁸ a jeho okolí⁹, Týna nad Vltavou¹⁰, Vodňan¹¹, Volyň¹², Strakonice¹³ či vzdálenějších Českých Budějovic¹⁴ je těžiště souboru možné datovat do druhé poloviny 13. století, vyloučit nelze ani dataci o několik desítek let mladší.

ZÁVĚR

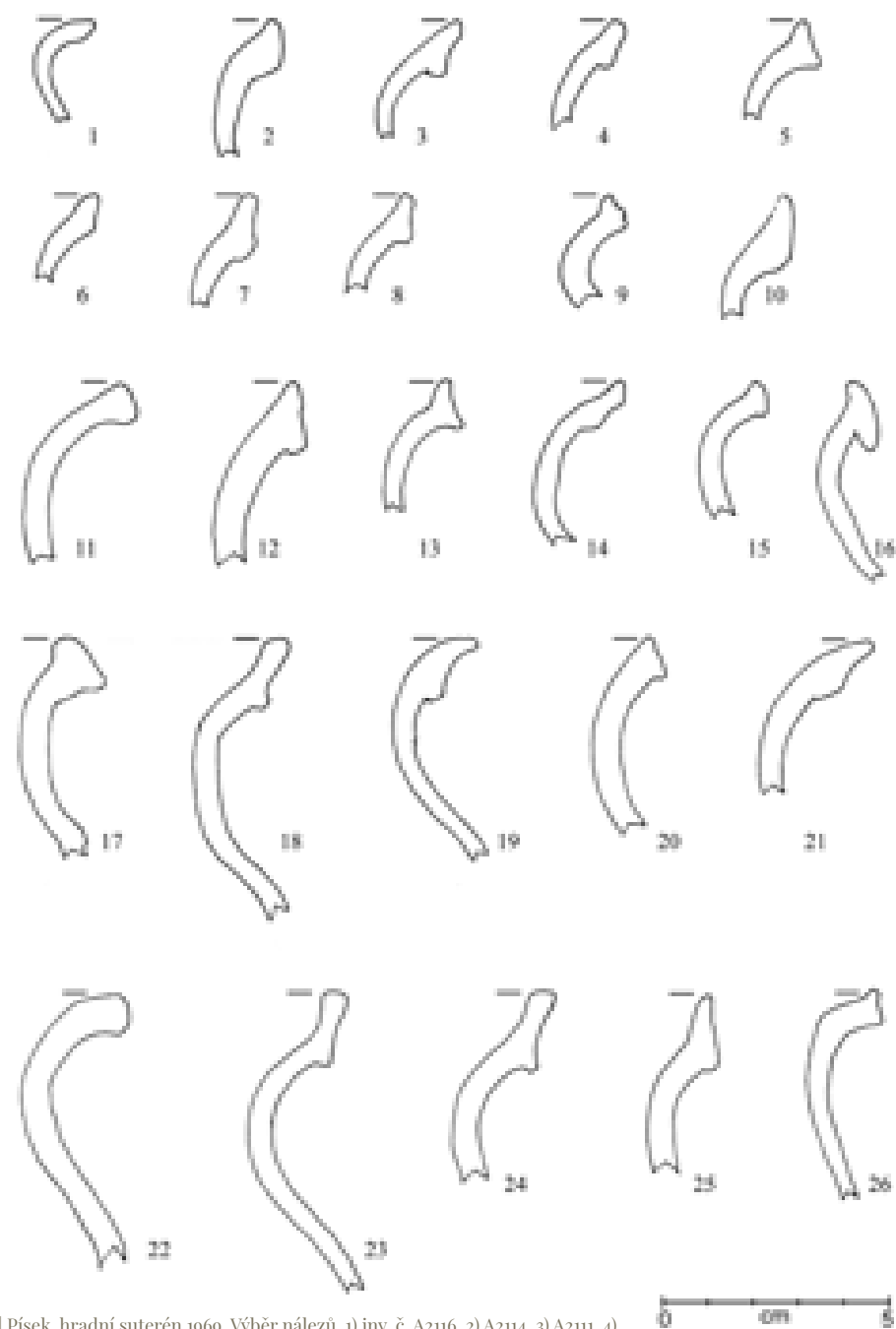
Ačkoliv prezentovaný soubor vrcholně středověké keramiky ze suterénů píseckého hradu nepochází ze stratifikovaných situací a není zcela vyjasněna primární souvislost s objektem hradu (nicméně s lokalitou intravilánu města Písku téměř s jistotou), představuje důležitý vhled do vývoje keramických tvarů v úvodní fázi vrcholně středověkého osídlení. Zásadním úkolem záchranných výzkumů v jádru města je řešení otázky kontinuity opakovaně doloženého středo-hradištního osídlení, rozsah předlokačního osídlení a identifikování prvotního horizontu po založení města v keramickém materiálu.¹⁵

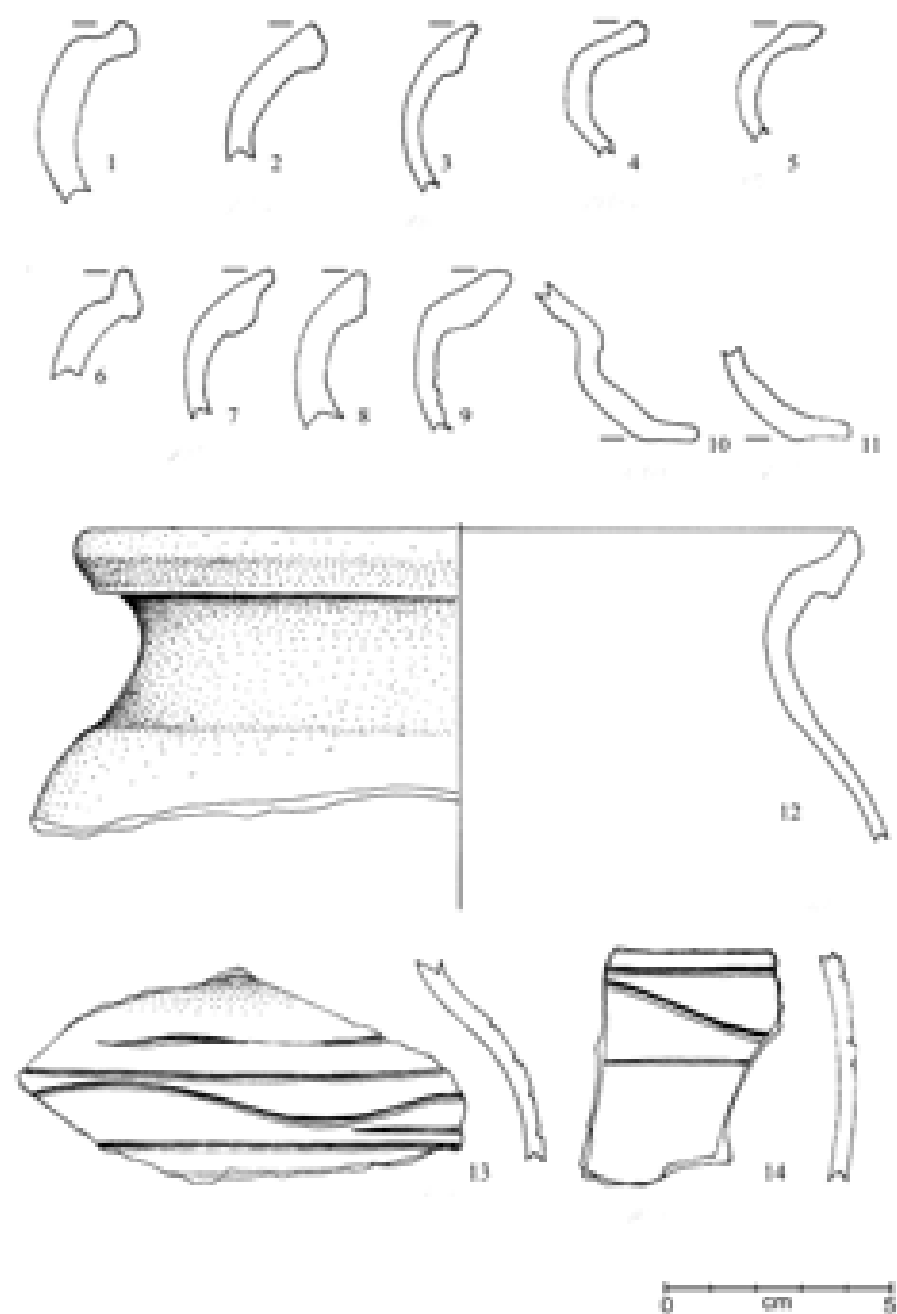
Tab. 1 | Písek, hradní suterén 1969. Výběr nálezů. 1) inv. č. A2060, 2) A2064, 3) A2069, 4) A2068, 5) A2100, 6) A2073, 7) A2073, 8) A2078. Kresba E. Bílková.

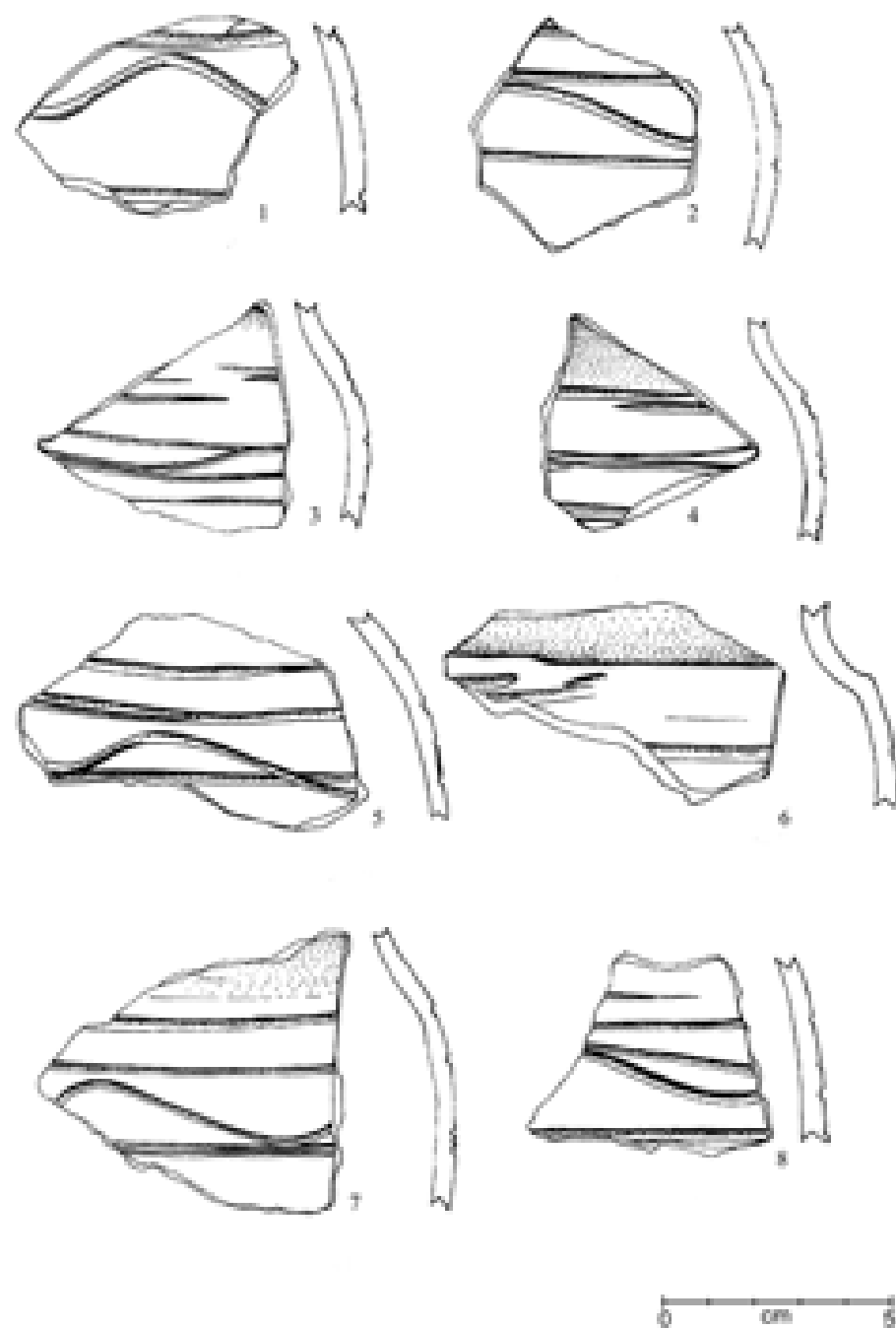
Tab. 2 | Písek, hradní suterén 1969. Výběr nálezů. 1) inv. č. A2087, 2) A2085, 3) A2088, 4) A2086, 5) A2118, 6) A2082, 7) A2074, 8) A2106, 9) A2117. Kresba E. Bílková.

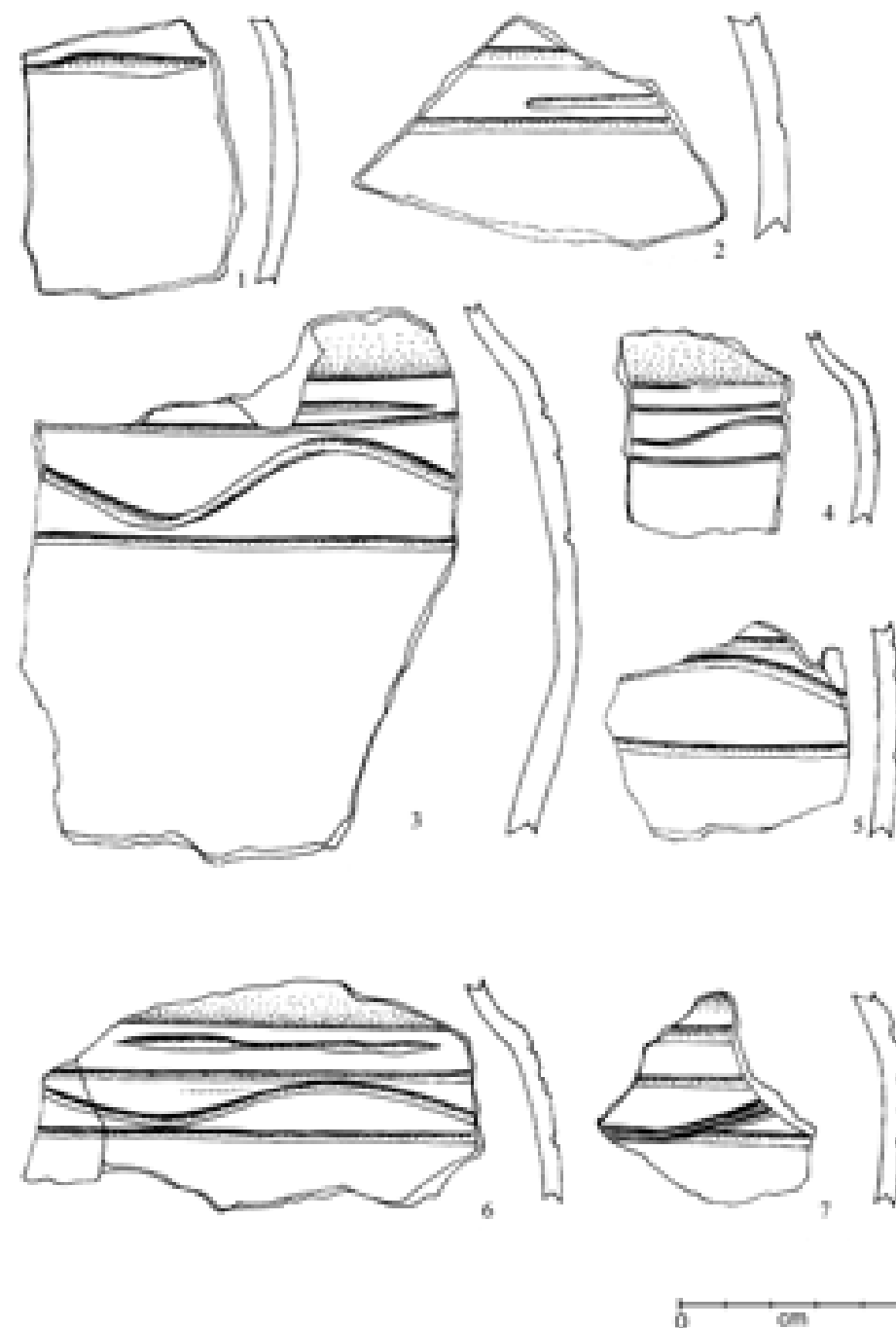
Tab. 3 | Písek, hradní suterén 1969. Výběr nálezů. 1) inv. č. A2116, 2) A2114, 3) A2111, 4) A2094, 5) A2109, 6) A2119, 7) A2093, 8) A2095, 9) A2123, 10) A2112, 11) A2121, 12) A2113, 13) A2108, 14) A2120, 15) A2115, 16) A2066, 17) A2110, 18) A2058, 19) A2062, 20) A2065, 21) A2059, 22) A2061, 23) A2057, 24) A2070, 25) A2063, 26) A2067. Kresba E. Bílková.

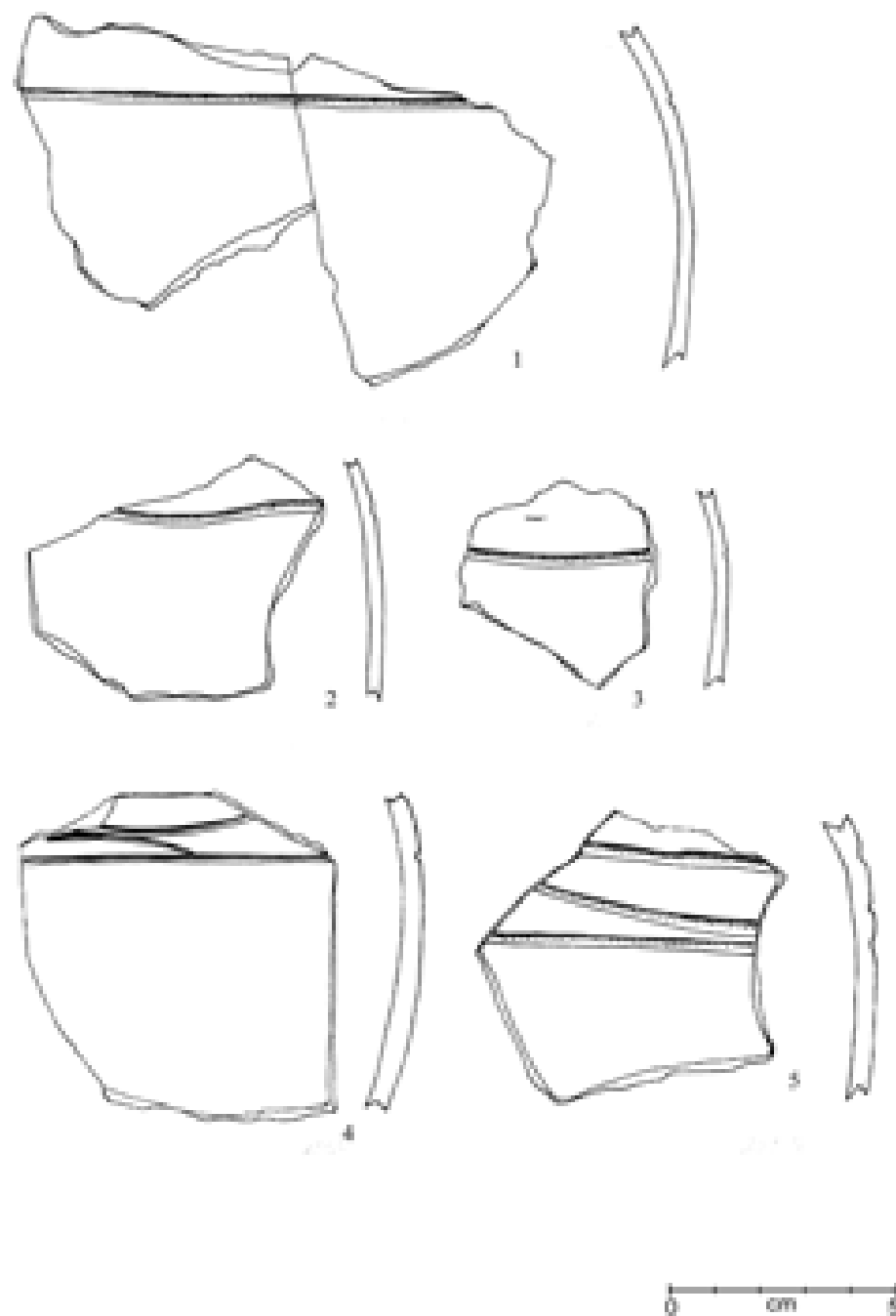
Tab. 4 | Písek, hradní suterén 1969. Výběr nálezů. 1) inv. č. A2161, 2) A2163, 3) A2174, 4) A2176, 5) A2162, 6) A2175, 7) A2187, 8) A2160, 9) A2159, 10) A2177, 11) A2184, 12) A2072, 13) A2127, 14) A2130. Kresba E. Bílková.

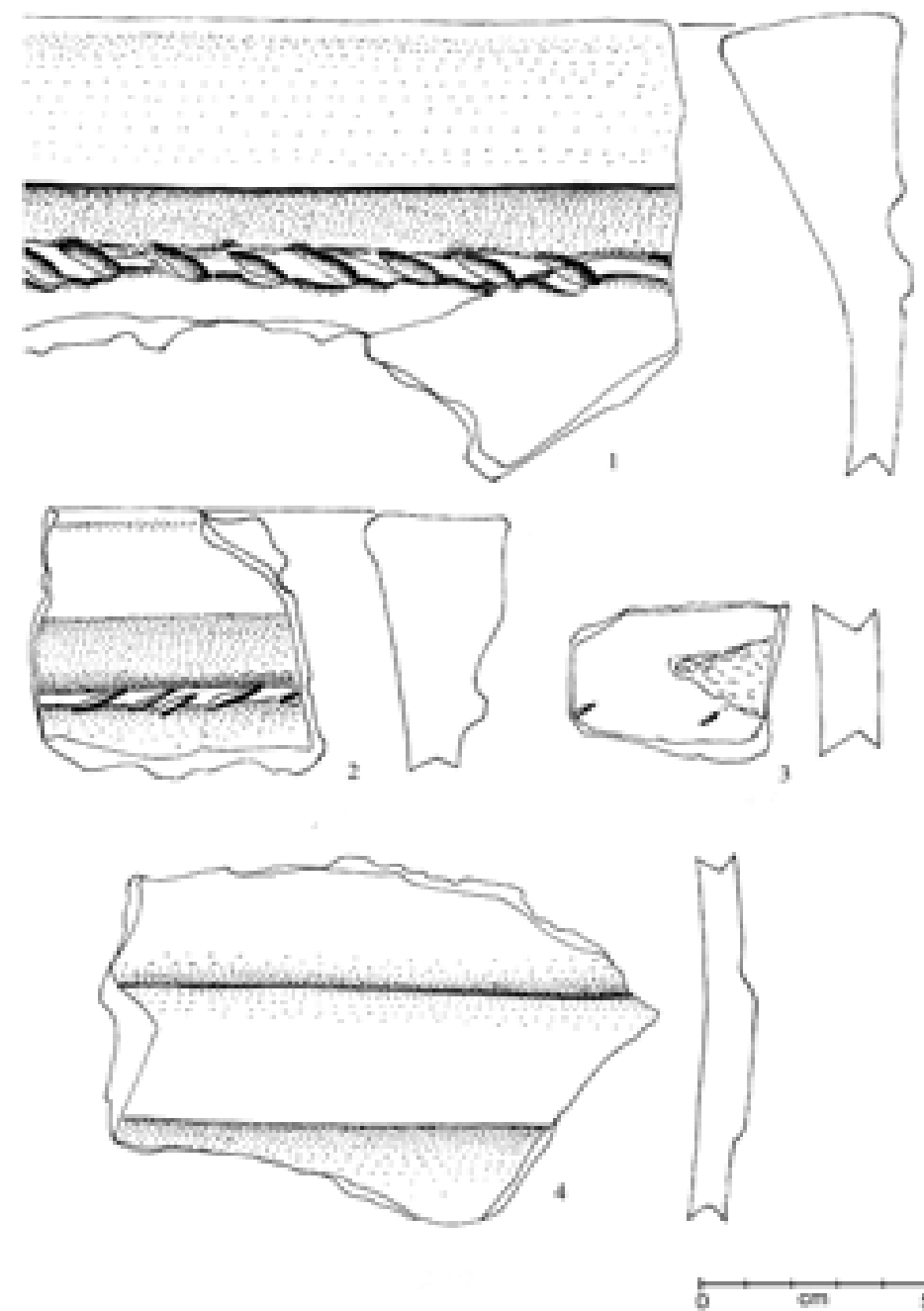
Tab. 5 | Písek, hradní suterén 1969. Výběr nálezů. 1) inv. č. A2124, 2) A2132, 3) A2140, 4) A2137, 5) A2131, 6) A2133, 7) A2129, 8) A2136. Kresba E. Bílková.

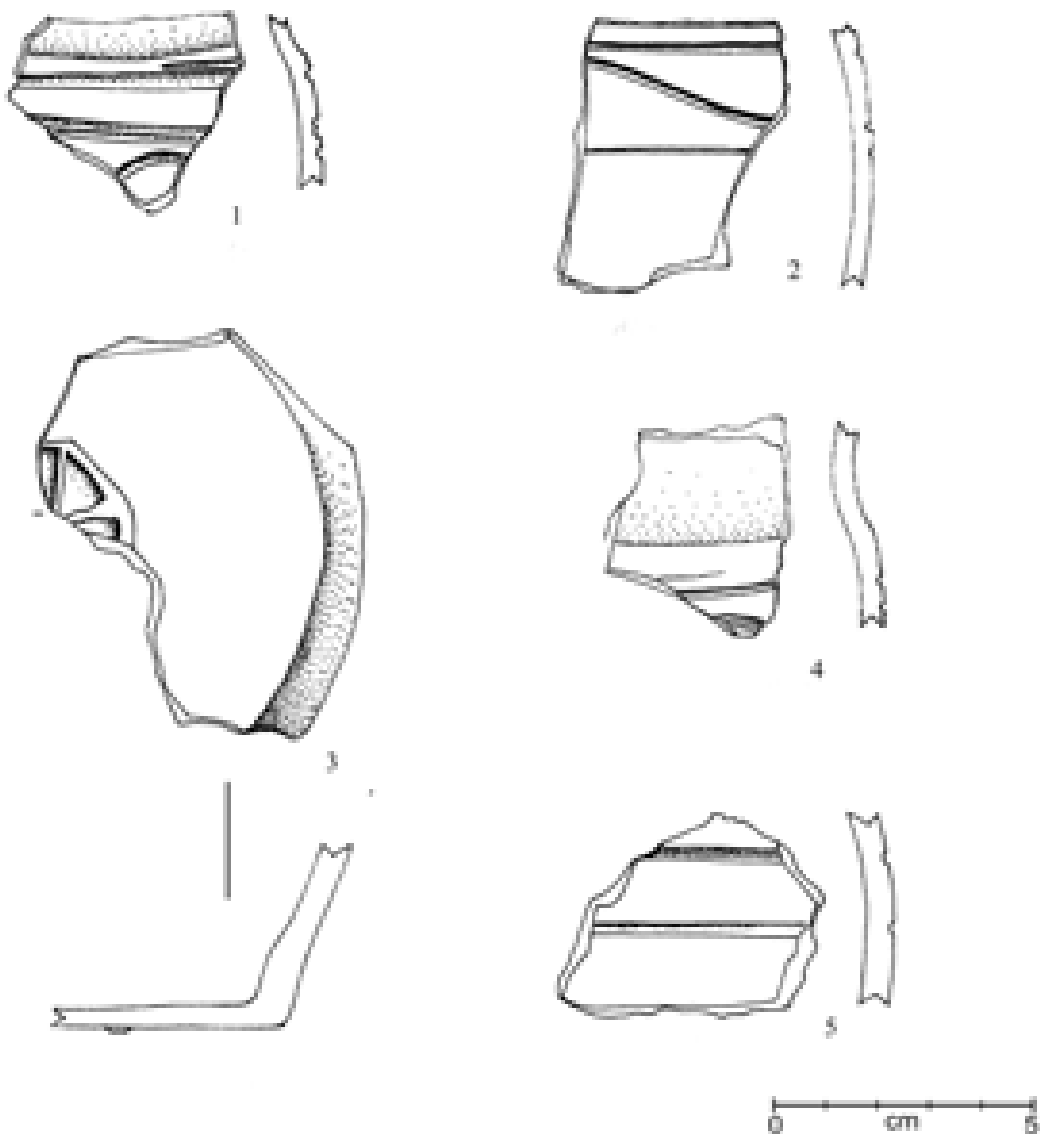
Tab. 6 | Písek, hradní suterén 1969. Výběr nálezů. 1) inv. č. A2150, 2) A2176, 3) A2125, 4) A2128, 5) A2128, 6) A2135, 7) A2141. Kresba E. Bílková.

Tab. 7 | Písek, hradní suterén 1969. Výběr nálezů. 1-3) inv. č. A2075, 4) A2126, 5) A2134. Kresba E. Bílková.

Tab. 8 | Písek, hradní suterén 1969. Výběr nálezů. 1) inv. č. A2168, 2) A2170, 3) A2173, 4) A2171. Kresba E. Bílková.

Tab. 9 | Písek, hradní suterén 1969. Výběr nálezů. 1) inv. č. A2142, 2) A2130, 3) A2154, 4) A2144, 5) A2089. Kresba E. Bílková.

POZNÁMKY

- Článek věnujeme 180. výročí od narození českého historika a kastelologa, Augusta Sedláčka.
- K počátkům Písku nejnověji: Jan ADÁMEK, *Počátky města Písku za krále Václava I.*, in: *Počátky měst a městeček v jižních Čechách*, Jihočeský sborník historický – Supplementum 7, s. 103–109; Jiří FRÖHLICH, *Počátky královského města Písku z hlediska archeologie*, in: *Počátky měst a městeček v jižních Čechách*, Jihočeský sborník historický – Supplementum 7, s. 110–118. K vývoji architektury hradu: Vladislav Razím, *Městský hrad v Písku jako předmět mezioborového výzkumu historické architektury*. Archeologické rozhledy 66, 2014, 493–514; k románskému architektonickému článku pak: Jan Sommer, *Pozdně románský pilířek s kubickou hlavicí v muzeu v Písku* (Z práce na katalogu sbírky lapidária Prácheňského muzea v Písku). Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 2001, Písek 2002, 47–51.
- Viz např. Karel PECL, *Jak mne potkaly ryby*. Prehistorie a historie expozice Ryby a rybářství. Prácheňské muzeum v Písku v roce 2012. Písek, 2013, 96–111. K tématu okrajově též: Jaroslav JIŘÍK – Martin PTÁK – Tereza ŠÁLKOVÁ – Daniel HLÁSEK – Tomáš HILTSCHER, *Archeologické výzkumy v historickém jádru města Písku v letech 2010–15*. Prácheňské muzeum v Písku v roce 2015, Písek, 2016, 47–76, na str. 51–52.
- Z toho žel plyne též absence jakékoliv kresebné či fotografické dokumentace nálezových situací.
- Doposud byl publikován z hradních suterénů pouze výběr pozdně gotických kamnových kachlí: Jaroslav JIŘÍK – Jan KYPTA (eds.), *Gotické kamnové kachle na Písecku*. Písek, 2013; str. 10 a zejm. č. kat. 28, 38–41, 43, 48–49, 82–83, 86–87, 113; dále pak vrcholně gotických dlaždic, které však pocházejí i z jiných kontextů hradního areálu: Jiří FRÖHLICH, *Gotické dlaždice z královského hradu v Písku*. Archeologie ve středních Čechách 10, 679–901.
- Areál hradu se dostal do držby města Písku v roce 1509 (k tomu např. August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl I. Od nejstarších dob až do zřízení král. Úřadu*. Písek 1911, s. 60–61). V průběhu novověku hrad postupně ztrácí svou původní residenční funkci a již od raného novověku mohl být jeho areál cílem deponování rumu a rozličného nepořádku, ostatně jak nás o tom informují zápisy městských knih (K tomu například zápis ze dne 3. 11. 1645 (F 45): *Hospodář Paulin Borský hlásí, že sládek je neposlušný, že v hradě velký neřád dělá, že tam mnoho dobytka chová. Snese, aby se všichni z hradu vystěhovali a sládkovi ať se vydá příslušná instrukce*).
- Ladislav ČAPEK – Jan PETŘÍK – Karel SLAVÍČEK – Jiří VALKONY, *Středověká keramika ze zaniklého východního křídla na druhém nádvoří Strakonického hradu*, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 32, 2019, 215–274; zejm. obr. 9–10.
- Např. Jiří FRÖHLICH – Eva KOPPOVÁ, *Středověké objekty na staveništi domu potravin Luna v Písku*. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 6, 1989, s. 183–199.; dále nepublikované soubory z poloh Bakaláře a Drlíčov.
- Jiří FRÖHLICH, *Raně středověké sídlištní objekty v okolí Písku*. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 3, s. 75–89.; Jan MICHÁLEK, *Středověký sídlištní objekt u Tópelce*. Archeologické rozhledy 28, 1976, s. 430–433. Jiří FRÖHLICH – Jaroslav JIŘÍK – Martin PTÁK, *Nové archeologické doklady vesnického osídlení na Písecku ve 13. století*. Archeologie ve středních Čechách 15, 2011, s. 577–598; Martin PTÁK, *Záchraný archeologický výzkum sídliště 13. století u dvora Čísadlovce na katastru Bošovice*. Prácheňské muzeum v Písku v roce 2017, 2018, s. 55–62.; též *Zlomek středověké plastiky konička z Hermaně, okr. Písek*. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 31, 2018, s. 247–252.
- Pavel BŘICHÁČEK, *Příspěvek k dějinám města Týna nad Vltavou*. Sborník Společnosti přátel starožitnosti 3, 1992, s. 31–40.
- Jan MICHÁLEK, *Záchraný výzkum ve Vodňanech, okres Strakonice, část 1 – výzkum v roce 1979*. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 1, 1983, s. 29–53.; též, *Záchraný výzkum ve Vodňanech, okres Strakonice (část 2 – pokračování výzkumu v roce 1981)*. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 3, 1986, s. 17–73.
- Antonín HEJNA: *Tvrz ve Volyni. Její sídlištní a stavební vývoj*. Volyně 1979.
- L. ČAPEK – J. PETŘÍK – K. SLAVÍČEK – J. VALKONY, *Středověká keramika*, s. 215–274.
- Ladislav ČAPEK – Zuzana THOMOVÁ, *Předlokační raně středověké osídlení Českých Budějovic a nejstarší počátky města ve třetí třetině 13. století na základě archeologických pramenů*. In: *Počátky měst a městeček v jižních Čechách*. Sborník příspěvků k dějinám urbanizace v jihočeském regionu. Supplementum Jihočeského sborníku historického. České Budějovice 2016, s. 119–148.
- Keramické zlomky datovatelné do středohradištního období byly opakovaně registrovány v prostoru zaniklého areálu dominikánského kláštera v Písku. Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 1995, Písek, 1996, 35–43, zejm. s. 38 a obr. 5:5; naposledy pak během výzkumu Prácheňského muzea v roce 2016. Jeden takový zlomek (i.č. A 9546) údajně pochází i z areálu hradu. Měl být nalezen učitelem Jaroslavem Michlem v prostoru tzv. kaple (dnes lapidárium muzea) v roce 1964. Spolehlivost tohoto údaje sice nelze ověřit, nicméně předchozí uvedené nálezy ukazují, že takový nález není nepravděpodobný.

Několik archeologických lokalit na Písecku z roku 2022

JIŘÍ FRÖHLICH

V článku jsou zveřejněny některé archeologické akce a registrace autora v roce 2022. Zejména pokračoval povrchový průzkum břehů Orlické přehrady, která měla mimořádně sníženou hladinu, a rybníků s odstraněným sedimentem. Článek navazuje na příspěvky otištěné v ročenkách píseckého muzea za léta 2017, 2019, 2020 a 2021.

DOBEV

V severozápadním výběžku Dobevského rybníka na ploše s odstraněným sedimentem byly v písku nalezeny zlomky nádob. Na ZM 22–41–06 jde o okolí bodu 455:005. Z blíže neurčené pravěké a tuhové laténské keramiky je 38 ks a z pozdního středověku 348 ks. Uložení: Prácheňské muzeum v Písku, přír. č. 116/23.

Před založením rybníka šlo o pravý břeh Brložského potoka a nelze vyloučit, že drobné středověké střepy sem byly naplaveny z výše situované vsi či mlýna při povodni. Sídliště z několika pravěkých období byla v minulosti zkoumána v pískovnách za protějším břehem.¹

JETĚTICE

Proveden byl povrchový průzkum na levém břehu Vltavy v okolí zaniklé samoty Jílovec, doložené již na Müllerově mapě Čech z r. 1720 pod jménem Libowetz a odstraněné v souvislosti s vybudováním Orlické přehrady. Při snížené hladině přehrady byl asi 200 m východně od Jílovce získán nad nízkou skalní stěnou (při napuštění přehrady je pod vodou) soubor 63 zlomků šedé redukčně pálené keramiky z 16. století (vyloučen není přesah do sklonku 15. století). Tři střepy jsou pravěké. Uložení: Prácheňské muzeum v Písku, přír. č. 117/23.

OSLOV

Na pravém břehu Otavy na svahu na severozápadním výběžku pod Svatou Annou byl proveden povrchový průzkum. Při snížené hladině přehrady byl nad boční skalní stěnou získán soubor 72 zlomků nádob z 16.–17. století. Střepy jsou odpad z usedlosti čp. 1 U Makáška, jejíž pozůstatky ale v době průzkumu zůstaly níže pod hladinou. Patřila k přivozu, v berní rule je zde uveden Vít Makásek a kolem r. 1683 Jan Makásek s manželkou Dorotou.² Uložení: Prácheňské muzeum v Písku pod přír. č. 118/23.

Již v r. 1990 byl na obnaženém břehu přehrady pod Svatou Annou nalezen předneolitický šikmo retušovaný hrot na zlomku čepele³ a v horní části ostrožny u kaple získal v r. 2017 Daniel

Obr. 1 | Svatá Anna obtékáná Otavou. Dole u řeky přívaz U Makáška. Foto Josef Wanner před zatopením přehradou.

Hlásek nálezy ze sklonku starší doby bronzové a ze středověku.⁴ Nelze vyloučit, že na ostrožně bylo hradiště.

PÍSEK

V severozápadní části rybníka Loučný u Purkratic na ploše s odstraněným sedimentem byly nalezeny zlomky hrnců a tuhových zásobnic z 13. století. Na ZM 22-41-08 jde o okolí bodu 018:343. Uložení: Prácheňské muzeum v Písku, přír. č. 119/23.

PODOLÍ I

Proveden byl povrchový průzkum v severní části zaniklého Podolska, na svahu k soutoku Jetického potoka s Vltavou. Při snížené hladině Orlické přehrady byly nalezeny zlomky nádob z 16.–18. století. Do archeologické sbírky Prácheňského muzea byl pod přír. č. 120/23 zapsán výběr 105 zlomků nádob.

SLABČICE

Posouzen byl křemenný drtič nejspíše pravěkého stáří, který v r. 2022 našel MUDr. Jan Riedl v nově vyhloubeném příkopu u komunikace mezi samotou Souložnice a lesem Burkovákem.

SMRKOVICE

Pod skalním výchozem na pahorku jihovýchodně od rybníka Nohavice byl nalezen pozdně středověký až novověký zlomek stěny nádoby. Na ZM 22-41-13 má místo nálezu koordináty 305:290. Nález spadá do kategorie pozdně středověké a raně novověké keramiky, často registrované u nápadných skalních útvarů.⁵

VRÁŽ

V sousedství nálezu denáru Břetislava I., publikovaného v roce 2021,⁶ bylo doloženo raně středověké sídliště. Na jižním svahu sousedního pole parc. č. 839, jižně a západně od místa nálezu denáru na okraji lesa, bylo získáno 26 zlomků nádob (50 % tuhových). Na ZM 22-23-22 jde o okolí bodů 379:300 a 382:298. Uložení: Prácheňské muzeum v Písku, přír. č. 121/23.

VRCOVICE

Na poli č. parcely 704/3, na plošině nad srázem k potoku, 150 m SSV od Starých lázní a 150 m východně od knovízského pohřebiště (na místě stodoly, dnes pily), zkoumaného v r. 1962,⁷ byly nalezeny nečetné zlomky pravěké keramiky. Na ZM 22-41-08 jde o okolí bodu 264:328. Uložení: Prácheňské muzeum v Písku, přír. č. 122/23.

Bližší nedatovanou pravěkou keramikou registroval autor v této oblasti již v roce 1964 v zemině vyhrnuté z krechtu asi 120 m severně od stodoly.

Z katastru Vrcovic byly ještě posouzeny 3 zlomky pozdně středověkých až raně novověkých nádob, které v r. 2022 našel ing. Václav Sulek na povrchu obvalu u šachet na zlato v Zálušním lese, v prostoru mezi železniční tratí a silnicí.

ZVÍKOVSKÉ PODHRADÍ

Proveden byl povrchový průzkum výběžku na levém břehu Vltavy 1 km VJV od hradu Zvíkova v ohybu řeky zvaného Visutka. Místo nebylo obydleno, na svahu při snížené hladině přehrady byl nalezen pouze jeden zlomek stěny raně novověké nádoby s radélkovou výzdobou.

Obr. 2 | Hradiště u Písecké Smolče. Pohled přes Vltavu od jihozápadu. Foto autora při snížené hladině Orlické přehrady.

Obr. 3 | Jez na Rejsíkově. Stával zde mlýn připomínaný v roce 1572. Foto autora při snížené hladině Orlické přehrady.

Obr. 4. | Pozůstatky usedlostí na levém břehu Vltavy na Podolsku. Pohled z mostu. Foto autora při snížené hladině Orlické přehrady.

Obr. 5. | Zápklady domu pod skálou na Saníku. Foto autora při snížené hladině Orlické přehrady.

POZNÁMKY

¹ Bedřich DUBSKÝ, *Pravěk jižních Čech*, Blatná 1949, s. 157–160, 297–306, 359–360.
² Jaroslava PIXOVÁ, *Žpívající řeka od Smetiprachu po Žvíkov*, Putim 2019, s. 172.
³ Jiří FRÖHLICH, *Oslov, okr. Písek, Výzkumy v Čechách 1999*, Praha 2001, s. 144, č. 642.
⁴ Daniel HLÁSEK – Jaroslav JIŘÍK, *Svatá Anna u Oslova z pohledu archeologie. Hradiště (?) z doby bronzové a dosud neznámý středověký objekt*, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2020. Písek 2021, s. 193–203.
⁵ Jiří FRÖHLICH, *Archeologické nálezy u nápadných skalních útvarů v jižních Čechách a přilehlých oblastech*, Zlatá stezka 12–13, 2005–2006, s. 197–214; též, *Několik archeologických nálezů a lokalit na Písecku z let 2014–2017*, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2017, Písek 2018, s. 91.
⁶ Jiří FRÖHLICH, *Varia z jihočeského raného středověku*, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 34, 2021, s. 270, obr. 10.
⁷ Jiří FRÖHLICH, *Nová plochá žárová pohřebiště knovízské kultury v jižních Čechách*, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 1, 1983, s. 58–59.

PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM V PÍSKU V ROCE 2022

Oltář sv. Marie Magdaleny v píseckém svatotrojickém kostele

JAN ADÁMEK

Počátkem roku 2022 se podařilo navrátit na původní místo kompletně restaurovaný oltář svaté Marie Magdalény,¹ jež při evangelijní straně triumfálního oblouku vytváří protějšek k oltáři Panny Marie.² Tomu předcházela nutnost přesunu renesanční kazatelny, jež dosud stála na tomto místě, také na její původní umístění pod triumfálním obloukem. Oba oltáře vznikly ve stejnou dobu, pravděpodobně již před polovinou 17. století a oba byly v též čas, tedy na přelomu první a druhé čtvrtiny 18. století také barokizovány. Ve své základní konstrukci jsou však v současnosti nejstaršími dochovanými oltáři v Písku.³

Oltář sv. Marie Magdaleny je konstruován jako portálový, s dvojicí sloupů, které spočívají na podnožích po stranách predelly a podpírají zalamovanou římsu, nesoucí prolomený fronton. Ten je v podřímsí vybaven výrazným plaménkovitým podvalkem. Na polygonální patky sloupů navazují prstence vztyčených akantových listů, obepínající spodní část dříku, jím v nejvyšší části dříků sloupů odpovídají identické listové prstence, směřující dolů od kompozitní hlavičky, dekorované shodně řezaným listovým. K bokům retabula se přimykají hlavy výrazně rozkřídlených cherubů, jejichž perutě směřují vertikálně – jedna se vzpíná vzhůru k hlavičce sloupu, méně rozevřená druhá směřuje dolů.

Na základě restaurátorského průzkumu⁴ lze konstatovat, že oltářní retabulum bylo nejprve převážně v černém provedení v kombinaci se šedou, ozdobné lišty a řezby zlacené, sloupy potom šedavé, se zlacenými hlavicemi, patkami a na ně navazujícími akanty. Okřídlené hlavy cherubů kombinovaly inkarnát se zlacením.

Inventář, sepsaný nejpozději v roce 1721,⁵ informuje o podobě, respektive vybavení oltáře před provedením jeho barokizace. V horní části retabula, nad malbou či sochou sv. Marie Magdaleny, přičemž vyobrazení titulární světice oltáře inventář poněkud překvapivě neuvádí, se nalézal výjev Korunování Panny Marie (nevíme zde ve formě malby, reliéfu či sousoší; jistě ale nebyl příliš rozměrný). Nad oltářem se nacházel (zavěšený?) Krucifix.⁶ Zděný oltářní stipit byl překryt jistě v rámu napnutým antependiem, o němž se dozvídáme, že bylo kožené, s vymalovanou podobou svatého apoštola Bartoloměje.⁷

K barokním úpravám, uskutečňovaným v průběhu třetí a čtvrté dekády 18. století, se snad přikročilo již roku 1720, kdy bylo do oltářní menzy vloženo portatile s relikviemi svatého Urbana a svaté mučednice Deodaty.⁸ Stejně tak se stalo u oltáře Panny Marie.⁹ K nejviditelnější

proměně došlo zejména v horní části nástavce. Tak zvaný prolomený fronton, jímž vrcholilo retabulum, byl završen vcelku nenáročně provedeným štítem, lemovaným jednoduchými volutami, s chrismonem vprostřed oblak, z něhož vyrazí paprscitá záře. Zcela odstraněno bylo korunování Panny Marie, neboť se po celkové úpravě mobiliáře stalo nadbytečným. Protější oltář, dotud sv. Leonarda (nebo, chceme-li, Linharta) obdržel nově patrocinium mariánské a klečící (snad i korunovaná) Panna Marie byla vymalována na obraze hlavního oltáře.

Roku 1733 došlo k rozsáhlým opravám kostela i jeho mobiliáře, při kterých byly truhlářem Janem Pekem opraveny, rozebrány a znovu sklíženy oba oltáře při triumfálním oblouku.¹⁰

Na takové práce musela jistě navázat oprava, respektive proměna oltářní polychromie, kde původní černé a šedivé plochy nahradila kombinace zeleného a hnědého mramorování, jež bylo později asi celoplošně obnovováno. Úpravu však dokládají až inventáře z 19. století, z nichž nejstarší byl sepsaný po smrti děkana Vavřince Maška (+ 1837).¹¹

Do pravděpodobně původního rámu, vyplňujícího celou plochu středu retabula, byl vložen nově namalovaný titulární obraz oltáře.¹² Neznámý malíř na něm podle pravděpodobné, avšak neidentifikované grafické předlohy, vymaloval sv. Marii Magdalenu v nejčastějším pojetí, tedy jako kajčnici. Svěťice klečí při vstupu do temné jeskyně, s průhledem do hornaté krajiny s věží s cimbuřím v popředí, oděná do šedomodrého, bohatě našaseného šatu. Její sepjaté ruce i část hrudi jsou odhaleny, částečně zakryty Mariinými dlouhými hnědými vlasy. Pravým loktem se opírá o lebku, spočívající na skalním plateau, doprovázenou dalšími atributy: v popředí kalichovitou nádobou s víkem, obsahující drahocenný olej k pomazání Ježíšovy hlavy respektive nohou, či mast k potření jeho mrtvého těla, odloženými dýtkami k bičování a rozevřenou knihou. Z pravého horního rohu proniká do jeskyně záře Boží velebnosti, jejímž prostřednictvím sestupují dva putti, přinášející Marii, jejíž nimbem obklopená hlava je tím směrem natočena, věnec vítězství i palmu mučednictví. Na horní část obrazového rámu navazuje rozvilinový dekor. Fotografie zde dokládají i hlavu cheruba, která je však nyní nezvěstná.

Nové vybavování oltáře pak pokračovalo i následujících letech, kdy kožené antependium se sv. Bartolomějem nahradilo roku 1723 nové s obrazem hostiny v domě Šimonově.¹³ To souznělo s patrocinem oltáře, neboť sv. Marie Magdalena je ztotožňována s nejmenovanou ženou, jež při této hostině vylila drahocenný olej na Ježíšovu hlavu a potřela jím i jeho nohy a vysušila je svými vlasy.¹⁴

Obr. 1 | Restaurovaný oltář sv. Marie Magdaleny po reinstalaci v roce 2022

Na sklonku 18. století na oltáři stály čtyři větší cínové svícny¹⁵ a jako ke všem oltářům, na nichž se celebroido, patřila k němu též trojice kanonických tabulek a oltářní zvonky, kteroužto výbavu však dokládá již nejstarší inventář. Další nezbytnou součástí výbavy byl Krucifix. Nelze říci, zda již v této době stál na svatomagdalénském oltáři z neznámého místa pocházející dřevěný Krucifix na vrcholu Kalvárie s vročením 1544. Ten se tu nalézal až do profanace kostela v první polovině sedmdesátých let 20. století. Krucifix, který již postrádá doprovodné figury Panny Marie a sv. Jana Evangelisty, je v současnosti instalován ve stálé expozici Prácheňského muzea.

V současnosti zde instalované, na plátně malované antependium, zobrazuje známou starozákonní událost, již vypráví První kniha Mojžíšova.¹⁶ Abraháma, který tehdy sídlil v doubravě Mamre, navštívili tři muži, jejichž božství on záhy rozpoznal a dal jim připravit pohoštění. Tyto tři muže, jejichž nebeský původ je na malbě vyjádřen andělskými křídly i gestem jednoho z nich, ukazujícího směrem k otevřeným nebesům, Abrahám gestem levice zve do svého výstavného domu, jímž malíř nahradil biblický stan. Na náznak lesa vlevo v pozadí pak navazuje průhled do kopcovitého kraje se siluetou hradu. Navazující děj – příslib narození vytoženého syna – je zde pouze tušen v poukazu na dům, v němž je ukryta Bohu nedůvěřující Abraháмова manželka Sára. Malba ilustruje nejstarší biblické svědectví o Nejsvětější Trojici, což vyjadřuje i text na tzv. mluvící bláně uprostřed spodního okraje: TRES VIDIT UNUM ADORAVIT, tedy: *Tři viděl, jedinému se klaněl*. Snad se nezmýlíme, když se pokusíme tyto osoby Svaté Trojice identifikovat. Již zmíněný muž v popředí, v bílé splývavé tunice, představuje asi Ducha svatého – rozevlátý šat nejspíše znázorňuje vanutí Ducha. Osoba v červeném splývavém rouchu v pozadí, s pravíci pozdviženou v žehnacím gestu, je Bůh Otec. Konečně Osoba vpravo, oblečená do alby a červené dalmatiky, jež upomínají na oděv starozákonního kněze, s rukama překříženými na prsou, je Ježíš Kristus jako věčný velekněz.

Při restaurování¹⁷ bylo zjištěno, že tímto výjevem byl překryt původ florální dekor antependia, jehož některé květy dosud plasticky vystupují z podkladu. Též bylo zjištěno, že antependium je oboustranné. Malba na rubové straně však musela být pro silné poškození plátna překryta plátnem novým (viz stav před restaurováním). Zakrytý obraz, který zpřístupňujeme alespoň v tomto příspěvku, představoval pro hřbitovní kostel nepřekvapivý motiv Vanitatis. Uprostřed je pečlivě vymalovaná lebka bez dolní čelisti, spočívající na překřížených kostech, která je základem všech obrazů tohoto typu. Vlevo se na stříbrném svícnu zhroutil poslední zbytek právě uhasnuvší svíce – oharek knotu dosud žhne a stoupá z něho bohatě se vinoucí proužek

Obr. 2 | Historický snímek oltáře sv. Marie Magdaleny a renesanční kazatelny. K horní části obrazového rámu je zde ještě připojena řezba cheruba, na podstavci na mense stojí krucifix z roku 1544, čtveřice barokních cínových svíců, snad těch, která zaznamenává inventář z doby děkana A. Frankovského a trojice kanonických tabulek, pravděpodobně pozdějších. Fotografie ze sbírek Prácheňského muzea

dýmu. Na konec pozemského bytí odkazuje i květina ve dvouuché váze z čirého skla, neboť květy, v tomto případě tulipány, růže, lilie a pivoňka¹⁸ jsou odsouzeny k rychlému uvaření.

Těžko stanovit, kdy se právě popsané antependium stalo součástí oltáře sv. Marie Magdaleny. Původně totiž bylo bezesporu určeno k hlavnímu oltáři, jak dokládá téma obrazu, korespondující se zasvěcením kostela a zejména záznam v nejstarším inventáři, respektive přípis k roku 1722.¹⁹ Autorem oboustranné malby byl pravděpodobně jinak neznámý malíř Antonín Vlas.²⁰ Nejdříve mohlo být vlastní oltářní antependium s vyobrazením hostiny v domě Šimonově (viz výše) nahrazeno po roce 1761, kdy byl pořízen nový hlavní oltář,²¹ jehož stipit je vytvořen v podobě obvyklé barokní „tumby“, k níž se toto antependium už z technických důvodů nehodilo. Avšak ještě v inventáři z doby děkana Antonína Frankovského (1770–1784) jsou registrována tři malovaná antependia.²² Doba přesunu antependia s Nejsvětější Trojicí a Abrahámem, vlastně jediným pozůstatkem starého hlavního oltáře, tak zůstává nejasná.

Oltář svaté Marie Magdaleny byl zjevně centrem jejího píseckého kultu. Mimoděk nám to potvrzuje několik záznamů z první poloviny 18. století, registrujících vydání peněz za zdobení oltáře při příležitosti jejího svátku, slaveného 22. července, právě tak jako platby píseckému děkanovi a zpěvákům při příležitosti provedení slavnostní mše svaté.²³ S podobnou slavnostností byly v chrámu Nejsvětější Trojice celebrovány pouze jeho titulární slavnost a dále titulární slavnost kaple v přízemí blízké zvonice, zasvěcené Proměnění Páně.

Obr. 3 vlevo | Titulární oltářní obraz sv. Marie Magdaleny od neznámého autora

Obr. 4 nahoře | Bůh v Nejsvětější Trojici navštěvuje Abraháma v doubravě Mamre. Antependium, určené původně pro hlavní oltář svatotrojického kostela, namaloval snad Antonín Vlas v roce 1722.

Obr. 5a nahoře + 5b dole | Přední a rubová strana antependia na počátku restaurátorských prací. Foto Lenka Helfertová

Obr. 7 na následující dvoustraně | Současný stav po instalaci protilehlých oltářů při triumfálním oblouku v pohledu z kruchty

Obr. 6 | Vanitas – střední část rubové strany antependia po vyčištění, před překrytím novým plátnem. Foto Lenka Helfertová

POZNÁMKY

- Oltář je zapsán v muzejní podsbírcce *Mobiliář kostela Sv. Trojice* pod řadou inventárních čísel, neboť byl registrován v rozebraném stavu. Je také zapsán jako kulturní památka pod rejstříkovým č. 500. Restauroval jej v roce 2021 Mgr. Jaroslav Fuka, akademický sochař a restaurátor.
- K dějinám a podobě tohoto oltáře viz Jan ADÁMEK, *Oltář Panny Marie (dříve sv. Leonarda) v píseckém svatotrojickém kostele a jeho proměny*, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2019, Písek 2020, s. 53–61.
- Přesněji řečeno: jejich retabula jsou nejstaršími dochovanými ve městě.
- Viz Jaroslav FUKA, *Restaurátorský záměr včetně finanční kalkulace na obnovu polychromovaného bočního oltáře Marie Magdaleny, umístěný ve hřbitovním kostele Nejsvětější Trojice v Písku*, 2019, 13+13+25 str.; uloženo v Prácheňském muzeu v Písku.
- Inventář (dále jen Inventář 1721) je součástí svazku vyúčtování zádušních počtů nadepsaného *Chrámu Páně Nejsvětější Trojice, tu při Král. městě Písku, za mostem, zděma krchovníma ohražený, vevázaný na počátek knihy zádušních počtů* (SOKA Písek, fond AM Písek, sig Ak 323b, kart. 150 – *Knihá zádušní chrámu Panie Nejsvětější Trojice při král. městě Písku. Na spisování oučtů zádušních od lethu 1710 do 1743.*; citace počtů za jednotlivá léta dále jen *Počty za rok...*), je datován podle nadpisu přehledu fundací, kde je řeč o jejich stavu k roku 1721; tomu odpovídá i první datovaný přípis, jenž je z roku 1722.
- Inventář 1721*: „Druhý oltář na straně ad Evangelium, Svaté Maří Magdaleny, na hoře Korunování Panny Marie, a nad oltářem Crucifixus.“
- Tamtéž*: „Antipendia... u S. Maří Magd.: Kožený s obrazem S. Barthol: Malo. 1.“
- Tamtéž*: „Portatilia... U S: Maří Magdaleny de A. 1720 Reliquiae S. Urbani, et S. Deodatae M.“
- J. ADÁMEK, Oltář Panny Marie, s. 56.
- SOKA Písek, fond AM Písek, sig, AKT 323a – *Specificati na onou při chrámu Páně Nejsvět. a Nerozdílné Trojice v tom minulým 1733^m roce vnitř celou mimo jednoho dílu kamenný dlažby, začatou kostelní renovací, též předního vejchodního frontispiciu dealbívování k větší cti a slávě Boží kostelní obnovení jest všelijakým řemeslníkům i za materialia (mimo co tak z dobrovolnosti vzácného magistrátu král. a krajsk. města Písku z zdejší obecní vápenice 15 strychů, též od (titl.) pána drhovelského hejtmána 12 strychů condonýrovaného vápna přidáno) specialiter vydáno, a zapláceno, následovným způsobem: „Truhláři Janovi Pekovi... Svatého Linhartu, a s. Maří Magdaleny oltáře zklížil, spravil a postavil – 1 zl.“*
- Nedatovaný inventář sepsaný po smrti děkana Vavřince Maška (+ 1837), který byl pozdější rukou chybně datován k roku 1833; SOKA Písek, fond AM Písek, sig, Ak 403 – *Inventarium sämtlichen bei der Piseker heiligen Dreifaltigkeits-Kirche vorfindigen Kirchenapparaments und andere Sachen, welches nach dem Absterben des Herrn Stadtdechants P. Laurenz Maschek verfasst worden ist*: „3. Zur rechten Seite ein Altar vom Holz, marmorartig gemahlt mit dem Bildniss der heil. Magdalena mit einigen goldstafirten Zierathen.“ Inventář z 31. 12. 1854, z doby děkanátu Matěje Tingera (1847–1865) – *Inventarium sämtlicher*

bei der piseker Heiligen Dreifaltigkeitskirche vorfindigen Kirchenaparamente und anderer Sachen: „3. Zur rechten Seite 1 Altar von Holz, marmorartig gemalt, mit dem Bildniss der heilig. Magdalena mit einigen goldstaffirten Zierrathentatuen.“ (SOKA Písek, fond AM Písek, sig. Ak 404). Inventář ze 7. 4. 1866 (a další exemplář z 27. 4.), pořízený v době nástupu děkana Josefa Diviše (1866–1880) – *Inventarium sämtlicher bei der piseker Heiligen Dreifaltigkeitskirche vorfindigen Kirchenaparamente und anderer Sachen:* „3. Zur rechten Seite 1. Altar, von Holz, marmorartig gemalt, mit dem Bildniss der Heiligen Magdalena mit einigen Goldstaffirten Zierrathen.“ (SOKA Písek, fond AM Písek, sig. Ak 404). Inventář z 15. 11. 188(?)9 – *Inventarium der Heil. Dreyfaltigkeitskirche über sämtliche vorfindige Kirchenapparamente und anderen Sachen:* „3. Zur rechten Seite ein Altar von Holz, marmorartig gemahlt, mit dem Bildniss der hl. Maria Magdalena und einigen goldstaffirten Zierrathen.“ (SOKA Písek, fond AM Písek, sig. Ak 403).

12 Obraz restaurovala Lenka HELFERTO VÁ akad. mal., *Restaurátorská zpráva. Obraz Kajčnice Marie Magdalena z bočního oltáře hřbitovního kostela Nejsvětější Trojice v Písku, kolem r. 1750, inv. č.: 178/6, 2021*; uloženo v Prácheňském muzeu v Písku.

13 *Inventář 1721:* „v létě 1723 při oltáři svaté Maří Magdaleny Pana Krista Stolování v domě Šimona 1.“

14 Srov. vyprávění v evangeliích: Matouš 26, 6–13; Marek 14, 3–9; Lukáš 7, 36–50; Jan 11, 2.

15 SOKA Písek, fond AM Písek, sig. Ak 403 – *Inventarium. Ecclesiae Sanctissimae ac Individue Trinitatis; hac Ecclesia sita est in sub-urbio penes Regiam Urbem Piseck post pontem, ad quam locus sepulturae pro omnibus in Urbe, et extra habitantibus....:* „de Stanno: Candelabra pro Ara S: M: Magdalena majora 4.“

16 Srov. Genesis 18, 1–16.

17 Provedla je Lenka HELFERTO VÁ, akad. mal., *Restaurátorská zpráva. Antependium – Setkání tří andělů s Abrahámem a Vanitas z Prácheňského muzea v Písku, konec 18. st., rejstříkové číslo: MT 94, 2021*; uloženo v Prácheňském muzeu v Písku.

18 Za konzultaci děkuji RNDr. Štěpánce Šebestianové, Ph.D.

19 *Inventář 1721*, přepis k položce Antependia: „Více v létu 1722. K velkému oltáři způsobený nový malovaný s třema Angely a Abrahamem 1.“

20 *Počty za rok 1722:* „1° dle Approbací Antonínovi Vlasovi malíři za jedno Antependium, na obou stranách malované dáno – 5fl.“

21 K tomu August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku na d Otavou. Díl III. Dějiny zvláštních částí*, Písek 1913, s. 132.

22 *Inventarium* (cit. v pozn. 15): „Antependia picta 3.“ Malovaným antependiem však mohl být vybaven také nejmladší oltář sv. Jana Křtitele, stojící při severní stěně lodi naproti bočnímu vstupu, o němž víme jen velmi málo.

23 *Počty za rok 1718:* „5° od slavnosti svaté Maří Magdaleny – 1fl. 51x, 6° od strojení oltáře k té slavnosti – 17x“; *Počty za rok 1723:* „5. dle Approbací (od slavnosti) svaté Maří Magdaleny 1fl. 51x“; *Počty za rok 1725:* „4 dle Approbati 24. Julii od slavnosti svaté Maří Magdaleny – 1fl. 51x, 7 dle Approbati 23.(28.?) Xbris od strojení oltáře, a to k slavnosti Svaté Trojice, a svaté Maří Magdaleny, též na den Proměnění Pána Krista – 1fl 7x 3d“; *Počty za rok 1726:* „6. dle Approbati 24. Julii. Velebnému panu děkanovi a Cantorům od slavnosti Svaté Maří Magdaleny – 1fl 51x, 7. dle Approbati 8. Augusti. Kostelníkům od strojení oltářův, a to svaté Maří Magdaleny, a na den Proměnění Pána Krista, zapl. – 35x“; *Počty za rok 1727:* „6. dle Approbati 23. Julii, od slavnosti svaté Maří Magdaleny velebnému pánu a oficiálům vydáno 1fl 51x, 7. dle Approbati 16. Augusti: kostelníkovi od strojení oltářův, a to svaté Maří Magdaleny, též na den Proměnění Pána Krista vydáno – 35x“; *Počty za rok 1729:* „4. dle Approbati dne 24. Julii vydáno od slavnosti svatý Maří Magdaleny, dle obyčeje 1fl 51x“; *Počty za rok 1735:* „4° Dle Approbati dne 24. Julii od slavnosti svaté Maří Magdaleny, velebnému panu děkanovi a oficiálům scolae – 2fl 8x.“

Fotografické drobnosti k osobnosti cestovatele E. S. Vráze ve sbírkovém fondu Prácheňského muzea, vystavené při příležitosti 70. výročí jeho úmrtí

JAN KOTALÍK

V souvislosti se zapůjčenou výstavou nově zhotovených zvětšenin fotografií slavného cestovatele Enrique Stanko Vráze (1860—1932), kterou laskavě zapůjčilo Národní muzeum – Náprstkovo muzeum, asijských, afrických a amerických kultur v Praze¹, se naskytla možnost doplnit zajímavou vystavovanou kolekcí snímků také z vlastních zdrojů. Podsbírka historické fotografie poskytla pár zajímavých dokladů o této legendární osobnosti, které mají původ v Písku. Souvislost Vrázova spojení s naším městem však hledejme především v jeho široké přednáškové činnosti. Jeho poutavé vyprávění, se kterým začal veřejně v Praze na podzim roku 1894, vyslechli písečtí občané (ne pouze jednou) až po vystoupení na některých jiných místech. V jižních Čechách, kdy např. dříve než v Písku přednášel ve Volyni aj., se i místní nakonec dočkali podmanivě vyprávěných popisů vzdálených krajin. Vráz vše doplnil obrázky a názornými ukázkami předmětů. Početní návštěvníci ho – stejně jako jinde – sledovali ohromeně a s napětím. Samotný básník Adolf Heyduk, jenž tohoto světoběžníka hostil ve svém domě, přednášku osobitě výstižně charakterizoval: „*Viděli a slyšeli jsme Vráze. On sám nepřednášel, ale položil před nás umělou báseň pestrých kreseb tajných zjevů přírody...*“²

E. S. Vráz při přednáškách používal ve své době dosti pokrokovou techniku – promítal diapozitivy, což nebylo ještě příliš zavedenou praxí. Také dobře věděl, že reklama a propagace sebe sama a své činnosti je důležitým prvkem pro efektivnost prodeje svých vědomostí a zážitků. Proto nezanedbal příležitost vytvořit řadu fotografií, pohlednic i příležitostných tiskovin k prezentaci svých promyšlených vystoupení. Pro náruživé čtenáře zanechal dodnes čtivé knihy s ilustracemi. Jeho jméno zůstává známé: v antikvariátech, na burzách a internetových aukcích lze nalézt ukázky jeho produkce.

Podsbírka historické fotografie poskytla na výstavě „Zaniklý svět na fotografiích Enrique Stanko Vráze“ (1. 3. – 22. 5. 2022) instalované v galerijních prostorách návštěvníkům ukázky fotografií – kabinetek a pohlednic. Kromě toho samostatná vitrína nabízela k náhledu též některé články v dobovém píseckém tisku (Otavan, Písecké listy) a některé knihy.

Z podsbírky HF vystavilo Prácheňské muzeum fotografie – kabinetky: E. S. Vráz s manželkou a dcerou, 1903 (daroval p. lékárník J. Lukáš ve 30. letech 20. stol.), E. S. Vráz s manželkou Vlastou (vpravo), vlevo neznámá mladá žena (pozůstalost po A. Heydukovi a E. Heydukové, 1935),

Obr. 1 | E. S. Vráz s manželkou a dcerou, foto Josef Fiedler, 1903, HFo6168. Scan J. Kotalík

E. S. Vráz v západní Africe, 1887 (pozůstalost po A. Heydukovi a E. Heydukové, 1935) a černobílou pohlednici se snímek Vrázovy rodiny v Poděbradech, 1928 (daroval p. ředitel Rauprik ve 30. letech 20. stol.). Výběr ukončila pohlednice prošlá poštou vydaná při příležitosti 50. výročí narozenin E. S. Vráze, 1910 (daroval p. JUDr. Thalský-Weber, Heřmanův Městec, 1967).³

Závěrem této nedlouhé připomínky významné osobnosti, od jejíhož úmrtí uplynulo v roce 2022 90 let, dodejme, že výstava 91 rámců s autorizovanými fotografiemi společně s vyčerpávajícími biografickými informacemi i přidané sbírkové kabinetky a pohlednice spolu s ukázkami autentických dobových regionálních periodik⁴ a knih – to vše komplexně připomenulo světoběžníka, který zprostředkovával svými různými formami sdělení podobu vzdáleného světa konce 19. a počátku 20. století, kdy ještě zdaleka neexistovaly komunikační prostředky, jaké jsou dnes běžné.

POZNÁMKY

- 1 Autor článku vyslovuje poděkování za spolupráci především kurátorovi etnografické fotosbírky z Národního muzea – Náprstkova muzea asijských, afrických a amerických kultur p. Mgr. Janu Šejbloví, Dis.
- 2 Dostupné na internetu: Enrique Stanko Vráz | HedvabnaStezka.cz.
- 3 HFo6168, HFo6133, HFo6134, HFo6064, HF10524.
- 4 Např. OTAVAN, Týdenník pro veřejné zájmy král. města Písku a okolí, roč. XXVII., čís. 41. ze dne 14. října, Písek 1905, s. 3–4.

Obr. 2 | E. S. Vráz s manželkou Vlastou (vpravo), vlevo neznámá mladá žena, foto Langhans, Praha, asi 1897, HFo6133. Scan J. Kotalík

Obr. 3 | Pohled do výstavy E. S. Vráze. V popředí je patrná vitrína s originálními fotografiemi z podsbírky HF.

Obr. 4 | Vitrína s ukázkami periodik a knih z muzejní knihovny.

Tiskař a nakladatel Theodor Kopecký, jeho rodinné vazby a knižní pozůstalost v knihovně Prácheňského muzea

BOHUMÍR BERNÁŠEK

V roce 2021 bylo z knihovny Prácheňského muzea v Písku převezeno 44 svazků k opravě vazeb do ateliéru Krupka v Úvalech.¹ Mezi nimi se objevilo také 13 svazků Otavana označených razítkem: „POZŮSTALOST TH. KOPECKÉHO“. Theodor Kopecký (1868—1927) patří mezi významné regionální osobnosti přelomu 19. a 20. století. Nebyl totiž jen knihkupcem, tiskařem a nakladatelem, ale v letech 1906 až 1909 také píseckým zastupitelem, dále členem (v l. 1901—1908), místopředsedou (v l. 1908—1920) a předsedou (v l. 1920—1926) výboru Občanské záložny, členem kuratoria píseckého muzea, obecní komise pro vzhled a rozvoj Písku a v neposlední řadě horlivým členem výboru místního odboru Klubu českých turistů.² Do okruhu píseckých kulturních a vlastivědných pracovníků se řadí nejen kvůli svým vydavatelským aktivitám a působení v přednáškové komisi Klubu českých turistů, ale také díky vlastním literárním počínům často publikovaným pod pseudonymem Václav Zvonař, případně značkou Zv. nebo symbolem ×.³ Své kulturně historické a vzpomínkové články publikoval nejvíce v Otavanu, ale je také autorem obsáhlejšího spisu o dějinách písecké železnice,⁴ spoluautorem dějin píseckého Sokola⁵ a dějin klubu turistů v Písku.⁶ Razítko tedy jaksi samozřejmě vyvolalo tážání po rozsahu a míře dochování této pozůstalosti ve fondu muzejní knihovny a zároveň odstartovalo komplexní badatelský zájem o Kopeckého osobnost.

Theodor Jan Josef Kopecký se narodil 7. března 1868 v domě čp. 88 v dnešní Komenského ulici v Písku jako nejmladší z dětí gymnaziálního profesora Josefa Kopeckého a jeho ženy Johanny, roz. Demonsové.⁷ Otec Josef se narodil 18. února 1824 chalupníkovi Josefu Kopeckému ve Rváčově u Hlinska.⁸ Hlavní školu a gymnázium navštěvoval v Jihlavě a vysokoškolská studia absolvoval na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze.⁹ V letech 1850—1885 působil jako profesor na píseckém gymnáziu, přičemž posledních pět let působil jako správce ústavu.¹⁰ Vyučoval latině, řečtině, němčině a přírodopisu.¹¹ Prvního září 1851 se v Písku oženil s Johannou Demonsovou, dcerou tehdy již zesnulého Petra Demonse, bývalého správce v Nekmíři u Horní Břízy na Plzeňsku, a Johanny, rozené Ottové, z Písku. Dědictvím po tchyni Johanně Ottové a manželce Johanně Demonsové později do rodu Kopeckých přešel dům čp. 88¹² na Budějovickém předměstí Písku. Ulice dnes nese jméno Komenského a dům, kde od roku 1907 sídlila i Kopeckého tiskárna,¹³ se nachází v těsném sousedství školní budovy stavěné pro píseckou reálku a v současnosti užívané píseckým gymnáziem. Z manželství vzešlo pět dětí, ale delšího života osud dopřál pouze nejmladšímu Theodorovi.

Vydavatel „Otavana“
Theodor Kopecký,
knihkupec a nakladatel v Písku.
* 7. III. 1866. — † 27. VIII. 1927.

Nejstarší Josef se narodil hned roku 1852, dne 21. července¹⁴ a bohužel zemřel na souchotiny v nedožitých 31 letech 19. listopadu 1882.¹⁵ Smrt jej zastihla v píseckém rodičovském domě ve funkci adjunkta okresního soudu v Turnově, kam se odstěhoval se svou ženou Petronellou, roz. Duškovou, z Písku. Ve světle dochovaných písemností se závěr Josefova života jeví poněkud dramaticky. Dne 7. ledna 1882 manželům ve stáří šesti neděl zemřel první syn Josef¹⁶ a bohužel nešlo o poslední soužení na jeho pozemské pouti. „Byl to mučenník! Muka duševní, jež mu v poslední době snášeti bylo, byla tisíckrát těžší bolestí tělesných. Hanba, do níž ho uvedla podlá nevděčnice, jež slula jeho ženou – nouze, v níž se ocitl – pronásledování nemilosrdné věřitelů: to vše způsobilo mu útrapu nesmírnou. Ošetřován byl nedostatečně, jak sám lékař mně žaloval. Vy, velečtělý pane, neráčíte zajisté věděti ani polovici toho, co se událo. Péro mé jest slabé a papír malý, abych mohl vyličiti to, co jsem od něho i od jiných se dověděl. Byl nešťastným člověkem! Jeho vroucím přáním bylo dostati se domů. Ký div? Ženy již neměl – byl tu opuštěn! Přání jeho bylo splněno. Jak dlouho, chudáček, těšil se z toho, že doma je? „Skonal klidně v Pánu“ a klidně odpočívá, jak toho, dobrá duše zasluhuje, nezaslouhoval ale že osud s ním tak krutě zahrál. Rozumně-li uvážíme, je pro něho štěstím, že zemřel. Spokojeným, dle mého náhledu, by se byl nikdy nestal,“ píše v kondolenčním dopise otci, profesorovi Josefovi Kopeckému, Bohdan Altenburger.¹⁷

Dne 18. února 1854 přišla na svět dcera Johanna,¹⁸ která se dožila pouhých deseti let a zemřela na plicní paralýzu 28. října 1864.¹⁹ Třetímu z dětí, Juliovi, byl dopřán život jen o málo delší. Narodil se 17. dubna 1859²⁰ a zemřel na tuberkulózu 18. března 1878 ve věku necelých 19 let.²¹ Čtvrtým z dětí byl Jan Křtitel Kopecký, který se narodil 21. dubna 1866²² a zemřel na záškrť 13. dubna 1867.²³

V době Theodorova narození byli tedy na světě pouze bratři Josef a Julius a, jak sám uvádí ve svém vzpomínkovém článku pro Knihkupeckého oznamovatele, byly to právě okolnosti jejich skonu, které ovlivnily jeho pozdější profesní dráhu: „Než jsem vstoupil do první třídy gymnasia staroslavného našeho krajského města – mého rodiště – zemřel mi starší bratr, a když jsem se chystal do sexty, stihla smrt druhého dospělého sourozence. Smutné události ty rozhodly o mé budoucnosti. Otec obávaje se, aby též mne, vytáhlého a nepřítel svalnatého výrostka nezachvátily „nesmrtelné“ souchotiny, rozhodl, že dále studovati nesmím, a dal mě na vůli, jaké životní povolání si chci zvoliti. Dlouho na odpověď nečekal, byl jsem s volbou brzy hotov a odpověděl jsem hned: knihkupectví.“²⁴

Johanna Kopecká, roz. Demonsová, se o smrti svých synů Josefa a Julia nedozvěděla, zemřela ve věku 48 let, necelé dva roky před Juliem, dne 23. května 1876. Příčinou smrti byla stejně jako u stejnojmenné dcery plicní paralýza.²⁵ Nemoci plic a dýchacího ústrojí byly Kopeckého rodině, zdá se, osudné. Její veřejné působení osvětluji pouze dva dokumenty z rodinné pozůstalosti –

Obr. 1 | Portrétní fotografie Theodora Kopeckého
Jaromír MALÝ, *Ža Theodorem Kopeckým*, Otavan, 17. září 1927, roč. 10 (45), č. 11.–12., s. 153.

Obr. 2 | Písecká Komenského ulice s domem Kopeckých čp. 88 na Budějovickém předměstí Písku před rekonstrukcí v letech 1906–1907. Prácheňské muzeum v Písku, Sběrka fotodokumentace, neg. 2135.

poděkování purkmistrovského úřadu města Písku za sběr darů pro pohořelé z města Hlinska z 12. listopadu 1874²⁶ a oznámení místní školní rady o jmenování dozorkyní nad ručními pracemi na měšťanské dívčí škole z 9. března 1876.²⁷ Lidumilný obraz Johanny Kopecké dokresluje ještě osobní kondolence Adolfa Heyduka: „*Může-li opravdová, hluboce pocítná soustrast jen poněkud uvolnit slzám Vaším a zmírniti velikou zajisté bolest, která Vám ztratou šlechtěné a vůbec milované choti vzešla, pak přeju z celé duše, aby se stalo tímto listem mým, který v upomínce na milou paní Vaši píšu. Bůh Vás posilníž a potěšíž i dítek Vašich hodných, na kterých abyste plných radostí se dočkal z celého srdce přeju. Duch vzácné paní Vaší nedá ni Vám, ni dítkám Vaším na mysli klesnouti. Tisknu Vám sdílně a upřímně pravici a volám z celého srdce: Bůh Vás posilní a potěší! V opravdovém přátelství, úctě a oddanosti trvá Váš upřímný Adolf Heyduk.*“²⁸

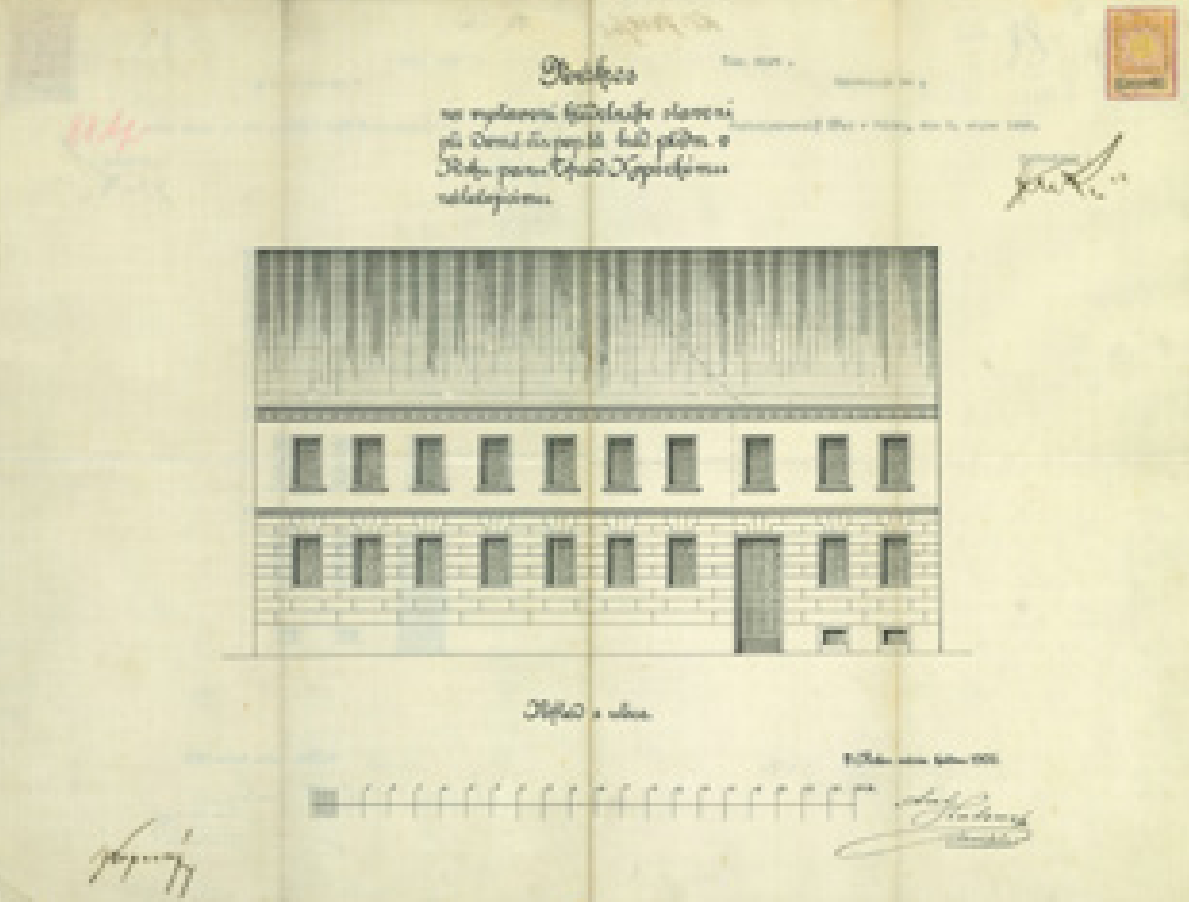
Na opravdu přátelský poměr mezi Heydukem a Kopeckým můžeme usuzovat také z vizitky, prostřednictvím které Heyduk hned druhého dne Kopeckému oznamoval narození dcery.²⁹ Ostatně pojilo je mnohé a není bez zajímavosti, že oba přátelé našli životní partnerky mezi svými žáčkami v písecké vyšší dívčí škole. Gymnaziální profesor Josef Kopecký se totiž 18. srpna 1877 ve svých 53 letech oženil podruhé.³⁰ Za ženu pojal Marii Myškovou, 28letou dceru Josefa Myšky, lékárníka a purkmistra v Nové Kdýni, a Antonie Myškové, roz. Živné z Varvažova.

Obr. 3 | Vjezd do dvora čp. 88, který byl v letech 1906–1907 zastavěn místnostmi Kopeckého bytu a tiskárny. Prácheňské muzeum v Písku, Sběrka fotodokumentace, neg. 1584

Mariin děd Vojtěch Myška byl v letech 1809–1830 učitelem v Libkově vodě u Pelhřimova,³¹ kde se ve škole čp. 4 mimo jiné sourozence narodili: 21. února 1812 Josef Myška, pozdější lékárník,³² 17. února 1814 Vojtěch Myška, pozdější profesor náboženství a biskupský vikář,³³ a 4. února 1821 Matěj Myška, pozdější farář v Nové Včelnici.³⁴ Po studiích na jindřichohradeckém gymnáziu nastoupil sedmnáctiletý Josef Myška r. 1829 do učení k lékárníkovi Weinhuberovi v jindřichohradecké lékárně U Bílého jednorožce, kterou roku 1835 převzal Weinhuberův syn. Zde se seznámil jak se ženou Weinhubera mladšího, Jindřiškou, rodačkou z Varvažova, tak s její sestrou Antonií, manželkou lékárníka Regenspurského ze Všerub. V roce 1839 Myška úspěšně ukončil studia farmacie na lékařské fakultě pražské univerzity. Roku 1841 zemřel všerubský lékárník František Regenspurský a vdova Antonie povolala Myšku jako provizora (odpovědného správce) lékárny v čp. 122.³⁵ Netrvalo ani čtyři roky a úspěšný provizor se 30. září 1845 se stejně starou vdovou oženil.³⁶ 28. března 1847 se manželům Myškovým ve Všerubech narodila první dcera Josefa Antonie³⁷ a 26. října 1848 dcera Marie Terezie.³⁸

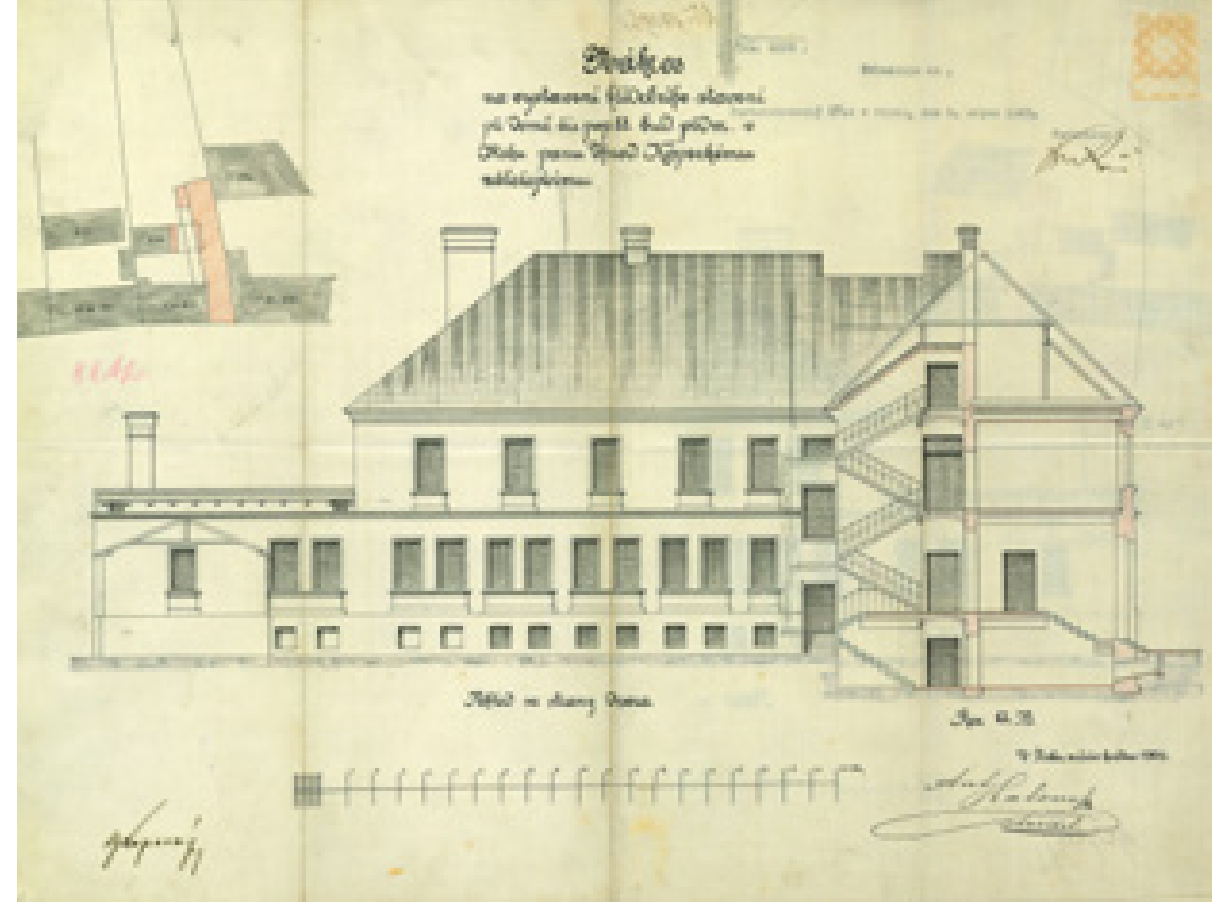
Lékařník Myška byl podnikavým člověkem, nechal část svého lékárnického domu čp. 122 přestavět a začal jej pronajímat komisařům finanční stráže. Právě sem byl na podzim 1847 z Domažlic přeložen Josef Němec s manželkou Boženou, uznávanou spisovatelkou, a dětmi.³⁹ Kontakt s intelektuálně založenými Němcovými byl Myškovým vítaným a zřejmě působil na

Obr. 4 | Návrh nové fasády po dostavbě čp. 88 o Kopeckého tiskárnu a ubourání vstupního schodiště. Městský úřad Písek, archiv odboru výstavby a územního plánování, složka domu čp. 88 – Budějovické předměstí.

rozvoj jejich národního uvědomění. Přátelský poměr obou rodin naznačují dva dopisy Boženy Němcové psané Myškovým z dalšího služebního místa, Nymburka, v letech 1848 a 1849.⁴⁰ Dopisy jsou plné přátelských oslovení a více než společenskému dění se věnují rodinným a osobním poměrům, zprávám o dětech a osobních a zdravotních problémech. V druhém dopise z roku 1849 reaguje Božena Němcová radostně na zprávu o narození syna Karla Myšky a označuje lékárníkovi jako jediné reprezentanty české národnosti v Neumarku (=Všerubech).⁴¹

V roce 1852 Všeruby vyhořely a Myška se rozhodl přestěhovat lékárnu do výhodněji položené Kdyně. Zakoupil dům čp. 211 v dnešní Masarykově ulici, na který přenesl i název všerubské lékárny „U Zlaté koruny“ a od roku 1853 zde provozoval lékárnou. O rok později získal ve Kdyni měšťanské právo, v roce 1863 stál u založení Měšťanské besedy a stal se jejím dlouholetým předsedou, byl členem hospodářsko-lesnického spolku, působil ve výboru Občanské záložny, stal se purkmistrem Nové Kdyně a starostou novokdyňského okresu. Dne 16. srpna 1871 zemřel jediný syn Myškových Karel a po jeho smrti se stárnoucí Myška začal z veřejného života pomalu stahovat. V roce 1880 lékárnou prodal a přestěhoval se s manželkou za dcerou Marií do Písku.⁴²

Obr. 5 | Řez domem čp. 88 v Komenského ulici v Písku na realizovaném návrhu z roku 1906. Nový dvorní trakt obsahoval tiskárnu a v patře byt jejího majitele. Městský úřad Písek, archiv odboru výstavby a územního plánování, složka domu čp. 88 – Budějovické předměstí.

Antonie Myšková zemřela 11. října 1883, Josef Myška 27. února 1896, Jindřiška Weihuberová, která mu až do smrti dělala hospodyně, zemřela do týdne v 81 letech.⁴³

Jak již bylo řečeno, bratrem kdyňského lékárníka Myšky byl katecheta píseckého gymnázia, profesor Vojtěch Myška (1814–1879), který na gymnáziu působil od roku 1853 do odchodu do penze roku 1867 a během svého působení se v Písku zasloužil o dětskou opatrovnu a vyšší dívčí školu, jejímž byl v letech 1860–1866 prvním ředitelem.⁴⁴ „Věděli jsme, že škola ta bude mít mnoho nepřátel, proto jsme si za ředitele zvolili ctihodného kněze Vojtěcha Myšku jakožto nejlepšího a nejvyššího ochrance, aby chránil učiliště od všeho osočování,“⁴⁵ vysvětluje Karel Ninger Myškovo jmenování. Na katechetu Myšku ve svém životopisném románu pero vzpomíná i Josef Holeček, byť chybně uvádí křestní jméno František: „Písecké gymnasium mělo tehdy tři katechety: Františka Bezděku, Františka Myšku a Josefa Ctibora. Prvý byl ve výslužbě, druhý byl pro vyšší a třetí pro nižší třídy ústavu. Jími byly živě představeny tři generace českého kněžstva v XIX. století.“⁴⁶ Následuje popis Františka Bezděky, který Holeček uzavírá tím, že byl národovec i lidumil, a pokračuje: „Starší katecheta, František Myška, nebyl už ani jedno, ani druhé, ale nebyl člověk zlý. Byl šedovlasý

šedesátník a pohodlí si cenil nade vše. Sloužení mší ponechal úplně svému mladšímu všehorlivému kolegovi a omezil se na vyučování náboženství ve čtyřech vyšších třídách, což mu zabíralo týdně osm hodin drahocenného času, jež příjemně trávil se svou o mnoho mladší hospodyní. S ní obýval přízemní domek na kraji města. Aby nebyli docela sami, vzali si k sobě na vychování synovce starého pána, také Františka Myšku, jenž chodil do gymnasia. Míti katechetu strýčkem, bylo velmi výhodno, protekce, zabezpečená na všechny strany. Ale mladí lidé mají vrozený smysl pro spravedlnost, aspoň pokud může býti na ujmu jejich druhům, a proto studenta Františka Myšku pokoušovali: „Vyříd' pěkné poručení pánům rodičům“ — „panu otci“ — „že milostpaní matce ruku líbám“. František Myška jun. zůstával podobné narážky bez povšimnutí, a to bylo nejlepší obranou proti nim. Jen když se přidopálil, odsekl: „Kdybyste vy měli takové rodiče jako já!“ Mladík brzy odpouštěl a byl spolužákům prospěšen u strýce a skrze něho u jiných profesorů.⁴⁷ Holečkovu vzpomínku ve shodě s pamětmi Karla Ningra koriguje ve svých pamětech August Sedláček.

Jednak opravuje jména obou Myškových, v případě synovce šlo samozřejmě o již zmíněného Karla Myšku, ale popírá i poměr Myšky k jeho hospodyni: „Co píše Holeček o Vojtěchovi Myškově, učiteli náboženství, zejména o Františkovi Myškově, pochází z Píseckých klepův, které bujily před tím i potom. Ten tak zvaný František jmenoval se Karel a byl syn Kdynského lékárníka, bratra Vojtěchova, což lze listinami dokázat. A jest s podivením, že ten klep tehdy vznikl, když už se jeden pán s podobným klepem napálil.“⁴⁸ Když já byl v Písku, měl Myška u sebe dvě sestry Karlovy a to z té příčiny, že v Písku byla lepší příležitost ke vzdělání než ve Kdyni. Obě dívky chodily do vyšší školy dívčí a pilně se učily. Lidé, kteří jen klepy sháněli, šeptali si, že jsou to jeho dcery z hospodyně. Přišel pak do Písku školní rada V. Svoboda, jenž ty a takové klepy přijímal, a ředitel Kleemann mu klep jako něco znamenitého ohlásil. Svoboda činil Myškově výčitky, a ten hájil sebe i svou čest a bránil se. Rozhodněji si vedla hospodyně. Hned si opatřila křestní listy obou dívek, jela s nimi do Prahy k místodržitelství a předložila mu křestní listy, Svoboda málomyslně se omlouval a tuším, že to zahanbení dlouho pocítil. Že by si byl Myška činil pohodlí nade všecko, jak Holeček dokládá, je z části domysl. Myška nebyl již v r. 1865—1868 mladý pán, ale přes to učil nás anglickému jazyku a byl i ředitelem dívčí školy. Nechci vynechat anekdotu o Myškově, kterou mi vypravoval kol. Klostermann. Myška prý za procházky své pilně přehlížel, jestli studenti smekají na mostě u sv. Jana. Pozorovav, že jeden tak neudělal, dával naň pozor, jakou úctu vzdává slečinkám, což mohl viděti v parku. Vyčetl mu pak ve škole, že sv. Jana nepozdravil, ale před každou slečinkou klobouk smekl.⁴⁹

Josefa Myšková (1847—1919) a její mladší sestra Marie (1849—1924) tedy pobývaly v Písku u svého strýce kvůli možnosti nabýt lepšího vzdělání a navštěvovat vyšší dívčí školu, jejímž byl ředitelem. Pro dospívající dívky bylo krajské město s gymnáziem, státními úřady a vojenskou posádkou

Obr. 6 | Půdorysné řešení prostor Kopeckého tiskárny v čp. 88.
Městský úřad Písek, archiv odboru výstavby a územního plánování, složka domu čp. 88 – Budějovické předměstí.

Obr. 7 | Pohled do strojovny ve východním závěru dvorního traktu Kopeckého tiskárny. Prácheňské muzeum v Písku, K+S 1354.

samozřejmě také nesporně lepším sňatkovým trhem než Všeruby či Kdyně. J. Malý uvádí, že obě dívky navštěvovaly už první cyklus přednášek ve školním roce 1860/1861,⁵⁰ zapsány jsou i v seznamu posluchaček prvního ročníku školy v roce následujícím.⁵¹ Josefa Myšková se později provdala za vládního radu Jana Říhu,⁵² který pocházel z Oslova⁵³ a byl bratrem českobudějovického biskupa Martina Josefa Říhy.⁵⁴ Vystudoval gymnázium v Písku a vídeňskou univerzitu, obory klasická filologie a filozofie. Později pedagogicky působil na gymnáziích v Brně, Klatovech, Táboře a Písku,⁵⁵ kde rodina žila v čp. 147 na Drlíčově.⁵⁶ V letech 1892–1901 byl ředitelem gymnázia v Jindřichově Hradci a po svém penzionování ještě gymnázia Strakovy akademie v Praze.⁵⁷ Marie Myšková se zase provdala za gymnaziálního profesora Josefa Kopeckého, který na vyšší dívčí škole vyučoval francouzštině.⁵⁸

Tím se dostáváme zpět k rodině Kopeckých a opět si pomůžeme pamětmi žáků píseckého gymnázia, abychom postihli Kopeckého osobnost i mimo záběr archivních dokumentů: „*Sympatickou postavou byl prof. Josef Kopecký. Muž dlouhý a hubený, přizehnutý; dlouhé, černé a řídké vlasy do zadu si česal. Klassický filolog. Ve zboru byl seniorem, pročez mu náleželo v něm závažné slovo. On však se staral pouze o svou třídu, a to bylo škoda, neboť bylo třeba čeliti nedobrým lidem všude. Ve své třídě byl jako táta mezi svými dětmi. Otcovská jeho trpělivost neměla kraje. Všecky žáky své třídy rovnou měrou miloval, nepilné jako pilné, nezbedy jako hodné synáčky svých rodičů. Uličník se mu mohl do týla posadit, jakmile byl z jeho třídy, měl na to právo. Své hochy dovedl obhájit a vyvinul při tom, bylo li třeba, i jistou energii, ale na prahu jeho třídy končil pro něho svět. Žáci mu lásku*

Obr. 7 | Pohled do sazečské dílny Kopeckého tiskárny v čp. 88. Prácheňské muzeum v Písku, K+S 1354.

spláceli láskou, třeba že ho neušetřili mnohdy nepříjemností, které jejich věk páše z neodolatelného puzení. Za šťastny se pokládali, kterým osud přál a dostali se do jeho třídy,“ píše Josef Holeček.⁵⁹

V případě Kopeckého Sedláček s Holečkem až na drobný dodatek souhlasí: „*Dodávám k tomu, že jsme mu říkali „náš starý“. S Babánkem srovnával se v tom, že nikomu neubližoval a učením nepřetěžoval. Byl mým třídním po celý čas mého pobytu v Písku. Když jsem se přestěhoval l. 1899 do Písku, ještě byl čil a zdrav, ač na zrak byl již trochu chybňý. Přehání Holeček, píše-li o něm, že uličník se mu mohl do týla posadit, byl-li z jeho třídy; netrpěl ani skotačení před vyučováním, dopouštěl dosti volnosti, nedal se strhnouti vášní a konečně mohu říci, že jsme ho tak milovali a ctili, že jsme všechno od něho pokorně přijali. Také není pravda, že se jeho svět končil na prahu třídy. Kopecký zabýval se mimo školu francouzštinou, vlastinou a polštinou, botanikou a zahradnictvím.*“⁶⁰ Sedláčkovy poznámky o Josefu Kopeckém můžeme rovnou doplnit archiváliemi z osobního fondu, kde se kromě služebních dokumentů a školních vysvědčení dochoval jmenovací dekret člena c.k. zoologicko botanické společnosti ve Vídni, diplom činného člena Jednoty k zavedení a rozšíření hedvábnictví v Království českém a jmenovací diplom opravdového člena přírodovědného spolku Lotos v Praze. Od roku 1847 byl také členem Matice české pod číslem 2162, jak dokládá dochovaný seznam odebraných knih.⁶¹

Dne 4. srpna 1878 se manželům Josefovi a Marii Kopeckým narodil jediný syn Karel Vojtěch Josef,⁶² který roku 1899 absolvoval vyšší zemskou hospodářskou školu v Táboře. Byl zaměstnán

jako poštovní pokladník a po celý život zůstal svobodný a bezdětný.⁶³ Nešťastnou náhodou utonul v řece Vltavě při koupání pod Zvíkovem dne 12. června 1925.⁶⁴ Otec Josef Kopecký zemřel sešlostí věkem ve stejném roce jako Karel Ninger, dne 14. května 1913, v plných 90 letech.⁶⁵ Matka Marie Kopecká, roz. Myšková, ze stejné příčiny dne 6. prosince 1924.⁶⁶

Rodinné poměry Theodora Kopeckého bylo třeba rozebrat zevrubněji. Nejenže jistě měly vliv na Kopeckého literární a vlastivědné zájmy a také určily jeho profesní kariéru, ale zároveň ukazují docela rozsáhlou a zajímavou síť sociálních kontaktů v rámci širšího příbuzenstva. V neposlední řadě mají svůj odraz také v knižní pozůstalosti Theodora Kopeckého. Uvedené osoby ožívají i v Kopeckého zdařilé literární tvorbě, a tak obsáhlou pasáž o příbuzenských vazbách rodiny Kopeckých uzavřeme delší citací z jeho memoárového spisku „Požár Bačkory v Písku r. 1879“:

„Ohně probouzely ve mě pocit děsu a postrašení z prvních dětských let, kdy v Písku každou chvíli hořelo. Požáry byly zvláště časté na podzim, poněvadž bylo po městě ještě hodně šindelem krytých stodol, které naplněny úrodou stávaly se obětí buď neopatrnosti neb zlého činu. Strýc Demons přiváží v září bratrance Viléma na studia, ptával se po příjezdu: „Kde pak dnes bude hořet?“, neboť zvláštní shodou okolností obyčejně o jeho pobytu v Písku rozlehl se městem poplach.“⁶⁷

„Dne 14. října 1879 po osmé hodině večerní seděli jsme po večeri v nárožním pokoji do dvora u starého okrouhlého stolu rodinného, nad kterým na stropě dovedně namaloval před léty z vděčnosti „jako překvapení“ velký břečtanový věnec malířský mistr Hezoučský. Nárožní pokoj ten byl tenkrát naší jídelnou a shromaždištěm. Později, když se rodiče odstěhovali na druhou stranu bytu do „velkého pokoje“, stal se mým mládeneckým tusculem.“

Otec četl, matka šila a já obraceje listy v přírodopisné učebnici uvažoval jsem, po které lektuře mám sáhnouti. Bratr Karlík spal ve vedlejším pokoji na postýlce. Stará teta Jetyňka u něho podřimovala. Teta Jetyňka byla sestra babičky Myškové, u níž zakotvila ve Kdyni vrak svého života, když ztroskotala v manželství s lékárníkem Weinhuberem v Jindř. Hradci. Po narození bratra Karla přibyla do domácnosti naší na výpomoc / bylať v celém příbuzenstvu jakousi výpomocnou rezervou / a zůstala pak v Písku až do své smrti. Byla to vtělená úzkostlivost, plná starostí a strachu.

Venku byla černá, nevlídná noc podzimní, z níž pojednou ozvalo se harašení, jako bývá o krupobití. Rázem zvedli jsme všichni hlavy a pohlédli do okna – strnuli jsme hrůzou. Po sklopu střechy na stodole z prostředku vzhůru k vrcholku nadouval se ohnivý velký pytel, z něhož sršel lijavec jisker, a pod nímž žárem se hroutily šindele vytrhávající s příšerným praskotem hřeby z latí, na něž byly přibity. Po léta obávaný okamžik se dostavil. A byl to zase otec, který ani nyní neztratil rozvahu. Především nařídil hořekující matce, aby sebrala Karlíka a odnesla jej k tetě Weyvarové na Táborku.

Sám spěchal na půdu, kam poručil služce vynést vodu a košťata. Pomocí jich kropil latě pod taškami na střeše, obrácené svým sklonem k hořící stodole, aby tak pro první chvíli zmírnil riziko nebezpečí žáru, v němž by vyschlé dříví snadno mohlo vzplanouti.“⁶⁸

Jak již bylo řečeno, Theodor Jan Josef Kopecký se narodil 7. března 1868 v domě čp. 88 v dnešní Komenského ulici, a my jsme přestali jeho život sledovat v době, kdy opustil kvintu píseckého gymnázia a zamířil k povolání knihkupce. Roku 1884 nastoupil do učení do Šimkova knihkupectví v čp. 4 na Velkém náměstí v Písku: „Přislíbil mi místo po jakémsi zdráhání. Snad si ode mne mnoho nesliboval aneb očekával, že mu v brzkou uteku. Znal mne špatně a nevěděl nic o mé dychtivosti a plánech, jichž jsem měl plnou hlavu. S lehkým srdcem rozloučil jsem se na konci školního roku se školou a svými kamarády a prvního srpna vstával jsem se sluníčkem, abych vykonal přípravy k svému nástupu do nového povolání. ... Můj šéf byl prozíravý obchodník, vždy úhledného a úpravného zevnějšku, ale velmi prchlivý, čehož jsem později okusil plnou měrou, když také mladší příruční shodou okolností octl se v Praze a já zůstal sám. Bylo ve mně asi hodně lásky k novému povolání a snad i hrdosti, když jsem neprchl zpátky do školních lavic,⁶⁹ popisuje začátky knihkupecké kariéry Kopecký a pokračuje: „Vedle literatury, hudebnin a denních listů, byl prodej papíru a s tím spojených odvětví, hlavně – jak jsem se již zmínil – i různých luxusních předmětů a hraček, které si pan šéf chválil jako zlatý důl. Ve své ideální tužbě po „chrámu literatury“ neměl jsem pro tyto vedlejší, znesvěcující snahy náležitě porozumění a velice nerad jsem se účastnil prodeje, když v neděli přicházeli venkované pro „pravé jantarové“ špičky na doutníky (obvyklé to dárky vystěhovalcům do Ameriky), aneb když před vánocemi, kde bylo v krámu jaké volné místo, opanoval je výklad hraček, jichž uspořádání ujala se energicky šéfova choť. Zahalena červeně pruhovaným šálem seděla vytrvale u pultu a sama zákazníkům věci ukazovala, doporučovala a prodávala.“⁷⁰

„Chtěl jsem celkem jen naznačiti ovzduší, v jakém jsem se octl po svém vstupu do takzv. praktického života, který mě přiváděl stále ve styk s mojí láskou – knihou, jež mě poutala i mimo závod, jak se mi naskytla prázdná chvíle. Jen v letní nedělní odpoledne jsem se rozběhl sám a sám od knih do moře lesů, které jsem v těch dobách změřil křížem krážem. Tři léta „učení“ uběhla, přešlo i několik dalších měsíců a mně začínalo být v uzavřeném jednotvárném rámci těсно. Zatoužil jsem po světě, po rušnějším a plodnějším životu. Tu chef na moji prosbu mi sám při návštěvě Prahy vymohl místo v knihkupectví Řivnáčově. Tam jsem se počátkem května 1887 odebral ukončiv tak svůj první pobyt v závodě Šimkově, kam jsem potom ještě dvakrát se vrátil, až jsem uvízl v Písku nadobro,“ vzpomínal na svá „učňovská“ léta později Kopecký.⁷¹ Kromě Prahy si Kopecký rozšiřoval profesní obzory také pobytem v Mnichově.⁷²

Dne 1. listopadu 1891 Kopecký zakoupil a převzal Šimkovo knihkupectví:⁷³ „Abych mohl poněkud převzatý závod i zevně zmodernizovati, koupil jsem nahodivší se náhodou krámový portál od Alfreda

Obr. 9 | Inzerce tiskárny Theodora Kopeckého v prvním roce po přestěhování do nových prostor v Komenského ul. Otavan, 23. listopadu 1907, roč. 29, č. 47.

Fiedlera z Příbrami a ten jsem v květnu 1893 postavil. Na tehdejší poměry byl to zjev dosti překvapující a měl pro závod dobré následky. Jak se poměry pak podstatně změnily, toho dokladem rozšíření krámu i portálu přes celý dům mým nástupcem F. Podhajským r. 1907.⁷⁴ Tímto a podobnými kroky se mu podařilo postavit knihkupectví opět na nohy a získat si okruh odběratelů, přestože měl v Písku ještě konkurenci v knihkupectví Burianově.

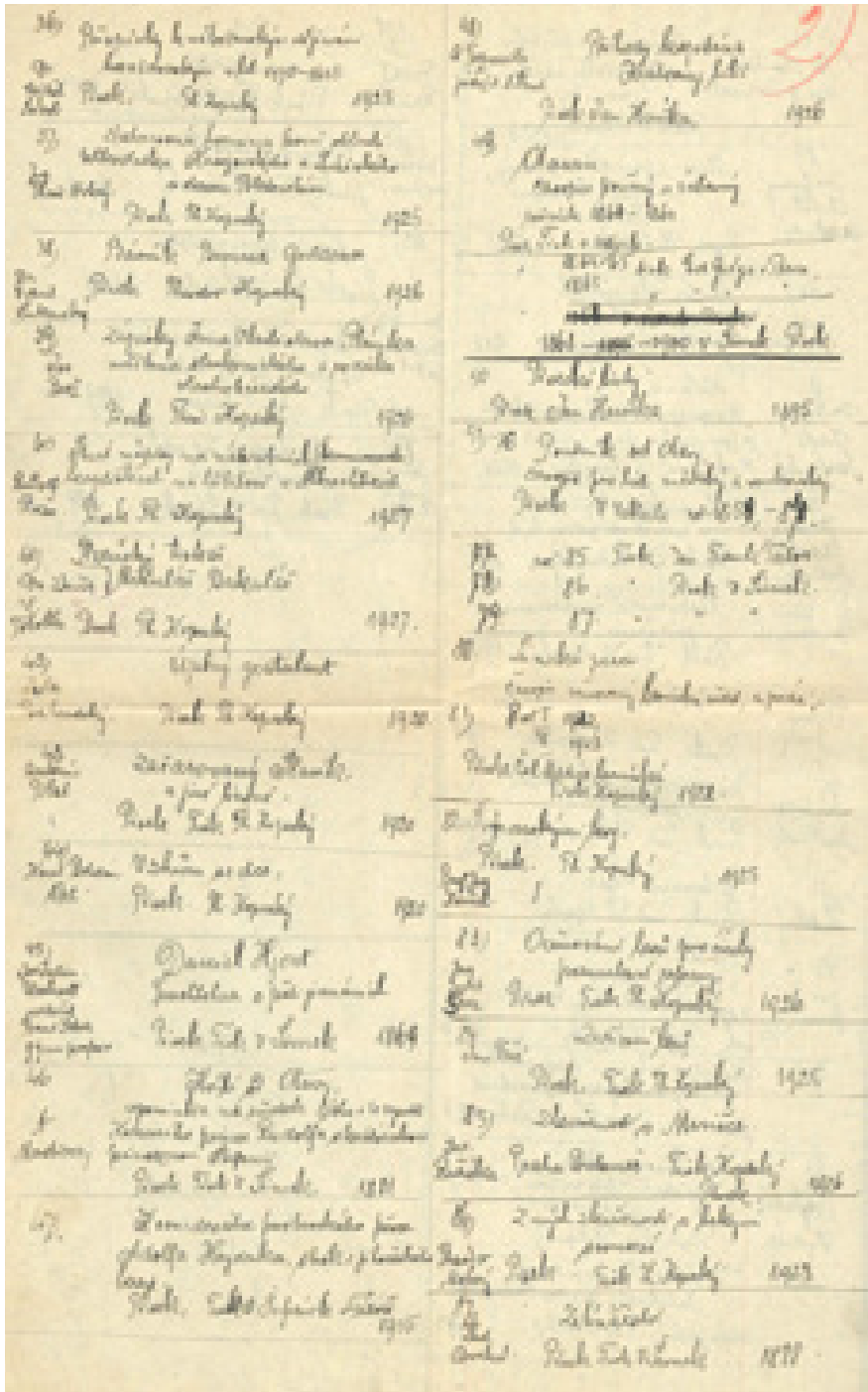
Roku 1895 vydal Kopecký svou první píseckou pohlednici, vyrobenou na zakázku v Mnichově,⁷⁵ která sklídila úspěch u veřejnosti, a tak následovaly další: „Silně jsem se ovšem zabýval vydáváním pohlednic, z nichž došly velké obliby serie „Z českých hradů“, malované Pavlem Křibrem a reprodukované firmou Bayerovou v Kolíně, a lístky „Ze Šumavy.“⁷⁶ „Rok na to jsem se dal do vyjednávání se zeměpisným ústavem vojenským ve Vídni v příčině mapy politického okresu píseckého s měřítkem 1:50000 s českou nomenklaturou. A mapa ta r. 1896 v listopadu vyšla. Z věci měl jsem radost, ale finanční stránka nebyla skvělá. Počítal jsem mimo subskripci s větším odbytem – leč nedostavil se. Deset let trvalo, než jsem 500 výt. mapy rozprodal, a to jsem musil ještě z velké mapy vyříznouti užší okolí písecké, a to podlepené po 1 zl. 40 kr. prodávati. Cena celé mapy byla 3 zl.“⁷⁷ Naopak k úspěšným Kopeckého knihkupeckým vydavatelským počínům patří vydání kostelního zpěvníku

Obr. 10 | Čestné uznání kvality zpracování pohlednic vydávaných Theodorem Kopeckým. SOKA Písek, f. Kopecký, inv. č. 1.

pro střední školy „Pobožnost jinocha studujícího“ od ředitele kůru a skladatele B. Jeremiáše (hudba) a gymnazijního prof. J. Nedvídky (modlitby).

V lednu 1900 převzal Kopecký do majetku i Šimkovu tiskárnu a následně získal koncesi, takže ji od června téhož roku provozoval již pod svým jménem. Závod byl v té době v neutěšeném stavu, a tak i zde musel nový majitel modernizovat a vylepšovat, aby v konkurenci s tiskárnou Hruškovou získal zákazníky zpět. Zakoupil nové písmo a v říjnu 1903 nový čtyřválcový rychlolis s kruhovým pohybem od firmy Kaiser z Vídně. Elektromotor ke stroji dodal Lad. Fiedler, který zároveň v tiskárně zařídil elektrické osvětlení. Toto nové vybavení vyšlo na téměř 11500,- korun.⁷⁸ Progresivní úpravy provozu ovšem zvyšovaly nároky na prostor, který již stará dvorní budova v čp. 4 na Velkém náměstí nenabízela. Nakonec se Kopecký rozhodl pro pořízení nové budovy a po prostudování dostupné informační literatury oslovil stavitele Ant. Kalouse, který dle jeho návrhů podal v červnu 1906 ke stavebnímu úřadu plány na přístavbu starého Kopeckých domu čp. 88 v Komenského ulici: „Na místě dvora s vjezdem z ulice a části zahrady postavena nová budova s místnostmi v přízemí pro tiskárnu, v patře s mým bytem. Nová budova splynula se starým domem v jeden celek a po odbourání schodů před starým domem zazděn tamní vchod a zří-

zen z chodby pokojů; nové spojení utvořeno do starého domu z přístavby adaptací kuchyně. V létě 1907 byla stavba hotova. Náklad na ni s opravou starého domu činil přes 36000 korun.⁷⁹ 1. dubna 1907 předal Kopecký knihkupectví Františkovi Podhajskému, koncem července se stěhoval do nového bytu a v září přestěhoval do nových prostor i tiskárnu.

Jako tiskař – nakladatel vydal Kopecký Veselého učebnice francouzštiny (r. 1908) a němčiny (r. 1909). K císařskému jubileu roku 1908 Vymetalovu kantátu na slova K. Cumpfého a roku 1910 Modlitbu za krále na slova B. Kaminského. Roku 1911 Chemii experimentální od píseckého rodáka Jana Matznera, roku 1912 Veselého Výbor článků k překladům z češtiny do němčiny, roku 1914 Tašnerovu Methodiku prvouky jazyka německého.⁸⁰ Bezpochyby největším Kopeckého vydavatelským počinem jsou ovšem Sedláčkovy „Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou“, jež vyšly v letech 1911–1913 a kterým patří v Kopeckého pamětech obšírná vzpomínka, kterou ovšem ponecháme jinému textu a zmíníme pouze, že Kopecký se Sedláčkem navázali úzké přátelské styky.

Pro dějiny Písku a Prácheňska je rovněž důležité obnovení Otavana roku 1916, kde Theodor Kopecký fungoval jako vydavatel, Jaromír Malý jako majitel a za redakci odpovídal faktor tiskárny František Hašek. Ze vzpomínek zaměstnance tiskárny Jindřicha Koubce ovšem vysvítá, že rozhodně nešlo o jednoduchý počín: „Hned od r. 1916, kdy – 28. března – vyšlo 1. číslo Otavana, bylo stýskáno vydavatelem na velkou režii a malý počet předplatitelů. Otavan se celá léta sázel ručně, stálými předělávkami v sazbě režie stoupala, ale „majitel“ toho nedbal. A když jsme o tom někdy v tiskárně (Theodora Kopeckého) hovořili, říkali jsme mezi sebou, že Otavan je děčko, na které nikdo nechce platit – alimenty. ... Zpočátku se vycházení Otavana dodržovalo pravidelně, ale pak se číslo od čísla zpožďovalo a zpravidla ku konci ročníku se muselo doháněti. Řekl bych, že vinu na tom nesl Jaromír Malý. Když jsem po ukončení války do tiskárny nastoupil, dobře jsem to pozoroval: Malý nedal o sobě vědět třeba několik měsíců. Marné bylo zasílání dopisů z tiskárny, žádosti o vrácení korektur, o korektury, rukopisy – Malý se neozval, třeba vždy říkal, že rukopisů má přemíru. A proto se stávalo, že když již Kopeckému došla trpělivost a ti, kdož ho pamatují, vědí, že to byl pán rozvážný a klidný, pustil se do vypravení čísla sám a poslal Malému do Prahy číslo již hotové. Malý se pak o ničem nezmínil – jako by se nic nestalo.“⁸¹ Sám Kopecký byl častým přispěvatelem Otavana. K úplnému obrazu Kopeckého veřejného působení zbývá dodat, že náležel ke straně státoprávně pokrokové a následně národně demokratické.⁸²

Kopecký se oženil s Antonií Vohryzkovou, dcerou Jana Vohryzky, sedláka z Dolu u Sedlice čp. 4, a Marie, dcery Matěje Sokola, měšťana ze Strakonice čp. 66, která se narodila dne 30. května

Obr. 11 | Jeden list seznamu knih z pozůstalosti Th. Kopeckého dochovaného v píseckém okresním archivu. SOKA Písek, f. Kopecký, inv. č. 30, Odkaz p. Th. Kopeckého.

1873.⁸³ V manželství se narodili dvě děti. Prvorozený, Theodor Josef Maria Kopecký, pozdější právník, dne 7. dubna 1897⁸⁴ a druhorozená, dcera Božena Marie Antonie, dne 5. prosince 1898.⁸⁵ Theodor Jan Josef Kopecký zemřel 28. srpna 1927 na rakovinu prostaty v Karlových Varech čp. 1181,⁸⁶ kam se odebral na léčení. O pokrokovosti a světonázoru rodiny svědčí to, že byl pohřben žehem v pražském krematoriu. Jeho ostatky, stejně jako ostatky rodičů a sourozenců, odpočívají v rodové hrobce v severozápadním nároží píseckého Svatotrojického hřbitova, která je dnes bohužel v nepořádku.

„Kuratorium utrpělo těžkou ztrátu smrtí kom. rady Th. Kopeckého, horlivého podporovatele musea a vynikajícího osvětového pracovníka,⁸⁷ dočteme se v první zprávě nově organizovaného Muzea Augusta Sedláčka pro vlastivědu Prácheňska v Písku. Není tedy divu, že část pozůstalosti směřovala v dalším roce jako dar právě píseckému muzeu. Muzejní knihovna byla roku 1928 rozmnožena koupí a dary, z nichž nejvýznamnější (četná *Pisecensia*) jest část soukromé bibliotéky v r. 1927 zesnulého člena kuratoria p. komer. rady Th. Kopeckého, darovaná muzeu jeho synem p. JUDr. Th. Kopeckým.⁸⁸ Mezi další významnější dárce tohoto roku patřili ředitel J. Bažant a MUDr. St. Procházka. Knihovna v tomto roce evidovala 3643 svazků, z nichž darem získala 435 svazků.⁸⁹ Abychom se dopátrali přesného rozsahu pozůstalosti, můžeme využít dva seznamy. První je rukopisný seznam označený razítkem „POZŮSTALOST TH. KOPECKÉHO“, shodným s tím, které se vyskytuje v knihách, dochované v rodinném fondu Kopeckých v píseckém okresním archivu.⁹⁰ Seznam je psán ve dvou sloupcích na třech stranách a má 105 položek (přičemž některé položky obsahují vícero svazků, obzvláště u seriálů). Druhým seznamem jsou zápisy v evidenční knize muzejní knihovny. Dvěma druhy razítek „Pozůstalost Th. Kopeckého“ a také ručním přípisem jsou označeny svazky (položky) číslo 1100 – 1192, stejně jako u předchozího seznamu, jedna položka někdy zahrnuje vícero svazků. Z obou seznamů se dozvídáme, že šlo o knihy regionálního zaměření, často tištěné v Písku ve Vetterlově, Šimkově či Kopeckého tiskárně, které na sebe navazovaly. Druhý seznam více osvětluje také další osudy knižní pozůstalosti, která byla rozpuštěna v muzejním fondu a pracovalo se s ní jako s běžnými přírůstky. Některé svazky byly z rozhodnutí MNV v únoru 1952 předány do archivu. Některé, které byly zřejmě v muzejní knihovně duplicitní, byly předány do muzea v Protivíně. Knihy byly s pomocí těchto seznamů pokud možno dohledány a přiřazeny jim současné signatury. Výsledek této práce přináší závěrečná tabulka: *Knižní pozůstalost Theodora Kopeckého*. V tabulce jsou uvedeny i předchozí provenience, pokud se vyskytly.

Knižní pozůstalost Theodora Kopeckého							
Autor	Titul	Místo vydání	Rok vydání	Původní sign.		Současné uložení	Současná signatura
František Rudolf BEZDĚKA	<i>Královské město Písek</i> [litografované vydání].	Písek	1887	II	1121	SOKA Písek	C II 2398/69
Ladislav BURKET	Dvacátá osmá výroční zpráva rolnické školy v Písku. Dějiny ústavu od jeho založení 1870 do konce škol. r. 1911–12.	Písek	1912	II	1122	PMP	1769 C 188
Ladislav BURKET	Císaře a krále Františka Josefa I. nadační ústavu lesnické v Písku. Výroční zpráva za školní rok 1911–1912 a dějiny ústavů od r. 1884 do r. 1912.	Písek	1912	II	1123	PMP	1768 C 187
Tomáš CIMR-HANZL	<i>Šumava. Průvodce po Šumavě.</i>	Plzeň	1878	II	1124	Nedohledáno	
Ernest DENIS	<i>Válka. Příčiny přímé a vzdálené, otrávený národ, smlouva.</i>	Praha	1919	II	1133	PMP	L 27931
František EKERT	<i>Posvátná místa král. hl. města Prahy. Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě Království českého. Svazek I.</i>	Praha	1883	II	1134	PMP	L 27810
Emanuel FAIT	<i>Kavkaz. Jeho přírodní krásy, poměry národohospodářské, národopis a místopis.</i>	Praha	1894	II	1135	PMP	L 27867
Friedrich FÖRSTER	<i>Geschichte der Befreiungs-Kriege 1813, 1814, 1815</i>	Berlin	1861	II	1138	Nedohledáno	
František GÄMISCH	<i>Pamětní list o projektované příčné dráze.</i>	Písek	1881	II	1139	Nedohledáno	
Josef GRÖGER	<i>Kurze Beschreibung der forstlich-statistischen Verhältnisse der Commune Stadt Pisek</i>	Písek	1861	II	1140	Nedohledáno	

Hynek GROSS	<i>Dopisy rodu Rožmberského z oboru lesnictví, lovů a o zásilkách zvěřiny, ryb a jiných potřeb ke dvoru a do kuchyně rožmberské z let 1464 do 1609. I. díl.</i>	Písek	1909	II	1141	Nedohledáno	
Hynek GROSS	<i>Dopisy rodu Rožmberského z oboru lesnictví, lovů a o zásilkách zvěřiny, ryb a jiných potřeb ke dvoru a do kuchyně rožmberské z let 1464 do 1609. I. díl.</i>	Písek	1909	II	1142	Nedohledáno	
Ignác Jan HANUŠ	<i>Rozbor filosofie Tomáše ze Štítého.</i>	Praha	1852	II	1143	Protivín - nedohledáno	
Antonín HOLKUP	<i>Památník Občanské záložny v Písku.</i>	Písek	1912	II	1108	PMP	1766 C 185
Josef Václav HORA	<i>Z mých pamětí ze staré školy.</i>	Týn n. Vlt.	1909	II	1109	Nedohledáno	
Martin HRUŠKA	<i>Kniha pamětní král. krajského města Plzně od roku 775 až 1870.</i>	Plzeň	1883	II	1115	PMP	L 27783
Johann HÜBNER	<i>Staats- Zeitungs- und Conversations- Lexicon</i>	Lipsko	1711	II	1134	PMP - staré tisky	L 57419
Otakar JEDLIČKA	<i>Boje v Čechách a na Moravě za války roku 1866. Díl I a II.</i>	Pardubice	1883	II	1129	PMP	L 27930
Hermenegild JIREČEK	<i>Královské věnné město Vysoké Mýto.</i>	Vysoké Mýto	1884	II	1107	PMP	1765 C 184
Augustin KAČÍREK	<i>Statistické a topografické vypsání panství Vorlíka se zvláštním ohledem na jeho lesy.</i>	Praha	1877	II	1108	Nedohledáno	
Jan Amos KOMENSKÝ	<i>Didaktika. Též 1. Nawrzení krátké o obnovení škol w království českém. 2. Příslowí čili maudrost starých předků za zrcadlo wystařená potomkům.</i>	Praha	1849	II	1109	PMP - staré tisky	L 152279
Jakub MALÝ	<i>Naše znovuzrození. Přehled národního života českého za poslední půl století</i>	Praha	1880	II	1139	Nedohledáno	
Robert MARŠAN	<i>Čechové a Němci r. 1848 a boj o Frankfurt</i>	Praha	1898	II	1140	PMP	L 27897

Eduard MORAVEC	<i>Č. Budějovice a okolí. Hluboká, Č. Krumlov, Vodňany, Písek, Tábor, Soběslav, Týn n. Vlt., Bechyň, Jindř. Hradec, Třeboň, Strakonice, Vyšší Brod atd.</i>	České Budějovice	1912	II	1141	Nedohledáno	
Jan NOVÁK	<i>Illustrované dějiny české. Svazek první</i>	Praha	1902	II	1141	Nedohledáno	
Jan NOVÁK	<i>Illustrované dějiny české. Svazek druhý</i>	Praha	1903	II	1142	Nedohledáno	
Jaroslav PACOVSKÝ	<i>Král. město Beroun a okolí</i>	Beroun	1912	II	1143	Nedohledáno	
Otakar PAROUBEK	<i>Výroční zpráva c.k. gymnasia v Písku</i>	Tábor	1878	II	1119	Nedohledáno	
Josef Ladislav PÍČ	<i>Čechy předhistorické. Sv. 1. Úvod, Člověk diluviální, Pokolení skrčených koster.</i>	Praha	1899	II	1100	PMP	2234 C 556
Josef Ladislav PÍČ	<i>Čechy předhistorické. Sv. 2. Pokolení kamenných mohyl.</i>	Praha	1900	II	1101	PMP	2234 C 557
Josef Ladislav PÍČ	<i>Starožitnosti země české. Čechy na úsvitě dějin. Sv. 1. Kostrové hroby s kulturou marnskou čili laženskou a Bojové v Čechách.</i>	Praha	1902	II	1102	PMP	2235 C 558
Josef Ladislav PÍČ	<i>Starožitnosti země české. Čechy na úsvitě dějin. Sv. 2. Hradiště u Stradonic jako historické Marobudum.</i>	Praha	1903	II	1103	PMP	2236 C 559
Josef Ladislav PÍČ	<i>Starožitnosti země české. Čechy na úsvitě dějin. Sv. 3. Zárové hroby v Čechách a příchod Čechů.</i>	Praha	1905	II	1104	PMP	2238 C 560
Josef Ladislav PÍČ	<i>Dějiny národa ruského. Díl I. Do konce XVIII. století.</i>	Praha	1889	II	1105	Nedohledáno	
Karl PROCHASKA	<i>Geschichte des k.k. Infanterie-Regimentes Georg Prinz von Sachsen Nr. 11.</i>	Teschen	1879	II	1106	PMP	L 27809
František RACEK	<i>Zvíkov. Dějiny.</i>	Praha		II	1107	Nedohledáno	

Josef RENNER	<i>Popis okresního hejtmanství píseckého.</i>	Praha	1889	II	1118	Protokol 24.10.1959	
Jan ROKYTA	O potřebě mravní a náboženské obrody v našem národě.	Písek	1921	II	1119	Nedohledáno	
August SEDLÁČEK	<i>Rychnov nad Kněžnou. Pokus dějepisný.</i>	Praha	1871	II	1117	Nedohledáno	
Josef František Jaroslav SCHALLER	<i>Beschreibung der königlichen Haupt und Residenzstadt Prag sammt allen darinn befindlichen segenswürdigen Merkwürdigkeiten. Erster Band.</i>	Praha	1794	II	1125	PMP - staré tisky	L 26981
Josef František Jaroslav SCHALLER	<i>Beschreibung der königlichen Haupt und Residenzstadt Prag sammt allen darinn befindlichen segenswürdigen Merkwürdigkeiten. Zweyter Band.</i>	Praha	1795	II	1126	PMP - staré tisky	L 26980
Josef František Jaroslav SCHALLER	<i>Beschreibung der königlichen Haupt und Residenzstadt Prag sammt allen darinn befindlichen segenswürdigen Merkwürdigkeiten. Dritter Band.</i>	Praha	1796	II	1127	PMP - staré tisky	L 26982
Josef František Jaroslav SCHALLER	<i>Beschreibung der königlichen Haupt und Residenzstadt Prag sammt allen darinn befindlichen segenswürdigen Merkwürdigkeiten. Vierter und letzter Band.</i>	Praha	1797	II	1128	PMP - staré tisky	L 26983
Josef František Jaroslav SCHALLER	<i>Topographie des Königreichs Böhmen. Dritter Theil, Prachiner Kreis</i>	Praha a Vídeň	1790	II	1150	PMP - staré tisky	L 27288
Julius Max SCHOTTKY	<i>Prag. Wie es war und wie es ist. Erster Band.</i>	Praha	1831	II	1151	PMP - staré tisky	57417

Julius Max SCHOTTKY	<i>Prag. Wie es war und wie es ist. Zweiter Band.</i>	Praha	1832	II	1152	PMP - staré tisky	57418
Josef František SMETANA	<i>Wšeobecný dějepis občanský. Díl I.</i>	Praha	1846	II	1153	Protivín - nedohledáno	
Josef František SMETANA	<i>Wšeobecný dějepis občanský. Díl III.</i>	Praha	1846	II	1154	Protivín - nedohledáno	
Josef František SMETANA	<i>Wšeobecný dějepis občanský. Díl II.</i>	Praha	1847	II	1155	Protivín - nedohledáno	
Johann Gottfried SOMMER	<i>Das Königreich Böhmen. Statistisch-topographisch dargestellt. Band VIII. Prachiner Kreis.</i>	Praha	1840	II	1123	Předáno rozhodnutím rady MNV v lednu 1952 do archivu - nedohledáno.	
Anton Heinrich-SPRINGER	<i>Dějepis Rakouska od míru Vídenského roku 1809.</i>	Praha	1868	II	1124	PMP - staré tisky	L 27806
Ferdinand STREJČEK	<i>Jindřichův Hradec let osmdesátých</i>	Jindř. Hradec	1916	II	1131	Nedohledáno	
Josef TEIGE, Hanuš KUFFNER, Jan HERAIN	<i>Na Bílé Hoře.</i>	Praha	1911	II	1116	PMP	L 1767 C 186
Karel THIR	<i>Dějiny táborského pivovarnictví.</i>	Tábor	1913	II	1120	Nedohledáno	
Wacław Wladiwoj TOMEK	<i>Děje university pražské. Díl I.</i>	Praha	1849	II	1143	Nedohledáno	
Wacław Wladiwoj TOMEK	<i>Dějepis města Prahy. Díl I.</i>	Praha	1855	II	1144	Protokol 24. X. 1959	
Wacław Wladiwoj TOMEK	<i>Dějepis města Prahy. Doplnky k prvnímu dílu</i>	Praha	1872	II	1145	Nedohledáno	
Wacław Wladiwoj TOMEK	<i>Dějepis města Prahy. Díl IV.</i>	Praha	1879	II	1146	Nedohledáno	
Wacław Wladiwoj TOMEK	<i>Dějepis města Prahy. Díl VIII.</i>	Praha	1891	II	1147	Protokol 24. X. 1959	
Wacław Wladiwoj TOMEK	<i>Dějepis města Prahy. Díl X.</i>	Praha	1894	II	1148	Nedohledáno	
Wacław Wladiwoj TOMEK	<i>Dějepis města Prahy. Díl XI.</i>	Praha	1897	II	1149	Protokol 24. X. 1959	
Wacław Wladiwoj TOMEK	<i>Paměti z mého života. Díl I.</i>	Praha	1904	II	1150	Nedohledáno	

Jan Slavomír TOMÍČEK	<i>Doba prvního člověčenstva.</i>	Praha	1846	II	1151	Protivín - nedohledáno	
Jan Slavomír TOMÍČEK	<i>Děje anglické země.</i>	Praha	1849	II	1152	PMP - staré tisky	L 27610
Karel TŮMA	<i>Vybrané spisy Karla Havlíčka Borovského. Díl první. Díl druhý. Díl třetí.</i>	Kutná Hora	1886–1887	II	1153	Protivín - nedohledáno	
Josef VESELÝ	Průvodce po městě Písku a okolí. Informační stať pro cizince, procházka městem a podrobný popis 66 vycházek a výletů do okolí.	Písek	1921	II	1154	Nedohledáno	
Antonín Pravo-slav VESELÝ	<i>Omladina a pokrokové hnutí. Trochu historie a trochu vzpomínek.</i>	Praha	1902	II	1155	Nedohledáno	
Zikmund WINTER	<i>Kulturní obraz českých měst (jinou rukou dopřáno Život a učení na partikulárních školách v Čechách v XV. a XVI. století)</i>	Praha	1901	II	1136	Protokol 24. X. 1959	
Zikmund WINTER	<i>Kulturní obraz českých měst (jinou rukou dopřáno Život a učení na partikulárních školách v Čechách v XV. a XVI. Století)</i>	Praha	1892	II	1137	Protokol 24. X. 1959. Darováno protivínskému muzeu.	
Zikmund WINTER	<i>O životě na vysokých školách pražských knihy dvojce. Kulturní obraz XV. a XVI. století.</i>	Praha	1899	II	1138	PMP	L 27807
Zikmund WINTER	<i>Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku v Čechách (1526-1620).</i>	Praha	1909	II	1139	Předáno do archivu v únoru 1952 - nedohledáno.	
Zikmund WINTER	<i>Život církevní v Čechách. Kulturně-historický obraz z XV. a XVI. století. Svazek první.</i>	Praha	1895	II	1140	PMP	L 27808
Zikmund WINTER	<i>Děje vysokých škol Pražských od secessí cizích národů po dobu bitvy bělohorské (1409-1622).</i>	Praha	1897	II	1141	PMP	L 27779

Karel Vladislav ZAP	<i>Památky archaeologické a místopisné. Díl I, seš. 1 - 8.</i>	Praha	1854-1855	II	1109	PMP	2239 C 561
Karel Vladislav ZAP	<i>Památky archaeologické a místopisné. Díl II, seš. 1 - 8.</i>	Praha	1856-1857	II	1110	PMP	2240 C 562
Karel Vladislav ZAP	<i>Památky archaeologické a místopisné. Díl III, seš. 1 - 8.</i>	Praha	1858-1859	II	1111	PMP	2241 C 563
Karel Vladislav ZAP	<i>Památky archaeologické a místopisné. Díl IV, seš. 1 - 4. Dílu IV, odd. 2, seš. 1 - 4.</i>	Praha	1860-1861	II	1112	PMP	2242 C 564
Karel Vladislav ZAP	<i>Památky archaeologické a místopisné. Díl V.</i>	Praha	1863	II	1113	PMP	2243 C 565
Karel Vladislav ZAP	<i>Praha. Popsání hlavního města Království českého, obsahující jeho dějiny, místopis, umělecké a archeologické památky a statistiku.</i>	Praha	1868	II	1114	PMP	L 557 A 540
Josef ZENKER	<i>Statisticko-topografický a lesnický popis lesů královského města Písku vyhotovený za příčinou návštěvy České lesnické jednoty při své 41. valné a plné hromadě král. města Písku dne 4., 5., 6. a 7. srpna 1889.</i>	Písek	1889	II	1132	Nedohledáno	
	<i>Kurzverfasste Beschreibung des Prachiner Kreises.</i>	Praha	1794	II	1133	SOkA Písek	F I 1404/66
	<i>Adressa Jeho c. a k. Apoštolskému Veličenství, Zpráva komise sněmovní o člancích fundamentálních, Články fundamentální.</i>	Praha	1871	II	1134	PMP	L 27780
	<i>Almanach. Kr. město Vodňany a okolí.</i>	Vodňany	1914	II	1135		
	<i>Archiv für erheitende Lecture als Beilage zum Prachiner Amtsblatte</i>	Písek	1837	II	1135	Nedohledáno	

	<i>Geschichte der preußischen Invasion und Okkupation in Böhmen im Jahre 1866</i>	Praha	1867	II	1122	Nedohledáno	
	<i>Jihočeský kraj. Měsíčník věnovaný studiu jihočeské otázky. Roč. 1.</i>	Tábor	1910	II	1105	PMP	2249 C 571
	<i>Jihočeský kraj. Revue věnovaná studiu a řešení jihočeské otázky. Roč. 2.</i>	Tábor	1911	II	1106	PMP	2250 C 572
	Orientační plán král. města Písku s turistickou mapkou.	Písek	1912	II	1107	Nedohledáno	
	Otavan 1879	Písek	1879	III	942	PMP	L 1996 C 353
	Otavan 1886	Písek	1886	III	949	PMP	L 2017 C 374
	Otavan 1887-1888	Písek	1887-1888	III	950	PMP	L 1045 D 176
	Otavan 1889	Písek	1889	III	951	PMP	L 1048 D 179
	Otavan 1890	Písek	1890	III	952	PMP	L 1049 D 180
	Otavan 1891	Písek	1891	III	953	PMP	L 1053 D 184
	Otavan 1892	Písek	1892	III	954	PMP	L 1055 D 186
	Otavan 1894	Písek	1894	III	957	PMP	L 1060 D 191
	Otavan 1895	Písek	1895	III	959	PMP	L 1064 D 194b
	Otavan 1895	Písek	1895	III	958	PMP	L 1062 D 193
	Otavan 1896	Písek	1896	III	961	PMP	L 1066 D 196
	Otavan 1897	Písek	1897	III	962	PMP	L 1067 D 197
	Otavan 1898	Písek	1898	III	963	PMP	L 1068 D 198
	<i>Řivnáčův průvodce po království Českém.</i>	Praha	1882	II	964	PMP	L 27825
	Školsko-kulturní obrázky. Se zvl. zřetelem k okresu píseckému, vodňanskému a mirovickému.	Písek	1910	II	965	PMP	L 2944 B 859a

	Upomínka na sjezd abiturientů a bývalých žáků vyšší reálky písecké	Písek	1912	II	1130	Nedohledáno	
	<i>Věstník Městského musea v Klatovech 1909-1911.</i>	Klatovy	1912	II	1131	Nedohledáno	
	<i>Výroční zprávy obecních vyšších reálných škol</i>	Písek	1878 - 1894	II	1124	SOKA Písek	Výroční zprávy č. 13/1878

POZNÁMKY

1 Viz *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2021*, Písek 2022, s. 39–40.
2 Jaromír MALÝ, *Ža Theodorem Kopeckým*, Otavan, 17. září 1927, roč. 10 (45), č. 11.–12., s. 154–155.
3 Tamtéž, s. 155.
4 Theodor KOPECKÝ, *K dějinám železniční otázky v Písku*, Písek 1909.
5 Theodor KOPECKÝ – Antonín ŠEBÁNEK, *Dějiny Sokola píseckého 1868–1928*, Písek 1928.
6 Theodor KOPECKÝ – Josef VESELÝ, *Prvé čtvrtstoletí Odboru Klubu čs. turistů v Písku (1900–1925)*, Písek 1936.
7 Státní oblastní archiv Třeboň, fond Sbírka matrik Jihočeského kraje (dále jen SOA Třeboň, f. Sbírka matrik), farní úřad Písek (dále jen FÚ Písek), kniha 20 (N 1867–1871), fol. 46.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6378/47>.
8 Státní okresní archiv Písek, fond Kopecký Josef a Theodor (dále jen SOKA Písek, f. Kopecký), inv. č. 1, Osobní doklady Josefa Kopeckého, opis křestního listu.
9 Tamtéž, školní a univerzitní vysvědčení Josefa Kopeckého.
10 *Výroční zpráva c. k. gymnasia v Písku za školní rok 1912–13*, Písek 1913, s. 41.
Jaromír MALÝ, *Žubileum píseckého gymnasia (dokončení)*, Otavan, 13. června 1929, roč. 12 (47), č. 5, s. 72.
11 Viz „Výroční zprávy c. k. gymnasia v Písku...“, za všechny např. *Výroční zpráva cís. král. gymnasia v Písku za školní rok 1876*, Tábor 1876, s. 25.
12 August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II. Od zřízení král. úřadu až do dnešní doby*, Písek 1912, s. 435.
13 SOKA Písek, f. Kopecký, inv. č. 3d, Kopeckého paměti v přepisu Jaromíra Malého, marginálie 190.
14 V matrice uvedena křestní jména Josef Johann.
SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 17 (N 1849–1854), fol. 248.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6375/250>.
15 SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 59 (Z 1873–1884), fol. 315.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6417/317>.
16 Tamtéž, fol. 281. Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6417/282>.
17 SOKA Písek, f. Kopecký, inv. č. 1, Bohdan Altenburger Josefovi Kopeckému, dopis daný ve Štveříně u Turnova dne 23. listopadu 1882.
18 V matrice uvedena křestní jména Johanna Františka Josefa.
SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 17, N (1849–1854), fol. 379.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6375/381>.
19 SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 58 (Z 1863–1873), fol. 44.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6416/46>.
20 V matrice uvedena křestní jména Julius Jan Rudolf.
SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha č. 18 (N 1854–1862), fol. 349.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6376/349>.
21 SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 59 (Z 1873–1884), fol. 139.
Dostupná zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6417/140>.
22 SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 19 (N 1862–1867), fol. 271.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6377/275>.
23 SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 58 (Z 1863–1873), fol. 139.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6416/174>.
24 Václav ZVONAR (=Theodor KOPECKÝ), *V knihupectví na venkově před čtyřiceti lety*, Knihkupecký oznamovatel, 6. června 1919, roč. 26, č. 21, s. 120.
25 SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 59 (Z 1873–1884), fol. 88.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6417/89>

- 26 SOKA Písek, f. Kopecký, inv. č. 1, Purkmistrovský úřad města Písku Johanně Kopecké, choti c. k. gymnasiálního profesora, č. 5722, dne 12. listopadu 1874.
- 27 SOKA Písek, f. Kopecký, inv. č. 1, Místní školní rada města Písku Johanně Kopecké, choti c. k. gymnasiálního profesora, č. 112, dne 9. března 1876.
- 28 SOKA Písek, fond Archiv města Písku (dále jen f. AM Písek), sig. D III / 140: 26. května 1876. A. Heyduk projevuje prof. J. Kopeckému soustrast pro úmrtí jeho manželky.
- 29 „*Činím Vašnostem uctivé oznámení, že se nám dnes v noci šťastně narodilo děvčátko. 14. II. 1881 Adolf Heyduk.*“ SOKA Písek, f. AM Písek, sig. D III / 141: 14. února 1881. A. Heyduk oznamuje prof. J. Kopeckému, že se mu narodila dceruška /vizitka/.
- 30 SOKA Písek, f. Kopecký, inv. č. 1, Opis oddacího listu vystavený dne 27. července 1904 v Kdyni.
- 31 Jaromír MALÝ, *Paměti prof. Karla Ningra. Písecké vzpomínky*, Písek 1932, s. 96.
- 32 Josef Myška (* 21. února 1812 v Libkově vodě u Pelhřimova, † 27. února 1896 v Písku). Viz J. Malý, *Paměti*, s. 176.
- 33 P. Vojtěch Myška (* 17. února 1814 v Libkově vodě u Pelhřimova, † 2. července 1879 v Písku). Viz J. Malý, *Paměti*, s. 176.
- 34 SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, farní úřad Božejov, kniha 6 (N 1817–1834), fol. 58.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/2446/58>.
Matěj Myška zemřel jako farář v Nové Včelnici dne 11. listopadu 1880, přičemž úřad vykonával jen od roku 1879.
Státní okresní archiv Jindřichův Hradec, fond Národní škola Nová Včelnice, Školní kronika obecné školy v Novém Etinku (1823–1919), s. 12 a 15–16.
SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, farní úřad Nová Včelnice, kniha 15 (Z 1873–1896), fol. 60.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/5963/62>.
[Díkůvzdání za projevenou soustrast], in: Otavan, 19. července 1879, roč. 1, č. 3, s. 32.
- 35 Jitka KURCOVÁ, *Ďedný Čech ve Vserubech, přítel Boženy Němcové, první kdyňský lékárník. Co ještě víme o Josefu Myškově*, in: Zpravodaj sdružení obcí Kdyňsko, 2011, roč. 7, č. 1, s. 11–12.
- 36 Státní oblastní archiv Plzeň (dále jen SOA Plzeň), fond Sbírka matrik západních Čech (dále jen f. Sbírka matrik), farní úřad Vseruby (dále jen FÚ Vseruby), kniha 12 (O 1784–1846), fol. 30.
Dostupné zde: https://www.portafontium.eu/iipimage/30070339/vseruby-do-12_0320-0.
- 37 SOA Plzeň, f. Sbírka matrik, FÚ Vseruby, kniha 15 (NOZ 1846–1869), fol. 8.
Dostupné zde: https://www.portafontium.eu/iipimage/30070342/vseruby-do-15_0090-n
Zemřela 26. ledna 1919. Viz J. Malý, *Paměti*, s. 176.
- 38 SOA Plzeň, f. Sbírka matrik, FÚ Vseruby, kniha 15 (NOZ 1846–1869), fol. 16.
Dostupné zde: https://www.portafontium.eu/iipimage/30070342/vseruby-do-15_0170-n.
Zemřela 6. prosince 1924. Viz J. Malý, *Paměti*, s. 176.
- 39 J. KURCOVÁ, *Ďedný Čech*, s. 11.
- 40 Jan ŘÍHA, *Dva dopisy Boženy Němcové Josefu Myškově, lékárníku ve Vserubech*, in: Časopis Musea království českého. Oddíl duchovnědný, roč. 94, č. 2 a 3, Praha 1920, s. 132–135.
- 41 J. ŘÍHA, *Dva dopisy*, s. 135.
- 42 J. KURCOVÁ, *Ďedný Čech*, s. 12.
- 43 Tamtéž.
- 44 J. MALÝ, *Paměti*, s. 176.
- 45 Tamtéž, s. 96.
- 46 Josef HOLEČEK, *Pero. Román – Paměti. I*, Praha 1922, s. 184.
- 47 Tamtéž, s. 185–186.
- 48 Zde se pravděpodobně jedná o narážku na kauzu katechety Veselského. Pomluva se dostala až k biskupu Jirsíkovi, který ji důvěrně ověřoval právě u prof. Kopeckého. Kopecký v dochovaném dopise pomluvu rozhodně vyvrací. Viz: SOKA Písek, fond Archiv města Písku (dále jen f. AM Písek), sig. D III / 139: 18. června 1881. J. V. Jirsík Josefovi Kopeckému. Připojen koncept Kopeckého odpovědi.
- 49 August SEDLÁČEK: *Paměti z mého života*, Písek 1924, s. 49–50.
- 50 Tamtéž, s. 176.
- 51 *Program vyšší dívčí školy Písecké na školní rok 1862*, Písek 1861, s. 11.
- 52 Jaromír MALÝ, *Písek kolébkou českého vyššího dívčího školství*, Písek 1935, s. 15.
- 53 Narozen v Oslově 28. května 1845.
SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Oslov, kniha 3 (N 1831–1873), fol. 41.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6202/44>.
- 54 Narozen v Oslově 11. listopadu 1839.
SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Oslov, kniha 3 (N 1831–1873), fol. 22.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6202/25>.
- 55 *Výroční zpráva c. k. vyššího gymnasia v Jindřichově Hradci za školní rok 1901–1902*, Jindřichův Hradec 1902, s. 26.
- 56 SOKA Písek, f. Okresní úřad Písek I, inv. č. 1719, Sčítání lidu r. 1890, sčítací arch čp. 147 Písek (Drličov).
- 57 *LVII. Výroční zpráva c. k. vyššího gymnasia v Jindřichově Hradci za školní rok 1916–17*, Jindřichův Hradec 1917, s. 8.
- 58 *Program vyšší dívčí školy Písecké na školní rok 1862*, Písek 1861, s. 9.
- 59 J. HOLEČEK, *Pero*, s. 181.
- 60 A. SEDLÁČEK: *Paměti*, s. 48–49.

- 61 SOKA Písek, f. Kopecký, inv. č. 1, Osobní doklady Josefa Kopeckého.
- 62 SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 22 (N 1878–1884), fol. 389.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6380/392>.
- 63 SOKA Písek, f. Kopecký, inv. č. 1, Osobní doklady – vysvědčení a parte.
- 64 SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 66 (Z 1923–1928), fol. 102.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6424/104>.
- 65 *Výroční zpráva C. K. gymnasia v Písku za školní rok 1912–13*, Písek 1913, s. 41.
SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 63 (Z 1909–1915), fol. 218.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6421/220>.
- 66 SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 66 (Z 1923–1928), fol. 76.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6424/78>.
- 67 Theodor KOPECKÝ, *Požár bačkory v Písku r. 1879*, strojopis uložený v knihovně Prácheňského muzea v Písku, sign. L 12730 B 4185, s. 1.
- 68 Tamtéž, s. 7–8.
- 69 V. ZVONAR (=Theodor KOPECKÝ), *V knihkupectví na venkově před čtyřiceti lety. (Dokončení.)*, Knihkupecký oznamovatel, 20. června 1919, roč. 26, č. 22, s. 120.
- 70 Václav ZVONAR (=Theodor KOPECKÝ), *V knihkupectví*, s. 130–131.
- 71 SOKA Písek, f. Kopecký, inv. č. 3d, Paměti Theodora Theodora Kopeckého v přepisu Jaromíra Malého (dále jen Paměti), marg. 287–288.
- 72 Tamtéž, marg. 288.
Viz též: SOKA Písek, f. Kopecký, inv. č. 1. Reise-Paß Theodor Kopecký. Cestovní pas byl vydán na rok od 3. června 1891.
- 73 SOKA Písek, f. Kopecký, inv. č. 3d, Paměti, marg. 183.
- 74 Tamtéž, marg. 183–184.
- 75 Tamtéž, marg. 184.
- 76 Tamtéž, marg. 187.
- 77 Tamtéž, marg. 185.
- 78 Tamtéž, marg. 187–189.
- 79 Tamtéž, marg. 190.
- 80 Tamtéž, marg. 193.
- 81 Jde o vzpomínky p. Jindřicha Koubce, Roháčova ulice čp. 267, který po první světové válce nastoupil do Kopeckého tiskárny. P. Koubec své vzpomínky přivázal ke svázanému Otavanu. Svazek je v době psaní článku v majetku sběratele a fotografa, p. Zdeňka Javůrka.
- 82 J. MALÝ, *Ža Theodorem*, s. 155.
- 83 SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, Farní úřad Radobyte, kniha 10 (N 1873–1893), fol. 8.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6845/10>.
- 84 SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 25 (N 1894–1899), fol. 448.
Dostupné zde: <https://digi.ceskearchivy.cz/6383/152>.
- 85 SOA Třeboň, f. Sbírka matrik, FÚ Písek, kniha 25 (N 1894–1899), fol. 557. <https://digi.ceskearchivy.cz/6383/263>.
- 86 SOA Plzeň, f. Sbírka matrik, farní úřad Karlovy Vary, kniha 91 (Z 1926–1931), fol. 85.
Dostupné zde: https://www.portafontium.eu/iipimage/30070903/karlovy-vary-91_0870-z.
- 87 *Museum Augusta Sedláčka pro vlastivědu Prácheňska v Písku. Zvláštní otisk z Ročenky Písecké spořitelny*, Písek 1928, s. 3.
- 88 *II. zpráva Musea Augusta Sedláčka pro vlastivědu Prácheňska v Písku za rok 1928. Zvláštní otisk z Ročenky Písecké spořitelny na rok 1929*, Písek 1929, s. 3.
- 89 Tamtéž.
- 90 SOKA Písek, f. Kopecký, inv. č. 3e, Odkaz p. Th. Kopeckého.

Výstava Keltové na jihu Boiohaema

JAROSLAV JIŘÍK – TOMÁŠ HILTSCHER

Hlavní výstava sezóny nás zavedla do doby, která z pohledu archeologie představuje pro náš region zlatý věk – do doby železné. Je to nejen tím, že právě v tomto období se pravděpodobně začíná s těžbou aluviálního zlata v jihočeských řekách Otavě a Blanici, ale zejména pro široké spektrum nálezů a nálezových situací, které se podařilo objevit. Je to období rozvoje metalurgie nového kovu – železa, ale i rozvoje dalších řemesel a ekonomických vztahů. A především jde o období, v jehož průběhu vstupuje do dějin na našem území prvně historicky doložený lid – Keltové a objevuje se i první název Čech – Boiohaemum.

Ústředním exponátem prvního sálu výstavy byla maketa pohřbu vládce z období časného laténu. Nechyběl model ceremoniálního či bojového dvoukolového vozu, jenž byl zhotoven Josefem Procházkou a doplněn figurální plastikou (inspirovanou známou sponou z Manětína Hrádku), kterou vyřezal Vojtěch Bitto. Postavu zesnulého vládce vyrobila Nela Korbelová a některé tkaniny, včetně zbroje (linothorax) doplnil Rudolf Kocar. Takových hrobů pod mohylovými náspy známe v jižních Čechách (a na Písecku zvláště) několik. Jde především o známé nálezy z Hradiště u Písku, Nevězic a nově z Tálína. Právě inventář z těchto knížecích hrobů byl v úplnosti prezentován široké veřejnosti vůbec poprvé.

Jednotlivým kategoriím hmotné kultury byly tematicky věnovány panely a s nimi provázané vystavované předměty. Návštěvníci tak měli jedinečnou možnost spatřit příklady oděvních doplňků, keramiky, náradí, zbraní a dalších předmětů, které reprezentují jednotlivá řemesla – hrnčířství, šperkařství, kovářství, sklářské a textilní výrobu a další. Zvláštní pozornost byla věnována ekonomickým vztahům doby železné (zejména mincovnictví) a dálkovým kontaktům (Etruskové, Kartágo, střední Podunají, Balkán, Pobaltí atd.).

Chronologické rozložení vystavovaných artefaktů doby železné do značné míry odráží střídání prosperity a úpadku, které se během osmi století, po něž trvá toto období, v jihočeském teritoriu vystřídal několikrát. Zejména je „podezřelý“ úbytek stop osídlení během tzv. středního laténu. Příčiny tohoto jevu byly na výstavě osvětleny ve vztahu k historicky doloženým migracím keltských populací, směřujících až do Malé Asie, ale také i jako stav archeologického poznání našeho regionu.

Naopak za periodu rozkvětu lze pro naše území považovat období trvání oppidální civilizace, která byla na výstavě reprezentována řadou nálezů z Nevězic, Zvíkova a Třísova. Nebyly opomenuty ani svatyně čtvercového či obdélného tvaru, tzv. „Viereckschanze“.

Obr. 1. | Instalace makety knížecího hrobu a významných nálezů z období časného latěnu.

Na výstavě byla představena řada nových nálezů pocházejících z činnosti Prácheňského muzea v Písku, někdy ve spolupráci s amatérskými spolupracovníky muzea. Jedná se především o drobné kovové artefakty, jejichž systematický sběr představuje zásadní přínos pro poznání osídlení regionu v době železné. Symbolem výstavy se stal nový ikonický nález naprosto mistrně v časně laténském slohu provedené zoomorfní spony ze Závišína na Blatensku. Výstavu dále podpořila svými zápůjčkami řada institucí. Za zmínku stojí především soubor nálezů, pocházející z nálezů v mohylách u Hradiště u Písku (Národní muzeum), z oppida na Třísově a v Nevězicích (Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích a Archeologický ústav AV ČR v Praze, v.v.i.), poklad řemeslnického a zemědělského náčiní a nářadí z Bezdědovic (Muzeum Blatná), kopie kultovního vozíku ze Strettwegu (Husitské muzeum v Táboře).

Poslední oddíl výstavy byl věnován duchovnímu světu Keltů. Inspirací pro tuto část byly motivy na keltských mincích z preoppidálního i oppidálního období, které se hojně vyskytují v Čechách, ale specificky i v našem regionu. Ukazuje se totiž, že ikonograficky jsou naše mince provázané

Obr. 2 | Komentovaná prohlídka během vernisáže výstavy.

s keltskými ražbami i z jiných evropských zemích (např. Bretaň), ale především s výjevy na slavném stříbrném kotli z Gundestrupu. Ve spolupráci s prof. Garrettem Olmstedem (emeritní profesor Columbia University, Missouri, USA) a s dovolením Národního muzea v Kodani (které vlastní práva na fotografie uvedeného předmětu) tak mohl vzniknout doprovodný film „Bohové z kotle z Gundestrupu“. Na přípravě tohoto filmu se krom Jaroslava Jiříka podíleli animací Štěpánka Moudrá a Vítězslav Ureš a režii Jakub Pizinger (všichni bývalí absolventi písecké filmové školy). Bohům a hrdinům epického příběhu pak propůjčil svůj charismatický hlas Pavel Rímský. Film byl promítán v zadním sále Galerie, ve „svatyni“, která byla svým polygonálním půdorysem inspirována uspořádáním vnitřních výzdobných plátů kotle z Gundestrupu a zároveň svatyní z Třísova.

Na přípravě textů výstavních panelů se kromě výše uvedených hlavních autorů podíleli dále Jan John, Jiří Militký, Jiří Valkony a především nedávno zesnulý Jan Michálek. Výstava byla dále doplněna QR kódy, díky nimž se podařilo zpřístupnit anglickou verzi textů i zahraničním návštěvníkům.

Obr. 3 | Sledování filmu

Výstava se konala se od 4. června do 11. září 2022; a byla zahájena dne 3. června tematicky sladěnou muzejní nocí. V rámci výstavy byly připraveny rozličné doprovodné akce (komentované prohlídky) a program muzejních pedagogů. V následujících letech se předpokládá její pořádání i v dalších muzeích (v roce 2023 v Muzeu T. G. M. v Rakovníku). Výstava byla navštívena účastníky mezinárodní konference ICOM v srpnu tohoto roku a její návštěva byla jedním z bodů programu pořádané mezinárodní XVII. Protohistorické konference – Archeologie barbarů.

Výběr z výstav

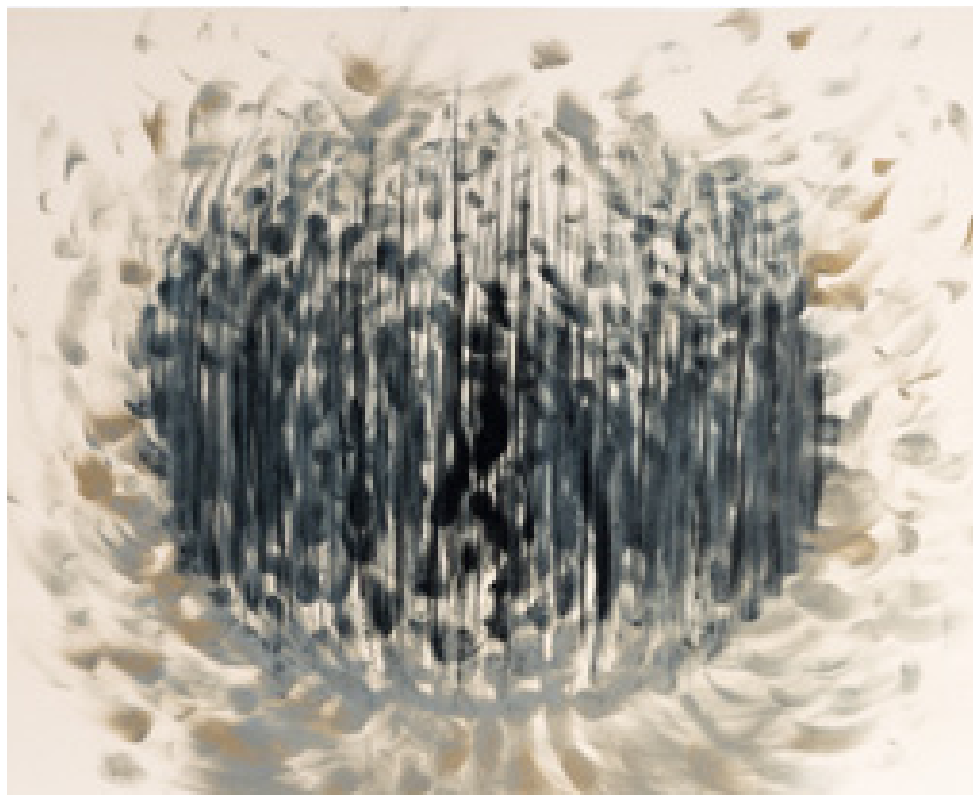
MARTINA MĚŘIČKOVÁ

Nová výstavní sezona roku 2022 byla v Malých výstavních síních zahájena expozicí s názvem **Život Panny Marie**. Představen byl soubor šesti deskových obrazů s výjevy ze života Panny Marie, který byl původně umístěn v kostele Nejsvětější Trojice v Písku, odkud byl převeden do sbírek Prácheňského muzea. Malby jsou unikátní především svým datováním okolo roku 1604, které bylo odhaleno během restaurátorských prací v atelieru Ivy Petrové, která celý soubor odborně ošetřila. Vročení bylo nalezeno na obraze Narození Páně. K výstavě byl vydán drobný katalog s textem Jana Adámka, ve kterém pojednává jednotlivě o každé ze šesti deskových maleb.¹

Mariánské obrazy vystřídala výstava s názvem **Keramika versus krajka**, jejímiž autorkami byly Světlana Šimová a Irena Mašíková. Motem výstavy píseckých autorek byl výrok spisovatele, básníka a výtvarníka Vladimíra Holuba: „Člověk má být pořád pro něco zapálený, pořád má tvořit, zajímat se o svět kolem, hledat a nacházet v něm. Dokud je co přiložit, oheň hoří.“ Irena Mašíková spojila většinu svého profesního života s Prácheňským muzeem. Zde pracovala od roku 1986, původně na pozici metodičky pro psaní kronik, později působila jako kurátorka výtvarných výstav a správkyně uměleckých sbírek. Světlana Šimová je reklamní grafička, designérka, aranžérka, písmomalířka a s emeritní kurátorkou často spolupracovala na vizuálu výstav v muzeu. Tato mnoholetá spolupráce se vyvinula v přátelství.

Na výstavě byly ke zhlédnutí paličkované krajky Ireny Mašíkové, z nichž část vystavila autorka již v roce 1988 v někdejší výstavní síni v kostele Nejsvětější Trojice v Písku. Novější práce pak vznikly při příležitosti chystané výstavy v Malých výstavních síních a byly zhotoveny krajkářkou Věrou Müllerovou dle kresebných návrhů Ireny Mašíkové. První výstavní prostoru pak opanoval rozměrný gobelín vypůjčený z Divadla Fráni Šrámka, který autorka utkala na počátku 80. let podle návrhu textilního výtvarníka Akad. malíře Vladimíra Bodi. Oproti tomu Světlana Šimová představila svoje keramické figurativní plastiky a strukturální malby. Dekorativní sošky ženských postav působily jako sochařské studie secesních figur. Autorka nechává ve svých energicky modelovaných plastikách promlouvat poddajnost keramické hlíny. Následně pak pomoci keramických glazur a závěrečné patinace dociluje kovového vzhledu soch. Ústředním motivem jejích maleb je též lidská postava a barevnost se pohubuje v úsporné škále šedých a zemitých tónů v kombinaci opět s kovovou patinou. Autorka má osobitý projev a nedělá si hlavu s konvencemi, což ji dává tvůrčí svobodu.

Výstava Michaely Paškové **Z mých světů** navázala v Malých výstavních síních od konce kvě-

Lenka Kahuda Klokočková, Ostrov, litografie 1/2, 2015

na a trvala do konce července. Autorka na ni představila svojí volnou malířskou a grafickou tvorbu a šité šperky. Umělecké nadání se v rodině autorky dědí. Už její pradědeček, Jindřich Sedláček, byl tiskařem a litografem, který tiskl i pro Alfonse Muchu. Dědeček Anton Popadič se dlouhá léta výrazně podílel na vizuálu města Písku, a to od aranží výloh obchodů, reklamních polepů a cedulí, až po loga firem. Oba její rodiče jsou pak absolventy Střední umělecké školy Václava Hollara v Praze a v Písku po revoluci založili první soukromou tiskárnu. V dětství navštěvovala Michaela Pašková Lidovou školu umění pod vedením píseckých výtvarnic Marie Gurecké a Marcely Uhrové, a to až do přijetí na Střední soukromou výtvarnou školu v Písku. Zde vystudovala obor propagační grafika. Poté se věnovala předtiskové přípravě a počítačové grafice, po krátký čas v Praze, a poté v Písku v rodinné firmě. V současné době autorka pracuje pod vlastní kreativní značkou Miss Papaver.

Ve volné tvorbě se v současné době věnuje především malbě akrylem a akvarelem a z grafických technik je to především linoryt. Nezřídka se však stává, že se všechny techniky potkávají na

Michaela Pašková, Drbny, kombinovaná technika, 2022

jednom plátně. Autorka je fascinována přírodními zákoutími hemžícími se životem a rozmanitostí. Názvy obrazů hovoří samy za sebe: Rumiště, V Mechu, Nesmrtelné lišejníky, Řezabinec. Autorka jde ale ještě dál a na svých obrazech *Saprolegnia slaví narozeniny*, *Happy End*, *Výbuch granátového jablka* či *Padančata* maluje postupný rozklad a plísň. Neposlední řadě v její tvorbě promlouvá i zájem o entomologii a lepidopterologii či akvaristiku. Shrnutí slovy autorky: „*Baví mne náměty, ve kterých lze ukázat, že krásu je možné vidět i na nečekaných místech*“. K výstavě proběhl i doprovodný program formou dílny na výrobu korálového náramku technikou free-form peyot. I k této výstavě byl vydán drobný katalog s textem autorky.

Výstava Lenky Kahudy Klokočkové, rodačky z Českých Budějovic, nesla název **KYVY** a konala se v Galerii od 23. září do 6. listopadu. Autorka studovala na písecké Soukromé střední výtvarné škole v oboru propagační grafika, odkud pokračovala na Vyšší odbornou školu grafickou v Praze a poté na pražskou Akademii výtvarných umění. Na belgické Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen pak získala druhý magisterský titul. Nakonec absolvovala doktorská studia

v oboru Vizuální komunikace na Fakultě umění a designu Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem (FUD UJEP). Je zakladatelkou litografického studia LITHO LITO v Litoměřicích. Působí jako předsedkyně Institutu kresby a grafiky, který zároveň založila a pod jehož hlavičkou pořádá výstavy, workshopy, symposia a další kulturní akce. Je přispěvatelkou mezinárodní revue o současné grafice Grapheion. Vyučuje grafiku na FUD UJEP. Od roku 2015 je členkou SČUG Hollar. Kromě litografie, která je těžištěm její tvorby, se věnuje kresbě a fotografii. V drobném katalogu k výstavě autorka shrnula východiska své tvorby.

Závěr roku v Galerii patřil sochařce **Paulině Skavové**. Autorka studovala na Akademii výtvarných umění v sochařském ateliéru pod vedením profesora Karla Nepraše. Po jeho smrti v roce 2002 nastoupila do ateliéru intermediální tvorby Milana Knížáka, kde svá studia v roce 2003 dokončila. Téhož roku získala státní švýcarské stipendium a absolvovala postgraduální studia na Hochschule für Gestaltung und Kunst Luzern (2003 – 2004). V letech 2004 – 2005 byla asistentkou v grafické škole Vladimíra Kokolii na AVU. V úvodním textu k výstavě historik umění Adam Hnojil napsal: „Poctivost je něco, co je implicitně obsaženo v samotné podstatě jejich kompozic a ve vlastní linii autorčina vývoje. Skavova ve skutečnosti nikdy neřešila jiný problém než hlubokou věrnost motivům své inspirace. Ale právě zde je pramen vlastního kontrastu, kdy se pohybuje na hranici provokace a tradičního provedení, které ji dlouhodobě fascinuje. Faktem je, že dílo Skavové stojí mezi intimním a přirozeným, mimo jakýkoli experimentální proud. Jde o díla zjevných pokusů o komunikaci s divákem. Proto mohou být její sochy nepříjemné pro ty, kteří důvěřují pouze reduktivním modernistickým paradigmatům originality za každou cenu. Tvorba Skavové může být aktuálnější více, než se zdá především pro ty, kteří v umění hledají poezii nebo tajemno. Z tohoto přesvědčení vychází také onen smysl pro specifický typ námětů, které se v její tvorbě stávají znakem živého napětí mezi tradicí a moderností. Síla sálající z jejích děl, zejména těch z posledních let, čerpá svou sílu z přesvědčení, že energie je expanzí pocitů mysli. Náměty, tak nejsou svojí povahou negativní, stejně jako nejsou pouhou formální provokací ani prázdným gestem. Pro autorku neexistuje žádná osobní realita oddělená od té vnější. Pro Paulinu Skavovou je umění vlastním životem.“

V Chodbě knihovny byla instalována výstava Václava Bláhy s názvem **Kresba, grafika, typografie** k nedožitým stým narozeninám autora. Václav Bláha zemřel před koncem roku 2021. Kurátorka tak na přípravách drobné výstavy spolupracovala se synem Václavem Bláhou ml. Krátká vzpomínka byla otištěna již v ročence muzea na rok 2021.

V uplynulém roce se konala Výstava jednoho dne na parkánech muzea a byla věnovaná dílu **Jiřího Škocho**, který zemřel téhož roku. Výstava nesla název **In Memoriam**. Byl zde představen průřez jeho bohatou celoživotní tvorbou. K vidění bylo 33 digitálních tisků zhotovených z originálních

Václav Bláha, Červánky, akvarel, 1994

pozitivů. Celý soubor byl zakoupen do sbírek muzea ve spolupráci s Františkem Nárovcem. Jiří Škoch se narodil 24. dubna 1938. Písecký rodák fotil již od útlého mládí, svojí první autorskou výstavu měl v píseckém muzeu v roce 1962. Dva roky na to začíná pracovat s technikou foto-montáže a do tohoto období spadají i počátky cyklu Pohádky.² V roce 1965 odjíždí na pozvání archeologa profesora Wolfganga Dehna do západního Německa kde se seznamuje osobně s Otto Steinertem, autorem subjektivní fotografie.³ Skrze Škochovo dílo promlouvá hluboká víra v Boha i humor. Nezřídka však cítíme při pohledu na jeho fotografie mrazení, jako bychom hleděli na výjevy z tíživých snů. Na otázku Karla Dvořáka proč se rozhodl věnovat výhradně fotomontáží, odpověděl Jiří Škoch jednoduše: „*Protože mohu fotografovat sen*“.⁴

POZNÁMKY

1 Jan ADÁMEK, *Život Panny Marie – písecký cyklus šesti deskových obrazů z počátku 17. století*. Malé výstavní síně, 1. března – 10. dubna 2022, vyd. Prácheňské muzeum v Písku, Písek 2022.
2 Jaroslav MED, *Jiří Škoch / Fotografie*, 2013, ISBN: 978-80-86193-41-0.
3 Vladimír REMEŠ, *Jiří Škoch*, Fotomida, 1993, ISBN 80-900301-2-2.
4 Karel DVOŘÁK, *Podoby života a snu na fotografiích Jiřího Škocha*, in: Odborný sborník profesionální fotografie, 1978, roč. 22, ISSN 0015 8828.

Výstava Pozůstatky významnosti

ZDENĚK DUDA

Očekávané konce a nečekané kontexty, to byla hlavní linie výstavy fotografií výtvarného družstva To jsou, odštěpného závodu České Budějovice, uspořádané pod názvem *Pozůstatky významnosti* na přelomu října a listopadu v Chodbě knihovny píseckého muzea. Podzimní nálada tolik holdující oslavám konců a zanikání byla úmyslným rámcem, současně ale jen jednou z tváří této neobyčejné výstavy. Z těch dalších čísel a hravost s veselostí a odkazy k tomu, že přesuny a ztráty velikosti a významů bývají mnohdy spojené s nevкусem, překvapením, směšností i láskou.

Úžas, ale i střízlivý odstup, nepokora i beznadějně trapná touha tančit na vlnách absurdity a nepotřisnit se, anebo jen trochu, aby to vypadalo dobře, se i zde uplatnily jako pracovní nástroj a metoda vztahování se ke světu, odkrývanému jako nijak komplikovaný propletenec stále opakovaných slov a frází, také diváků a anekdot. Takovému přístupu, vlastně poznávacímu znamení této skupiny výtvarníků, píseckému publiku dobře známému, například prostřednictvím úspěšné výstavy Nádherné hezko, uspořádané v našem muzeu v roce 2016, svědčí zaměření na detail a sběr a katalogizace všedních i komponovaných momentů a ilustrací drobných smutků a radostí, vždy se stejným významem a cenou.

Relativizace života a skutečnosti jako vedlejší produkt tance na hraně zrcadla trpně odrážejícího svět zbavený významů i významnosti je jen částí výpovědi. Patří k ní i přitakání a spokojenost, že lze vidět a prohlédnout. A to stačí. Hezko může být i nádherné. Když se ztrácejí významy, ohlašuje se moc a politika, ovšem ne na hraně zrcadla, ve víru tance bez konce a bez počátku je zakletá v čase, který sám je zakletý v přítomnosti. Pozůstatky významnosti na fotografiích českobudějovických výtvarníků byly výpovědí o síle, nástrahách i krásách prezentismu i přiznaným výsměchem umění, které by mělo vychovávat a vyrazet dech (motto výstavy). Současně také sebeironickým sebezpytováním nyní již bývalých nadějných umělců, zabývajících se profesně, laicky, ale i vědecky výtvarnou výchovou.

Na výstavě byly prezentovány fotografie vzniklé převážně v posledních dvou desítkách let, v Písku, Českých Budějovicích, ale i jinde ve světě. Sami výtvarníci v duchu výše řečeného připomínali, že jejich výstava fotografií byla vytvořená prostřednictvím fotografických aparátů, s dodatkem, že „*barevné a i černobílé fotografie jsou zhotoveny a zavěšeny tak, aby se vám líbily a mohli jste je doporučit nejen svým přátelům. Pro náročného diváka většina z nich obsahuje zánr, motiv a kompozici. Ze sémantického hlediska se autoři pomocí pasivní syntézy intencí prismaticem husserlovské fenomenologie s prstem v nose dotýkají fragmentární strukturace reliktní významnosti.*

Písek, 12. října 2022. Zleva: Lenka Pužmanová, Karel Řepa, Zuzana Duchková, Jan Flaška

Na konci výstavy je záchod.“ Neúcta a výsměch tu patřila nejen různým privilegiím, nárokům a velkým slovům, ale i samotnému umění, které tu bylo (zdánlivě) odhalováno (jen) jako zábavná hra bez cíle a bez obsahu. Stejně hodnotná jako jiné (pozůstatky) významnosti, ke kterým se prostřednictvím svých fotografických aparátů výtvarníci chtěli vyslovit a vztáhnout. Divák si mohl a měl vybrat, zda na takovou hru přistoupí a upíše se inventáři směšných momentů a ilustrací rozpínavé přítomnosti, nebo se ohlédne za mizejícím nebo ještě nepřítomným.

Písek, 12. října 2022. I generátor náhodných přísloví občas upozorní, že opakování je otcem myšlenky.

„Výtvarné družstvo **To jsou**, odštěpný závod České Budějovice, přidružená výroba Písek“, to je vykutálená partička umělců, jejichž pevné jádro je tvrdé. Výstavní projekt, který máte možnost shlédnout zde, v samotném srdci centra kultury Prácheňského muzea, vznikl dlouhodobě usilovným kolektivním blouzněním, na němž měli nemalý podíl jeho členové, dospělí lidé.

Mgr. **Karel Řepa**, PhD. se sám defiluje jako „umělec každým coulem“, kde coul = 2,54 cm. Jeho pracovištěm je Katedrála Výtvarné Výchovy Pedagogické Fakulty Jihočeské Univerzity V Českých Budějovicích (dále jen „KVVPFJUVČB“), kde mladým lidem vštěpuje do hlavy.

Mgr. **Zuzana Duchková**, PhD. trpí spalující vášní pro umění, které se stalo natolik její náplní, že jeho dějiny dokonce i vyčuje na Katedrále Výtvarné Výchovy Pedagogické Fakulty Jihočeské Univerzity V Českých Budějovicích (dále jen „KVVPFJUVČB“).

BcA. **Lenka Pužmanová** vychodila jesle (s dopomocí) a od té doby se žije jako grafik. Mezi její záliby kreslení, malování, posezení s přáteli či u čaje s dobrou knihou patří také posezení.

Mgr. **Jan Flaška** během svého života získal hned několik cen: v roce 1994 vyhrál cédéčko v televizní soutěži „Medúza“ a v roce 2009 tento svůj úspěch potvrdil, když v tombole na hasičském bále získal druhou cenu – zavařené hříbky. Oplývá zkušenostmi a tedy učí.

Písek, 12. října 2022. To jsou.

Výstava Permanentní p(l)ast

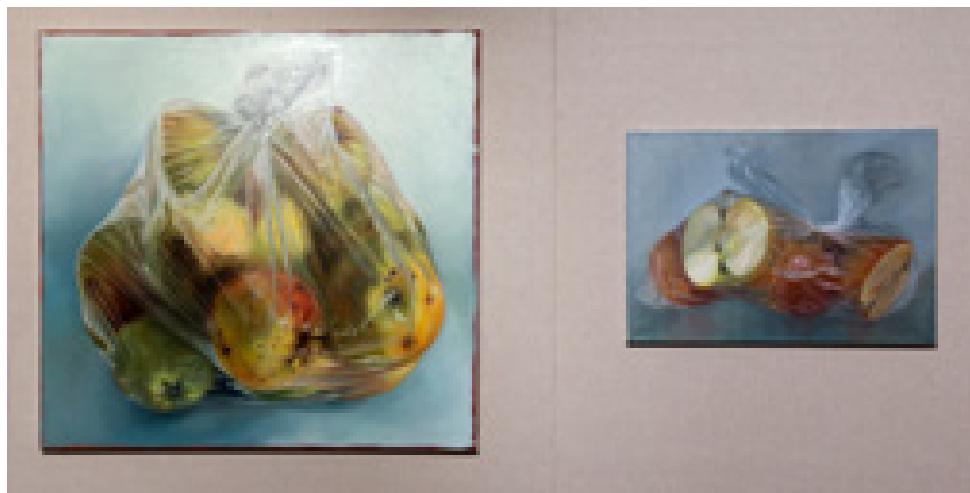
ZUZANA DUCHKOVÁ – ZDENĚK DUDA

Jak vypadají jablka a květiny na konci léta? Jsou zabalené v igelitech a ve vázách pomalu uvadají, mohl odpovědět návštěvník Prácheňského muzea v Písku, pokud v měsících srpnu a září zavítal do Malých výstavních síní na výstavu hyperrealistických maleb českobudějovické výtvarnice Petry Vichrové. V igelitech a různém stadiu hniloby, sluší se dodat, a nejen jablka, ale k vidění byly i v plastu zalitá lízátká, různé druhy pečiva a naporcované kusy zvířecích těl. Předměty a výjevy, s nimiž se běžně setkáváme, pravda, v galeriích o poznání méně, ale ve svém celku až na odlišné měřítko vlastně nic, co bychom neznali z jiných míst, nákupních pultů, ledniček, odpadních košů. O to možná více překvapivě tu vystupovaly momenty odcházení a zániku, ochranného sevržení a sklíčenosti, nemožnosti uniknout. Obaly, plasty, etikety, všudypřítomná součást našich životů i našich těl, vzývaná i proklínaná, v původním i přeneseném smyslu, a vedle toho vadnoucí květiny uvězněné ve vázách, nadbytku a očekávání konce. A nad tím vším náš vztah ke světu a životnímu prostředí.

Právě téma ochrany životního prostředí ve spojitosti s trvale udržitelnými zdroji je aktuálně jedním z nejdůležitějších témat soudobé společnosti. V této souvislosti se běžně mluví o ne/používání plastů, které nás obklopují na každém kroku. Výstava s názvem *Permanentní p(l)ast* představila část tvorby Petry Vichrové, zaměřené na hyperrealistické malby se zcela obyčejnými tématy a obsahy (ovoce, květiny), jež jsou umístěné v igelitových obalech. Přestože tyto výjevy nabízejí z výtvarného hlediska určitou vizuální přitažlivost, stísněnost uzavřeného prostoru v plastu často doprovází i hniloba, která odkazuje k pomíjivosti života i k problému nadprodukce konzumu a degradace zboží. Plast se stává atributem moderní společnosti, která se díky jeho používání dostává do dlouhotrvající či permanentní (?) pasti.

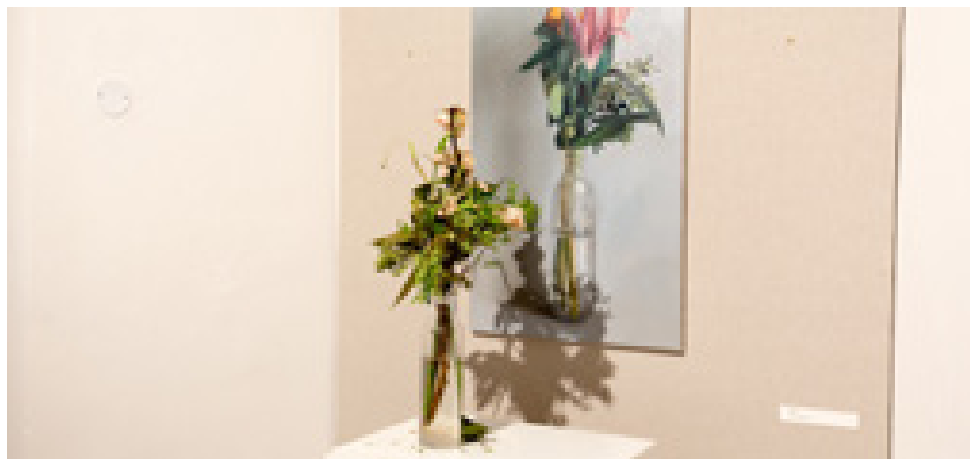
Jedním z prezentovaných souborů byly malby znázorňující zvětšené fragmenty části zvířecího těla (srdce) zabaleného do igelitových pytlíků. Tato srdce patřila konkrétním živým tvorům, se kterými je člověk dnes a denně konfrontován především v obchodech v podobě kusů masa ležících na pultech. Při pohledu na malby se může divák cítit až nekomfortně, přestože není na první pohled zřejmé, co je na obrazech zpracováno.

Druhý celek sestával z obrazů jablek, opět v igelitových pytlících, sloužících pro transport tohoto ovoce z obchodů i k jejich uchovávání. Průhlednost materiálu je na jednu stranu lákavá, avšak vyjadřuje i určité uvěznění v nepropustném místě, díky své transparentnosti o to děsivějším. Tvary a barvy se vzájemně prolínají, mizí a opět objevují, a vznikají tím působivé deformace tvarů.

Třetí soubor ukazoval květiny zabalené v papírovém obalu či pomalu uvadající ve skleněných nádobách. Tímto tématem se zabývalo již více umělců jako např. Vincent van Gogh, který si stejně jako Petra Vichrová všímal určité „agonie květin ve váze“, ale i přirozeného koloběhu života. Na jednu stranu dělají kvetoucí rostliny lidem radost, na druhou stranu je současný obchod s květinami spojen se spoustou otázek týkajících se právě ochrany životního prostředí a neférového obchodu.

Malby Petry Vichrové, vybrané pro výstavu v Malých výstavních síních píseckého muzea, svou hyper-reality téměř až návodně odkazovaly k určitému okruhu současných témat, která způsobují společnosti neustálé nástrahy a jež se pro ni mnohdy mohou stát permanentní pastí.

Výukový program pro předškoláky S Človíčkem do minulosti 2

KLÁRA KOUBOVÁ

Výukové programy muzea se snaží nabízet aktivity dětem každého věku a do expozic tak přivádí i děti skutečně malé – například předškoláky. V roce 2015 začala tehdejší muzejní pedagožka Mgr. Marcela Drhovská s cyklem S Človíčkem do minulosti 1, který byl inspirovaný koncepcí MgA. Aleny Ajky Kyselo v Regionálním muzeu a galerii v Jičíně. Program si školky okamžitě oblíbily a v průběhu let byl postupně vylepšován. Pedagogové však naráželi na stále stejný problém – když byl program nabízen jednou za dva roky, neuspokojilo to poptávku ze strany školek. Když byl ale program uváděn každoročně, přinášelo to zase jinou nepříjemnost. Část předškoláků totiž do první třídy neodejde, a když se tyto děti za rok do muzea za Človíčkem vracely, musely absolvovat stejné lekce. A vzhledem k současnému trendu odkladů „přerostlých“ předškoláků ve třídách neustále přibývalo.

Když jsem se vrátila na jaře roku 2022 z rodičovské dovolené, stálo přede mnou a kolegou Mgr. Josefem Novákem rozhodnutí, zda opět riskovat tuto situaci anebo věc vyřešit jinak. Rozhodli jsme se pro přípravu druhé verze programu tak, aby i předškolák, který už Človíčka zná, poznal v muzeu něco nového. To si vyžádalo přípravu nových scénářů, nových kostýmů a nové dárky za jednotlivé lekce. Základní princip zůstal stejný – děti přijdou do muzea pětikrát po sobě, první lekce je úvodní a seznámí je s tím, co to vlastně muzeum je, šestá lekce se odehrává ve školce a pomocí předmětů, které děti za jednotlivé lekce dostávají, vzpomínají na jednotlivé návštěvy. Provázející lektor je samozřejmě důležitý, ale nehlavnější je loutka Človíčka. Ten má na děti naprosto magický vliv – na konci se s ním dlouze loučí, některé děti mu spontánně svěřují své dojmy a zážitky. Princip programu je postaven na vychovávání si budoucího návštěvníka, opakované chování do muzea děti učí, že tu lze nalézt poznání i zábavu pokaždé trochu jinak a jinde.

Přípravě scénářů programu S Človíčkem do minulosti 2 jsme věnovali jarní a letní měsíce roku 2022, abychom v polovině září mohli začít. Původní cyklus vodí děti po historických expozicích, ten nově připravený je zaměřený na expozice Zlato v Pootaví, Ryby a rybářství a Obrazová galerie českých panovníků, a jeho poslední část je pojata jako pátrací hra po celém muzeu. V sociálně-terapeutické dílně Horizont jsme zadali výrobu nových kostýmů pro loutku, protože součástí lekce je i oblékání Človíčka do tematického oblečení. V Horizontu ušili překrásný kostým celý „ze zlata“, dále rybářský převlek i s holinkami a královský plášť včetně koruny podle námi dodaných návrhů. Již tradičně pro nás textilní dílna Horizontu chystá i látkové pytlíčky, do kterých si děti sbírají jednotlivé upomínkové předměty, každý z pytlíčků je opatřen jiným barevným obrázkem Človíčka.

První lekce seznámí děti s muzeem, Človíček jim dokonce dovolí nahlédnout do depozitáře, zaměřujeme se na pojmy „starý a nový“ – děti hrají jakési pexeso s dvojicemi předmětů (šlajfka/současná brusle, drátový telefon/mobil, břídlcová tabulka/sešit a mnoho dalších). Do expozice venkova ukryjeme moderní předměty, které děti mají za úkol odhalit. I v depozitáři Človíček ukryje pár nesmyslů, které děti zpravidla snadno odhalí. Cesta do depozitáře slouží také jako protažení se, aby děti celou hodinu jen nemusely sedět, což by ostatně ani nevydržely. Zároveň se při ní naučí princip „bublinek“ – společně si nafoukneme pomyslnou bublinu kolem svého těla a ta nám nesmí cestou prasknout, takže nesmíme běhat, strkat se a hulákat. Nenásilně si tak děti vštěpují, jak se pohybovat po muzeu. Dárkem za lekci je látkový pytlíček na všechny zbývající předměty a obrázek našeho muzea od ilustrátorky Andrey Popprové.

Druhá lekce zavádí děti do expozice Zlato v Pootaví. Na úvod se tematizuje zlato, děti vymýšlí, co všechno se ze zlata vyrábí, postupně jim Človíček prozradí, že v Písku se zlato získávalo jak z řeky, tak se těžilo v Píseckých horách. Je oblečený ve zlatém plášti, jeho čepice je zdobená „zlatým“ šperkem. Kolega Novák navíc přidává několik písniček, kde se o zlatě zpívá. Následují aktivity – děti si zkouší rýžování, tedy pohyb rýžovnických pánví (kutálí tenisový míček), poté z písku prosíváním získají zlatý valounek. Po krátké prohlídce expozice, kdy se zaměřujeme jak na samotné exponáty (křepické zlato, drobné zlatinky), tak na techniku těžení, následuje hra na zlatokopy. Dva týmy mají za úkol v kolečkách převážet natěžené valounky (tenisové

míčky), přitom mají na hlavě čelovku a celá expozice se při hře ponoří do přitmi. Valounky se nesmí poztrácet a zároveň se musí vystřídat všechny děti. Hra využívá podlouhlý a pro jakékoliv jiné hry nevhodný tvar expozice. Závěrečný dárkem je „zlatý“ prstýnek, zároveň dětem zůstává i jimi objevený valounek. Tato lekce podle vlastních slov dětí patřila k jejich nejoblíbenějším, skutečně nadšení vyvolává zejména nález vlastního zlatého valounku.

Třetí setkání se odehrává v expozici Ryby a rybářství. Človíček provází převlečen za rybáře, včetně holínek. Úvod se odehrává v první místnosti, tematizuje se voda, rybník, postupně se přechází k vlastním rybám, jejich stavbě těla apod. K tomu slouží nová pomůcka vlastní výroby – magnetická tabule s velkým rybníkem, kam postupně umísťujeme rákosí, hráz, výpusť, duby atd., jak si děti vzpomínají na to, co se dá kolem rybníka najít. V nabídce je i pár „nesmyslů“ jako medúza či krab, což děti bezpečně určí. Následuje vlastní prohlídka expozice kolem jednotlivých akvárií, známější druhy děti zpravidla poznají. V této části, kde je trochu více místa, probíhá hlavní aktivita – lovení dřevěných ryb pomocí prutů s magnetem, na podlaze je pomocí lepicích pásek vyznačená řeka. Lze ji různě variovat, hrát na týmy, na čas, záleží zejména na velikosti skupiny. Dětem lze také ukázat pravý rybářský prut a mluvit o dnešním šetrném sportovním rybářství, zpravidla se také ve skupině vždy najde nějaký malý rybář, který o své zálibě dokáže něco vyprávět – je dobré mu dát prostor. Na závěr je připravena možnost vyfotit se s „úlovky“ (látkové ryby v nadživotní velikosti)

a ve vysokých holínkách, většinou se to však v rámci lekce ani nestihne. Dáreček představuje malá gumová návada ve tvaru rybky, která vypadá velmi věrně.

Čtvrtá lekce probíhá v expozici Obrazová galerie českých panovníků, která je pro děti velmi tajemná, ať již svým sporým nasvícením, dlouhou cestou do ní či zejména velkými portréty panovníků. Človíček vystupuje v převleku za krále. Obrazy neprocházíme zdaleka všechny, děti se snaží přijít na to, co postavy spojuje a jaké atributy patří ke králi. První aktivitou je výroba papírové koruny – každé dítě si ji vystřihne, ozdobí drahokamy a poté si ji nasadí. Ale protože krále nedělá pouze koruna, nýbrž se musí i patřičně chovat, druhá část lekce se zaměřuje na etiketu. Hraje se hra na zdravení, děti pochopí rozdíl mezi vykáním a tykáním – pomocí šátků a klobouků se z některých z nich stanou babičky a dědečci, kterým se vyká. Hru lze opět různě variovat, děti to velmi baví. Další téma je cestování v autobuse a pouštění si sednout. Následuje stolování a nakonec hra na restauraci, kdy si rozvineme koberec, děti se snaží umístit správně příbor, objednávají si jídlo, používají ubrousek, platí, odcházejí. Dárkem z lekce je papírová koruna.

Poslední hodina je vlastně pátrací hrou po muzeu. Všechny zbývající expozice (historické a Kulturní tradice Písecka) děti prochází v rámci Človíčka 1, zbývalo tedy zařadit expozice Chráněná území a Nerostné bohatství, které jsou však zejména svým prostorovým uspořádáním

pro školkovou skupinu zcela nevhodné. Proto bylo přistoupeno k variantě pátrací hry, která nakonec děti velmi bavila. Při ní se dozví, že se Človíček někde v muzeu ztratil a oni ho musí vypátrat. Děti si ověří, jak už celou budovu muzea znají a nakolik se v ní dokáží orientovat. Pokladní jim dá první klíč a děti postupují přes jim známé expozice, kde vždy splní úkol, dostanou náповědu, kam jít dál a zároveň i klíč, který bude někde pasovat. Poslední místo, kam děti náповěda navede, jsou historické radniční hodiny. Kolem nich je spousta dveří a Človíček se objeví za těmi, co vedou do depozitáře. Má pro děti připravenou historickou truhličku plnou odměn – kožených klíčenek s logem muzea (klíčenky odkazují na téma hry – pátrání s klíči) a tentokrát také dobrůtky. Zakončení celého cyklu v prostoru u hodin není úplně šikovné, proto je dobré děti přesunout do Galerie (někdy to může činit problém vzhledem k aktuální výstavě, někdy to naopak může dát podnět k oživení lekce – muzeum nevystavuje jen staré věci, ale taky třeba moderní obrazy). Závěrečná písnička zakončí návštěvu, děti Človíčkovi poví, kudy se jde do jejich školky a následuje loučení.

Návštěva ve školce –stejně jako v cyklu S Človíčkem do minulosti 1 – slouží pro zopakování lekcí, pomocí památečných předmětů si děti vybavují, co při jednotlivých návštěvách v muzeu zažily, reflektují, co je bavilo či nebavilo. Človíček si s sebou přinese celý svůj šatník, aby dětem evokoval setkání. Děti si zpravidla pamatují úplně všechno. Následuje rozdání diplomů a potřesení rukou se Človíčkem. Konečně se můžou dárečky odnést domů!

Program jsme nikdy neevaluovali pomocí dotazníků, sbíráme pouze ohlasy od dětí a jejich učitelek. Jistým měřítkem je i rychlost přihlašování – když jsme v červnu poslali nabídku na září, byly všechny možné termíny zaplněné do dvou dnů. Někdy to bohužel přináší i mrzutost, když se na některou školku nedostane, do budoucna budeme muset promyslet spravedlivý systém střídání. Při veškeré dobré vůli je ideální kapacita dvě školky za dopoledne, i vzhledem k rytmu školkového dne (svačinky/obědy). Některé skupiny jsou však schopné dorazit již brzy po 8. hodině, potom dokážeme do dopoledne vměstnat i skupiny tři. V roce 2022 navštěvovalo Človíčka 11 skupin z píseckých MŠ, jednalo se tak přibližně o 200 dětí týdně.

Za osm let, co spolu s Človíčkem „navštěvujeme v muzeu minulost“, zažilo program již přes tisíc dětí. Ti první „absolventi“ jsou už dnes velcí školáci a dodnes když se do muzea vrátí se svou novou školní třídou, se na Človíčka ptají. Jedna loňská návštěvnice zavítala o Vánocích do muzea s rodinou, hrozně se tam těšila a tvrdila rodičům, že v muzeu je to „děsně zábavné“. Když však přišla a Človíčka nikde nenašla (loutka skutečně děti provází pouze při programu a jinak ji spatřit nemohou), už jí to tak legrační v muzeu nepřišlo. Věřme však, že vzpomínka na malého průvodce a dětské okouzlení z objevování historie a činnosti našich předků z ní už nikdy nevymizí.

Písecká stopa heraldika, malíře a rytíře Zdirada J. K. Čecha

JAN ADÁMEK

Nedávno (30. srpna 2022) do věčnosti vstoupivší Zdirad Jan Křtitel Čech byl pozoruhodnou osobností, která se dočká ocenění teprve v budoucnu. Nejdříve bude muset být shromážděno a utříděno rozsáhlé dílo grafické, kreslířské i malířské. Přítomná vzpomínka však přináší toliko jednotliviny ve vztahu k Písku a k Prácheňskému muzeu. Snad mi bude prominut osobnější tón, když vzpomínám na přítele, s nímž jsem v minulých letech spolupracoval více než často, třebaže mnohé zůstalo, a také už asi zůstane, uloženo „v šuplíku“ či jenom ve vzpomínkách.

Zdirad Čech byl znám zejména jako heraldik v pravém významu onoho slova. Byl totiž zručným kreslířem, bez kterého to schopnosti je každý heraldik, jinak odborně ba vědecky zdatný, heraldikem pouze polovičním. Jeho členství v *The Society of Heraldic Arts* tak bylo logické. Pro Z. Č. nadto nebyla heraldika toliko pomocně historickou disciplínou nebo ušlechtilou zálibou, nýbrž výrazem skutečnosti. Vnímál ji jako živoucí, s možností nového rozkvětu, když ji nebudeme odsuzovat do minulosti, a z nepochopení prznit. A zejména když ustaneme jalově nahrazovat štíty a veškeré bohatství honosných kusů neživotnými (a často i zcela ošklivými) logy. Ta nelze přizpůsobovat konkrétním okolnostem a situacím, nemohou tedy adekvátně představovat a zastupovat svého majitele a jsou tudíž mrtvá. Jednou z příčin rozvoje tzv. loga je po mém soudu bezradnost ve vztahu k heraldickým znamením a jejich mluvě, bezradnost, spojená se zánikem „starého světa“ v sotva dvou dekadách mezi světovými válkami. Svou ztuhlou, protože jediné možnou formou, stojí logo v téměř dokonalém protikladu k pestré proměnlivosti možností heraldického vyjadřování, jehož tvůrce není sevřen přesně definovanou podobou, nýbrž si vystačí s interpretací slovního popisu, jakkoli se to musí dít poučeně a s příslušnými znalostmi. Nechme ostatně promluvit Z. Č. samého: „*V očích širokého publika a v pokleslých příručkách autorů, kteří by rádi vypadali jako autority vysokého zasvěcení, je heraldika strnulou naukou spoutanou bezpočtem tuhých pravidel. Ve skutečnosti se podobá dobrému stvořenému světu: marnotratně proměnlivá, skromná i velkolepá, pokleslá i nádherná, užitečná i pompézní (výčet protikladných dvojic by nemusel mít konec, tedy i hloupá a chytrá) mírně chaotická, jen nesnadno zařaditelná do nějakých spořádaných tabulek a přehledných systémů, protože v každé myšlené kategorii se najde několik výjimek, které lehkomyslně přeskakují kategorie trudné učenecké systematiky. Je trochu odlišná v různých dobách a různých zemích. Spíše, než spoutaná nějakými pravidly je provázaná zvyklostmi, jež je příjemné objevovat v dobrých knihách a starých pracích, a které je užitečné dodržovat, protože nevznikly z vůlí nějakého samolibého panovníka nebo osvícenství zatemnělého pořadatele světa, ale jejich blahodárným pramenem jsou principy středověkého umění, praktická užitečnost a ohledy zdvořilosti. Ostatně mezi heraldickými zvykovými pravidly není*

Obr. 1 | Zdirad Čech maluje Pannu Marii Lidickou pro římský kostel ss. Marcellino e Pietro, titulární baziliku kardinála Dominika Duky. Foto Martina Řehořová, 2017

žádné, jež by se s rostoucí vzdáleností nebo dobou poněkud neměnilo, nebo by někde či někdy nebylo porušeno či zanedbáno, ať z dobrého důvodu, ať omylem nebo prostě rozhodnutím tvůrce či nositele znaku. V heraldice neplatí žádné vždy a žádné nikdy. Znak je určen slovním popisem, blasonem, každá vytvořená podoba znaku je jen jednou z možných, každý znak lze nesčetněkrát nakreslit znova a znova, pokaždé poněkud jinak. Přesto, že mnozí autoři označují to či ono období ve vývoji heraldiky za úpadkové, úpadkem není forma, ale tupé a neplodné opakování.“

Zdirad neváhal užívat heraldického vyjadřování často, někdy i jen z radostné bujnosti. Typické to bylo i v jeho obrazech světců, další oblasti, jíž dával mnoho ze svého času a sil – zajisté nejvíce z našich současníků, pokud vůbec není držitelem historického prvenství. Kromě množství knižních ilustrací a v soukromých rukách rozptýlených grafik a maleb, připomeňme tu bez nadsázky velkolepý korpus kreseb, jímž, počínaje rokem 1999, doprovázel temporální cyklus nedělních mešních čtení.¹ Jeho doplněním *sui generis* je soubor kreseb světců, částečně knižně publikovaný.²

Nepřehledná je řada příležitostných tisků pro nejrůznější účely – ex libris, novoročenky, pamětní tisky, ať již obsahují reprodukováné kresby, nebo jde o originální linoryty. Téměř vždy jsou to tisky soukromé, širšímu okruhu zájemců obtížně dostupné. Za zvláštní zmínku stojí drobné tisky Zdiradova přítele Jana Juránka, pravidelně provázené jeho ilustracemi.

Obr. 2 | Písecký hrad, malba akrylovými barvami, Prácheňské muzeum v Písku, sig. VU 2288

Samostatnou kapitolu představuje také dílo malířské, z velké části opět heraldického obsahu. Z. Č. ponejvíce maloval akrylovými barvami, nejčastěji na plátně, fixovaném na různých podkladech. Z celé šíře tu jmenujme alespoň cyklus čtrnácti velkoformátových obrazů Cesta světla, instalovaný v roce 2010 na Svatém Hostýně.

Pozoruhodným bibliofilským podnikem je Z. Č. založené *Extradimensionální nakladatelství Stella Delapsa*. Každá kniha tu sestává z otisků celostránkových linorytů (tzv. deskotisků), v nichž Z. Č. provedl i veškeré texty a to ve svérázné typografii, vyznačujícím se odvážně rozvrženým textem, poskládaným však vždy do harmonického celku. Litery oněch tisků

Obr. 3 | Zdirad Čech s manželkou Dagmar před vernisáží své výstavy v Prácheňském muzeu dne 7. srpna 2007.
Foto Václava Komarová

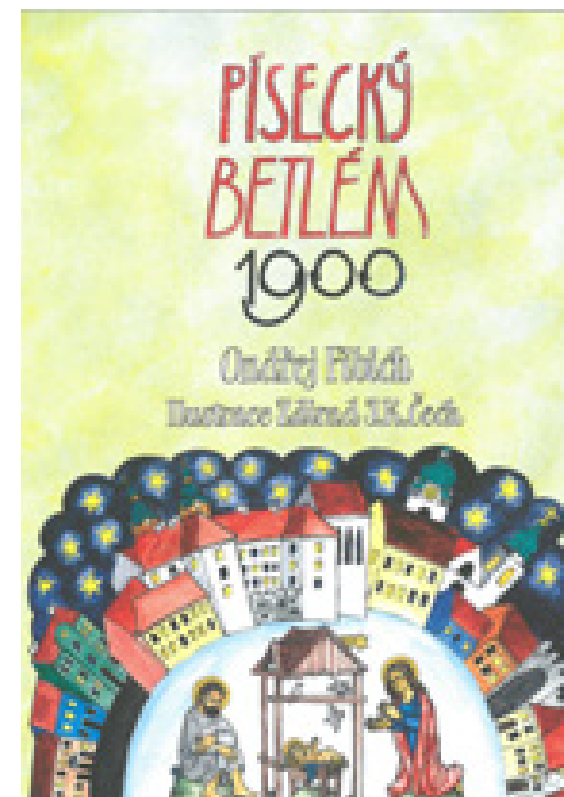
působí až lehce zdivočelou hravostí, podobně, jako široce rozzavená ústa zvířecích figur Zdiradových heraldických kompozic, upomínající na zlatý věk heraldiky. Matrice těchto tisků nejen nakreslil a vyřezal (někdy dokonce i napsal vlastní text), ale také sám vytiskl a svázal. To připomíná *Gesamtkunstwerk*, podobný někdejšímu úsilí Josefa Váchala, jemuž se však Z. Č. jinak nepodobal projevem výtvarným ani názorovým. Jedním z titulů tohoto nakladatelství jsou roku 2014 vydané „Lidické kočky. Hrdinský epos ve třech obrazech“, dokládající soustavnější zájem Z. Č. o lidickou tragédii, který však byl zaměřen zejména na svatokrádežnou složku onoho běsnění – zničení farního chrámu sv. Martina a s tím spojené zneuctění hostií z jeho svatostánku. Rozjímání o tématu jej nakonec přivedlo k vytvoření obrazy Panny Marie Lidické. Sám k tomu v *Týdeníku Matice cyrilometodějské Světlo* řekl: „*Přemýšlel jsem nad tématem nějakou dobu, to ano, ale najednou se mi to samo od sebe objevilo v představě tak, jak to je: Panna Maria z boleslavského Palladia (která jiná?) bez Dítěte Ježíše, jen bylo třeba přidat roušku, ta na Palladiu není, aby se zvýraznily prázdné ruce. Napřed jsem se trochu lekl, jestli obraz není moc silný. Dítě Ježíš je sice člověk, ale také vtělený Bůh, je tedy přípustné takové vyobrazení? Není kacířské, nepopírá nebo nesnižuje Kristovo Božství? Měl jsem toho plnou hlavu, týdný jsem na to myslel a pak se mi rozsvítlo. Co asi udělali vojáci, když kradli ciborium? Vysypali Tělo Páně na zem a rozdupali, na nějaké sofistikovanější pohanění asi neměli při tom rabování čas.*“

Jakožto nový obrazový typus Madony, označil Pan-nu Marii Lidickou pražský arcibiskup kardinál Dominik Duka, jenž jej také roku 2017, po požehnání papežem Františkem při generální audienci, přikázal umístit do své římské titulární baziliky ss. Marcellino e Pietro. Obraz, jenž existuje v několika autorských replikách různých velikostí, je tak završením a vlastně i vyvrcholením Čechova malířského díla.

Nechci se však uchylovat k jakýmkoli dalším, byť výběrovým, přehledům a výčtům a přenechám je budoucnosti. Jak vzdálené, to se teprve ukáže.

Se Zdiradem Čechem mne svedly dohromady papežské znaky. Ale od začátku. Někdy v průběhu roku 2004 mne požádal písecký grafik a kreslíř František Doubek, který v předchozích letech pro knižní ilustrace překreslil a nakreslil mnoho erbů či znaků, abych mu byl nápomocen při vzniku knihy, která měla přehledně shromáždit všechny znaky papežů. Moc se mi do takové práce nechtělo, neboť jsem věděl,

že mohu vytvořit nejvýš více či méně zdařilou kompilaci a to při vědomí, že by si téma zasloužilo o dost více. Nicméně ze starého kamarádství jsem souhlasil. Chtěl jsem Františku Doubkovi vyhovět i proto, že často ochotně vyšel vstříc častým prosbám o dokumentární kresby pro různé potřeby. Začali jsme tedy s přípravou. Kniha byla domlouvána s Ottovým nakladatelstvím a odtud se dostala informace o její přípravě ke Z. Č. Ten se již léta věnoval studiu papežských znaků v různých souvislostech a též ve značné šíři. O tom jsem však neměl nejmenšího tušení, neboť se celý shromážděný materiál ukrýval v pracovně jeho kladenského bytu. Z. Č. se zcela samozřejmě zajímal o naši píseckou aktivitu, kontaktoval mne a na Zvěstování Páně roku 2005 navštívil v píseckém muzeu. Tu mi krom jiného předstřel něco z průběhu své práce a i málo chápavému muselo být zřejmé, že je osobou nesrovnatelně povolanější a to nejen pro kresby, ale též pro doprovodný text, neboť jeho práce byla založena šířeji, než mi vůbec mohlo přijít na mysl. Nemělo smysl konkurovat si a tříštit síly. Z původního záměru k mé úlevě postupně sešlo a za čtyři roky byla na světě významná kniha „Papežské znaky“, jejíž exemplář náležel k oficiálním darům, předávaným papeži Benediktu XVI. při jeho návštěvě v Praze v září roku 2009.

Obr. 4 | Obálka vystřihovacího omalovánkového Píseckého betléma.

Zmíněným rokem 2005 počala naše občasná korespondence i osobní setkání se Zdiradem. Záhy jsme se domluvili na uskutečnění průřezové výstavy jeho díla, uskutečněné v nejbližším volném termín v tzv. Malých výstavních síních Prácheňského muzea, konkrétně ve dnech 7. srpna – 2. září 2007, pod neokázalým názvem *Zdirad J. K. Čech. Znaký – Obrazy*. Pro tuto příležitost namaloval akrylovými barvami nevelký obraz – pohled na písecký hrad přes řeku, který vycházel z knižně otištěné kresby.³

Neznamená to však, že by Písek a Písecko zůstávaly do té doby bílými místy v mapě Zdiradovy tvorby. Zaobíral se jimi zejména v ilustracích několika částečně se překrývajících souborů pověstí, posbíraných, sepsaných a většinou také vydaných literátem a strakonickým antikvářem Ondřejem Fibichem, kdysi řádovým spolupratrem Z. Č., jež byl magistrálním rytířem Suverénního hospitálního řádu svatého Jana v Jeruzalémě, na Rhodu a na Maltě (jinak též Řádu maltézských rytířů).⁴

Pro právě jmenovaného autora nakreslil také vystřiňovací písecký betlém. Je pojat na způsob vánoční historie, již na zamrzlé Otavě před panoramatem města sehrávají píseční obyvatelé, mezi nimiž vystupuje několik osobností. Kresbnou část provází společně otištěné Fibichovy hravé veršičky.⁵ Jednalo se však *cum grano salis* o pirátské vydání, neboť skladba vytištěných figur nebyla táž, jakou zamýšlel její tvůrce. Prácheňské muzeum se toto nedorozumění rozhodlo napravit. Původní kresby od Z. Č. odkoupilo a požádalo jej zároveň o jejich kolorování, přičemž byl celý soubor rozhojněn

Obr. 5 | Titulární obraz výstavy Arena Sancto-Joannea, použitý též pro tisk pamětních záložek a na patitul stejnojmenného výstavního katalogu, 2013

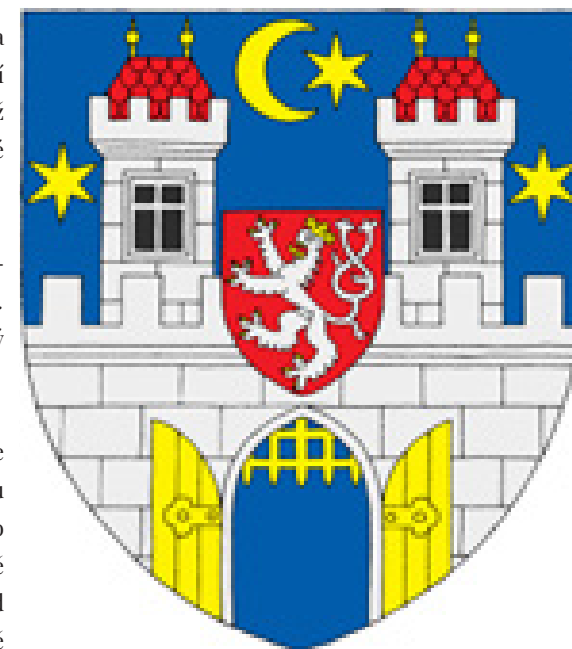
o další figuru, představující historika Augusta Sedláčka. V současnosti se pracuje na adekvátní fixaci figur a sestavení onoho betléma, přičemž není vyloučeno ani jeho budoucí malonákladové vydání tiskem.

Muzeum vděčí Z. Č. též za titulární obrázek k výstavě *Arena Sancto-Joannea. Úcta Písečanů ke sv. Janovi Nepomuckému*, konané v roce 2013, který zaujal také místo na frontispici jejího katalogu.

Naše spolupráce nabývala na četnosti poté, co jsme se sešli coby bratři ve Vojenském a špitálním Řádu svatého Lazara Jeruzalémského. Z. Č. byl v jeho řadách nejdéle ze všech tehdejších členů (společně např. s knížetem Karlem Schwarzenbergem), od roku 1974. Po jistou dobu, zejména ve druhé dekádě našeho století, byl činný jako herold Českého velkopřevorství pod jménem *Croix Amaranth*. A třebaže z tohoto starobylého ctihodného Řádu, který společně s dalšími rytířskými řády obtížně hájí své místo v našem světě, jej nakonec vypudila zloba a malodušnost některých jedinců, cením si velmi oné chvíle, kdy při mém přijetí roce 2016 v římské bazilice San Lorenzo fuori le Mura, mi při obléčce vložil na ramena řádový plášť právě tento tak zasloužilý rytíř. Jeho zásluhy byly koneckonců potvrzeny udělením papežského Řádu sv. Silvestra v závěru téhož roku.

Není účelné vypočítávat jednotlivosti, které Zdirad s velkým pochopením doplňoval převážně heraldickými kresbami, podobně nepodám výčet dalších příležitostí ke spolupráci, odborných či soukromých. Naproti tomu chci připomenout knihu *Svatolazarská úcta ve středověkých Čechách*, v níž jsme se autorsky sešli ještě s Janem Roytem, kam Z. Č. přispěl významnou, bohatě ilustrovanou studií *Zobrazování svatého Lazara*. Nelze tu nevzpomenout na zásadní podporu, již pro její vznik a vydání prokázal tehdejší kancléř českého velkopřevorství Petr Řehoř.⁶

Svého času jsme se spojenými silami pokusili změnit rigidní vnímání píseckého městského znaku a nevázat se na jediný, navíc výtvarně nepřilíš zdařilý způsob jeho používání. Po konzultaci Z. Č. nakreslil tři variantní vyobrazení znaku, která napravovala nevhodné proporce figur a jejich nevzhlednou kresbu. Takto vybaven, jsem za jednoho odpoledne počátkem roku

Obr. 6 | Písecký znak – jedna z variantních pracovních kreseb, řešících lepší proporcionalitu uspořádání heraldických figur. Zdirad Čech, 2013

Obr. 7 a–f | Pamětní razítka pro Prácheňské muzeum

2013 na zasedání městské rady vykládal o městském znaku, jeho tvorbě a možnostech téměř neomezených variant použití. Poté mne jeden nejmenovaný konšel požádal (stalo se tak, pravda, v přetopené prostoroře sálu Sladovny), abych tedy předložil „jak přesně“ má městský znak vypadat. Každá snaha marná. Město Písek tak setrvale používá výtvarně nepěkné provedení a svůj znak občas formálně poníží na úroveň loga tím, že štít položí na jakýsi oválek – hůře to snad ani nejde. Jednu ze Zdiradových kreseb znaku tak předvádím alespoň zde. Společné návrhy několika obecních znaků se setkaly s lepším přijetím, byť i zde přesvědčení některých zvolených zástupců lidu o neomylnosti, úspěšné završení práce nakonec v jednom případě zmařilo.

Kromě již psaného se Zdirad do muzejní historie vepsal návrhy šesti pamětních razítek pro léta 2014, 2016, 2017, 2019, 2021 a ještě i 2022, jejichž kresby zde otiskujeme. Krom své pamětní funkce byla užívána na obálkách odchozí pošty a posléze reprodukována na obálce příslušné ročenky.

Zvláštní odstavec si však zasluhuje jeho ilustrační doprovod mé neveliké knížky *Mučedníci písečtí*⁷ o zničení kláštera píseckých dominikánů, publikované při příležitosti muzejní výstavy *Klášter Svatého Kříže v městě Písku od lidí zlých, kacířských zkažen jest* v létě roku 2019, kdy jsme připomněli 600. výročí tragédie. Dramatickou historii násilné likvidace komunity řeholníků, o jejíž obrazový doprovod jsem jej požádal, rozvinul Zdirad do skutečné paralelní legendy v obrazech, když počet žádaných ilustrací dosti rozhojnil a postaral se tak o bibliofilsky působící knížku, potvrzující kvalitu výrazové svébytnosti jeho předchozích realizací.⁸

Na jednom z míst s nejvyšší frekvencí procházejících městem Pískem, na průčelí písecké fary, připomíná Zdiradovu tvorbu smaltovaná tabule se znakem Římskokatolické farnosti Písek.⁹

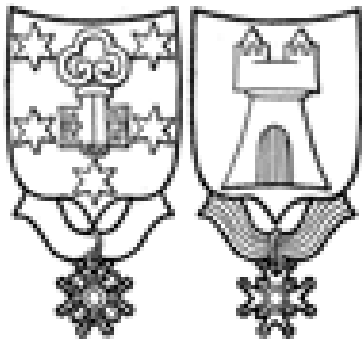
Jednou z posledních mých „píseckých“ objednávek byl obrázek k výročí zaniklého Bratrstva sv. Jana Nepomuckého v Písku, když jsme v roce 300 letého jubilea blahorečení titulárního světce onoho Bratrstva připomínali současně 250. výročí jeho založení. Pro svatojanskou slavnost nechyběl obrázek ani na rok 2022 – ze Zdiradovy ruky však nezvratně poslední.

Obr. 8 a + b | Mučedníci písečtí – přední strana obálky a výřez frontispice knihy vydané Prácheňským muzeem roku 2019

POZNÁMKY

- 1 Téměř úplnou sadu věnoval Prácheňskému muzeu.
- 2 In: Josef HEYDUK, *Svatí církevního roku*, Praha 2001.
- 3 Srov. v následující poznámce citovaný první díl Prácheňského pokladu, s. 117. Obraz se nyní nachází v muzejních sbírkách, zapsaný pod sig. VU 2288.
- 4 Pro náš letmý přehled nutno uvést na prvním místě knížku *Písecká strašidla aneb čertovy obrázky. Pověsti z města a okolí*, Praam Písek 2002, jehož obrazovou přílohu ve formě hracích karet Prácheňské muzeum od Z. Č. odkoupilo. Jmenujme ovšem i trojsvazkový soubor *Prácheňský poklad: (1) Pověsti z Písecka, Strakonicka a Pošumaví*, Strakonice 2006; *(2) Pověsti z kraje mezi Třemšínem, Ostrým a Libínem*, Strakonice 2007; *(3) S pověstmi krok za krokem celým Prácheňským krajem*, Strakonice 2008. Připomeňme také útlou knížku *Pověsti královského města Písku*, Nakladatelství Hrad Strakonice 2010, jejíž obálku pokryl kresbou stylizované písecké veduty.
- 5 Ondřej FIBICH – Zdirad J. K. ČECH, *Písecký betlém 1900*, vydal Ondřej Fibich, Malá Turná 10, Strakonice 2015. Úvod napsal ředitel muzea Jiří Prášek.
- 6 Byl to také on, kdo ovlivnil výtvarnou úroveň řádového časopisu Reunion, kde tak po několik let mohly být publikovány historické příspěvky s jaksi samozřejmým Zdiradovým heraldickým doprovodem.
- 7 Jan ADÁMEK, *Mučedníci písečtí. O vypálení a rozboření kláštera Svatého Kříže Řádu bratří Kazatelů, jinak též dominikánů, v královském městě Písku a nelítostném vyvraždění tamních řeholníků v neděli 20. dne měsíce srpna l. P. 1419*, Prácheňské muzeum v Písku 2019, 44 str.
- 8 Nejblíží je tu srovnání s ilustracemi knížky *Křížová cesta na památku čtrnácti mučedníků pražských* (Jiří Jan PECHAR – Zdirad J. K. ČECH, Provincie bratří Františkánů, tisk Spektrum Kladno, 2003). Některé z jejich ilustrací byly využity také coby výtvarný doprovod kanonizačního spisu.
- 9 Také průčelí domu pisatele této vzpomínky je opatřeno reliéfně provedeným osobním znakem podle kresebného návrhu Z. Č.

Obr. 9 | Znaky autora této vzpomínky
(s dekorací řádu sv. Lazara
a Zdirada Čecha
(s dekorací řádu sv. Silvestra)
z titráže knihy Mučedníci písečtí

Obsah

	ZPRÁVA O ČINNOSTI
Úvodní slovo ředitele	7
Akvizice roku	14
Akce Prácheňského muzea	16
Návštěvnost Prácheňského muzea	19
Centrální evidence sbírek	21
Oddělení společenskovědné	26
Archeologické oddělení	34
Knihovna a studovna	40
Oddělení přírodních věd	42
Ekonomické oddělení	46
Technické oddělení	51
Sekretariát, prezentace	55
	HISTORIE
Neznámé supralibros Bohuslava Griespeka z Griespachu Jan Adámek	59
Skrytý život. Milevská expremonstrátka Terezie Hlaváčová a možnosti biografického výzkumu řeholnic zrušených klášterů Hedvika Kuchařová	69
Dipolterové z Dipoltswaldenu. Písecká nobilitovaná rodina Jiří Pešta	97
Za autory písně „Ty stará vojenská plovárno...“ Josef Motyka	127
	ARCHEOLOGIE
Nálezy keramiky z období počátků píseckého hradu Jaroslav Jiřík – Martin Pták – Tomáš Hiltcher ..	145
Několik archeologických lokalit na Písecku z roku 2022 Jiří Fröhlich	161
	SBÍRKY
Oltář sv. Marie Magdaleny v píseckém svatotrojickém kostele Jan Adámek	167
Fotografické drobnosti k osobnosti cestovatele E. S. Vráze ve sbírkovém fondu Prácheňského muzea, vystavené při příležitosti 70. výročí jeho úmrtí Jan Kotalík	179
Tiskař a nakladatel Theodor Kopecký, jeho rodinné vazby a knižní pozůstalost v knihovně Prácheňského muzea Bohumír Bernášek	183

	MUZEJNÍ AKCE
Výstava Keltové na jihu Boiohaema Jaroslav Jiřík – Tomáš Hiltcher	213
Výběr z výstav Martina Měřičková.....	217
Výstava Pozůstatky významnosti Zdeněk Duda	223
Výstava Permanentní p(l)ast Zdeněk Duda	227
Výukový program pro předškoláky S Človíčkem do minulosti 2 Klára Koubová	229
	PERSONALIA
Písecká stopa heraldika, malíře a rytíře Zdirada J. K. Čecha Jan Adámek	235

PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM V PÍSKU V ROCE 2022

Předseda redakční rady: PhDr. Jiří Prášek

Editor: Mgr. Jan Adámek

Redakční rada: Mgr. Jan Adámek; Mgr. Jaroslav Jířík, Ph. D.; Mgr. Jan Kotalík

Fotografie, není-li uvedeno jinak: Ing. Tomáš Droppa

Za obsah příspěvků odpovídají jejich autoři.

Grafický návrh ročenky: Tiptop studio

Sazba a grafická úprava: Ing. Tomáš Droppa

Tisk a technická realizace: RAIN tiskárna s.r.o.

Vydalo Prácheňské muzeum v Písku v roce 2023 v nákladu 300 výtisků.

ISBN: 978-80-86193-80-9